

**2014 YILINA GİRERKEN
DIŞ POLİTİKAMIZ**

**Ahmet Davutoğlu
Dışışleri Bakanı**

**Dışışleri Bakanlığı'nın 2014 Mali Yılı Bütçe Tasarısının
TBMM Genel Kurulu'na Sunulması Vesilesiyle
Hazırlanan Kitapçık**

Bu kitapçık, Dışışleri Bakanı Sayın Ahmet Davutoğlu'nun 15 Aralık 2013 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda yaptıkları, Hükümetimizin dış politika hedeflerine, uygulamalarına ve güncel konulara ilişkin değerlendirmelerini içeren takdimi tamamlayıcı nitelikte olup, çeşitli dış politika gelişmeleri hakkında ayrıntılı bilgi içermektedir.

İÇİNDEKİLER

▪ Giriş	5
▪ Avrupa Birliği	8
▪ Amerika Birleşik Devletleri	11
▪ Rusya Federasyonu	12
▪ Avrupa Ülkeleri	13
▪ Balkanlar	35
▪ Yunanistan	43
▪ Kıbrıs	46
▪ Orta Doğu ve Kuzey Afrika	52
▪ Suriye	69
▪ Irak	73
▪ İran	76
▪ Güney Kafkasya	78
▪ 1915 Olayları	81
▪ Orta Asya	82
▪ Güney Asya	86
▪ Doğu Asya-Pasifik	92
▪ Afrika	96
▪ Latin Amerika ve Karayipler	100
▪ Birleşmiş Milletler	102
▪ NATO	104
▪ Karadeniz’de Deniz Güvenliği	107
▪ Avrupa Konseyi ve İnsan Hakları	108
▪ AGİT, Silahsızlanma ve Silahların Kontrolü	109
▪ Terörizmle Uluslararası Mücadele	112
▪ Uluslararası Ekonomi ve Bölgesel Örgütler	115
▪ Enerji	120
▪ Çevre ve Su	122
▪ Kültür ve Tanıtım	124
▪ Enformasyon ve Kamu Diplomasisi	129
▪ Büyükelçiler Konferansı	132
▪ Yurtdışında Yaşayan Vatandaşlarımız	133
▪ Konsolosluk Konuları	135
▪ Stratejik Araştırmalar Merkezi	141
▪ Diplomasi Akademisi	142
▪ Tercüme ve Arşiv Faaliyetleri	144
▪ Haberleşme	146
▪ İnsan Kaynakları	147
▪ Bütçe Teklifi	149

G İ R İ Ő

Dünyada siyasi ve ekonomik düzlemlerde yaşanmakta olan kapsamlı dönüşüm süreçleri yakın coğrafyamızda derinden hissedilmektedir. Küresel ekonomik krizin hızlandığı bu süreçte güç dengeleri yer değiştirmekte ve günümüzün ihtiyaçları temelinde yeni bir dünya düzeninin ana hatları belirginleşmektedir.

Geçiş dönemlerinin en tipik özelliklerinden birini teşkil eden istikrarsızlık unsurlarının artması, beraberinde önemli güvenlik sınamalarını getirmektedir. Küresel ekonomik kriz jeopolitik anlamda başat aktörlerin gelişmeleri yönlendirme kapasitelerini sınırlamaktadır. Buna paralel olarak Akdeniz havzasının güneyinde 2011’de başlayan tarihi dönüşüm sürecinden kaynaklanan belirsizliklerin etkisi 2013 yılında da devam etmiştir.

Fırsatlar ve tehditlerin giderek çeşitlendiği bu süreçte, Türkiye savunduğu evrensel değerler ve ulusal çıkarları arasında azami bir denge üzerine inşa ettiği dış politikasıyla bölgesinde ve ötesinde yapıcı bir rol oynamaktadır. Esasen ülkemiz, tarihi, kültürel ve coğrafi özellikleri ile son yıllarda gelişen ekonomik kapasitesini iyi bir stratejik planlama ve güçlü bir siyasi irade ile birleştirerek bir güç temerküzü sağlamıştır.

Çok boyutlu dış politikamızın sacayaklarından birini teşkil eden komşu ve yakın çevrelerdeki ülkelerle etkin bir işbirliği ortamı tesis etmeye yönelik faaliyetlerimiz 2013 yılında da sürdürülmüştür.

Bu çerçevede son yıllarda özellikle yakın coğrafyamızdaki ülkelerle tesis ettiğimiz ve en üst düzeyde etkin ve kesintisiz siyasi diyalog imkanı sağlayan yüksek düzeyli işbirliği mekanizmaları önemli bir işlev görmeye devam etmektedir.

Geçtiğimiz yıl içinde bu kapsamda farklı konularda anlaşmalar akdedilmiş, ekonomik anlamda karşılıklı bağımlılık tesis etmeye ve sosyo-kültürel etkileşimi arttırmaya yönelik tedbirler hayata geçirilmiştir. Bu çerçevede, 14 ülkeyle liderler düzeyinde yüksek düzeyli işbirliği mekanizması tesis edilmiştir. Brezilya’yla ise Dışişleri Bakanları düzeyinde işleyen bir yüksek düzeyli işbirliği komisyonu mevcuttur. Bu ülkelerle gerçekleştirilen toplantılarının sayısı 30’a, imzalanan anlaşma ve belgelerin sayısı ise 363’e ulaşmıştır. Altı ülkeyle daha bu nevi işbirliği ihdas edilmesi yönünde temaslar gerçekleştirilmiştir.

Bölgesel sahiplenme ve işbirliğinin giderek artan önemi bağlamında, ülkemiz, kurulmasına öncülük ettiği Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü ve Ekonomik

İşbirliği Teşkilatı gibi bölgesel kuruluşların etkinliğini arttırmaya yönelik faaliyetlerini sürdürmüştür. Buna ilaveten, ülkemizin öncülüğünde başlatılan Türkiye-Afganistan-Pakistan, Türkiye-Bosna Hersek-Sırbistan, Türkiye-İran-Azerbaycan ve Türkiye-Gürcistan-Azerbaycan gibi üçlü süreçler ve Afganistan'daki barış ve istikrara katkı sağlamak üzere bölge ülkelerinin katılımıyla oluşturulan “İstanbul Süreci” kapsamındaki temas ve faaliyetlere devam edilmiştir.

Dış politikamızın giderek genişleyen ufukları, ülkemizin küresel ölçekteki tüm gelişmeleri izlemesini ve artan imkânları ölçüsünde sorunların çözümüne katkıda bulunmasını gerektirmektedir. Ülkemizin küresel rekabette ön plana çıkabilmesi de yakın coğrafyaların ötesinde varlık göstermesine bağlıdır. Bu ikinci boyutta, Afrika, Asya-Pasifik ve Latin Amerika-Karayipler bölgeleri 2013 yılındaki dış politika gündemimizde önemli bir yer tutmaya devam etmiştir. Büyük ölçüde bahse konu bölgelerde açılan Büyükelçiliklerimizin ve Başkonsolosluklarımızın katkısıyla, ülkemiz toplam 221 dış temsilcilikle dünyanın önde gelen diplomatik güçleri arasına girmiş bulunmaktadır.

Giderek yoğunlaşan uluslararası gündem çerçevesinde ülkemiz, küresel ölçekte de varlığını belirginleştirmekte ve uluslararası barış ve güvenliğin sağlanmasında yeni sorumluluklar üstlenmektedir. Nitekim, 2013 yılı, dış politikamızın üçüncü temel boyutunu oluşturan çok taraflı platformlarda aktif bir profil sergilemek bakımından da oldukça hareketli geçmiştir.

Bu bağlamda, BM içinde İspanya ile birlikte başlattığımız “Medeniyetler İttifakı” ve Finlandiya’yla birlikte başlattığımız “Barış için Arabuluculuk” girişimlerinin önemi, giderek zenginleşen kapsam ve faaliyetleriyle birlikte artmaktadır. ABD’yle birlikte eşbaşkanlığını yaptığımız “Terörizmle Mücadele Küresel Forumu” da terörle mücadelede uluslararası işbirliği bağlamında önemli bir boşluğu doldurmuştur.

Ülkemizin her geçen gün artan insani yardımları ve kalkınma yardımları, dünyanın önde gelen donör ülkeleri arasında yer almamızı sağlamıştır. Türkiye ayrıca, geçtiğimiz dönemde birçok bölgesel ve uluslararası örgütün dönem başkanlıklarını başarıyla yürütmüş ve pek çok kuruluşun üst düzey yönetiminde vatandaşlarımızın üstlendikleri görevler sayesinde etkin bir şekilde temsil edilmiştir.

Ülkemizin uluslararası platformlardaki artan etkinliğini, 2015-2016 dönemi BM Güvenlik Konseyi geçici üyeliği için adaylığımız ve 2015 yılında devralacağımız G-20 Dönem Başkanlığı çerçevesinde sürdürmesi hedeflenmektedir. Küresel yönetim mimarisinin yapı taşları arasında yer alan platformlardaki mevcudiyetimiz ve etkinliğimiz, bu yapıların dünyadaki güç

dengesini daha etkin bir şekilde yansıtmasına ve günümüzün ihtiyaçlarına cevap vermesine yönelik çalışmalara katkı sağlamaktadır.

Ülkemiz bir yandan komşu ve bölge ülkeleriyle ilişkileri geliştirip, yeni coğrafyalara açılarak uluslararası örgüt ve platformlardaki profilini yükseltirken, mevcut stratejik ilişkilerini derinleştirmeye ve dış politikamız açısından önem taşıyan tüm aktörlerle diyalogu geliştirmeye gayret göstermektedir.

Stratejik bir hedef olarak belirlediğimiz Avrupa Birliği üyeliği bağlamında, üç yıllık bir aradan sonra yeni bir faslın 2013 yılında müzakereye açılmış olması olumlu bir gelişmedir. Önümüzdeki dönemde, AB üyeliği hedefimiz doğrultusunda halkımızın yaşam standartlarının yükselmesine katkıda bulunacak her türlü reformun gerçekleştirilmesine devam edilecektir. Temel beklentimiz, üyelik sürecimizin önündeki suni engellerin kaldırılarak müzakere sürecinin doğal akışında ilerlemesine izin verilmesidir.

ABD ve Avrupalı müttefiklerimizle mevcut yakın ilişkilerimiz, gerçek ve eşit bir ortaklık ruhuna uygun olarak somut işbirliğine dönüşmeyi sürdürmektedir. Geniş bir coğrafyada ve uluslararası gündemi meşgul eden kritik önemi haiz konularda yakın işbirliği yaptığımız müttefikimiz ve ortağımız ABD'yle ilişkilerimiz derinleşerek gelişmektedir.

Yeni boyutlar ekleyerek ilgi ve faaliyet alanını genişlettiğimiz dış politikamızın yürütülmesinde stratejik ortaklarımızla uyum içinde hareket ediyoruz. Yakın çevremizde yaşanan büyük siyasi dönüşümler çerçevesinde karşı karşıya bulunduğumuz sınamalara karşı sürdürülebilir bir istikrar ortamının sağlanması için etkin bir işbirliğini savunuyoruz.

Bu doğrultudaki kararlılığımızı sürdürürken, çıkarlarımızdan ve savunduğumuz değerlerden taviz vermemeye devam edecek, bugüne kadar olduğu gibi tarih ve coğrafyanın belirlediği ortak bir kaderi paylaştığımız komşu halkların meşru talep ve beklentilerinin gerçekleşmesini gözeteceğiz.

Küresel düzlemde yaşanan gelişmeler doğrultusunda, geçmişte uzak coğrafyalar olarak nitelendirilen bölgelerde ülkemiz için yeni pazarlar ve yatırım olanaklarının tespitine ve buna uygun siyasi ilişkiler ağının tesis edilmesine yönelik faaliyetlerimizi ilgili tüm kurum ve kuruluşlarımızın katkısıyla sürdüreceğiz.

Çok taraflı kuruluşlarda aktif bir profil sergilemeye ve etkin bir rol oynamaya devam edeceğiz. Bu bağlamda yükselen güçleri temsil eden ülkelerle yakın temas içinde olmaya ve yeni dünya düzenine ait küresel yönetim yapılarının önceliklerimiz doğrultusunda teşkil edilmesine özen göstereceğiz.

Dış politika faaliyetlerimizin doğrudan vatandaşlarımızın hayatını kolaylaştıran boyutlarına özel önem vermeye devam ederek, konsolosluk hizmetlerinin kalitesini arttırmayı, vatandaşlarımızın lehine vize uygulamaları tesis etmeyi, serbest ticaretin ve yatırımların önünü açacak düzenlemelere öncelik tanımayı sürdüreceğiz.

Ülkemizin dünyanın sayılı diplomatik güçleri arasında hak ettiği yeri alması hedefi doğrultusunda sürdüreceğimiz faaliyetlerin en büyük dayanağını, her zaman olduğu gibi vatandaşlarımızın ve Yüce Meclisimizin vereceği destek teşkil edecektir.

AVRUPA BİRLİĞİ

Avrupa Birliği (AB) ile 1963 yılında imzalanan Ortaklık Anlaşması'yla temelleri atılan ilişkilerimiz geçtiğimiz 50 yıllık sürede çok boyutlu ve derin bir nitelik kazanmıştır. 1996'da tesis edilen Gümrük Birliği bu ilişkinin ana unsurlarından birini teşkil etmektedir. AB başlıca ticaret ve yatırım ortağımızdır. Dış politika alanında yakın irtibat halinde olduğumuz AB'nin uluslararası güvenliğe katkı bağlamında yürüttüğü dokuz operasyon ve misyona ülkemizce bugüne kadar iştirak edilmiştir. TBMM ve Avrupa Parlamentosu arasındaki ilişkiler de yoğun biçimde sürmektedir. 1965 yılında kurulan Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonu bu ilişkinin temel mekanizmasıdır.

AB ile mevcut ilişkimizin muhafazası ve daha da ilerletilmesi temel hedefimizdir. Bu çerçevede, 1963 Ortaklık Anlaşması'nın 28. maddesinde ifadesini bulan AB üyeliği stratejik tercihimizdir. Ülkemiz, üyelik hedefiyle 2005 yılında başlayan AB'ye katılım müzakerelerini kararlılıkla sürdürmek azmindedir. Bununla birlikte, bazı AB ülkelerinin siyasi saiklerle takındıkları olumsuz tutumlar nedeniyle katılım sürecimiz zaman zaman durma noktasına gelmiştir. Bu olumsuz durumun aşılması yönündeki gayretlerimiz sürmektedir.

Ortaklık felsefesine bağlı olarak, AB'nin de taahhütleri temelinde sağduyu ve öngörüyle katılım sürecimizi ortak çıkarlarımıza hizmet edecek şekilde olumlu sonuçlandırmak konusunda gerekli adımları atması önem taşımaktadır.

Halkımızın yaşam standartlarının yükseltilmesi bakımından TBMM çatısı altında gerçekleştirilmekte olan tarihi reformlar, AB'ye katılım sürecimizi de destekler niteliktedir. Halkımızın desteği ve Yüce Meclisimizin iradesi, bu reformların hayata geçirilmesinde asıl itici gücü oluşturmaktadır.

AB Komisyonu 12 Ekim 2011 tarihinde yayınladığı Genişleme Strateji Belgesi'nde müzakere sürecinin canlandırılması amacıyla bir "Pozitif Gündem" oluşturulmasını önermiş, bu öneri ülkemizin AB'yle müzakere sürecini destekleyici ve tamamlayıcı bir unsur olarak işlev görmesi koşuluyla tarafımızdan olumlu karşılanmıştır. Bu çerçevede, 8 müzakere faslına dair Çalışma Grupları oluşturulmuştur. Bu suretle, siyasi engeller ortadan kalktığında, zaman kaybetmeden Türkiye'nin AB müktesebatına uyum ve uygulama kapasitesi bakımından üyeliğe en yakın noktada bulunması amaçlanmaktadır. Pozitif Gündem kapsamında yapılan çalışmalar sonucunda Komisyon, bugüne kadar 3 müzakere başlığına (Şirketler Hukuku-6, Tüketicinin ve Sağlığın Korunması-28, Mali Kontrol-32) ilişkin 5 kapanış kriterinin karşılandığını tarafımıza bildirmiştir.

AB Komisyonu'nun Türkiye 2013 İlerleme Raporu ve Genişleme Stratejisi 16 Ekim 2013 tarihinde yayımlanmıştır. Komisyonda hazırlanmakta olan İlerleme Raporları, AB'ye katılım sürecimizin takibinde önemli araçlardan biridir. İlerleme Raporu'nun adil ve dengeli olduğu ölçüde, AB'ye katılım sürecimiz dahil Türkiye-AB ilişkilerine katkı sağlayacağı açıktır. Bu seneki raporda geçtiğimiz yıla kıyasla daha "dengeli" bir yazım dili kullanılmaya çalışıldığı söylenebilir.

Komisyon, 2013 Genişleme Stratejisi ve İlerleme Raporu'nda olumlu unsurlar olarak, Hükümetimizin demokratikleşme ve siyasi reformların devamı konusundaki kararlılığını vurgulamış; bu çerçevede 30 Eylül 2013 tarihinde açıklanan Demokratikleşme Paketine, yargı reformuna ilişkin atılan adımlara ve devam eden yeni Anayasa çalışmalarına işaret etmiş; AB'nin de destek verdiği çözüm sürecinin başlatılmasının bir dönüm noktasını teşkil ettiğini dile getirmiştir. Türkiye'nin dış politika alanındaki etkin rolüne değinen İlerleme Raporu, ülkemizde işleyen bir serbest piyasa ekonomisi bulunduğunu yineleyerek, Türkiye'nin, büyük ve dinamik ekonomisi ve mevcut Gümrük Birliği aracılığıyla, AB'nin rekabet edebilme gücüne katkı veren önemli bir ticari ortak olduğunu vurgulamıştır.

2013 İlerleme Raporu'nun açıklanmasının ardından 22 Ekim 2013 tarihinde Lüksemburg'da yapılan Genel İşler Konseyi Toplantısında, 22 no'lu Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Koordinasyonu faslına ilişkin karar teyit edilmiştir. Hükümetlerarası Konferans (HAK) ise 5 Kasım'da Brüksel'de toplanmış ve 22. fasıl resmen müzakereye açılmıştır.

Genişleme Stratejisi Belgesinde, 23. (Yargı ve Temel Haklar) ve 24. (Adalet, Özgürlük ve Güvenlik) fasılların açılış kriterlerinin Türkiye'ye bildirilmesi gerektiğine açıkça değinilmesi, durgunluk içindeki müzakere sürecinin canlandırılması bakımından önemlidir.

İlerleme Raporu'nda, vize diyalogu konusunda ilerleme kaydedildiği belirtilerek AB tarafından önerilen Yol Haritası'na ve Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun yasalaşmasına da atıfla, ülkemiz yasadışı göçmenlerin iadesi bağlamında Geri Kabul Anlaşmasını (GKA) imzalamaya davet edilmiştir. AB Konseyi, Türk vatandaşlarına vize serbestisi sağlama nihai hedefiyle ülkemizle diyaloga başlanmasına dair Komisyonu yetkilendirme kararını 21 Haziran 2012 tarihinde almıştır. Karşılığında, ülkemiz AB ile Geri Kabul Anlaşması'nı paraflemiştir.

4 Aralık günü Brüksel'de AB İçişlerinden Sorumlu Komiser Malmström ve Genişleme ve Komşuluk Politikasından Sorumlu Komiser Füle ile gerçekleştirdiğim görüşmelerin sonunda 16 Aralık 2013 tarihinde Ankara'da Geri Kabul Anlaşması'nın imzalanması ve vize muafiyeti diyalogunun başlatılması hususunda mutabık kalınmıştır.

Öte yandan, AB'yle ilişkilerimizin ana unsurlarından birini teşkil eden Gümrük Birliği kapsamında, AB'nin ortak ticaret politikasına uyum sağlama yükümlülüğümüz ve ekonomik çıkarlarımız çerçevesinde, ülkemizce bugüne kadar toplam 19 Serbest Ticaret Anlaşması (STA) imzalanmıştır (18 ülke ve EFTA). Bunlardan 17'si yürürlüktedir. 2013 yılı içinde Kosova'yla imzaladığımız STA'nın ülkemizdeki ve Kosova'daki onay işlemleri devam etmektedir. Lübnan'la 2010 yılında imzalanan STA ise, Lübnan'daki onay işlemleri tamamlanmadığı cihetle henüz yürürlüğe girmemiştir. Türk ürünlerinin değişik ve çok sayıda pazara daha az kısıtlamayla ihraç edilebilmesi amacıyla çeşitli ülkelerle STA'lar imzalanmaya devam edilecektir. Ayrıca, AB'nin STA imzaladığı veya imzalama perspektifinin bulunduğu, ABD, Kanada, Japonya, MERCOSUR, Peru, Ukrayna, Kolombiya, Malezya gibi ülke ve ülke gruplarıyla STA imzalanmasına yönelik girişimler/görüşmeler devam etmektedir.

AB'nin yürüttüğü STA görüşmeleri arasında, ABD'yle 8 Temmuz 2013 tarihinde müzakerelerine başladığı Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı (TTYO) Anlaşması ayrı bir önem taşımaktadır. Dünya gayrisafi hasılasının %47'sini ve küresel ticaret akışının %30'unu gerçekleştiren AB ile ABD arasında imzalanması planlanan bu kapsamlı Anlaşma, uluslararası ticarete düzen belirleyici ve kural koyucu nitelik taşıyacaktır. Türkiye, Gümrük Birliği'nden kaynaklanan yükümlülükleri ve ekonomik çıkarları çerçevesinde, AB-ABD TTYO sürecine paralel olarak ABD'yle STA müzakerelerine başlamak amacıyla gerekli çalışmaları sürdürmektedir.

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

Türkiye ve **ABD** çok geniş bir coğrafyada uluslararası gündemi meşgul eden kritik önemi haiz konularda yakın işbirliği yapan iki müttefik ve ortaktır.

Transatlantik ittifak alanının iki kanadında yer alan bu iki NATO ülkesinin sağlam ilişkileri model ortaklık anlayışına uygun olarak, farklı alanları kapsayacak şekilde çeşitlenmekte ve küresel ve bölgesel istikrarın muhafazası bakımından önem taşımaktadır.

İki ülke arasındaki yakın istişare ve temaslar 2013 yılı içinde de devam etmiştir. Bu çerçevede Sayın Başbakanımız, Başkan Barack Obama'nın davetine icabetle 14-17 Mayıs 2013 tarihlerinde ABD'ye resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir. ABD Dışişleri Bakanı John Kerry ise 2013 Mart-Nisan arasındaki kısa dönemde üç kez ülkemize gelmiştir. Ayrıca BM 68. Genel Kurulu vesilesiyle New York'ta ABD'li karışıtım Kerry ile ikili bir görüşme gerçekleştirdik. Ayrıca 16-19 Kasım 2013 tarihlerinde ABD'ye bir çalışma ziyaretinde bulundum. Son olarak Başbakan Yardımcısı Sayın Bülent Arınç 20-24 Kasım 2013 tarihlerinde çeşitli temaslarda bulunmak üzere ABD'ye bir ziyaret gerçekleştirmiştir.

İki ülke liderleri arasında uluslararası toplantılar vesilesiyle veya telefon kanalıyla gerçekleşen ikili temaslar da sıklık arz etmektedir. Bunun sebeplerinden biri, bölgesinde ve dünyada ülkemizin artan rolü karşısında ABD'nin, görüş ve değerlendirmelerimize önem vermesidir.

İlişkilerimizin ekonomik, ticari ve yatırım boyutlarının, siyasi, askeri ve güvenlik ilişkilerimizle mütenasip bir düzeye çıkarılabilmesi hedefine yönelik çalışmalar da sürdürülmektedir.

Yılda iki kez gerçekleştirilen Ekonomik Ortaklık Komisyonunun 10. Toplantısı 23 Mayıs 2013 tarihinde Bakanlığımın evsahipliğinde Ankara'da gerçekleşmiş olup, müteakip toplantının Vaşington'da yapılması öngörülmektedir.

Türkiye ile ABD arasında 29 Eylül 1999 tarihinde imzalanan Ticaret ve Yatırım İlişkilerinin Geliştirilmesine İlişkin Anlaşma kapsamında kurulmuş olan Ticaret ve Yatırım Konseyi (TIFA), iki ülke ticari ve ekonomik ilişkilerindeki önemli iletişim kanallarından biridir. TIFA çalışmalarının özünü ticaret ve yatırıma engel teşkil eden hususların ortadan kaldırılması oluşturmaktadır. IX. dönem TIFA toplantısı 21-22 Şubat 2013 tarihlerinde Vaşington'da gerçekleştirilmiştir.

Türkiye-ABD ekonomik ilişkileri kapsamında yapılan bu çalışmaların ve mevcut mekanizmaların ikili ticaret hacmine olumlu katkı sağladığını

görmekteyiz. 2012 yılı sonu itibarıyla ikili ticaret hacmimiz 20 milyar Dolar seviyesindedir. Bu rakamın arttırılması yönündeki çalışmalarımızı sürdüreceğiz. Ülkemizdeki ABD yatırımlarının 2002-2012 yılları arasındaki toplam değeri ise 8,4 milyar Dolar'a ulaşmıştır. Türkiye'yi ziyaret eden Amerikalı turist sayısında da artış kaydedilmekte olup, 2012 yılında 772 bin ziyaretçi ağırlanmıştır.

Türkiye'nin kaydettiği ekonomik gelişmelerin iki ülke ilişkilerinin küresel boyutu bakımından da yansımaları olmaktadır. G-20 içindeki ortaklığımızın yanısıra, ülkemizin bölgesinde ve ötesinde belirginlik kazanan ekonomik liderlik potansiyelinin ve iki ülkenin üçüncü ülkelerde yürütmüş oldukları projelerin, ABD bakımından aynı zamanda küresel ekonomik bir ortak yarattığını söylemek de mümkündür.

RUSYA FEDERASYONU

Rusya Federasyonu'yla (RF) ilişkilerimiz 500 yılı aşkın ortak bir tarihin sunduğu derinlik, köklü devlet geleneğine sahip bölgesel güçler olmanın yüklediği sorumluluk ve pek çok alanda paylaşılan ortak çıkarlar temelinde gelişimini sürdürmektedir.

İlişkilerimize yön vermek ve hız kazandırmak amacıyla 2010 yılında tesis ettiğimiz Üst Düzeyli İşbirliği Konseyi (ÜDİK) bugün artık tam teşekküllü, yerleşik bir mekanizma halini almıştır. Sayın Başbakanımızın ve RF Devlet Başkanı Putin'in eşbaşkanlıklarında 22 Kasım 2013 tarihinde St. Petersburg'da gerçekleştirilen son toplantıda, ikili ilişkilerimiz kapsamlı olarak ele alınmış, güncel bölgesel ve uluslararası gelişmeler değerlendirilmiş, karşılıklı işbirliği iradesi en üst düzeyde teyit edilmiştir. Toplantı marjında enerji, gümrük ve basın-yayın alanında beş belge imzalanmıştır.

RF'yle, başta Dışişleri Bakanlıkları olmak üzere, tüm kurumlarımız arasında her seviyedeki yoğun görüşme ve istişare trafiği devam etmektedir. ÜDİK'in alt organlarından Ortak Stratejik Planlama Grubu'nun toplantısı çerçevesinde Rus mevkidaşım Lavrov'la Nisan ayında İstanbul'da yaptığımız kapsamlı görüşmeler neticesinde ikili, bölgesel ve uluslararası konularda ortak paydalarımızı yansıtan bir bildiri hazırlanmıştır.

Öteden beri RF'yle ilişkilerimizin itici gücünü oluşturan ekonomik işbirliği gelişim ivmesini korumaktadır. RF, yaklaşık 34 milyar Dolar'lık hacimle halen ikinci ticaret ortağımız konumundadır. Müteahhitlerimizin Rusya'da üstlendiği projelerin toplam değeri 40 milyar Dolar'ı aşmış, karşılıklı yatırımlarımızın toplamı 20 milyar Dolar'a ulaşmıştır. Yıl içinde Rusya'nın Krasnodar ve

Yekaterinburg kentlerinde açtığımız Ticaret Temsilcilikleri'yle bu rakamları daha da yukarı taşımayı hedefliyoruz.

Akkuyu Nükleer Enerji Santrali Projesi'yle birlikte RF'yle enerji işbirliğimiz yeni bir boyut kazanmıştır. Projenin gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar öngörülen takvim çerçevesinde devam etmektedir. Enerji işbirliğimizin, önümüzdeki dönemde faaliyete geçmesi için üzerinde çalışılan Samsun-Ceyhan petrol boru hattıyla daha da gelişmesi için çabalarımız sürmektedir.

RF'yle insani temas ve ziyaretler, vizesiz seyahat rejimiyle kazandığı ivmeyi korumaktadır. Geçtiğimiz yıl 3,6 milyona ulaşan Rus turist sayısının bu yıl sonu itibarıyla 4 milyona çıkmasını bekliyoruz. ÜDİK bünyesindeki Toplumsal Forum'un çalışmalarının ve önümüzdeki dönemde karşılıklı olarak açmayı planladığımız kültür merkezlerinin beşeri bağları daha da pekiştireceğine inanıyoruz.

RF'yle ikili ilişkilerimiz çerçevesinde olduğu kadar, bölgesel ve uluslararası düzlemde de yoğun bir gündemimiz bulunmaktadır. Türkiye ve RF, paylaştıkları geniş Avrasya coğrafyasında barış ve istikrarın tesisi için önemli imkanlara sahiptirler. Bunların, özellikle de içinden geçmekte olduğumuz hassas dönemde, doğru istikamette ve etkin şekilde kullanılmasının önem taşıdığı kanaatindeyiz. Karadeniz'e dönük ortak sahiplenme anlayışımız bunun güzel örneklerindedir. İkili, bölgesel ve uluslararası planda öncelikli bir ortak olarak gördüğümüz Rusya'yla ilişkilerimizin her alanda güçlenerek gelişmesine dönük ortak gayretlere önümüzdeki dönemde de devam edeceğiz.

AVRUPA ÜLKELERİ

Almanya Federal Cumhuriyeti (AFC) ile tarihsel derinliğe sahip, siyasi, ekonomik, askeri, toplumsal ve insani boyutları olan kapsamlı ve çok yönlü ilişkilerimiz bulunmaktadır. İkili ilişkilerimizin yanısıra, bölgesel ve uluslararası ölçekte işbirliğimizin güçlendirilmesine önem atfediyoruz.

2013 yılında karşılıklı üst düzey ziyaretlerde yakalanan ivme ilişkilerimizin ve işbirliğimizin daha da derinleşmesine imkân sağlamıştır. Bu çerçevede Şansölye Merkel, Sayın Başbakanımızın davetine icabetle 24-25 Şubat 2013 tarihlerinde ülkemizi ziyaret etmiştir. Şansölye Merkel'in Türkiye'ye gerçekleştirdiği bu üçüncü ziyaret, iki dost ve müttefik ülke arasındaki ilişkilerin tüm boyutlarıyla ele alınmasının yanısıra bölgesel ve uluslararası meselelere ilişkin görüş alışverişinde bulunulmasına vesile teşkil etmiştir. Ziyarete Şansölye'ye Almanya'nın önde gelen firmalarından temsilciler eşlik etmiş; Merkel ve

Ekonomi Bakanı Sayın Zafer Çağlayan'ın evsahipliklerinde 300 işadammının katılımıyla bir İş Forumu düzenlenmiştir.

Türkiye-Almanya ilişkilerine kurumsal bir perspektif ve “stratejik boyut” kazandırmaya matuf “Stratejik Diyalog Mekanizması”nı (SDM) kuran Ortak Deklarasyonu 12 Mayıs 2013 tarihinde Alman mevkidaşım Westerwelle ile Berlin’de imzaladık. SDM kapsamında ilk aşamada İkili İlişkiler, Terörle Mücadele, Uluslararası ve Bölgesel Gelişmeler ile Avrupa Ortaklığı Çalışma Grupları 13 Mayıs 2013’te Berlin’de toplandılar. Ülkelerimiz arasındaki ilişkilere kurumsal çerçeve kazandıran SDM’nin 2013’te oluşturulmasından memnuniyet duyuyor, bununla birlikte SDM’nin önümüzdeki dönemde Hükümet Başkanları düzeyine taşınması doğrultusundaki görüşümüzü Alman makamları nezdinde her vesileyle dile getiriyoruz.

Alman mevkidaşımın katılımıyla 20 Nisan 2013’te İstanbul’da düzenlenen Suriye konulu çalışma toplantısında, Mayıs’ta gerçekleştirdiğim Berlin ziyaretimde ve uluslararası toplantılar marjında yaptığımız görüşmelerde, ikili konuların yanısıra AB’ye üyelik sürecimizi de etraflıca ele aldım. Zira, AB içindeki etkin konumuyla Almanya, Türkiye’nin AB üyelik sürecinde de her zaman önemli bir yere sahip olmuştur. Bu bağlamda Almanya’nın “ahde vefa” ilkesine uygun olarak üyelik sürecimizde yaşanan tıkanıklıkların aşılması için çabalarını artırması beklentimizi her vesileyle ve her düzeyde Alman muhataplarımızın dikkatine getirmekteyiz.

NATO müttefikimiz Almanya hava savunmamızın güçlendirilmesi amacıyla ülkemizde Patriot bataryaları konuşlandırmış ve dayanışma sergilemiştir. Nitekim Türkiye-Almanya ilişkilerinin önemli alanlarından biri de güvenlik işbirliği ve terörizmle mücadeledir. Bu alanda 2013 yılında önemli adımlar atılmış olup, AFC İçişleri Bakanlığı Müsteşarı 21-22 Ocak, AFC İçişleri Bakanı Friedrich ise 5-7 Şubat 2013 tarihlerinde ülkemizi ziyaret etmişlerdir. İlgili makamlarımız arasındaki temaslar ve işbirliğinin artırılmasından memnuniyet duymakla beraber, Almanya’nın başta PKK bağlantılı kuruluşların terörizmin finansmanı, kara para aklama ve haraç toplama gibi yasadışı faaliyetlerine seyirci kalmaması yönündeki beklentimizi de açık şekilde dile getiriyoruz.

Öte yandan, Almanya’da yaşayan ve 1,1 milyonu Alman vatandaşı olan, nüfusu 3 milyona yaklaşan Türk toplumu, bu ülkeyle ilişkilerimizin emsalsiz insani boyutunu ve ülkelerimiz arasındaki en kuvvetli bağı teşkil etmektedir. Türk toplumunun hayatın çeşitli sahalarında elde ettiği başarıları yakından ve gururla takip ediyoruz. Almanya’da 22 Eylül 2013 tarihinde yapılan genel seçimler sonucunda Meclis’e 11 Türk kökenli milletvekilinin girmiş olması sevindirici bir gelişmedir. Türk toplumunun Alman toplumuyla uyum içinde, ana dilleri ve öz kültürleriyle bağlarını koruyarak esenlik ve huzur içinde yaşamaları samimi arzumuzdur. Türk-Alman ilişkilerinin insani boyutunun diğer yüzünde ise

hayatlarını dönemsel veya sürekli olarak Türkiye’de geçirmeyi tercih eden onbinlerce Alman vatandaşı bulunmaktadır.

Almanya’da 2000-2006 yılları arasında sekiz Türk, bir Yunan ve bir Alman’ın katledilmesinin faillerinin Nasyonal Sosyalist Yeraltı (NSU) isimli aşırı sağcı bir terör örgütünün mensupları olduğunun ortaya çıkması Türk ve Alman toplumlarında endişıeye sebebiyet vermiştir. Beş sanık hakkındaki yargı süreci 6 Mayıs 2013’te başlamış olup, dava duruşmalarının 16 Ocak 2014 tarihine kadar tamamlanması öngörülmektedir. NSU’ya destek verdikleri zannıyla diğer sekiz kişiyle ilgili soruşturma süreci de devam etmektedir. Yargı süreci ve mahkeme celseleri tarafımızdan yakinen takip edilmekte, mağdur ailelere her türlü destek verilmektedir.

Almanya’daki Türk toplumunu olumsuz etkileyen g mevzuatındaki aile birleşimine ilişkin uygulamaların değiştirilmesi, Alman mevzuatı uyarınca 50’den fazla ülke vatandaşına ifte vatandaşlık hakkı tanınırken, Türklere bu hakkın tanınmamasının yarattığı adaletsizlik duygusunun, bu hakkın Türklere de tanınması suretiyle giderilmesi ve Almanya’daki vatandaşlarımıza yönelik katı vize rejimi ve uygulamalarının gözden geçirilmesi yolundaki görüş, beklenti ve taleplerimiz de her vesileyle Alman tarafının dikkatine getirilmektedir.

Almanya lkemizin Avrupa’daki başlıca ticaret ortağı ve aynı zamanda en fazla ihracat geekleştirdiği ülkedir. İekli ticaret hacmimiz 2012 yılında 34,5 milyar Dolar olarak geekleşmiş, 2013 yılının ilk 10 ayı itibariyle ise 30,8 milyar Dolar’a ulaşmıştır. Ülkemizde Temmuz 2013 itibariyle 5.337 Alman şirketi faaliyet göstermekte olup, 2002-2012 döneminde ülkemize Almanya’dan gelen yatırım miktarı 5,5 milyar Dolar’ın üzerinde geekleşmiştir. Aynı dönemde Türkiye’den Almanya’ya yapılan uluslararası doğrudan yatırım tutarı 1,25 milyar Dolar civarında olmuştur. Öte yandan, Almanya’da yaşayan vatandaşlarımızın sahip oldukları, sayıları 72 bine ve ciroları 40 milyar Avro’ya ulaşan, yaklaşık 350 bin kişiye istihdam imkânı sağlayan küçük ve orta ölçekli işletmeler, ekonomik ve ticari ilişkilerimizi daha da pekiştirmektedir.

Almanya aynı zamanda geleneksel olarak ülkemize en fazla turist gönderen ülkedir. Ülkemize gelen her altı turistten biri Alman’dır. 2012 yılında Almanya’dan ülkemize 5 milyonu aşkın turist gelmiştir. 2013’n ilk 10 ayı itibariyle bu rakam 4,7 milyona yaklaşmıştır.

İngiltere’yle ikili ilişkilerimiz tarihten gelen bağların da etkisiyle çok boyutludur. Birçok bölgesel ve uluslararası soruna ilişkin anlayış benzerliği ve ortak çıkarlar İngiltere’yle ikili işbirliğimizin daha da geliştirilmesi için uygun zemin sağlamakta, muhtelif dış politika konularında yakın iştişareler sürdürülmektedir. 2010 yılında Sayın Başbakanımızın İngiliz mevkidaşıyla imzaladıkları “Stratejik Ortaklık Belgesi” güçlü siyasi ve ekonomik

ilişkilerimizin yanısıra bölgesel ve uluslararası konularda da işbirliğimizin geliştirilmesi bakımından gerekli kurumsal çerçeveyi oluşturmaktadır.

Ülkemiz ile İngiltere arasında son yıllarda yoğunluk kazanan karşılıklı üst düzey ziyaretler ilişkilerimizin her alanda ivme kazanmasına ve derinleşmesine önemli katkı sağlamıştır. 2013 yılı da yoğun bir ziyaret trafiğiyle geçmektedir. Bu çerçevede, 6-8 Mart 2013 tarihlerinde Yemen'in Dostları Grubu toplantısı, 7 Mayıs 2013 tarihinde ise Somali Konferansı vesilesiyle, ayrıca 22 Ağustos 2013 tarihinde İngiliz mevkidaşım ile ikili konular ve bölgesel gelişmeler üzerinde görüş alışverişinde bulunmak üzere ve son olarak 22 Ekim 2013 tarihinde Suriye konulu Bakanlar Toplantısı'na katılmak üzere İngiltere'yi ziyaret ettim. Dışişleri Bakanı William Hague İngiltere'nin İstanbul Başkonsolosluğu'na 2003 yılında düzenlenen terörist saldırısının 10. yıldönümü vesilesiyle yapılan anma törenine katılmak üzere 19-20 Kasım 2013 tarihlerinde ülkemizi ziyaret etti. Ziyaret vesilesiyle biraraya geldiğim mevkidaşım ile ikili, bölgesel ve uluslararası konularda görüşme fırsatı bulduk.

Türkiye ile İngiltere arasında mükemmel siyasi ilişkilerin çeşitlendirilmesine ve sivil diyalogun güçlendirilmesine yönelik bir iletişim platformu olarak 2011 yılında kurulan "Türk-İngiliz Tatlıdil Forumu"nun üçüncü toplantısı 1-3 Kasım 2013 tarihlerinde Edinburg'da yapılmıştır. Esas itibariyle bir sivil toplum girişimi olan Forum toplantısını bu kez Sayın Cumhurbaşkanımızın da iştirak ederek onurlandırmaları, anılan Forumu verdiğimiz siyasi desteğin ve İngiltere ile ülkemiz arasındaki ilişkilerin sivil diyalogu da kapsayacak şekilde geliştirilmesi yönündeki güçlü irademizin göstergesi olmuştur.

İngiltere AB üyelik sürecimizi destekleyen ülkelerin başında gelmekte ve özellikle Avrupa'da ve dünyada yaşanan değişim sürecinde Türkiye'nin Avrupa ile bütünleşmesi gerektiği görüşünü savunmaktadır. İngiltere'nin bu konuda ülkemize verdiği destek partiler üstü nitelik taşımaktadır.

İngiltere'de yaşayan, 86 bine yakını İngiliz vatandaşlığını haiz 250 bin nüfuslu Türk toplumu, ülkelerimiz arasındaki dostluk bağına güçlendirmektedir. Özellikle lisans ve lisansüstü öğrenim görmek için İngiltere'yi tercih eden öğrencilerimiz ilişkilerimizin bir diğer önemli boyutunu oluşturmaktadır. Türkiye'de ikamet eden ve sayıları her geçen yıl artan İngiliz vatandaşlarının varlığı da ülkelerimiz arasında önemli bir beşeri köprü vazifesi görmektedir.

İngiltere'yle ikili ticaret dengesi 2001 yılından bu yana ülkemiz lehinedir. 2012 yılında 14,3 milyar Dolar olan ikili ticaret hacmimiz, Ekim 2013 itibariyle 12,2 milyar Dolar'ı aşmıştır. Türkiye'de en büyük ikinci yatırımcı ülke olan İngiltere'nin ülkemizdeki doğrudan yatırımları 2002-2012 döneminde 6,6 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. Ülkemizde 2.350 civarında İngiliz sermayeli firma faaliyet göstermektedir. Türkiye'de yerleşik kişilerce 2002'den Mayıs 2013'e

kadar İngiltere’de yapılan yatırımların değeri yaklaşık 425 milyon Dolar civarındadır.

2012 yılında ülkemizi yaklaşık 2,5 milyon İngiliz turist ziyaret etmiştir. Bu rakam 2013 yılının ilk 10 ayı itibariyle 2,4 milyonu geçmiştir. Almanya ve RF’den sonra İngiltere ülkemize en fazla turist gönderen üçüncü ülkedir.

Türkiye ile **Fransa** arasında köklü bir geçmişe dayanan ilişkilerin, günümüzde ortak değerler, müttefiklik, yoğun ekonomik ve insani bağların mevcudiyeti sayesinde daha da geliştirilmesi için uygun zemin mevcuttur.

Sözde Ermeni soykırımının inkarının cezalandırılması yasa teklifi nedeniyle 2011 sonunda neredeyse durma noktasına gelen Fransa ile ilişkilerimizde 2012 ortasında bu ülkede meydana gelen yönetim değişikliğinin ardından göreceli bir iyimserlik ortamı hakim olmuş, bu siyasi ortam diğer alanlarda da ilerlemeler kaydedilebilmesine imkan sağlamıştır. Karşılıklı temaslarımızda Fransız yetkililerin, Türkiye’yle ilişkilerde yeni bir sayfa açma yönündeki iradelerini ifade etmelerine tarafımızdan da olumlu mukabelede bulunulmuştur. Nitekim Temmuz 2012’de Paris’te Fransız mevkidaşım Fabius’la yaptığımız görüşmede, Türkiye-Fransa ilişkilerinde sıkıntılı dönemlerin geride kalması yönündeki ortak irademizi vurgulamıştık.

Fransa’yla ikili ilişkilerimizde iyi niyet ve karşılıklı güven unsurlarının ağır basacağı, olumlu bir ikili gündem inşa edilmesine yönelik karşılıklı çabalar sürmektedir. İşbirliği potansiyelimizin doğrudan ikili ilişkilerimizi ilgilendirmeyen siyasi sorunların etkisinde kalmasının her iki ülkenin de menfaatine uygun olmadığı aşikârdır. Ekonomiden bilime, savunma sanayiinden enerjiye kadar geniş bir yelpazede mevcut ikili işbirliği potansiyelini hayata geçirmemizin önünde yeni engeller yaratılmaması yönündeki görüşlerimizi her vesileyle ve her düzeyde Fransız tarafına aktarmayı sürdürüyoruz.

Fransa, ülkemizin AB üyelik müzakereleri sürecinde siyasi nedenlerle 2007'den itibaren engellediği fasıllarla ilgili açılım yapmış, Dışişleri Bakanı Fabius ile 12 Şubat 2013'te Paris’te yaptığımız görüşmenin ardından, başlangıç olarak, 22. fasıl (Bölgesel Politikalar ve Yapısal Araçların Koordinasyonu) üzerindeki engeli kaldırdığını açıklamıştır. Fransa’nın, AB üyelik sürecimizde diğer dört fasıl (11, 17, 33 ve 34. fasıllar) üzerindeki engellemesini tamamen kaldırması beklentimiz Fransız muhataplarımıza ifade edilmektedir.

Siyasi ilişkilerimizdeki iyileşmenin etkisiyle karşılıklı temas ve ziyaretler artmıştır. 2013 yılında Bakan düzeyinde yapılan karşılıklı ziyaretler, ikili işbirliğimizin öncelikli olarak gerçekleştirilebileceği alanlarda yoğunlaşmamıza imkan sağlamıştır. 11-12 Şubat 2013 ve son olarak 16 Eylül 2013'te Paris'i

ziyaretlerimde Fransız mevkidaşımı biraraya gelerek, ikili ilişkilerimizi tüm yönleriyle gözden geçirmek, beklentilerimizi ifade etmek ve pek çok konuda aynı görüş ve tutumu paylaştığımızı memnuniyetle müşahade ettiğimiz bölgesel ve uluslararası meselelerde görüş alışverişi yapmak imkânını buldum.

Sayın Cumhurbaşkanımız ile Fransa Cumhurbaşkanı Hollande, son olarak BM Genel Kurulu vesilesiyle buldukları New York'ta 24 Eylül 2013 tarihinde yararlı bir görüşme yapmışlardır. Keza, Sayın Başbakanımız Cumhurbaşkanı Hollande ile St. Petersburg'da düzenlenen G-20 Zirvesi marjında 5 Eylül 2013 tarihinde biraraya gelmiştir.

Cumhurbaşkanı Hollande'ın 27-28 Ocak 2014 tarihlerinde ülkemize resmi bir ziyarette bulunmasını bekliyoruz. Devlet Başkanı düzeyinde 21 yıl aradan sonra gerçekleşecek bu ziyaret, ikili ilişkilerimizdeki yeni dönemin ve ilişkilerimizin geliştirilmesine yönelik ortak iradenin en üst düzeyde göstergesi olacaktır.

Fransa'daki Türk toplumunun nüfusu takriben 590 bini bulmakta olup, bunlardan 300 bini çifte vatandaşlığa sahiptir. Türk toplumu Fransa'da yaşayan yabancılar arasında dördüncü büyük grubu oluşturmaktadır. Fransa'yla ikili ilişkilerimizdeki iyileşme, Fransa'da yaşayan Türk toplumunun da huzur ve esenliği açısından büyük önem taşımaktadır. Türk göçmenlerin Fransız toplumuna uyum sağlamalarına, ülkenin siyasi, ekonomik ve kültürel yaşamına aktif şekilde katılmalarına yönelik tüm çabaları destekliyoruz. Türk toplumuyla ilgili beklentilerimizi de her vesileyle Fransız yetkililerin dikkatine getiriyoruz.

Fransa ile ekonomik ve ticari ilişkilerimiz istikrarlı bir gelişme içerisinde. Fransa ülkemizin en çok ihracat yaptığı ülkeler arasında üst sıralarda yer almaktadır. 2012 yılında 14,7 milyar Dolar olan ikili ticaret hacmimiz, bu yıl Ekim ayı itibarıyla 11,8 milyar Dolar'a ulaşmıştır. Sayın Başbakanımız tarafından konulan, ikili ticaret hacminin 20 milyar Dolar'a yükseltilmesi hedefi doğrultusunda kararlı bir şekilde ilerlenmektedir. Ekonomik ilişkilerimizin diğer bir önemli ayağını oluşturan karşılıklı yatırımlar da olumlu yönde seyretmektedir. 2002-2012 döneminde Fransa'nın ülkemizdeki yatırımları 6 milyar Dolar'a ulaşmıştır. Fransa'daki Türk yatırımlarının toplam değeri de 1,2 milyar Dolar düzeyindedir. 2012 sonu itibarıyla ülkemizde 1.050 civarında Fransız sermayeli şirket faaliyet göstermektedir. Fransa'da ise 350'den fazla Türk şirketi faaliyette bulunmaktadır.

Fransız iş çevreleri Türkiye'yle işbirliğine yoğun bir ilgi göstermektedirler. Nükleer enerji, yenilenebilir enerji, savunma sanayii ve çeşitli altyapı projeleri bu bağlamda öncelikli işbirliği alanlarını oluşturmaktadır. Nitekim Mayıs 2013'te Sinop Nükleer Santral Projesi Japonya-Fransa ortaklığındaki konsorsiyuma verilmiştir.

2012 yılında 1 milyondan fazla Fransız turist ülkemizi ziyaret etmiştir. Bu rakam, bu yıl Ekim ayı itibariyle 960 bine yaklaşmıştır.

Akdeniz Havzası'nda ortak çıkarlar ve değerleri paylaşan iki bölgesel güç sıfatıyla Türkiye-İtalya ilişkileri stratejik ortaklık boyutuna ulaşmıştır. İtalya'yla uluslararası sorunlara ilişkin yaklaşımlarımızın örtüşmesi ve ortak evrensel değerlere dayanan ilişkilerimizin sağlam çerçevesi, uluslararası konularda karşılıklı destek ve işbirliği olanaklarını güçlendirmekte, ortak hareket imkânı sağlamaktadır. Avrupa Birliği'nin kurucu üyeleri arasında yer alan İtalya, ayrıca ülkemizin AB üyeliğini destekleyen ülkeler bağlamında ön sıralarda bulunmaktadır.

Son dönemde her alanda çok olumlu bir mecrada ilerleyen ilişkilerimiz, farklı düzeylerde görüş alışverişine imkân veren Türkiye-İtalya Hükümetlerarası Zirve Toplantıları, sivil toplum çevrelerini biraraya getiren Türk-İtalyan Forumu ve Türk-İtalyan Medya Forumu süreçleriyle kurumsallaşma yolunda da ilerleme kaydetmiştir.

İlki Kasım 2008'de İzmir'de, ikincisi Mayıs 2012'de Roma'da düzenlenen Türkiye-İtalya Hükümetlerarası Zirvesi'nin üçüncüsünün Sayın Başbakanımız ve İtalya Başbakanı Letta'nın eşbaşkanlıklarında, ilgili Bakanlarımızın da katılımlarıyla 17 Ocak 2014 tarihinde ülkemizin evsahipliğinde gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

22-23 Ağustos 2013 tarihlerinde gerçekleştirdiğim ziyaret vesilesiyle İtalya Dışişleri Bakanı Emma Bonino ile Roma'da ikili konular ve bölgesel gelişmeler üzerinde görüş alışverişinde bulundum.

İtalya ile siyasi ilişkilerimizin yanısıra ekonomik bağlarımız da güçlenmektedir. 2012 yılında 19,7 milyar Dolar olan ikili ticaret hacmimiz, Ekim 2013 itibariyle 16,5 milyar Dolar'a ulaşmıştır. Türkiye'de faaliyet gösteren İtalyan firma sayısı 940'a yükselmiş, bu şirketlerin doğrudan yatırımları 4,6 milyar Dolar'a yaklaşmıştır. 2012'de ülkemizi 714 bin İtalyan turist ziyaret etmiş olup, Ekim 2013 itibariyle bu rakam 651 bin seviyesindedir.

Akdeniz'in iki ucunda yer alan Türkiye ve **İspanya**, temel siyasi, ekonomik ve güvenlik donanımlarıyla olduğu kadar zengin tarihi miraslarıyla da Akdeniz havzasında ve ötesinde barış ve istikrara katkıda bulunabilecek iki bölgesel güçtür.

Türkiye ile İspanya arasında her alanda giderek gelişerek yoğunluk ve derinlik kazanan ilişkilere kurumsal bir çerçeve kazandırmak amacını taşıyan ve dördüncüsünü 27 Kasım 2012 tarihinde Madrid'de gerçekleştirdiğimiz Hükümetlerarası Zirve toplantılarının beşincisinin Sayın Başbakanımız ve

İspanya Başbakanı Mariano Rajoy'un eşbaşkanlıklarında, ilgili Bakanlarımızın da katılımlarıyla 14 Ocak 2014 tarihinde ülkemizin evsahipliğinde düzenlenmesi planlanmaktadır.

Aynı değerleri paylaşan Türkiye ve İspanya, uluslararası meselelere yapıcı ve çözüm getirici bir vizyonla yaklaşmaktadırlar. 2005 yılında BM çatısı altında Sayın Başbakanımız ile dönemin İspanya Başbakanı Zapatero'nun ortak girişimiyle başlatılan Medeniyetler İttifakı bu anlayışın somut bir tezahürüdür.

Ülkemizin AB üyeliğine olan desteğini açıkça dile getiren İspanya, AB üyeliğinin hem Türkiye hem de AB için sağlayacağı yararları doğru analiz eden ülkelerden biridir.

İkili siyasi ilişkilerimize paralel olarak İspanya ile ekonomik ilişkilerimiz de giderek güçlenmektedir. 2012 yılında 9,7 milyar Dolar olan ikili ticaret hacmimiz, Ekim 2013 itibariyle 8,9 milyar Dolar'a ulaşmıştır. Ülkemizin AB'ye tam üyelik müzakerelerine başlaması, İspanyol ekonomi çevrelerinin Türkiye'ye ilgisini arttırmış olup, ülkemizdeki İspanyol sermayeli firma sayısı 450'ye, İspanyol yatırımlarının toplam tutarı 7 milyar Dolar'a ulaşmıştır. 2012'de ülkemizi 278 bin İspanyol turist ziyaret etmiş olup, Ekim 2013 itibariyle bu rakam 262 bin seviyesinde gerçekleşmiştir.

Türkiye ile **Portekiz** arasındaki ilişkiler, NATO üyeliği ve Akdenizlilik kimliği gibi ortak paydaların da etkisiyle olumlu bir seyir izlemektedir. Portekiz Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecine vermekte olduğu desteği, AB içindeki "Turkey Focus Group"a katılarak pekiştirmiştir.

Portekiz ile mevcut iyi ilişkilerimiz yakın dönemde, karşılıklı üst düzey ziyaretlerle daha da ivme kazanmıştır. Sayın Cumhurbaşkanımız 5-8 Mayıs 2013 tarihlerinde Portekiz'e bir devlet ziyareti gerçekleştirmiştir. Başbakan düzeyindeki son ziyaret ise Portekiz Başbakanı Coelho'nun Sayın Başbakanımızın davetine icabetle 17-19 Aralık 2012 tarihlerinde, beraberinde Portekiz'in önde gelen işadamlarından oluşan bir heyetle ülkemize gerçekleştirdiği resmi ziyaret olmuştur. Ziyaret çerçevesinde Sayın Başbakanımız ve konuk Başbakan "Türkiye ile Portekiz Arasında İkili İlişkilerin Güçlendirilmesine Yönelik Strateji Belgesi"ni imzalamışlardır. Söz konusu belge iki ülke arasında yıllık olarak Hükümetlerarası Zirveler düzenlenmesini öngörmektedir.

Portekiz'le 2012 yılında 1,085 milyar Dolar olarak gerçekleşen ikili ticaret hacmimiz, Ekim 2013 itibariyle 1 milyar Dolar'ı aşmıştır. Portekiz'den ülkemize gerçekleşen doğrudan yatırım miktarı 2002-2012 döneminde 759 milyon Dolar olup, önümüzdeki dönemde ülkelerimiz arasında karşılıklı yatırımların artırılması önceliklerimiz arasında yer almaktadır.

Portekiz’den ülkemizi ziyaret eden turist sayısı 2012’de 47 bin olmuştur. Ekim 2013 itibariyle bu rakam 42 bin civarındadır.

Türkiye ve **Hollanda** arasında köklü dostluk ilişkileri 17. Yüzyıla uzanmaktadır. 2012 yılında ülkelerimiz arasında diplomatik ilişkilerin tesisinin 400. Yıldönümü vesilesiyle her iki ülkede düzenlenen etkinlikler kültürel, sanatsal, ticari, ekonomik, bilimsel alanlardaki kalıcı ve sürdürülebilir ilişkilerimizin zeminini güçlendirmiş, iki ülke halklarını birbirine yakınlaştırmış, karşılıklı anlayışın gelişmesine katkıda bulunmuştur.

Hollanda’yla ilişkilerimizin her alanda geliştirilmesine yönelik ortak siyasi irade mevcuttur. Üst düzey ziyaretler ikili ilişkilerimizin ileriye götürülmesine hizmet etmektedir. Sayın Başbakanımızın 20-21 Mart 2013 tarihlerinde Hollanda’yı ziyareti ilişkilerimize ivme kazandırmıştır. Bu ziyaret sırasında Sayın Başbakanımıza eşlik ettim ve Hollandalı mevkidaşım Timmermans’la biraraya geldim.

Ülkelerimiz arasındaki ilişkilerin geliştirilmesini teminen Dışişleri Bakanları eşbaşkanlığında 2008 yılından bu yana gerçekleştirilmekte olan Türkiye-Hollanda (Wittenburg) Konferansı’nın altıncı toplantısını 4 Şubat 2014 tarihinde Ankara’da düzenlemeyi öngörmekteyiz. Bu vesileyle Hollandalı mevkidaşımı ülkemizde ağırlayacağım.

Hollanda ülkemizin AB’ye üyelik sürecine “katı ancak adil” şeklinde tabir ettiği bir yaklaşımla destek vermektedir. NATO müttefikimiz olan Hollanda, ülkemizde Patriot bataryaları konuşlandırarak güçlü bir ittifak dayanışması sergilemiştir.

Hollanda 2012 yılında 7 milyar Dolar’a yaklaşan ikili ticaret hacmiyle ülkemizin önde gelen ticaret ortakları arasında yer almıştır. Ekim 2013 itibariyle ikili ticaret hacmimiz 5,6 milyar Dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Sayın Başbakanımızın Hollanda’yı ziyareti vesilesiyle, iki Başbakan tarafından ikili ticaretin 2015 yılı sonuna kadar 15 milyar Dolar’a yükseltilmesi hedefi belirlenmiştir.

Hollanda’dan 2002-2012 döneminde ülkemize 16,7 milyar Dolar değerinde yatırım yapılmıştır. Hollanda, bu dönem zarfında Türkiye’ye yapılan doğrudan yabancı yatırımlarda ilk sırada yer almıştır. Ülkemizde 2.011 Hollanda firması faaliyet göstermektedir. Türkiye’den Hollanda’ya yönelik doğrudan yatırımların toplam miktarı ise 2002-2012 döneminde 5,9 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir.

Hollanda’da yaşayan, 300 bini çifte vatandaş olmak üzere yaklaşık 400 bin nüfuslu Türk toplumu, ülkelerimiz arasında güçlü bir insani bağ teşkil etmekte,

Hollanda'nın siyasi, ekonomik ve kültürel hayatında aktif şekilde yer almaktadır. Hollanda Parlamentosu'nda 6 Türk kökenli milletvekili bulunmaktadır. Türk toplumunun başta anadil eğitimi olmak üzere her konudaki ihtiyaçlarının karşılanmasında gerekli işbirliğine hazır olduğumuzu ve toplumumuzun huzur ve esenliğine önem verdiğimizizi Hollanda makamları nezdinde her düzeyde dile getirmekteyiz.

2012 yılında ülkemizi yaklaşık 1,3 milyon Hollandalı turist ziyaret etmiştir. Ekim 2013 itibariyle ülkemize gelen Hollandalı turist sayısı 1,2 milyonu aşmıştır.

Belçika'yla ilişkilerimiz, karşılıklı üst düzey ziyaretlerle olumlu bir mecrada ilerlemeye devam etmiştir. Ülkemize Ekim 2012'de büyük bir ticaret heyetiyle birlikte bir "Ekonomik Misyon" ziyareti gerçekleştirmiş olan Veliyaht Prens Philippe Temmuz 2013 tarihinde yemin ederek 7. Belçika Kralı olarak tahta geçmiştir.

Terörle mücadele alanında ikili işbirliği konularını ele almak ve bu alandaki istişareleri kurumsal zemine oturtmak üzere oluşturulan ve ilki Ekim 2008 tarihinde İstanbul'da yapılan Türkiye-Belçika Dışişleri, İçişleri ve Adalet Bakanları toplantısının ikincisi 22 Ocak 2013 tarihinde Brüksel'de gerçekleştirilmiştir. Belçika'yla düzenlenen bu üçlü toplantılar aramızdaki önemli işbirliği mekanizmalarından biri olup, önümüzdeki yıllarda da devam ettirilmesi öngörülmektedir.

AB'nin kurucu üyelerinden olan ve AB kurumlarına evsahipliği yapan Belçika, ülkemizin AB'ye katılım sürecini desteklemektedir.

Belçika'daki Türk toplumunun nüfusu 160 bini Belçika vatandaşlığını haiz olmak üzere 220 bini bulmaktadır. Federal Parlamentoda dört, bölgesel Parlamentolarda altı Türk kökenli milletvekili vardır. Buna ilaveten bir Belediye Başkanı ve 120 kadar Türk kökenli siyasetçinin yerel yönetimlere seçilmeleri, Türk toplumunun Belçika'nın sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel hayatına sağladığı uyumun başarısını ortaya koymaktadır. Önümüzdeki yıl, 1964 yılında imzalanan İkili İşgücü Anlaşması'nın 50. yıldönümünün Belçika'daki Türk toplumuyla birlikte çeşitli etkinliklerle kutlanması öngörülmektedir.

Belçika ile ticaret hacmimiz 2012'de 6 milyar Dolar civarında gerçekleşmiştir. Bu rakam 2013'ün ilk 10 ayında yaklaşık 5,3 milyar Dolar olmuştur. 2002-2012 yılları arasında Belçika'dan ülkemize yapılan toplam yatırım miktarı 7,3 milyar Dolar'ı bulmuştur.

Öte yandan geçtiğimiz yıl 600 bine yakın Belçikalı turist ülkemizi ziyaret etmiştir. Bu rakam Ekim 2013 itibariyle 615 bine ulaşmıştır.

Belçika'nın evsahipliği yaptığı EUROPALIA Uluslararası Sanat Festivali'nin 2015'te düzenlenecek 25. etkinliğinde Türkiye'nin konuk olmasına yönelik davete ülkemiz olumlu yanıt vermiştir. Bu çerçevede ülkemizle ilgili olarak 2015-2016 döneminde Belçika'da sergi, konser, sempozyum gibi çeşitli faaliyetler düzenlenmesi öngörülmekte olup, bu alanlarda ilgili kurum ve kuruluşlarımız arasında temas ve projelerin artırılması ülkemizin Avrupa'daki tanıtım faaliyetleri bakımından yararlı bir platform teşkil edecektir.

Avusturya'yla ilişkilerimiz uzun bir tarihi geçmişe dayanmaktadır. Karşılıklı mücadeleyle seyreden ve Birinci Dünya Savaşında müttefikliğe dönüşen ilişkilerimiz günümüzde başta ekonomik ve ticari olmak üzere pek çok alanda olumlu bir seyir izlemektedir. Üst düzey ziyaretler iki ülke arasındaki bağların güçlenmesine büyük katkıda bulunmaktadır.

Sayın Başbakanımız 26-27 Şubat 2013'te Medeniyetler İttifakı Yıllık Forumu vesilesiyle Viyana'yı ziyareti sırasında Avusturya Cumhurbaşkanı Fischer ve Başbakan Faymann ile ikili görüşmeler gerçekleştirmiştir.

Avusturya'yla temaslarımızda her vesileyle AB'ye üyelik sürecimize yönelik yaklaşımını gözden geçirmesini beklediğimizi dile getirmekteyiz. Esasen, Avusturya kamuoyunun Türkiye'nin AB üyeliğine yaklaşımında son dönemde olumlu yönde ilerleme eğilimi gözlemlenmektedir.

Diğer yandan, Avusturya'yla işbirliğimizde geliştirmeye önem ve öncelik verdiğimiz bir diğer husus terörizmle mücadeledir. Avusturya'da terör örgütü olarak tanınan PKK ile mücadelemize destek verilmesi bu ülke makamlarından talep edilmektedir.

Avusturya'da yaşayan 280 bin kişilik Türk toplumu bu ülkeyle aramızda önemli bir beşeri bağ teşkil etmektedir. Avusturya'daki Türk toplumunun ayrımcı ve dışlayıcı muamelelere tabi tutulmaması yönündeki beklentimizi, toplumumuzun huzur ve esenliğine verdiğimiz önemi ve bu konuda her türlü işbirliğine hazır olduğumuzu, Avusturyalı muhataplarımıza belirtmekteyiz. Bu ülkede 29 Eylül 2013 tarihinde yapılan genel seçimler sonrasında Meclise üç Türk kökenli milletvekilinin girmesinden de memnuniyet duyduk.

Ülkedeki aşırı sağcı kesimlerin, özellikle seçim dönemlerinde artmak suretiyle Türk toplumunu da hedef alan yabancı karşıtı söylemlerinden duyduğumuz rahatsızlık ve endişeyi de Avusturya makamları nezdinde dile getirmekte, Avusturya'nın vatandaşlarımıza uyguladığı katı vize rejiminin ve vize serbestisine ilişkin yaklaşımının günümüzün gerçekleri ve ilişkilerimizin doğasıyla bağdaşmadığının altını çizmekteyiz.

Türkiye-Avusturya ilişkilerinin ekonomik ve ticari alandaki seyri memnuniyet vericidir. İkili ticaret hacmimiz 2012’de 2,6 milyar Dolar, 2013’ün ilk 10 ayında ise 2,3 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. Son dönemde ülkemizde enerji alanında büyük ölçekli yatırımlar yapmaya başlayan Avusturya’dan 2004-2012 yılları arasında ülkemize gelen yatırım miktarı 8,6 milyar Dolar’ı aşmıştır. 2009, 2010 ve 2011 yıllarında Türkiye’ye en fazla yatırım yapan ülke olan Avusturya, Temmuz 2013 itibariyle Almanya’dan sonra ikinci sırada yer almaktadır. Yatırımlar konusundaki işbirliğimizin önümüzdeki dönemde de gelişerek devam edeceğini umuyoruz. Her yıl ülkemizi ziyaret eden 500 bini aşkın Avusturyalı turist de ilişkilerimizin insani boyutuna katkıda bulunmaktadır. Ekim 2013 itibariyle bu rakam 480 bine ulaşmıştır.

İrlanda’yla ilişkilerimiz sorunsuz seyrini sürdürmektedir. İrlanda 2013 yılının ilk yarısındaki AB Dönem Başkanlığı çerçevesinde AB üyeliğimiz konusundaki desteğini sürdürmüş ve müzakere sürecimizde yeni bir fasıl açılması için gayret göstermiştir.

İrlanda Başbakan Yardımcısı, Dışişleri ve Ticaret Bakanı Eamon Gilmore 7-10 Nisan 2013 tarihleri arasında Türkiye’yi ziyaret etmiştir. Bu vesileyle, İrlandalı mevkidaşıyla ikili ilişkilerimizin geliştirilmesi ve İrlanda’nın AB Dönem Başkanlığı çerçevesinde müzakere sürecimizin ilerletilmesi için atılabilecek adımları değerlendirmek, bölgesel ve uluslararası güncel gelişmeler üzerinde görüş alışverişinde bulunmak imkanı elde ettik. Sayın Gilmore’a ziyaret sırasında refakat eden İrlandalı üst düzey işadamlarından oluşan ticaret heyeti de ülkemizde yararlı temaslarda bulundular.

İrlanda’yla 2012 yılında 1,2 milyar Dolar olan ikili ticaret hacmimiz, Ekim 2013 itibariyle 980 milyon Dolar’a ulaşmıştır. Bu rakamın en az 2 milyar Dolar’a yükseltilmesini hedefliyoruz. Ülkemizde 310 İrlandalı şirket faaliyet göstermektedir. İrlanda’dan, 2002-2012 döneminde ülkemize toplam 417 milyon Dolar değerinde yatırım yapılmıştır. Türkiye’den İrlanda’ya yönelik doğrudan yatırımların toplam miktarı ise aynı dönemde 750 milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir.

2012 yılında ülkemizi ziyaret eden İrlandalı turist sayısı 110 bin olup, bu rakam Ekim 2013 itibariyle 107 bine ulaşmıştır.

Türkiye-**Polonya** ilişkileri 600 yıllık bir geçmişe sahiptir. Uluslararası ve bölgesel konulara benzer görüş açılarından yaklaşılması ve iki ülke arasında doğrudan çıkar çatışmasına yol açacak bir sorun olmaması, Türkiye’nin 1999’da gerçekleşen Polonya’nın NATO üyeliğini, Polonya’nın da Türkiye’nin AB üyelik sürecini desteklemesi siyasi ilişkilerin olumlu bir seyir izlemesine katkıda bulunmuştur.

Ülkemiz ve Polonya arasındaki üst düzey ziyaretler ikili ilişkilerimize ivme kazandırmaktadır. Bu bağlamda, Sayın Başbakanımızın 8-9 Kasım 2013 tarihlerindeki ziyaretinin ardından, Polonya Cumhurbaşkanı Bronislaw Komorowski'nin 5-6 Mart 2014 tarihlerinde ülkemizi, TBMM Başkanı Sayın Cemil Çiçek'in de 2-4 Nisan 2014 tarihlerinde Polonya'yı ziyaret etmeleri öngörülmektedir.

Bu yıl Polonya ile Türkiye arasında Dostluk Anlaşması imzalanmasının 90. yıldönümünü kutladık. Bu vesileyle, 23 Temmuz 2013 tarihinde Polonya Dışişleri Bakanı Radosław Sikorski'nin davetine icabetle Polonya'ya resmi bir ziyarette bulundum. 2014 yılı ise Osmanlı Devleti ile Lehistan Krallığı arasında diplomatik ilişki tesisinin 600. yıldönümüne tekabül etmektedir. Çok az devlete nasip olabilecek bu tarihi dostluk bağlarını her iki ülkede düzenlenecek geniş kapsamlı ortak etkinliklerle kutlamayı öngörmekteyiz.

Polonya'yla 2012 yılında ikili ticaret hacmimiz % 6 oranında azalarak 4,9 milyar Dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. 2013'ün ilk sekiz ayında 3,4 milyar Dolar olarak gerçekleşen ikili ticaret hacmimizin önümüzdeki dönemde 10 milyar Dolar'a çıkartılması hedeflenmektedir.

Tarihi dostluk bağları içinde olduğumuz bir başka ülke olan **Macaristan**'la ikili ilişkilerimizde sorun bulunmamaktadır. Başta ekonomik ve kültürel ilişkiler olmak üzere, her alanda işbirliğini geliştirmek ve bölgesel düzeyde diyalogumuzu arttırmak arzusundayız.

Sayın Başbakanımızın 4-5 Şubat 2013 tarihlerinde Macaristan'a gerçekleştirdiği ziyaret sırasında iki ülke arasında "Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi" (YDSK) kurulması kararı alınmış olup, sözkonusu Konsey'in hayata geçirilmesine yönelik çalışmalar sürmektedir.

TBMM Başkanı Sayın Cemil Çiçek'in Ekim 2012'de Macaristan'a gerçekleştirdiği ziyaretten sonra Macaristan Ulusal Meclis Başkanı Laszlo Köver 7-12 Mayıs 2013 tarihlerinde ülkemizi ziyaret etmiştir.

Sayın Cumhurbaşkanımızın 2014 yılının ilk aylarında Macaristan'a gerçekleştireceği ziyaretin ve Macaristan Başbakanı Viktor Orban'ın Türkiye ile Macaristan arasında Dostluk Anlaşması imzalanmasının 90. yıldönümü münasebetiyle 17-18 Aralık 2013 tarihinde ülkemize gerçekleştirmesi öngörülen ziyaretin Macaristan'la her alanda yürüttüğümüz verimli işbirliğinin pekişmesine imkan sağlayacağını düşünüyorum.

Diğer yandan, Orta Avrupa'da önemli bir işbirliği girişimi olan Visegrad Grubu (V4) Dönem Başkanlığını yürütmekte olan Macaristan'ın Dışişleri Bakanı Sayın Martonyi'nin davetine icabetle 30-31 Ekim 2013 tarihlerinde Budapeşte'de

düzenlenen V4 ve Batı Balkan ülkeleri Dışişleri Bakanları toplantısına katıldım. V4 ülkemizle daha yakın işbirliği geliştirmek isteyen, aktif, etkili bir yapılanmadır. Bu çerçevede, özellikle Batı Balkanlar gibi Türk Dış Politikasının öncelikli konularından biri üzerindeki toplantı ve ayrıca gerçekleştirdiğim ikili temaslar çok verimli geçti.

Ayrıca Macaristan Dışişleri Bakanlığı Devlet Sekreteri Zsolt Nemeth ile Bakanlığım Müsteşarı Büyükelçi Feridun Sinirlioğlu arasında 19 Haziran 2013 tarihinde Ankara'da istişareler gerçekleştirilmiştir. Söz konusu istişareler sırasında iki ülke arasındaki 1992 tarihli Vize Muafiyeti Anlaşmasını tadil eden ve resmi pasaport hamili Türk ve Macar vatandaşları için vizesiz kalış süresini karşılıklı olarak 30 günden 90 güne çıkartan bir Anlaşma imzalanmıştır.

Macaristan'la ikili ticaret hacmimiz, 2012 yılında 1,7 milyar Dolar düzeyinde gerçekleşirken, Sayın Başbakanımızın Macaristan'a yaptığı resmi ziyaret çerçevesinde yapılan görüşmelerde ikili ticaret hacminin 2015 yılına kadar 5 milyar Dolar'a çıkarılması hedefi benimsenmiştir.

Çek Cumhuriyeti'yle ilişkilerimiz dostane seyrini muhafaza etmektedir. İlişkilerimizi çeşitlendirmek ve derinleştirmek yönünde gerekli siyasi irade mevcuttur. Sayın Başbakanımız, beraberinde işadamlarından oluşan geniş bir heyetle, 3-4 Şubat 2013 tarihlerinde Çek Cumhuriyetini ziyaret etmiştir. Söz konusu ziyaret sırasında iki Başbakan tarafından, Türkiye ve Çek Cumhuriyeti arasında "Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi/Üst Düzey Stratejik Konsey" mekanizması kurulması kararı alınmış olması ikili ilişkiler bakımından önemli bir gelişme teşkil etmiştir.

2012 yılında 2,8 milyar Dolar düzeyinde gerçekleşen ikili ticaret hacminin, Sayın Başbakanımızın 2013 Şubat ayında Çek Cumhuriyetine gerçekleştirdiği ziyaret sırasında 2015 yılına kadar 5 milyar Dolar'a çıkartılması hedefi ortaya konulmuştur.

Slovakya'yla ilişkilerimiz de sorunsuz seyir izlemekte ve giderek canlılık kazanmaktadır. Sayın Başbakanımız 5-6 Şubat 2013 tarihlerinde Slovakya'yı ziyaret etmiştir. Söz konusu ziyaret bir Türk Başbakanı tarafından Slovakya'ya gerçekleştirilen ilk ziyaret olma özelliği taşımaktadır. Slovakya Başbakanı Robert Fico ise 7 Haziran 2013 tarihinde İstanbul'da düzenlenen "Küresel Sorunlar Karşısında Türkiye ve AB için Ortak Bir Gelecek" Forumu'na katılmak üzere ülkemizi ziyaret etmiş ve sözkonusu Forum marjında Sayın Başbakanımızla ikili bir görüşme gerçekleştirmiştir. Son olarak Slovakya Cumhurbaşkanı Ivan Gasparovic 19-21 Ağustos 2013 tarihlerinde ülkemize resmi bir ziyaret gerçekleştirmiş; bu ziyaret, iki ülke arasındaki ilişkilerin daha da geliştirilip derinleştirilmesi yönünde mevcut iradenin en üst düzeyde teyit edilmesine vesile olmuştur. Cumhurbaşkanı Gasparovic'e işadamları ve bilim

adamlarından oluşan bir heyetin eşlik ettiği ziyaret sırasında, ülkemiz ile Slovakya arasındaki ekonomik ve ticari ilişkiler ile bilim ve araştırma alanlarında işbirliğinin ilerletilmesine yönelik adımlar atılmıştır.

Slovakya'yla üst düzey ziyaretlerle yakalanan ivmenin sürdürülmesine önem atfetmekteyiz. Bu çerçevede, Slovakya Başbakan Yardımcısı, Dışişleri ve Avrupa İşleri Bakanı Miroslav Lajcak'ın davetine icabetle 30 Ekim 2013 tarihinde bu ülkeyi ziyaret ederek faydalı temaslarda bulundum.

2012 yılında Slovakya'yla ikili ticaret hacmi yaklaşık 1,3 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye ile **Slovenya** arasındaki ilişkiler, bu ülkenin bağımsızlığını kazanmasından bu yana hemen her alanda olumlu seyrinde devam etmektedir. Slovenya, ülkemizin AB üyeliğini desteklemekte; bu tutumunu açıkça ve her düzeyde ifade etmektedir.

2011 yılında stratejik ortaklık seviyesine taşınan iki ülke ilişkileri üst düzey ziyaretlerle de geliştirilmektedir. Sayın Başbakanımız 6-7 Mayıs 2012 tarihlerinde beraberinde yedi Bakanımızla birlikte Slovenya'yı ziyaret etmiş, Sayın Başbakanımıza sözkonusu ziyaretinde ayrıca Orta Doğu ve Balkan Çalışmaları Uluslararası Enstitüsü (IFIMES) tarafından "On Yılın Dünya Şahsiyeti" ödülü takdim edilmiştir. Son olarak TBMM Başkanı Sayın Cemil Çiçek, Slovenya Ulusal Meclisi Başkanı Janko Veber'in davetine icabetle, 14-15 Mayıs 2013 tarihlerinde bu ülkeyi ziyaret etmiştir.

AB, NATO ve son olarak OECD üyesi olan Slovenya'nın, gerçekleştirdiği dinamik ve süratli dönüşüm, diğer bölge ülkeleri için ilham kaynağı oluşturmaktadır. NATO bünyesinde güvenilir iki müttefik ülke olarak Türkiye ve Slovenya'nın, Afganistan ve Kosova gibi bölgelerde birlikte varlık göstermeleri ve uluslararası barışa katkıda bulunmaları siyasi ilişkilerimizi tamamlayıcı mahiyettedir.

Çeşitli alanlarda yakın dostluk bağlarına sahip iki ülke arasında ekonomik ve ticari ilişkilerin daha da geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi hedeflerimiz arasındadır. 2012 yılında Slovenya ile ikili ticaretimiz 859 milyon Dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.

NATO çerçevesinde müttefikimiz ve AB üyesi olan **Lüksemburg** AB müzakere sürecinde ülkemizi destekleyen ülkeler arasındadır.

Lüksemburg Büyük Dükü Henri 18-22 Kasım 2013 tarihlerinde Bakan ve işadamları heyetleri refakatinde ülkemize resmi bir ziyarette bulunmuştur. Bu

ziyaret Lüksemburg'dan Türkiye'ye gerçekleştirilen Devlet Başkanı seviyesindeki ilk ziyaretir.

Lüksemburg ile 2012 yılında 193 milyon Dolar düzeyinde gerçekleşen ve 2013'te Ekim ayı itibariyle yaklaşık 150 milyon Dolar'a ulaşan ticaret hacmimizi geliştirmeyi hedefliyoruz. 2013 yılı içinde oluşturulan Türkiye-Lüksemburg İş Forumu ve Lüksemburg ile Ekonomik ve Ticari Ortak Komite (JETCO) mekanizmaları kanalıyla özel sektörlerimizi teşvik etmeye devam ediyoruz. Diğer yandan, THY'nin 25 Haziran 2013'te başlattığı İstanbul-Lüksemburg seferlerini de ekonomik ve insani temaslarımızın artmasına katkıda bulunacak bir gelişme olarak görüyoruz.

Türkiye-İsviçre ilişkileri olumlu bir mecrada ilerlemekte, üst düzey ziyaretler işbirliğimizin pekişmesine, karşılıklı görüş ve beklentilerin dile getirilmesine ve görüş alışverişinde bulunulmasına vesile teşkil etmektedir. 10 Ekim 2013'te İsviçreli mevkidaşım Burkhalter'in davetine icabetle Bern'e ziyarette bulundum. İkili ilişkilerimizin yanısıra, bölgesel ve uluslararası meselelere ilişkin istişarede bulunmamıza imkân veren ziyaretim sırasında İsviçre tarafı, ilişkilerimizi stratejik ortaklık seviyesine taşıyacak bir mekanizma kurulması önerisinde bulunmuştur. Bu önerinin parametrelerinin belirlenmesi için birlikte çalışacağız.

Terörizmle mücadele alanında, İsviçre'de PKK ve uzantıları ile diğer Türkiye çıkışlı terör örgütlerinin, finansman temini dâhil faaliyetlerinin yasaklanması, terörle bağlantılı kişilerin mülteci statüsünü suiistimal etmesine müsaade edilmemesi taleplerimizi İsviçre makamları nezdinde tüm temaslarımızda dile getirmekteyiz.

İsviçre'de ikamet eden yaklaşık 120 bin nüfuslu Türk toplumu ve ülkemizi ziyaret eden, 2012 yılı itibariyle 355 bin, Eylül 2013 itibariyle ise 240 bin İsviçreli turist, ilişkilerimizin insani boyutunu oluşturmaktadır. Diğer yandan, İsviçre'de yabancılara yönelik ayrımcı yaklaşım ve yasal düzenlemelerden Türk toplumu da olumsuz etkilenmektedir. Bu durumu İsviçre makamlarının her vesileyle dikkatine getirmekte, başta anadil eğitimi olmak üzere her konuda katkıda bulunmaya hazır olduğumuzu ifade etmekteyiz.

İsviçre'yle ikili ticaret hacmimiz, 2012'de 6,4 milyar Dolar, 2013'ün ilk 10 ayında ise 9 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. 2002-2012 döneminde İsviçre'den ülkemize yapılan doğrudan yatırımların toplamı 1,55 milyar Dolar'a yaklaşmıştır. Aynı dönemde Türkiye'de yerleşik şirketlerce İsviçre'de yapılan doğrudan yatırımların toplamı 552 milyon Dolar'dır. Bu miktarların artırılması ve özellikle enerji ve çevre konularında ikili işbirliğinin geliştirilmesi için her iki tarafça çaba sarfedilmektedir.

Danimarka'yla ilişkilerimiz olumlu bir seyir izlemektedir. Danimarka ülkemizin AB üyeliğini desteklemekte, çeşitli uluslararası meselelerde ülkemizle ortak tutum takınmaktadır. Sayın Başbakanımız 19-20 Mart 2013 yılında Danimarka'ya bir ziyaret gerçekleştirdi; kendisine ben de refakat ettim. Danimarka Dışişleri Bakanı Villy Søvndal ise 7-10 Ekim 2013 tarihlerinde ülkemizi ziyaret etmiştir. Ayrıca, Sayın Cumhurbaşkanımız Danimarka Kraliçesi Margrethe'nin davetine icabetle, 17-18 Mart 2014 tarihlerinde Danimarka'ya bir Devlet Ziyareti gerçekleştirecektir. Tüm bu ziyaretler, siyasi ve ekonomik ilişkilerimizin daha da geliştirilmesine yönelik güçlü bir platform sunmaktadır. Danimarka'yla ikili ticaret hacmimiz 2012 yılında 1,7 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir.

Danimarka'dan yayın yapan, PKK terör örgütünün yayın organı ROJ TV ve bağlı bulunduğu şirket aleyhine "terörizmi ilerletmek" suçundan 2004'te Kopenhag'da açılan dava 14 Aralık 2011'de sonuçlanmıştır. ROJ TV ve ana şirketinin 5,2 milyon DKK (yaklaşık 950 bin Dolar) para cezasına çarptırılması kararı Kopenhag'da yerleşik Doğu Yüksek Mahkemesine temyize götürülmüştür. 3 Temmuz 2013 tarihinde açıklanan temyiz kararında, ROJ TV ve ana şirketi Mezopotamya A/S'na verilen para cezası ağırlaştırılmış (10 Milyon DKK-1,8 milyon Dolar) ve 2003 yılında verilen lisanstan doğan televizyon yayını yapma hakkı süresiz olarak geri alınmıştır. Öte yandan, PKK'nın finansmanına yönelik Danimarka'da yürütülen faaliyetlere ilişkin olarak Kopenhag Bölge Mahkemesi'nde açılan dava 19 Eylül 2013'te görülmeye başlamış olup, davanın 2014 yılının Nisan ayına kadar sürmesi öngörülmektedir.

Finlandiya'yla ikili ilişkilerimiz ve uluslararası alandaki işbirliğimiz, birbirini güçlendirerek gelişmeye devam etmektedir. Finlandiya Dışişleri Bakanı Erkki Tuomioja'nın 17-18 Eylül 2013 tarihlerinde ülkemizi ziyaretinin ardından Sayın Başbakanımızın 5-6 Kasım 2013 tarihlerinde gerçekleştirdiği ziyaretle ilişkilerimizdeki ivme daha da artmıştır. Finlandiya, AB içerisinde Türkiye'nin üyeliğinin güçlü bir destekçisidir.

İkili ilişkilerimizin uluslararası boyuttaki yansımalarının önemli bir örneği de BM'nin arabuluculuk alanındaki rolünün desteklenmesi amacıyla Türkiye ve Finlandiya'nın öncülüğünde 2010 Eylül ayında New York'ta BM Genel Kurulu toplantıları marjında başlatılan Barış için Arabuluculuk Girişimi'dir. Başta BM olmak üzere uluslararası camiadaki görünürlüğüne giderek artırmakta olan girişim kapsamında teşkil edilen Arabuluculuk Dostlar Grubu'nun halihazırda 37 ülke ve BM dahil sekiz uluslararası/bölgesel kuruluş olmak üzere toplam 45 üyesi bulunmaktadır. 2014 yılı Finlandiya'yla diplomatik ilişkilerimizin 90. yıldönümü olma özelliğini taşımaktadır. Finlandiya'yla ikili ticaret hacmimiz 2012 yılında 1,4 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir.

İsveç, Nordik ülkeler arasında ikili siyasi ve ekonomik ilişkilerimizin en gelişmiş olduğu ülkedir. AB üyelik sürecimize en güçlü desteği veren ülkelerin başında gelen İsveç, AB bünyesindeki "Türkiye'nin Dostları Grubu"nun da öncüleri arasındadır. Sayın Cumhurbaşkanımız 11-13 Mart 2013 tarihlerinde İsveç'e bir Devlet Ziyareti gerçekleştirmiş, bu ziyaret sırasında iki ülke arasında "Stratejik Ortaklık Bildirisi" imzalanmıştır. Sayın Başbakanımızın 6-7 Kasım 2013 tarihlerinde İsveç'e gerçekleştirdiği resmi ziyaretle de ilişkilerimizin mükemmel düzeyi bir kez daha teyit edilmiştir. İsveç Dışişleri Bakanı Carl Bildt ise, göreve başladığı 2006 yılından bu yana çeşitli vesilelerle ülkemizi 12 kez ziyaret etmiştir. Öte yandan, 2013 yılının Ocak ayında Türkiye, Brezilya ve İsveç arasında bölgesel ve küresel sorunlara ortak çözümler üretmeyi hedefleyen "Barış İnşasında Üçlü Dayanışma" başlıklı istişare mekanizması oluşturulmuştur. İsveç'le 2012 yılındaki ikili ticaret hacmimiz 3,4 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir.

Norveç'le ikili ilişkilerimiz olumlu bir seyir izlemektedir. Ülkelerimiz arasında siyasi sorun bulunmaması, NATO müttefikleri olarak uluslararası barış ve uzlaşma çabalarına ortak katkılarımız, uluslararası meselelere benzer kaygılarla yaklaşıyor olmamız, ilişkilerimizin her alanda güçlendirilmesi açısından uygun zemini sağlamaktadır.

Norveç Kralı V. Harald'ın Sayın Cumhurbaşkanımızın davetine icabetle 4-9 Kasım 2013 tarihlerinde ülkemize yaptığı resmi ziyaret, Norveç'ten Türkiye'ye Devlet Başkanı düzeyinde ilk ziyareti teşkil etmesi bakımından tarihi bir nitelik taşımıştır. Ziyaret, iki ülke arasındaki ilişkilerin daha da geliştirilip derinleştirilmesi yönünde mevcut ortak iradenin en üst düzeyde teyit edilmesine vesile olmuştur. Ben de ziyaret kapsamında Krala refakaten ülkemize gelen Norveçli mevkidaşımınla hem ikili bir görüşme yaptım, hem de Ankara'da düzenlenen arabuluculuk konulu konferansa birlikte hitap etme fırsatı buldum.

Güçlü bir ekonomiye sahip Norveç'le ikili ticaret hacmimiz 2012 yılında 1,41 milyar Dolar'a ulaşmıştır. 2013 yılında da ticaretteki artış eğilimi sürmekte olup, yılın ilk sekiz ayı itibarıyla ikili ticaretimiz 1,03 milyar Dolar seviyesindedir.

İkili siyasi ilişkilerimizin sorunsuz biçimde ilerlediği **İzlanda**'yla NATO çatısı altında işbirliğimiz sürdürülmektedir. 320 bin nüfuslu İzlanda'ya 2012 yılında ihracatımız 14,5 milyon Dolar, bu ülkeden ithalatımız ise 15 milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. 2013'ün ilk sekiz ayında İzlanda'yla ikili ticaret hacmimiz 20,7 milyon Dolar seviyesindedir.

Bağımsızlıklarını ilk tanıyan ülkeler arasında yer aldığımız ve NATO üyeliklerini de güçlü şekilde desteklediğimiz **Baltık ülkeleri** de ülkemizin AB üyelik müzakerelerine destek vermekte olup, başta ekonomik ve ticari alanlarda

olmak üzere ilişkilerimiz istikrarlı şekilde gelişmektedir. Sayın Başbakanımızın Temmuz 2010'da gerçekleştirmesi planlanan fakat daha sonra ertelenen Baltık ülkeleri ziyaretinin önümüzdeki dönemde gerçekleştirilmesi gündemdedir.

Estonya'yla ilişkilerimiz, iki ülkenin AB ve NATO üyelikleri sürecinde verdikleri karşılıklı destek çerçevesinde olumlu bir niteliğe sahiptir. İki ülke arasında gerçekleştirilen son üst düzey ziyaret, 11-12 Mayıs 2012 tarihlerinde Estonya'ya gerçekleştirdiğim resmi ziyarettir. Estonya'yla ikili ticaret hacmimiz 2012 yılında 479 milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir.

2015 yılında diplomatik ilişki tesisinin 90. yıldönümünü kutlayacağımız **Letonya**'yla sorunsuz ilişkilerimiz bulunmaktadır. Sayın Cumhurbaşkanımız 1-3 Nisan 2013 tarihlerinde Letonya'yı ziyaret etmiştir. Letonya'yla ikili ticaret hacmimiz 2012 yılında 287 milyon Dolar olmuştur.

Halihazırda AB Dönem Başkanlığı'nı yürütmekte olan ve ülkemizin müzakere sürecini ilkeli şekilde destekleyen **Litvanya**'yla ilişkilerimiz, Sayın Cumhurbaşkanımızın 3-4 Nisan 2013 tarihlerinde bu ülkeye gerçekleştirdiği resmi ziyaretle ivme kazanmıştır. Litvanya'yla 2012 yılındaki ikili ticaret hacmimiz 494,5 milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir.

Ülkemizin AB üyeliğine destek veren **Malta**'yla ikili ilişkilerimiz gelişmektedir. Malta'yla 2012 yılında 1,1 milyar Dolar olan ikili ticaret hacmimiz, 2013 Ağustos ayı itibariyle 750 milyon Dolar'ı aşmıştır. Malta, dış ticaret dengesinin lehimize olduğu AB ülkelerinden biridir.

Vatikan'la ilişkilerimiz de günden güne gelişmektedir. 13 Mart 2013'te seçilen yeni Papa Francis'in 19 Mart 2013 tarihindeki göreve başlama törenine ülkemizi temsilen Başbakan Yardımcısı Sayın Bekir Bozdağ katılmış, Diyanet İşleri Başkanımız Sayın Mehmet Görmez de yeni Papa'ya gönderdiği kutlama mektubunda kendisini ülkemize davet etmiştir.

Uzun bir tarihi birlikteliği ve kültürel mirası paylaştığımız Balkanlar'da halihazırda en büyük soydaş nüfusun yaşadığı komşumuz ve müttefikimiz **Bulgaristan**'la ülkemiz arasında siyasi sorun bulunmamaktadır. Gerek bu ülkedeki soydaşlarımızın gerek Bulgaristan'dan çeşitli tarihlerde ülkemize göç edenlerin mevcudiyeti nedeniyle bu ülkeyle çok yoğun insani bağlarımız vardır. Ekonomik açıdan bakıldığında ise, Türkiye için Bulgaristan, Batı, Orta ve Doğu Avrupa'ya, Bulgaristan için Türkiye ise, Kafkaslar, Orta Asya ve Orta Doğu'ya açılan bir kapıdır.

Sayın Başbakanımız ile Başbakan Boyko Borisov'un eşbaşkanlıklarında 20 Mart 2012 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilen Yüksek Düzeyli İşbirliği Konseyi

(YDİK) toplantısı, iki ülke ilişkileri açısından bir dönüm noktası teşkil etmiştir. Dönemin Başbakanı Borisov'un, beraberinde dokuz Bakanla iştirak ettiği YDİK vesilesiyle enerji, ulaşım, ekonomi, su kaynakları, kültür, turizm ve iletişim gibi çeşitli alanlarda 17 belgenin imzalanmış olması, iki ülke arasındaki işbirliğinin geliştirilmesi açısından memnuniyet verici bir gelişme olarak kaydedilmiştir.

Bulgaristan Cumhurbaşkanı Rosen Plevneliev tarafından 28-29 Kasım 2012 tarihlerinde ülkemize gerçekleştirilen resmi ziyaret mevcut ivmenin sürdürülmesini sağlamıştır.

Son olarak Dışişleri Bakanı Kristian Vigenin, 26 Ekim 2013 tarihinde ülkemize bir çalışma ziyareti gerçekleştirmiştir.

Bulgaristan'la küresel krizin etkisiyle azalan ikili ticaret hacmimiz 2012 yılı içinde kriz öncesindeki seviyesini yakalayarak 4,43 milyar Dolar olmuştur.

Ülkemizle **Romanya** arasında kökleri tarihe dayanan güçlü siyasi, ekonomik, kültürel ve insani bağlar bulunmaktadır. İlişkilerimizin her alanda daha da ileriye götürülmesine yönelik karşılıklı irade çerçevesinde, Devlet Başkanı Basescu'nun 2011 Aralık ayında Sayın Cumhurbaşkanımızın davetlisi olarak ülkemize gerçekleştirdiği ziyarette imzalanan Stratejik Ortaklık Belgesi'yle ilişkilerimiz stratejik ortaklık seviyesine yükseltilmiştir.

Ayrıca bu belge çerçevesinde hazırlanan Eylem Planı, Romanya Dışişleri Bakanı Titus Corlatean'ın davetime icabetle, 13-14 Mart 2013 tarihlerinde ülkemize gerçekleştirdiği ziyaret sırasında imzalanmıştır.

Yakın siyasi diyalogumuz ve dostane ilişkilerimiz, karşılıklı üst düzey ziyaret trafiğimize de yansımaktadır. TBMM Başkanımız Sayın Cemil Çiçek 5 Haziran 2013 tarihinde Romanya'ya resmi bir ziyarette bulunmuştur. Romanya Başbakanı Victor Ponta da 19 Eylül 2013 tarihinde, Sayın Başbakanımızın davetlisi olarak ülkemizi ziyaret etmiş; anılan ziyaret vesilesiyle tarım, ekonomi, enerji ve kültür alanlarında anlaşma ve belgeler imzalanmıştır.

Romanya Başbakanı Victor Ponta ayrıca 29 Ekim'de düzenlenen Marmaray Projesi açılış törenine katılmak için ülkemizi ziyaret etmiştir.

Ekonomik ve ticari ilişkilerimiz Romanya'yla işbirliğimizin çok önemli bir boyutunu teşkil etmektedir. İkili ticaret hacmimiz 2012 yılında yaklaşık 6 milyar Dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.

AB katılım müzakerelerine 2005 yılında ülkemiz ile birlikte başlayan **Hırvatistan**, müzakere sürecini tamamlayarak, 1 Temmuz 2013 tarihi itibarıyla

28. üye olarak AB'ye katılmıştır. Hırvatistan böylece, Avrupa ve Avrupa-Atlantik kurumlarıyla bütünleşme hedefini 2009 yılında NATO üyesi, 2013 yılında da AB üyesi olarak gerçekleştirmiştir. Hırvatistan'ın bu başarısı, Avrupa ve Avrupa-Atlantik kurumlarıyla bütünleşmeyi hedefleyen diğer bölge ülkeleri için de örnek teşkil etmektedir.

İki ülke arasındaki temas ve ziyaretler 2013 yılında da devam etmiş, TBMM Başkanı Sayın Cemil Çiçek'in 18-20 Mart 2013 tarihlerinde Hırvatistan'ı resmi ziyareti, iki ülke Parlamentoları arasındaki ilişkilerin geliştirilmesine katkıda bulunmuştur. Ben de 3-4 Ekim 2013 tarihlerinde Dubrovnik'te düzenlenen "Hırvatistan Forumu"na katıldım. Ziyaretim çerçevesinde Hırvatistan Cumhurbaşkanı Ivo Josipovic tarafından kabul edildim ayrıca, Hırvatistan Başbakan Birinci Yardımcısı ve Dış ve Avrupa İşleri Bakanı Vesna Pusic ile görüşüm.

Ukrayna, gerek Karadeniz bölgesinin gerek Avrupa'nın güvenlik ve istikrarı açısından önem taşıyan bir ülke olduğu gibi, ticari ve ekonomik işbirliği alanında da derin bir potansiyele sahiptir. Bu itibarla, Ukrayna'nın, Litvanya'da gerçekleştirilen Doğu Ortaklığı Zirvesi'nde AB'yle imzalaması öngörülen Ortaklık Anlaşmasını tek taraflı olarak askıya almasının ardından bu ülkede çıkan olayları yakından izlemekteyiz.

Bölgemizdeki önemli ortaklarımızdan birisi olarak gördüğümüz Ukrayna'yla ilişkilerimizde, Sayın Başbakanımızın 24-25 Ocak 2011 tarihlerinde bu ülkeyi ziyareti sırasında Türkiye-Ukrayna Yüksek Düzeyli Stratejik Konseyi (YDSK) kurulmasıyla yeni bir döneme girilmiş, özellikle karşılıklı üst düzey ziyaret ve temaslarda büyük bir artış yaşanmıştır.

Sayın Başbakanımız ile Ukrayna Devlet Başkanının başkanlıklarında 9 Ekim 2013 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilen III. YDSK toplantısında iki ülke arasında vize muafiyeti uygulamasından duyulan memnuniyet yinelenmiş ve müzakereleri sürdürülen Serbest Ticaret Anlaşması'nın en kısa sürede sonuçlandırılması yönündeki ortak irade ortaya konmuştur. 2012 yılı sonu itibariyle iki ülke arasında 6,2 milyar Dolar olan ticaret hacminin, STA imzalandıktan sonra 2015 yılına kadar 20 milyar, 2020'ye kadar ise 40 milyar Dolar'a çıkarılması hedeflenmektedir.

Ukrayna'da yaşayan Kırım Tatar toplumu, bu ülkeyle ilişkilerimizi zenginleştiren bir unsurdur. Kırım Tatarları'na yönelik dileğimiz kimliklerini koruyarak diğer Ukrayna vatandaşlarıyla birlikte, ülkenin bütünlüğü içinde ve sadık vatandaşlar olarak yaşamaları yönündedir. Ülkemiz, Kırım Tatarları'nın sorunlarının çözümüne ve Kırım Özerk Cumhuriyeti'nin sosyo-ekonomik kalkınmasına yönelik, başta TİKA olmak üzere, çeşitli kurumları vasıtasıyla

konut, altyapı, eğitim, din hizmetleri ve benzeri alanlarda değeri 25 milyon Dolar'a ulaşan birçok proje gerçekleştirmiştir.

Moldova'yla ikili ilişkilerimizin her vechesi hızla gelişmektedir. Moldova Cumhurbaşkanı Nicolae Timofti'nin 17-18 Aralık 2013 tarihlerinde ülkemize gerçekleştirmesi planlanan resmi ziyaretiyle ilişkilerimize yeni bir ivme kazandırılması mümkün olacaktır.

Bu ülkeyle Serbest Ticaret Anlaşması'nın teknik müzakereleri de tamamlanmış olup, 2012 yılında 359 milyon Dolar olarak gerçekleşen ikili ticaret hacmimizi 1 milyar Dolar'a taşınması beklenen Anlaşma'nın yakın dönemde imzalanması öngörülmektedir.

Moldova'nın istikrar ve refahının artmasının önünde engel teşkil eden Transdinyester sorununun, Moldova'nın toprak bütünlüğü ve siyasi birliği çerçevesinde diyalog yoluyla en kısa zamanda çözülmesini destekliyoruz.

Dil ve kültür bağımız olan 170 bin nüfuslu soydaş Gökoğuz toplumunun varlığı, Moldova ile ilişkilerimizin pekişmesine yardımcı olan bir köprü görevi görmektedir. Gökoğuz Yeri'nin, Moldova Anayasası ile güvence altına alınan özerk statüsünün aşındırılmadan sürmesi bu bölgeye yönelik temel yaklaşımımızdır. Diğer yandan, Gökoğuz Yeri'nde yaşayan soydaşlarımızın sosyo-ekonomik durumlarının güçlendirilmesi amacıyla, 1992 yılından bu yana TİKA eliyle altyapı, eğitim, sağlık, teknik işbirliği gibi alanlarda 100'ü aşkın proje hayata geçirilmiştir.

Belarus'la aramızda karşılıklı güven ve ortak çıkarlara dayalı bir ilişkiler bütünü mevcuttur. Bu zeminde gelişen ilişkilerimizin, geride bıraktığımız 21 yıllık süre zarfında her alanda ilerlemesinden memnuniyet duymaktayız.

Türk işadamları açısından önem kazanan bir pazar haline gelen Belarus'a yatırım yapan ülkeler arasında Türkiye ilk beş sıra içinde yer almaktadır. Belarus'la 450 milyon Dolar seviyesinde olan mevcut ticaret hacmimizin önümüzdeki dönemde daha ileri bir seviyeye taşınması amaçlanmaktadır.

Sorunsuz siyasi ilişkilere sahip olduğumuz Belarus'la ilişkilerimizin karşılıklı üst düzey ziyaretler vesilesiyle her alanda daha da gelişeceğine inanıyoruz. Bu bağlamda, 29 Mart 2013 tarihinde Minsk'e gerçekleştirdiğim ziyaret çok faydalı geçmiştir. Bu vesileyle, ikili ilişkilerimizin her vechesi gözden geçirilmiş, Minsk Camii'nin inşaatının tamamlanması dahil yeni işbirliği alanları ele alınmış ve iki ülke arasındaki beşeri temaslara ivme kazandıracığına inandığımız Vize Muafiyeti Anlaşması imzalanmıştır.

Bunun ardından Belarusslu mevkidaşım Makey 31 Ekim-1 Kasım 2013 tarihlerinde KEK toplantısını da içeren bir çalışma ziyareti kapsamında ÷lkemize gelmiş; Sayın Meclis Başkanımız 20-21 Kasım 2013 tarihlerinde Belaruss'a resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Önümüzdeki dönemde bu temasları sürdürmek ve halklarımızın ortak çıkarları doğrultusunda işbirliğimizi güçlendirmek arzusundayız.

BALKANLAR

÷lkemiz, köklü tarihi, kültürel ve insani bağlarımızın bulunduğu, Batı'ya açılan fiziki kapımızı oluşturan Balkanlar'da istikrar ve uzlaşının pekiştirilmesine her zaman büyük önem vermiş, bunu bölgenin olduğu kadar Avrupa'nın da genel güvenlik ve istikrarının dayanaklarından biri olarak görmüştür.

Balkanlar'da Soğuk Savaş'ın sona ermesinden bu yana devam eden normalleşme sürecinin tamamlanmış olduğunu söylemek henüz mümkün değildir. Bununla birlikte, 2013 yılında bölgede olumlu yönde birçok ilerleme sağlanmıştır.

Özellikle Belgrad-Priştine diyalog süreci çerçevesinde 19 Nisan 2013 tarihinde taraflar arasında Brüksel Anlaşması'nın imzalanması, Balkanlar'ın barış ve istikrarı açısından önemli bir aşama olmuştur.

Ayrıca, 1991 yılından sonra Bosna-Hersek'te ilk nüfus sayımı 1-15 Ekim 2013 tarihleri arasında düzenlenmiştir. Ülkenin etnik dengeleri bakımından belirleyici önemde olan sayım sonuçları henüz açıklanmamıştır. Bir sonraki yerel seçimlerin ise, sayım sonuçlarının kesinleşmesinin akabinde tertiplenmesi planlanmaktadır. Bosna-Hersek İstatistik Ajansı, entite istatistik ajansları ve AB İstatistik Ajansı "Eurostat" yetkililerinin katılımıyla bir milyondan fazla hanede gerçekleştirilen sayıma ilişkin ilk sonuçların 90 gün, nihai sonuçların ise 15 ay içinde açıklanması öngörülmektedir.

Bölgede dönem dönem artan siyasi ve etnik gerilime rağmen, iyi komşuluk ilişkileri ve bölgesel uzlaşı konusunda kaydadeğer adımlar da atılmaktadır. Türkiye, bölgede uzlaşıya açık ve ileriye dönük bir siyaset anlayışını desteklemekte olup, bu yöndeki tüm çaba ve girişimlere aktif katkı sağlamaktadır.

Öte yandan, Avrupa ve Avrupa-Atlantik kurumlarıyla bütünleşme perspektifi, bölgede reformların sürdür÷lmesi açısından önemli bir teşvik unsuru olmaya devam etmektedir. Türkiye, Balkan ÷lkelerinin bu perspektifini

desteklemektedir. Bu bağlamda, bölge ülkelerinin yıl içinde AB sürecinde katettikleri önemli mesafeler ve özellikle Hırvatistan'ın 1 Temmuz 2013 tarihi itibarıyla AB üyesi olması bölgedeki iyimserlik havasını artırmıştır.

Türkiye, Balkanlar'da bölgesel işbirliğine verdiği önceliği de muhafaza etmiş, bölgenin ortak iradesini ve özgün sesini yansıtan tek Balkan işbirliği forumu olması nedeniyle ayrı bir önemi haiz Güney Doğu Avrupa İşbirliği Süreci'nin (GDAÜ) günümüz şartlarına uygun bir şekilde güçlendirilmesi amacıyla, üye ülkeler arasında GDAÜ'nün geleceğine dair bir çalışma grubu kurulmasını öngören kararın alınmasına öncülük etmiştir. Ülkemiz ayrıca GDAÜ'nün operasyonel kolu olan Bölgesel İşbirliği Konseyi'nin çalışmalarına da katkıda bulunmaya devam etmiştir.

Tabiatıyla tüm Balkan ülkeleriyle ikili ilişkilerimizin geliştirilmesi için de yıl boyunca yoğun çaba sarfedilmiştir. Geçtiğimiz yıl, ikili ve çok taraflı ziyaretler bakımından yoğun bir dönem olmuştur. Söz konusu dönemde Balkan ülkeleriyle Cumhurbaşkanı, Meclis Başkanı, Başbakan, Bakan ve diğer düzeylerde pek çok ziyaret gerçekleştirilmiştir.

Bosna-Hersek ile siyasi ilişkilerimiz çok iyi seviyededir. 2013 yılı yoğun karşılıklı temaslara sahne olmuştur. Bu çerçevede Bosna-Hersek Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyesi Bakir İzetbegović 3-5 Ocak 2013 tarihlerinde Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası eşliğinde Zenica Korosu'nun seslendirdiği "Srebrenica Cehennemi Oratoryosu"nu izlemek ve ikili temaslarda bulunmak için ülkemize bir ziyaret gerçekleştirmiştir.

TBMM Başkanı Sayın Cemil Çiçek Bosna-Hersek Temsilciler Meclisi Başkanı Milorad Zivkovic'in davetine icabetle 15-16 Nisan 2013 tarihlerinde Bosna-Hersek'i ziyaret etmiştir.

Başbakan Yardımcısı Sayın Bülent Arınç, Zenica Üniversitesi'nde bir konferansa katılmak üzere 20-21 Şubat 2013 tarihlerinde, bilahare Zenica Üniversitesinden fahri doktora almak amacıyla 24-25 Ekim 2013 tarihlerinde Bosna-Hersek'e yıl içerisinde iki kez ziyaret gerçekleştirmiştir.

Başbakan Yardımcısı Sayın Ali Babacan da 16-17 Mayıs 2013 tarihlerinde Saraybosna İş Forumu Onur Konuğu olarak Bosna-Hersek'i ziyaret etmiştir.

Bosna-Hersek'in NATO Üyelik Eylem Planı (MAP) sürecinde, bazı olumlu gelişmeler meydana gelmesine rağmen arzulanan ilerleme sağlanamamıştır. Süreç için ön koşullar arasında yer alan Savunma Mülkiyetinin Bosna-Hersek Ana Devlet düzeyinde kaydına dair Bosna-Hersek Anayasa Mahkemesince yakın zamanda alınan ve savunma mülkiyetinin entitelerden ziyade devlet

düzeyinde kaydının gerekliliği hususundaki karar ile öndegelen siyasi partilerin Parlamento'da konuyu çözüme kavuşturmaya yönelik görüşme ve girişimleri tarafımızdan memnuniyetle karşılanmıştır. Türkiye, Saraybosna'daki NATO Temas Noktası Büyükelçiliği görevini yürüten Büyükelçiliğimiz vasıtasıyla da, diğer NATO müttefiklerimizle eşgüdüm içerisinde bu konuda Bosna-Hersek'e her türlü desteği sağlamayı sürdürmektedir.

Roman kökenli Dervo Sejdiç ve Musevi kökenli Jacob Finçi'nin Cumhurbaşkanlığı Konseyi dahil Bosna-Hersek devlet organlarında Musevi ve Roman kökenlilerin anayasal temsil sorunu hususunda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AIHM) nezdinde açtıkları ve kamuoyunda Sejdiç-Finçi davası olarak bilinen davada AIHM, adigeçenler lehinde karar vermiştir. 30 Eylül-4 Ekim 2013 tarihlerinde gerçekleşen AKPM Genel Kurulu'nda görüşülen Bosna-Hersek Denetim Raporu'nda, Sejdiç-Finçi kararının Bosna-Hersek tarafından henüz uygulanmamış olması nedeniyle Bosna-Hersek'in Avrupa Konseyi üyeliğinin askıya alınmasını da öneren kararın ilgili bölümleri, AKPM heyetimiz üyelerinin de desteğiyle metinden çıkarılmıştır. Bu konuda ülkedeki tüm siyasi aktörlerin biraraya gelerek bu meseleyi nihai çözüme kavuşturmaları Bosna-Hersek'in geleceği açısından önem arz etmektedir.

Sözkonusu kararın uygulanmasında Bosna-Hersekli liderlerin çatışma ve siyasi çekişmeleri geride bırakarak, bir an önce kriz ortamından çıkılması için ortak çaba harcamalarını umuyorum. Bu çerçevede, ana Boşnak partileri SDA ve SDP'nin bu konuda bir mutabakata varmış olması ve ana Hırvat partisi HDZ'nin de iki partiyle ayrıntılar üzerinde müzakereler yürütmekte olması sevindiricidir.

Bölgede altı farklı ülkede Sırp azınlığın bulunması **Sırbistan**'ı Balkanlar'da barış, istikrar ve refahın sağlanması bakımından kilit ülke konumuna taşımaktadır. Ticari ve ekonomik çıkarlarımızın yanısıra, Sırbistan'ın Türkiye-Batı Avrupa güzergâhının merkezinde bulunması da Batı Avrupa'da yaşayan vatandaşlarımız açısından önem arz etmektedir. Bu düşüncelerden hareketle, Balkanlar'da kalıcı barış ve istikrar için Sırbistan'la ilişkilere özel önem ve öncelik atfedilmektedir.

1 Şubat 2013'de Belgrad'a yaptığım günöbirlik çalışma ziyaretinin ardından Cumhurbaşkanı Nikoliç'in 4-5 Şubat 2013 tarihlerinde ölkemize gerçekleştirdiği ziyaret iki ölkö ilişkilerinin katettiği mesafeyi göstermesi açısından önemlidir. Nikoliç, sözkonusu ziyareti çerçevesinde, 5 Şubat'ta DEİK tarafından İstanbul TOBB Plaza'da düzenlenen Türk-Sırp İş Konseyi Toplantısı'na da katılmıştır.

Türkiye-Sırbistan Karma Ekonomik Komisyon Toplantısı çerçevesinde Az Gelişmiş Bölgelerin Kalkınmasından Sorumlu Devlet Bakanı Sulejman Ugljanin 13-14 Mart 2013 tarihlerinde, Başbakan Yardımcısı ve İç ve Dış Ticaret ve

Telekomünikasyon Bakanı Rasim Ljajić de Türkiye-Sırbistan-Bosna-Hersek Ortak İş Forumu vesilesiyle 14-15 Mayıs 2013 tarihlerinde ülkemize birer ziyaret gerçekleştirmişlerdir.

İlişkilerimizin parlamento boyutu bağlamında TBMM Başkanımız Sayın Cemil Çiçek, Sırbistan Ulusal Meclisi Başkanı Nebojsa Stefanović'in davetine icabetle 14-15 Nisan 2013 tarihlerinde Sırbistan'ı ziyaret etmiştir.

Son olarak Başbakan Yardımcımız Sayın Bekir Bozdağ, Başbakan Yardımcısı ve İç ve Dış Ticaret ve Telekomünikasyon Bakanı Rasim Ljajić'in davetine icabetle 4-6 Ekim 2013 tarihlerinde, Başbakan Yardımcımız Sayın Bülent Arınç ise, Avrupa Konseyi ile Sırbistan Kültür ve Enformasyon Bakanlığı işbirliğiyle 7-8 Kasım 2013 tarihlerinde düzenlenen "Dijital Çağ'da İfade Özgürlüğü ve Demokrasi: Fırsatlar, Haklar ve Sorumluluklar" konulu Bakanlar Konferansı vesilesiyle 6-9 Kasım 2013 tarihlerinde Sırbistan'ı ziyaret etmişlerdir.

Siyasi diyalogumuzun yanısıra, ikili ekonomik ve ticari ilişkilerimizi geliştirmek için de Sırbistan makamlarıyla ortaklaşa yoğun çalışmalar sürdürüyoruz. Bu çerçevede 2011 yılında 568 milyon Dolar olan ikili ticaret hacmimiz 2012 yılında 586 milyon Dolar olmuştur. Önümüzdeki dönemde altyapı, yol ve havacılık sektörleri işbirliği geliştirilebilecek alanlar olarak özellikle öne çıkacaktır. Nitekim ülkemizin Kraljevo (Morava) Havaalanı projesinde kullanılmak üzere Sırbistan'a sağladığı 10 milyon Avro tutarındaki hibe, Sırbistan'daki ulaştırma ve altyapı projelerinin geliştirilmesine verdiğimiz önemin bir göstergesidir.

Öte yandan, Sancak konusundaki yaklaşımımız da bölgedeki bölünmüşlüğün ortadan kaldırılması, tarafların yakınlaştırılması ve bölgenin ekonomik kalkınmasına destek verilmesidir. Türkiye'de çok sayıda yakını bulunan Boşnakların yaşadığı bu bölge, Türkiye ve Sırbistan tarafından bir "dostluk köprüsü" olarak değerlendirilmektedir. Sancak'taki dini ve toplumsal bölünmüşlüğün giderilmesine ve bölgenin kalkınmasına yönelik çabalarımız kararlılıkla devam edecektir.

Ayrıca, Bosna-Hersek ve Sırbistan arasında yakın istişare ortamı tesis ederek, bu iki ülke arasında güven arttırmak amacıyla başlatmış olduğumuz girişimle ihdas olunan Türkiye-Bosna-Hersek-Sırbistan Üçlü Balkan Zirvesi'nin üçüncüsü 14-15 Mayıs 2013 tarihlerinde Ankara'da düzenlenmiştir.

Zirve sonunda kabul edilen "Ankara Zirve Bildirisi"nde istikrarlı, barış içinde ve müreffeh bir Balkanlar'ın yaratılması yönündeki temel hedef vurgulanmış; Avrupa yapıları içinde bütünleşme alanlarında son on yılda Balkanlar'da kaydedilen ilerlemeler memnuniyetle karşılanarak, Türkiye, Bosna-Hersek ve

Sırbistan'ın AB ile bütünleşmelerinin karşılıklı olarak teşvik edilip desteklenmesi ve tarafların katılım sürecindeki deneyimlerini birbirleriyle paylaşmaları taahhüt edilmiştir. Ayrıca, önceki Üçlü Zirvelerde mutabık kalıldığı üzere ekonomi, kültür, eğitim, bilim, enerji, altyapı, ulaştırma, spor ve turizm alanlarındaki işbirliğinin geliştirilmesi hususlarında üçlü danışma sürecinin işlevsel ve kurumsal bir çerçeve olarak taşıdığı önemin altı çizilmiştir.

Ayrıca 2009 yılında ihdas olunan Türkiye-Bosna-Hersek-Sırbistan Üçlü Danışma mekanizması çerçevesinde Dışişleri Bakanları, sonuncusu BM 68. Genel Kurulu marjında 24 Eylül 2013 tarihinde New York'ta olmak üzere, bugüne kadar dokuz defa biraraya gelmişlerdir.

Türkiye, **Makedonya Cumhuriyeti**'ni anayasal ismi ve ulusal kimliğiyle tanıyan ve Üsküp'e Büyükelçi gönderen ilk ülkedir. Ülkemiz, bağımsızlığını kazandığı tarihten itibaren Makedonya'nın egemenlik ve toprak bütünlüğünü kararlılıkla savunmuş, kendi anayasal ismini belirlemeye hakkı olduğunu her platformda dile getirmiştir. Türkiye'nin bu yöndeki gayretleri devam etmektedir. Türkiye, Makedonya'nın üniter devlet yapısının yanısıra, çok etnili ve çok kültürlü dokusunun korunmasını da desteklemektedir.

Tüm ikili temas ve ziyaretlerimizde Makedonyalı muhataplarımıza bu ülkenin NATO başta olmak üzere Avrupa ve Avrupa-Atlantik kurumlarıyla bütünleşme hedefine olan desteğimizin altını çiziyor ve Yunanistan'la mevcut isim sorununun Makedonya'nın sözkonusu hedeflerini gerçekleştirmesine engel olmaması gerektiği yolundaki görüşlerimizi vurguluyoruz.

TBMM Başkanı Sayın Cemil Çiçek, GDAÜ Parlamento Başkanları 10. Konferansı'na katılmak üzere, 26-28 Mayıs 2013 tarihlerinde Ohri'ye bir ziyaret gerçekleştirmiştir.

Ben de, Makedonya'yla diplomatik ilişkilerimizin 20. yılı münasebetiyle Makedon mevkidaşım Nikola Poposki'nin yaptığı davete icabetle ve bu vesileyle 21 Aralık Türkçe Eğitim Bayramı'na katılmak amacıyla 20-21 Aralık 2012 tarihlerinde Makedonya'ya resmi bir ziyaret gerçekleştirdim.

Makedonya ile ilişkilerimiz bakımından önemli bir diğer husus, Makedon ve Arnavutlardan sonra ülkedeki üçüncü büyük etnik topluluk konumunda olan ve Makedonya nüfusunun yaklaşık %3,85'lik kısmını oluşturan soydaşlarımızdır. Ülkede 2001 tarihli Ohri Çerçeve Anlaşması uyarınca Türklerin merkezi ve yerel yönetim birimlerinde hakça temsil edilmeleri ve anadilde eğitim almaları anayasal hak olarak tanınmıştır. Makedonya'nın sadık vatandaşları olarak iki ülke arasında dostluk köprüsü teşkil eden soydaşlarımızın Ohri Çerçeve Anlaşması'nda öngörülen haklarının korunmasına özel önem atfetmekteyiz.

Ülkelerimiz arasındaki ekonomik ve ticari ilişkilerin geliştirilmesine de büyük önem atfediyoruz. Bu bağlamda, ekonomik ve ticari işbirliğimizin siyasi ilişkilerimize yakışır bir seviyeye çıkartılması samimi arzumuzdur.

Türkiye, 17 Şubat 2008 tarihinde bağımsızlığını ilan eden **Kosova**'yı tanıyan ilk ülkedir. Ülkemiz Kosova'yı, bağımsızlığı ve egemenliği hak eden bir halkın haklı mücadelesi sonucu doğan bir devlet olarak görmektedir. Kosova'nın istikrarına, toprak bütünlüğüne, kalkınmasına, Avrupa ve Avrupa-Atlantik yapılarıyla bütünleşmesine, ayrıca, bölgesinde dostane ve yapıcı komşuluk ilişkileri tesis etmesine atfettiğimiz önem, tarafımızdan, ikili ve çok taraflı platformlarda her vesileyle vurgulanmaktadır.

Türkiye-Kosova ilişkileri, ortak tarihi geçmiş ve insani bağlar temelinde mükemmel düzeyde seyretmektedir. Türkiye-Kosova ilişkileri sadece devletten devlete değil, aynı zamanda halktan halka bir nitelik taşımaktadır. İnsani bağlar Kosova ve Türkiye ilişkileri açısından çok özel bir yere sahiptir. Kosova'da etkin bir Türk toplumu, ülkemizde ise çok sayıda Kosova kökenli vatandaşımız yaşamaktadır. Soydaşlarımız, iki ülke arasındaki ilişkilerde köprü rolü oynamakta, Kosova'nın siyasi, ekonomik ve kültürel hayatına olumlu katkılarda bulunmaktadırlar.

1999 yılında düzenlenen NATO hava hareketine katılan ülkemiz NATO öncülüğündeki KFOR'a destek vermekte, KFOR Kosova Türk Temsil Heyet Başkanlığı'nda 367 askerimiz görev yapmaktadır. Ayrıca ülkemizin, AB Misyonu EULEX'te 27 Emniyet Genel Müdürlüğü mensubu ve bir hakim olmak üzere, toplam 28 personeli bulunmaktadır.

Ülkemiz Kosova'nın uluslararası toplum ile bütünleşmesine ve kalkınmasına da güçlü bir destek vermektedir. Bu çerçevede, Kosova'nın tanınması yönünde, özellikle de henüz Kosova'yı tanımamış bazı İT ve Afrika ülkeleri nezdinde gayretlerimizi sürdürmekteyiz. Ülkemizin gayretlerinin somut bir örneği, son olarak, Pakistan'ın Kosova'yı tanımasıdır. Kosova'yı tanıyan ülkelerin sayısı 104'e yükselmiştir. Bu gelişmeden büyük memnuniyet duyuyor ve yakın zamanda bu sayının artmasını diliyoruz.

Ülkemiz, AB kolaylaştırıcılığında yürütülen Belgrad-Priştine diyalog sürecini de kararlılıkla desteklemektedir. Türkiye, anılan diyalog sürecinin gerek Kosova'yı gerek Sırbistan'ı AB'yle bütünleşme hedefine daha da yaklaştıracığına inanmaktadır.

Öte yandan, Türkiye ile Kosova arasındaki yakın siyasi ilişkiler ve karşılıklı ziyaretlerin yoğunluğu, ilişkilerimizin ulaştığı seviyeyi açıkça ortaya koymaktadır.

Son olarak Sayın Başbakanımız, bir Türk şirketi tarafından inşa edilen Priştine Uluslararası Adem Jashari Havalimanı'nın yeni terminalinin açılışını yapmak üzere 23 Ekim 2013 tarihinde Kosova'ya bir ziyaret gerçekleştirmiştir.

Diğer yandan, Kosova'nın ekonomik kalkınmasına da büyük önem vermekteyiz. Türkiye ile Kosova arasındaki yakın insani ve kültürel bağlar ve mükemmel düzeyde seyreden ikili siyasi ilişkiler, ekonomik işbirliğimize de yansımış, bu durum özellikle son yıllarda yatırımlar konusunda meyvelerini vermeye başlamıştır. İkili ticaret hacmimizin artırılması için özel sektörlerimiz arasındaki temasların daha da sıklaştırılmasını teşvik ediyoruz.

Müzakerelerine Eylül 2012'de başlanan iki ülke arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması (STA), 27 Eylül 2013'te Ankara'da Ekonomi Bakanı Sayın Zafer Çağlayan ve Kosova Ticaret ve Sanayi Bakanı Sayın Mimoza Kusari Lila tarafından imzalanmıştır. Söz konusu anlaşma, Kosova'nın imzaladığı ilk STA olmuştur.

Kosova'da 2009 yılından sonra ikinci kez yapılan yerel seçimlerin ilk turu 3 Kasım 2013 tarihinde, ikinci turu ise 1 Aralık 2013 tarihinde düzenlenmiştir.

Kosova'daki Türklerin üç siyasi partisi içinde en büyüğü olan ve mevcut hükümette de yer alan Kosova Demokratik Türk Partisi (KDTP) ülke genelinde en çok oy alan Türk partisi olma konumunu korumuştur. Diğer Türk partilerinden KTAP Mamuşa Belediye Başkanlığı'nı kazanmış; Kosova Türk Birliği ise 277 oy almıştır.

Arnavutluk'la siyasi ilişkilerimiz çok iyi düzeyde olup Türkler ve Arnavutlar arasındaki akrabalık bağları karşılıklı güveni pekiştirmektedir. İki ülkenin bölgesel ve uluslararası konulara yaklaşımları da büyük ölçüde örtüşmektedir. Arnavutluk ülkemizi zor zamanlarında yardımına koşan güvenilir bir dost, bölgesel güç ve komşu ülke olarak görmektedir.

Türkiye'ye atfedilen değerlerin bir göstergesi olarak seçimlerden önce 29 Mayıs 2013 ve seçimlerden sonra göreve başlamadan 3 Ağustos 2013 tarihlerinde Türkiye'yi iki defa ziyaret eden Arnavutluk Başbakanı Edi Rama, ülkemizin geçirdiği büyük dönüşümün neticesinde yakaladığı son on yıllık başarıya zemin hazırlayan reform sürecine Arnavutluk'un da ihtiyaç duyduğunu; bu çerçevede, ülkemizden başlıca beklentilerinin deneyimlerimizden yararlanmak olduğunu ifade etmektedir. Bu yıl Aralık ayında Ankara'da iki ülke Başbakanlarının başkanlığında ilk Yüksek Düzeyli İşbirliği Konseyi toplantısının düzenlenmesi planlanmaktadır.

Arnavutluk'la mükemmel olarak tanımlanabilecek siyasi ve ekonomik ilişkilerimize ilaveten, askeri ve güvenlik işbirliğimiz de münasebetlerimizin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Bu bağlamda çok sayıda Arnavut askeri personeli Harp Okullarımızda, keza Arnavut polis adayları da Polis Akademimizde eğitim görmektedir.

Milli Savunma Bakanı Sayın İsmet Yılmaz, Arnavutluk Cumhuriyeti Savunma Bakanı Arben Imami'nin davetine icabetle 6-7 Şubat 2013 tarihlerinde, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necdet Özel de Yedinci Balkan Ülkeleri Genelkurmay Başkanları Toplantısı'na katılmak üzere 21-25 Mayıs 2013 tarihlerinde Arnavutluk'a ziyaret gerçekleştirmişlerdir.

Arnavutluk tarafından ise, Cumhurbaşkanı Bujar Nishani, 16. Avrasya Ekonomi Zirvesine katılmak için 9-11 Nisan 2013 tarihlerinde, dönemin Arnavutluk Meclis Başkanı Jozefina Topalli, TBMM Başkanı Sayın Cemil Çiçek'in konuğu olarak 18-20 Şubat 2013 tarihlerinde ve Arnavutluk İçişleri Bakanı Saimir Tahiri, Sayın İçişleri Bakanımızın vaki davetine icabetle 24 Ekim 2013 tarihinde ülkemize ziyaret gerçekleştirmişlerdir.

Ben de 4-5 Ekim 2013 tarihlerinde Arnavutluk'u ziyaret ederek Arnavutluk Cumhurbaşkanı, Meclis Başkanı, Başbakan ve Dışişleri Bakanı ile görüşmelerde bulundum.

2006 yılında tanıdığımız ve diplomatik ilişki tesis etmiş olduğumuz **Karadağ**'da 2008 yılından bu yana Büyükelçiliğimiz bulunmaktadır. Bugün bir bölümü Karadağ sınırları içinde yer alan Sancak bölgesinden çeşitli tarihlerde ülkemize göç eden birçok vatandaşımızın mevcudiyeti ve halen Karadağ Sancakı'nda yaşayan Boşnak topluluğu ile mevcut tarihi, kültürel ve insani bağlarımız, ikili ilişkilerimizin geliştirilmesi için ayrı bir teşvik unsurudur.

Ülkemizden Karadağ'a son dönemde iki üst düzey ziyaret gerçekleştirilmiştir. TBMM Başkanı Sayın Cemil Çiçek, Karadağ Parlamentosu Başkanı Ranko Krivokapic'in davetine icabetle 21-22 Ekim 2013 tarihlerinde Karadağ'ı ziyaret etmiştir. Sözkonusu ziyaret, iki ülke arasındaki mevcut yakın dostluk ilişkileri ile ikili ve çok taraflı işbirliği anlayışına ek olarak, Parlamentolararası ilişkilerimizin güçlendirilmesi bakımından da faydalı geçmiştir. Ayrıca, ben de 4 Ekim 2013 tarihinde Karadağ'ı ziyaret ederek, Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri ve Avrupa Entegrasyon Bakanı Igor Luksic'le görüşmede bulundum.

İki ülke arasındaki ilişkilerin ekonomik alanda da geliştirilmesi ve bu bağlamdaki potansiyelin en iyi şekilde kullanılması önde gelen hedeflerimiz arasındadır. Bu çerçevede Türkiye, doğrudan yatırımlar kanalıyla Karadağ'ın

ekonomik gelişimine destek olmak için çalışmakta ve Türk özel sektörünü bu doğrultuda teşvik etmeye devam etmektedir.

YUNANİSTAN

Komşumuz **Yunanistan**'la ilişkilerimizin her alanda geliştirilmesi, Hükümetimizin öncelikleri arasında yer almaktadır.

Yunanistan'da tüm dikkatlerin ekonomik/mali krizden çıkılmasına yönelik çabalar üzerinde yoğunlaştırılmış olmasına rağmen, 2012 yılında ivme kazandırılan ikili ilişkilerimiz bakımından, 4 Mart 2013 tarihinde Yüksek Düzeyli İşbirliği Konseyi'nin (YDİK) ikinci toplantısının İstanbul'da düzenlenmesi önemli bir kilometre taşı teşkil etmiştir. 2010 yılında Yunanistan'da düzenlenen ilk toplantıda imzalanan 22 belgenin ardından, bu defa İstanbul'da Sayın Başbakanların başkanlığında ve her iki taraftan 13 Bakanın iştirakiyle düzenlenen toplantıda 25 belgenin imzalanmış olması, ülkelerimiz arasındaki ilişkilerin daha da geliştirilmesi yönündeki iradenin karşılıklı olduğunu ortaya koymuştur.

Yıl içinde Yunanistan'ın önceki Dışişleri Bakanı Avramopulos ve 24 Haziran 2013 tarihinde kurulan yeni Hükümette bu görevi üstlenen Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Venizelos'la yakın temaslarımızı sürdürdük. Bu çerçevede Dışişleri Bakanı Avramopulos 15 Şubat 2013 tarihinde Ankara'ya bir çalışma ziyaretinde bulunmuştur. Keza 4 Mart'taki YDİK ikinci toplantısı sırasında kendisiyle kapsamlı görüşmelerimiz olmuştur. Ayrıca NATO Dışişleri Bakanları Toplantısı vesilesiyle 23 Nisan 2013 tarihinde Brüksel'de bir kez daha biraraya geldik.

Yunanistan'da yeni Hükümetin göreve başlamasının ardından ise Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Venizelos 19 Temmuz 2013 tarihinde ilk yurtdışı temaslarından biri olarak Ankara'ya gününbirlik bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Kendisiyle son olarak 22 Eylül 2013 tarihinde BM Genel Kurulu toplantıları vesilesiyle New York'ta bulunduğumuz sırada biraraya geldik ve bu yüzyüze temaslarımızın yanısıra, gelişmelere göre telefon görüşmeleri de yaptık. Bu temaslarımıza ilaveten, Dışişleri Bakanlıkları Müsteşarları arasında 21 Mayıs 2013 tarihinde İstanbul'da ve 25-26 Kasım 2013 tarihlerinde Atina'da siyasi danışmalar gerçekleştirilmiştir.

2014'te bu defa Yunanistan'da düzenlenmesi planlanan YDİK üçüncü toplantısının hazırlıklarını ele almak üzere Atina'ya bir ziyaret gerçekleştirmeyi öngörmekteyim.

Yunanistan'la ekonomik/ticari ilişkilerimizde de, diyalog sürecinin olumlu bir sonucu olarak somut neticeler alınmaya devam edilmektedir. Ticaret hacmimiz Yunanistan'daki ekonomik krize rağmen 2011 yılı sonundaki 4,1 milyar Dolar'lık seviyesinden 2012 yılı sonunda 4,9 milyar Dolar'a ulaşmıştır. Sayın Başbakanımız YDİK toplantısı marjında düzenlenen İş Forumu'na hitaben yaptığı konuşmasında ticaret hacmini 10 milyar Dolar'a yükseltme hedefini açıklamıştır. Diğer yandan, yatırımlar alanında da hareketlenme yaşanmaktadır. Ülkemizdeki doğrudan Yunanistan yatırımları 6,5 milyar Dolar düzeyinde olup, işadamlarımızın son dönemde marina ve liman işletmesi gibi alanlar başta gelmek üzere, Yunanistan'da açılan ihalelere ve özelleştirme programlarına ilgi gösterdikleri görülmektedir. Yunanistan'la ilişkilerimiz bakımından ümit verici bir diğer gelişme, Türk ve Yunan şirketlerinin üçüncü ülkelerde ortak yatırım yapma çabası içinde olmalarıdır. Halklarımız arasında bu tür bağlar kurulmasını, uzun vadeli ilişkilerimiz bakımından önemli görüyoruz.

Halktan halka ilişkiler bağlamında turizm sektörünün önemi malumdur. Yunanistan'la aramızdaki ilişkiler bu alanda da olumlu bir seyir izlemektedir. Bu itibarla 2010 yılından bu yana bir milyondan fazla Türk ve Yunan vatandaşı birbirinin ülkesini ziyaret ederken, bu sayının 2013 yılı sonu itibariyle bir milyon Türk ve 700.000 Yunan turist olmak üzere 1,7 milyona ulaşması beklenmektedir. Ayrıca Yunan Hükümeti'nin geçtiğimiz yıl 4 ay süreyle Midilli, Sakız, Sisam, Rodos ve İstanköy Adaları'na seyahat edecek turistlere limanlarda 15 gün süreli vize verilmesi suretiyle hayata geçirdiği uygulama, 2013 yılında da anılan adalara Sömbeki ve Meis eklenmek ve süresi 6 aya çıkartılmak suretiyle devam ettirilmiştir. Tabiatıyla beklentimiz ve bu konudaki temel hedefimiz, vatandaşlarımıza yönelik vize uygulamasının tamamen kaldırılmasıdır.

Komşumuz Yunanistan'la tesis edilen diyalog sürecinin, ülkelerimiz arasındaki tüm sorunların çözümüne katkıda bulunması hedeflenmektedir. Bu bağlamda ülkelerimizin anavatan ve garantör oldukları Kıbrıs konusunda da Yunanistan'la son dönemde bir diyalog geliştirilmesine muvaffak olunmuştur. Bu diyalogu, ülkelerimiz arasındaki birçok meselenin de temelinde yatan Kıbrıs sorununun kalıcı biçimde çözümü yönünde yapıcı bir işbirliğine dönüştürmeyi samimiyetle arzuluyoruz. Keza Hükümetimiz, Ege Denizi'nin, Türkiye ile Yunanistan arasında bir dostluk ve işbirliği denizi haline gelmesini arzulamakta ve Ege sorunlarına, ulusal çıkarlarımızdan ödün vermeden, uluslararası hukuka uygun biçimde ve ülkemizin meşru hakları ve hayati çıkarları doğrultusunda kalıcı ve adil çözümler bulunmasını hedeflemektedir.

Bilindiği üzere Ege sorunları konusunda Yunanistan'la iki diyalog kanalımız mevcuttur. Bunlardan ilki, 2002 yılında başlatılan ve tüm Ege sorunlarının

çözümü için kapsamlı bir çerçeve üzerinde mutabakata varılmasını amaçlayan istikşafi görüşmelerdir. Bugüne kadar 55 tur görüşme yapılmıştır.

Yunanistan'la Ege konusunda sürdürdüğümüz ikinci diyalog kanalı ise Güven Artırıcı Önlemler sürecidir. Bu süreçte bugüne kadar 29 önlem kabul edilmiştir. Bu önlemler Ege'de istenmeyen gerginliklerin önlenmesi için bir nevi sigorta niteliği taşımakta olup, aynı zamanda iki ülke askeri makamlarının birbirlerini daha iyi tanımalarına ve işbirliği yapmalarına imkan sağlamaktadır.

Diğer yandan Yunanistan'la terörle ve yasadışı göçle mücadele alanlarında da olumlu bir işbirliği içinde bulunmaktayız.

Yunanistan'la ilişkilerimizin önemli bir diğer boyutunu da Azınlıklar konusu teşkil etmektedir. Biz Yunanistan'daki Türk Azınlık ile ülkemizdeki Rum Ortodoks Azınlığı ülkelerimiz arasında birer dostluk köprüsü olarak görmekteyiz. Diğer yandan, Batı Trakya Türk Azınlığı'nın ve Onikiada'da yaşayan soydaşlarımızın temel hak ve özgürlükler ile ikili ve çok taraflı Anlaşmalarla teminat altına alınmış olan Azınlık haklarından çağdaş standartlarda yararlanabilmelerine ilişkin beklentimiz sürmektedir. Bu konu Yunanlı muhataplarımızla her vesileyle ele alındığı gibi, ilgili uluslararası kuruluşlar nezdinde de takip edilmektedir. Tüm vatandaşlarımızın mutluluğunu esas alan bir yaklaşım içinde, Hükümetimizin ülkemizdeki Rum Ortodoks Cemaatine yönelik olarak attığı adımların gerek Rum Ortodoks Azınlığa mensup vatandaşlarımız, gerek Yunan makamları tarafından memnuniyetle karşılandığı bilinmektedir. Tabiatıyla Yunanistan'daki soydaşlarımız da, Hükümetimiz tarafından atılan bu somut adımları yakından izlemekte ve Yunan Devleti'nin kendilerine yönelik benzer somut açılımlar gerçekleştirmesini beklemektedirler.

Yunanistan'daki Osmanlı kültür mirasının korunması konusuna da tarafımızdan önem ve öncelik atfedilmektedir. Bu hususta Yunan tarafına işbirliği önerimizi uygun vesilelerle tekrarlamaktayız. Yunanistan'la aramızda turizm alanındaki ilişkilerin gelişmesine paralel olarak, Yunanistan'ı ziyaret eden vatandaşlarımızın Osmanlı eserlerinin durumuna ilişkin gözlemleri ve bu konuda gösterdikleri hassasiyet de dikkate alınarak, Yunan tarafıyla temaslarımızda bu hususu gündeme getirmeye devam etmekteyiz.

Son olarak, Selanik'teki Atatürk Evi'nin Kültür ve Turizm Bakanlığımız tarafından yaptırılan restorasyonu tamamlanmış olup, Ev, 16 Ağustos 2013 tarihinde yeniden ziyarete açılmış bulunmaktadır. Sözkonusu tarihten bu yana Atatürk Evi'ni ziyaret edenlerin sayısı 20.000'den fazladır. Kültür ve Turizm Bakanlığımız önümüzdeki dönemde, Atatürk Evi'nde Atamıza ait bazı eşyaların da sergilenmesini sağlayacak yeni bir projeyi hayata geçirmek için hazırlıklarını sürdürmektedir.

KIBRIS

Kıbrıs sorununun Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin iyi niyet misyonu çerçevesinde, yerleşik BM parametreleri olan siyasi eşitlik ve iki kesimlilik temelinde, eşit statüde iki Kurucu Devleti haiz yeni bir Ortaklık kurulması ve bu yeni Ortaklığın Türkiye'nin etkin ve fiili garantisini içeren Garanti ve İttifak Antlaşmalarının teminatı altında kalmaya devam etmesi suretiyle çözümüne tam destek veren ilkeli politikamız 2013 yılında da kararlılıkla sürdürülmüştür. Kıbrıslı Rumların 1960 yılında kurulan ortaklığı 1963'te bozmasıyla ortaya çıkmış olan Kıbrıs sorunu 2013 yılı itibarıyla 50. yılını tamamlamıştır. Kıbrıslı Türkler 50 yıldır maruz kaldıkları tüm baskılara rağmen haklı mücadelelerini sürdürmeye devam ederken, Rumların irade eksikliğinin bedelini onların ödemesine daha fazla izin veremeyiz.

Türkiye, Kıbrıs Türk tarafının tüm uzlaşma girişimlerine rağmen Rum tarafının tutumu nedeniyle sonuca ulaştırılamayan BM müzakere sürecinin, 2012 ilkbaharında kaldığı yerden yeniden başlamasına ve kısa bir sürede referandumlara gidilmesine yönelik yapıcı ve kararlı tutumunu sürdürmektedir.

Rum tarafında 24 Şubat 2013 tarihinde yapılan seçimlerde yeni Rum lider Anastasiades'in göreve gelmesiyle birlikte uluslararası camiada geçmişte de olduğu gibi olumlu beklentiler oluşturma çabasına girilmiştir. Ancak Anastasiades önce ekonomik kriz, bilahare müzakereler için ciddi hazırlık yapılması gibi gerekçelerle yaklaşık sekiz aylık bir süreyi somut bir adım atmadan geçirmiş, alması gereken kararlarda şimdiye kadar hiçbir zaman çözüme destek olmadığı bilinen Rum Ulusal Konseyi'nin arkasına sığınmıştır.

“Gevşek bir federasyon” fikrinden söz eden Rum lider Anastasiades, 2008-2012 sürecindeki yakınlaşmalara ilişkin tutumunu açıklığa kavuşturmadığı gibi BM Genel Kurul konuşması dahil çeşitli beyanlarında da “Kıbrıs Cumhuriyeti'nin dönüştürülmesi” gibi parametre dışı unsurları tekrarlamıştır. BM, bu durumda liderlerin müzakerelerin başlangıcında müşterek bir zeminde buluşup bir yol haritası çerçevesinde hareket etmelerini sağlayacak bir ortak açıklama taslağı hazırlanmasını öngörmüştür. BM Genel Sekreteri Özel Danışmanı Alexander Downer bu düşünceyi 13 Eylül 2013 tarihli Ankara ziyaretinde dile getirmiştir.

Tarafımızdan dile getirilen bir takvim belirlenmesi anlayışı BM tarafından da paylaşılmakta, BM Genel Sekreteri de yeni sürecin takvimlendirilmiş olması gerektiği mesajını vermektedir. G-20 Zirvesi marjında, Sayın Başbakanımız ile BM Genel Sekreteri arasında 6 Eylül 2013 tarihinde St. Petersburg'da yapılan görüşme hakkında BM tarafından yayınlanan basın notundaki, Türkiye'nin karşılıklı olarak kabul edilebilir ve kalıcı bir çözüme ulaşılmasına olan

bağlılığının Genel Sekreter tarafından memnuniyetle karşıladığı yönündeki ifadeler de Kıbrıs konusundaki tutumumuzun teyidi niteliğindedir.

New York'ta Sayın Cumhurbaşkanımız ve KKTC Cumhurbaşkanı Sayın Eroğlu ile ayrı ayrı görüşen BM Genel Sekreteri Ban, “son bir şans” olarak gördüğü başlayacak süreçten netice alınması için nihai bir hamleye girişmeye hazır olduğunu vurgulamıştır. Kıbrıs Türk tarafı Türkiye'nin de desteğiyle özlü ve sonuç odaklı bir ortak açıklamada uzlaşmak için çaba sarf etmekte, ancak Rum tarafının bu konuda da zaman kazanma çabasını sürdürdüğü görülmektedir. Bu çalışmada da Kıbrıs Türk tarafı yapıcı ve sonuç almaya yönelik çizgisini sürdürmüştür.

Kıbrıs Türk tarafının düşüncesi Ada'ya BM Barış Gücü gönderilmesi kararının 50. yıldönümüne tekabül eden Mart 2014'den önce referandumların tamamlanarak yeni ortaklık devletinin hayata geçirilmesidir. Bunun için Anavatan ve Garantör ülke olarak Kıbrıs Türk tarafıyla da yoğun bir istişare ve işbirliği yürütmekteyiz. 14 Eylül 2013'te ilk dış ziyareti çerçevesinde Türkiye'ye gelen KKTC Dışişleri Bakanı Sayın Özdil Nami ile İstanbul'da görüştüm. New York'ta BM Genel Kurulu marjında Sayın Cumhurbaşkanımız ile birlikte KKTC Cumhurbaşkanı Sayın Eroğlu ve Dışişleri Bakanı Sayın Nami'yle biraraya gelinmiştir. Bakan Sayın Nami'yle 8-10 Ekim 2013 tarihlerinde de Ankara'ya ilk resmi ziyareti çerçevesinde tekrar görüştüm.

Bu çerçevede, Yunanistan Dışişleri Bakanı Venizelos ile New York'ta Ada'daki iki liderin özel temsilcilerinin eş zamanlı olarak Ankara ve Atina'da temaslarda bulunması hususunda mutabakata varmamız da sorunun 50 yıllık tarihinde bir ilki teşkil etmektedir. Esasen müzakere sürecine garantörlerin ortak yapıcı katkıda bulunmaları tarafımızdan her zaman arzulanmıştır. Kapsamlı çözüm müzakereleri sürecinin esasen anavatan ve garantörlerin de katılacağı çok taraflı bir toplantıyla sonuçlandırılması gerektiğinden, liderlerin özel temsilcilerinin Ankara ve Atina'da temaslarda bulunmaları bu yönde atılmış önemli bir adım olacaktır.

BM Genel Sekreteri Özel Danışmanı Downer 4-9 Kasım 2013 tarihlerinde Ada'ya yaptığı ziyaret öncesinde BM Genel Sekreteri ile 1 Kasım 2013 tarihinde biraraya gelmiş, görüşmenin ardından basına dağıtılan notta, Genel Sekreterin ortak açıklama konusunda yaşanan tikanıklıktan duyduğu endişe vurgulanarak, Genel Sekreterin Özel Danışman Downer'ın adaya yapacağı ziyarette bu tikanıklığın aşılmasını ve ilk liderler görüşmesinin tarihinin belirlenmesiyle müzakerelerin gecikmeksizin yeniden başlamasını umut ettiği belirtilmiştir. Ancak Özel Danışman Downer'ın sözkonusu ziyaretindeki temaslarda da ortak açıklama metni üzerinde Rum tarafının müzakerelerin zemin ve parametrelerini değiştirmeye yönelik talepleri ve kendi tutumlarını

sözkonusu ortak açıklama yoluyla kabul ettirme çabaları nedeniyle ilerleme sağlanamamış, Downer'ın Ada'da kalışını bir gün uzatmasına karşılık egzersizin nihaleştirilmesi mümkün olamamıştır.

Rum lider Anastasiades, Klerides'in vefatı nedeniyle taziye için arayan KKTC Cumhurbaşkanı Sayın Eroğlu'na BM olmadan özel bir görüşme yapma önerisinde bulunmuş, Kıbrıs Türk tarafı Rum tarafının ortaya koyduğu tutumun Anastasiades'e atfedilen görüşlere kıyasla çok daha olumsuz olmasını göz önünde tutarak Anastasiades ile bizzat yapılacak bir görüşmenin yararlı olacağı anlayışıyla öneriye olumlu yaklaşmış, ancak 25 Kasım 2013 akşamı ara bölgede gerçekleştirilen toplantıda Rum tarafının tutumu hayal kırıklığına yol açmış, toplantı sonrası toplantının içeriğini çarpıtan haberler yansıtan Rum tarafının maksadının daha ziyade BM'nin gaybubetinde yapılan toplantıyı Kıbrıs Türk tarafına haksız ithamlar yöneltmek için istismar etmek olduğu izlenimi ortaya çıkmıştır. Rumların bu tutumu müzakerelerin bir an önce başlamasını amaçlayan Kıbrıs Türk tarafında hayal kırıklığı yaratmıştır.

KKTC Cumhurbaşkanlığı tarafından 3 Aralık 2013 tarihinde yapılan basın açıklamasında, Kıbrıs sorununun çözümü amacıyla yürütülen müzakere süreci bağlamında iki liderin görüşmesinin ardından yapılması öngörülen ortak açıklama metni üzerindeki çalışmalardan iki buçuk aydır sonuç alınmadığı kaydedilmiş, diğer yandan Kıbrıs Türk tarafının hiçbir önkoşul olmadan müzakereleri başlatmaya hazır olduğu vurgulanmıştır.

Özel Danışman Downer 8 Aralık 2013 tarihinde Ada'ya dönmüş olup, ortak açıklama konusunu sonuçlandırmak için temaslarını sürdürmektedir.

Her ne kadar mahiyet ve miktarı konusunda henüz kesin verilere sahip olunmasa da, bölgede bulunan hidrokarbon kaynakları Ada'da ilk kez, iki taraf için de işbirliği ve ortaklıktan doğacak yeni bir potansiyel sunmaktadır. Bu anlayışla hareket eden Kıbrıs Türk tarafının 24 Eylül 2011 ve 29 Eylül 2012 tarihli hakça paylaşım önerileri ne yazık ki karşılıksız kalmıştır. GKRY, sözde münhasır ekonomik bölgesinde 2, 3 ve 9. parseller olarak adlandırdığı saha için ENI-KOGAS (İtalya ve Güney Kore şirketleri) ortaklığıyla 2013 Ocak ayında, 10. ve 11. parseller için ise Fransız Total şirketiyle 2013 Şubat ayında imtiyaz sözleşmeleri imzalamıştır. Ayrıca, Rum tarafınca, ekonomik krizden çıkış arayışları kapsamında, doğalgaz gelirlerinin oluşturulacak fonda garanti olarak yer alması düşüncesinin gündeme getirilmesi üzerine, KKTC Cumhurbaşkanlığınca 21 Mart 2013 tarihinde bir açıklama yapılarak Rumların doğalgaz gelinine ilişkin geleceğe dönük attıkları tek taraflı adımların kabul edilemez olduğu kayda geçirilmiştir. Bilahare Bakanlığımca yapılan 23 Mart 2013 tarihli bir açıklamada GKRY'nin Ada'nın ortak sahibi olan Kıbrıs Türk halkının doğal kaynaklar üzerindeki asli haklarını göz ardı ederek, içinde

bulunduğu ekonomik kriz nedeniyle oluşturulacak dayanışma yatırım fonu veya bir başka borçlanma modelinde Ada'nın ortak doğal kaynaklarını teminat olarak gösterme düşüncesinin, Ada'nın tek sahibi olduğu yanılısamasının bölgede yeni bir krize yol açabilecek tehlikeli bir tezahürü olduğu, bunun kabul edilemeyeceği belirtilmiş ve şayet Kıbrıslı Rumlar Ada'nın güneyindeki doğal kaynaklar üzerinde tek yanlı tasarrufta bulunacaklarsa ve Kıbrıslı Türklerle ortaklığı arzu etmiyorlarsa, iki devletli bir çözümün müzakeresinin de bir tercih olarak gündeme gelebileceği vurgulanmıştır. Bakanlığımca 23 Mart 2013 tarihinde yapılan basın açıklamasındaki unsurlar çizgisinde, BM Genel Sekreteri Ban Ki-moon ile garantör ülkeler ve ilgili diğer ülkelerin Dışişleri Bakanlarına benzer içerikte birer mektup gönderdim.

GKRY'nin sözde münhasır ekonomik bölgesinde 12. parsel olarak adlandırılan sahada 7 Haziran 2013 tarihinde teyit amaçlı ikinci sondaj çalışmalarına başlaması üzerine, KKTC Dışişleri Bakanlığı tarafından 13 Haziran ve Bakanlığımca 14 Haziran 2013 tarihinde yapılan açıklamalarda, bu faaliyetin Rum tarafının, bölgedeki sorumsuz, tahrikkar ve tek yanlı adımlarının devamı niteliğinde olduğu, şayet Rum tarafının öncelikli tercihi bu kaynaklar üzerinde tek başına söz sahibi olabilmekse, 23 Mart 2013 tarihindeki açıklamamızda belirtildiği tarzda alternatif çözümün de mümkün olabileceği kaydedilmiştir. Diğer yandan, açıklamalarda ayrıca Kıbrıs adasının ortak sahibi Kıbrıs Türk halkının, her konuda olduğu gibi, Ada'nın deniz yetki alanlarında bulunan doğal kaynakların araştırılması, çıkarılması ve işletilmesinde de eşit ve ayrılmaz haklara sahip bulunduğu, bir oldu-bitti yaratılmak suretiyle Kıbrıs Türk halkının haklarının gasp edilmesine kesinlikle izin verilmeyeceği, Kıbrıs Türk tarafının Ada'nın etrafındaki doğal kaynakların tamamı üzerindeki eşit ve ayrılmaz haklarının korunması için yürüteceği faaliyetlerin desteklenmeye devam edileceği vurgulanmış, bu bağlamda, Ada'nın güneyinde KKTC'nin TPAO şirketine verdiği ruhsat alanlarındaki sismik çalışmaların tamamlanması ve sondaj aşamasına geçilmesi için ülkemizin gereken desteği sağlayacağı ifade edilmiştir.

Nitekim, ayrıca, TPAO'ya ait Barbaros Hayrettin Paşa (BHP) gemisinin 2013-2014 yıllarında KKTC tarafından verilen bazı ruhsat bölgeleri dahil Akdeniz'de sismik araştırma faaliyetleri gerçekleştirmesi planlanmıştır. Bu çerçevede, BHP'nin, Eylül 2013 başında Akdeniz'e inerek Kasım ayının ikinci yarısından itibaren (22 Kasım-18 Aralık 2013 tarihleri arasında) Magosa açıklarında KKTC tarafından TPAO'ya verilen ruhsat sahalarında üç boyutlu sismik araştırma faaliyetleri gerçekleştirmeye başlamasının ardından GKRY Dışişleri Bakanlığınca 26 Kasım 2013 tarihinde "GKRY karasularının ihlal edildiği" iddialarına da yer verilen bir basın açıklaması yapılmıştır.

KKTC Dışışleri Bakanlığı tarafından 28 Kasım 2013 tarihinde cevabi bir açıklama yapılarak, Bakanlığımca ve KKTC Dışışleri Bakanlığınca ahiren yapılan beyanlardaki hususlar bir kez daha vurgulanmış ve Kıbrıs sorununa kapsamlı çözüm bulunması yönündeki müzakerelerin sonuç odaklı bir şekilde yeniden başlamasına ve kapsamlı bir çözüme varılana kadar Rum tarafının hidrokarbon arama/çıkarma faaliyetlerinin karşılıklı mutabakatla belirlenecek ortak bir zeminde yürütülmesi arayışlarına yapıcı katkı vermesinin en doğru yol olacağı kaydedilmiştir.

Kıbrıs sorununun çözümüne yönelik çabalar devam ederken, Kıbrıs Türk halkına uygulanan haksız kısıtlamaların kaldırılması yönündeki gayretimiz, her platformda kararlılıkla sürdürülmektedir. Yurtdışındaki KKTC Temsilciliklerinin etkinliğinin ve sayısının artırılması yoluyla KKTC'nin uluslararası alanda daha görünür hale getirilmesi büyük önem arz etmektedir. Bu çerçevede yurtdışındaki KKTC Temsilciliklerinin artırılmasına yönelik girişimlerimiz devam etmektedir. Yakın zamanda bazı yeni Temsilciliklerin açılması da beklenmektedir. Halen 16 ülkede toplam 20 KKTC Temsilciliği faaliyet göstermekte olup, bunların 9'u son 10 yıl zarfında açılmıştır.

KKTC'nin uluslararası konumunun güçlendirilmesi ve özellikle uluslararası örgütlerdeki statüsünün ileriye taşınması yönündeki çabalara sağladığımız destek 2013 yılı boyunca devam ettirilmiştir. İslam İşbirliği Teşkilatına (İİT) "Kıbrıs Türk Devleti" adıyla gözlemci üye olan KKTC tarafından İİT'nin 6-7 Şubat 2013 tarihlerinde Kahire'de düzenlenen 12. Zirvesine Cumhurbaşkanı Sayın Eroğlu başkanlığındaki bir heyetle katılım sağlanmış, Zirve sonucu yayınlanan Nihai Bildiride de üye ülkelere Kıbrıs Türk Devleti ile etkin dayanışmalarını güçlendirme çağrısında bulunulmuştur.

İİT Üyesi Ülkelerde Su ve Gıda Güvenliği Konferansı 22-24 Kasım 2013 tarihlerinde çeşitli ülkelere Bakan düzeyinde olmak üzere 9 ülkenin katılımıyla KKTC'nin evsahipliğinde düzenlenmiştir. Ülkemizi Orman ve Su İşleri Bakanımız Prof. Dr. Sayın Veysel Eroğlu'nun temsil ettiği toplantıya İİT Genel Sekreteri Prof. Dr. Sayın Ekmeleddin İhsanoğlu da katılmıştır. Bu çerçevede "KKTC Dışışleri Bakanlığı ile İİT Arasında İşbirliği Çerçevesi" belgesi de imzalanmıştır.

13-16 Ekim 2012 tarihlerinde Bakü'de yapılan EİT 12. Zirvesi'nde "Kıbrıs Türk Devleti" adıyla EİT'ye gözlemci üye olan KKTC, 26 Kasım 2013 tarihinde Tahran'da gerçekleştirilen 21. EİT Bakanlar Konseyi Toplantısına ilk kez katılım sağlamış ve KKTC Dışışleri Bakanı Konseye hitap etmiştir. KKTC'nin katılımı uluslararası görünürlüğün artırılması ve EİT üyesi ülkelere ilişkin ilişkilerini geliştirmesi açısından önemli bir adım teşkil etmiştir.

Öte yandan Türkiye, bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da Kıbrıs Türkü'nün onurlu varoluş mücadelesinde daha da güçlenmesi ve başta devlet kapasitesinin geliştirilmesiyle, ekonomisinin sağlıklı ve sürdürülebilir bir büyüme ortamına kavuşmasına yönelik adımların atılması doğrultusunda çabalara destek vermeye devam etmektedir.

Bu bağlamda, bir önceki KKTC Hükümeti döneminde kabul edilen 2013-2015 yıllarını kapsayan Sürdürülebilir Ekonomiye Geçiş Programı'nın Hükümetimiz ile Eylül ayında göreve gelen KKTC Hükümeti arasında da aynı kararlılıkla sürdürülmesine yönelik çabalarımız devam etmektedir. Temelinde, KKTC ekonomisinde mali disiplinin sağlanarak, sürdürülebilir ekonomik büyümeye geçilmesini hedefleyen program kapsamında yürütülen reform çalışmalarından şimdiye kadar olumlu sonuçlar alınmıştır. Bu da, Kıbrıs sorununun çözümüne yönelik çabalarımıza paralel olarak bu yıl 30. Kuruluş Yıldönümünü kutlayan KKTC'nin, işleyen bir demokratik devlet sistemi olduğu kadar, maruz kaldığı tüm haksızlık ve engellemelere karşı ekonomik olarak da rüştünü ispat ederek, Ada'nın geleceğinde söz sahibi olmasına yönelik iyimserliğimizi artırmaktadır.

Uluslararası hukuka aykırı bir şekilde AB üyesi olan GKRY'nin Avro Bölgesi'nde halihazırda Yunanistan'la birlikte en ağır ekonomik krizle yüz yüze olduğu ve işsizlik oranının nüfusun dörtte birine yükseldiği bir ortamda, AB tarafından verilen sözlerin hilafına, ambargolar altında Türkiye haricinde doğrudan ticaret hakkı dahi elinden alınan KKTC'nin Doğu Akdeniz'de bir barış, istikrar ve ekonomik refah ülkesi olarak yükselmesi öncelikli hedefimizdir. Bu hedef doğrultusunda, altyapı yatırımlarının yanısıra, insan kaynaklarının gelişmesi, ayrıca turizm ve eğitim gibi öncü sektörlerdeki dışa açılım için de destek veriyoruz.

Türkiye'den, KKTC'nin verimli topraklarına hayat suyu getirilmesini sağlayacak boru hattı projesinin gerçekleştirilmesi için gerekli çalışmalar planlanan şekilde sürdürülmektedir. Türkiye ve KKTC'de inşası devam eden barajlardan sonra, geçtiğimiz yıl başlatılan ve dünyada bir ilk olan denizaltı geçişli boru döşeme işlemi tüm hızıyla devam etmektedir. 2014 yılında açılışı planlanan bu projeye, Anamur'dan Geçitköy'e yılda toplam 75 milyon metreküp içme ve sulama suyu gelecektir. Söz konusu miktarın, Ada'nın tümünün toplam su ihtiyacının neredeyse iki misline tekabül edecek şekilde, 10 katına kadar artırılması potansiyeli vardır. Türkiye'nin ve Kıbrıs Türk tarafının arzusu, bir uzlaşma ve işbirliği kültürünün hakim kılınması suretiyle, Ada'nın tamamının bu sudan istifade edebilmesidir. Ülkemizden gelecek su Kıbrıslı Türk kardeşlerimizin çözüm süreci çerçevesinde ellerini kuvvetlendireceği kadar, aynı zamanda Kıbrıs Türk tarafının Rumlarla işbirliğine gidebileceği yeni bir alan oluşturarak taraflar arasındaki güvensizlik ortamının aşılmasına ve birlikte

çalışma ruhunun gelişmesine katkı sağlayabilecek tarihi bir adım olacaktır.

ORTA DOĞU VE KUZEY AFRİKA

Ülkemizin etrafında bir barış, istikrar ve refah kuşağı oluşturulması, dış politikamızın temel hedeflerinden biridir. Bu cihetle, Orta Doğu bölgesinde kaydedilen gelişmeler tarafımızdan yakından takip edilmektedir. Bölge halklarıyla sahip olduğumuz köklü tarihi, kültürel ve beşeri bağlarımızın yanısıra, Orta Doğu ve Kuzey Afrika'daki gelişmelerin Türkiye'ye doğrudan veya dolaylı etkileri de, bizi bölge meselelerine katkı yapmaya mecbur kılan öğelerdir.

Mısır'da yaşanan son siyasi gelişmeler, bölgemizde 2011 yılında başlayan ve uluslararası çevrelerde “**Arap Baharı/Arap Uyanışı**” olarak adlandırılan tarihi demokratik dönüşüm sürecinin kırılma niteliğini ve bu sürece ilişkin olarak ilkeli bir tutum benimsemenin önemini göstermektedir. Ülkemiz, halkların meşru ve demokratik taleplerinin yerine getirilmesi gerektiğini savunmakta, askeri müdahaleler yoluyla demokratik yönetimlerin sona erdirilmesini reddetmekte ve demokrasiye bir an önce dönülmesi çağrısında bulunmaktadır.

İlgili ülkelerin ve tüm bölgenin barış, istikrar ve refahının, halkın talepleri doğrultusunda demokratikleşme yönünde gerekli adımların atılmasına bağlı olduğunu düşünen ülkemiz, geri döndürülemez bu sürecin aynı zamanda kan dökülmeden ve şiddete başvurulmadan barışçıl yollardan gerçekleşmesine de büyük önem vermekte ve konuya ilişkin politikasını bu anlayış çerçevesinde şekillendirmektedir.

Değişim süreci yaşayan bölge ülkelerinin bağımsızlıklarına, toprak bütünlüklerine ve siyasi birliklerine saygı gösterilmesi ve korunması, izlediğimiz ilkeli politikanın temel unsurlarındandır.

Orta Doğu coğrafyasında oynadığı rol ve demokratik dönüşüm süreci bakımından kilit önemi haiz **Mısır**'la ilişkilerimizdeki gelişme, bu ülkede ilk kez demokratik şekilde seçilmiş bir Cumhurbaşkanı'nın ve Hükümetin göreve gelmesinden sonra ivme kazanmıştır.

Temmuz 2013'e kadar karşılıklı üst düzey ziyaretler gerçekleştirilmiş, bu bağlamda Kasım 2012'de ülkemiz ile Mısır arasında tesis edilmiş bulunan Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi'nin (YDSK) ikinci toplantısı Sayın Başbakanımız ve Mısır Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi'nin eşbaşkanlığında Kahire'de gerçekleştirilmiş, toplantı vesilesiyle 28 anlaşma, protokol ve mutabakat zaptı imzalanmıştır. Sayın Cumhurbaşkanımız, 2-7 Şubat 2013

tarihlerinde Kahire’de düzenlenen 12. İslam İşbirliği Zirvesi’ne katıldıktan sonra, 7 Şubat 2013 tarihinde Mısır’a resmî ziyarette bulunmuşlardır.

Mısır’dan da başta Başbakan Hişam Kandil, Uluslararası İşbirliği ve Dış İlişkilerden Sorumlu Cumhurbaşkanı Yardımcısı Dr. Essam Haddad ve Dışişleri Bakanı Mohammed Kamel Amr olmak üzere birçok üst düzey yetkili ülkemizi ziyaret ederek makamlarımızla temaslarda bulunmuşlardır.

Mısır’daki seçilmiş Hükümete desteğimiz yalnızca siyasi alanla sınırlı kalmamış, Mısır’ın bir an önce arzulan refah ve istikrara kavuşabilmesi amacıyla mali ve teknik alanlarda da bu ülkeye destek sağlanmıştır. Bu çerçevede Mısır’a taahhüt edilen 2 milyar Dolar’lık finansman paketinin ilk ayağını oluşturan 1 milyar Dolar’lık Hazine kredisi aktarılmıştır. Öte yandan, Mısırlı geniş bir teknik heyet, 14-20 Nisan 2013 tarihlerinde çeşitli alanlarda bilgi ve deneyim kazanımı amacıyla Başbakanlık ile Bakanlığımın eşgüdümünde ülkemizi ziyaret etmiştir. Ziyaret kapsamında ilgili kurumlarımızca Mısırlı heyete, yerel yönetimler, devlet sübvansiyonlarının tanzimi, trafik ve otopark yönetimi, tahsisli yol ve metrobüs projelerinin uygulanması, otomasyon ve e-devletin yaygınlaştırılması, devlet teşkilatı reformu, yabancı sermaye yatırımlarının teşviki, mikrofinansman, turizm sektörünün desteklenmesi, medya, küçük esnaf ve sokak satıcılarına yönelik politikalar geliştirilmesi, terkedilmiş ve öksüz çocukların bakımı, Cumhurbaşkanlığı bünyesinde izleme ve sorunların çözümü amaçlı birimlerin yapılandırılması konularında brifingler verilmiştir. Mısır’ın karşı karşıya bulunduğu çevre kirliliği sorunuyla daha etkin mücadele edebilmesi amacıyla, bu ülkeye 150 adet çöp kamyonu hibe edilmiştir. Kamyonların teslim törenine katılmak üzere 9-10 Haziran 2013 tarihlerinde Kalkınma Bakanı Sayın Cevdet Yılmaz ile Çevre ve Şehircilik Bakanı Sayın Erdoğan Bayraktar Mısır’ı ziyaret etmişlerdir.

Mısır’da varolan siyasi kırılma, 3 Temmuz 2013 tarihli askeri darbe öncesinde yerini daha ciddi krizlere bırakmıştır. 15 ve 22 Aralık 2012 tarihlerinde halkoyuna sunulan Anayasa taslağının beklentileri karşılayamaması, seçim takvimine ilişkin kararnamenin Yüksek İdare Mahkemesi tarafından iptalinin yasama ile yargı arasındaki krizi derinleştirmesi, yönetimin diyalog çağrısının başta Milli Selamet Cephesi olmak üzere muhalif kesimce reddedilmesi, gıda ve akaryakıt arzındaki yetersizlik gibi olumsuz gelişmeler ülkedeki hoşnutsuzluğu ve kutuplaşmayı artırmıştır. Bu sorunların, Mursi yönetiminin Ocak ve Mayıs aylarında Hükümette yaptığı değişikliklerle de aşılması mümkün olamamıştır.

Tabiatıyla bu tür sorunların mevcudiyeti, 30 Haziran 2012’de göreve başlayan Cumhurbaşkanı Mursi’nin bir yıl sonra, 3 Temmuz 2013 tarihinde darbeye

görevinden alınmasını meşru kılmamaktadır. Seçimle işbaşına gelen yönetimlerin yine seçimle iktidardan ayrılmaları demokrasinin temel ilkesidir.

Mısır'da muhalefet 2013 Mayıs ayı itibarıyla, ülkenin sorunlarının çözülemediği iddiasıyla bilhassa Cumhurbaşkanı Mursi'yi hedef almaya başlamıştır. Bu çerçevede kitlesel gösteriler yapılması hedeflenirken, diğer yandan da Mursi'yi istifaya zorlamak amacıyla Arapça'da isyan anlamına gelen "Temerrud" isimli bir kampanya başlatılmıştır. Kampanya çerçevesinde 28 Haziran 2013 tarihinde başlayan muhalif gösteriler, 30 Haziran ve sonrasında ivme kazanmıştır. Cumhurbaşkanı Mursi taraftarlarının "Tagarrud" (Taraflısızlık) kampanyası kapsamında 21 Haziran 2013 tarihinde başlattığı gösteriler de, muhalif gösterilere paralel olarak devam etmiştir.

Mısır Ordusu tarafından 1 Temmuz 2013 tarihinde yayınlanan bildiriyle, taraflar, ülkenin içinde bulunduğu vahim durumdan çıkarılması için 48 saat içinde çözüm üretmeye çağırılmış; aksi takdirde Ordu'nun kendi yol haritasını uygulayacağı açıklanmıştır. Protesto eylemlerinin yatışmaması üzerine, 3 Temmuz 2013 tarihinde Mısır Ordusu, ülke için öngörülen yol haritasının unsurlarını açıklamıştır. Bu bağlamda, Cumhurbaşkanı Mursi görevinden azledilmiş, Anayasa geçici olarak askıya alınmış, Anayasa Mahkemesi Başkanı Adli Mansur, Geçici Cumhurbaşkanı olarak 4 Temmuz 2013 tarihinde yeni görevine başlamıştır. Mısır'daki askeri müdahaleye paralel olarak, Mursi döneminin önde gelen isimlerine karşı tutuklama ve yargı süreçleri başlatılmıştır.

Geçici Cumhurbaşkanı Mansur 8 Temmuz gecesi, geçiş döneminde geçerli olacak bir Anayasal Deklarasyon yayınlamıştır. Buna göre, Anayasa değişiklik çalışmalarına başlanması, yeni Anayasa metninin dört ay içinde referanduma sunulması, Anayasanın kabulünün ardından iki ay içinde Parlamento seçimlerinin yapılması ve Parlamento'nun ilk oturumunu takip eden hafta içinde Cumhurbaşkanlığı için seçim tarihinin ilan edilmesi öngörülmüştür.

Mısır Geçici Cumhurbaşkanlığı tarafından 7 Ağustos günü yapılan açıklamayla, krize çözüm bulunması için yürütülen uluslararası arabuluculuk girişimlerinden sonuç alınmadığı ve 7 Ağustos itibarıyla girişimlerin sona erdiği, sözkonusu çabaların başarısızlıkla sonuçlanmasının sorumluluğunun ise tümüyle Müslüman Kardeşler (MK) hareketine ait olduğu bildirilmiştir.

MK taraftarlarının aralıksız sürdürdükleri barışçıl gösterilere güvenlik güçlerinin müdahale etmesi sonucunda 8 Temmuz, 26 Temmuz, 14 Ağustos ve 16 Ağustos tarihlerinde kanlı olaylar yaşanmış, binlerce Mısırlı ölmüş ya da yaralanmıştır. Hükümet ülke genelinde 14 Ağustos günü olağanüstü hâl ve 14 vilayette gece

sokağa çıkma yasağı ilan etmiştir. Sokağa çıkma yasağı ve olağanüstü hal uygulaması 12 Kasım 2013 itibarıyla kaldırılmıştır.

Nispeten sakin geçen Eylül ayından sonra, üniversitelerin açılmasıyla gösteriler yoğunluk kazanmış, 6 Ekim Silahlı Kuvvetler Günü'nde çıkan olaylarda ise 50'den fazla insan hayatını kaybetmiş, 391 kişi de yaralanmıştır. Çok sayıda tutuklama gerçekleşmiştir.

Askeri darbenin gerçekleştiği tarihten bu yana, ülkede bulunan Kıpti kiliselerine ve Sina'da bulunan güvenlik güçlerine yönelik saldırılarda gözle görülür bir artış gözlenmektedir. Keza, Mısır Geçici Hükümeti İçişleri Bakanı Mohamed İbrahim'in evinin yakınlarında 5 Eylül günü bir saldırı meydana gelmiştir. Bu olayların muhalefeti sorumlu tutma ve bastırma amacıyla Geçici Yönetim tarafından kullanıldığı görülmektedir.

2012 Anayasa'sını tadil amacıyla oluşturulan 50 kişilik komisyonun başkanlığına Arap Ligi eski Genel Sekreteri ve eski Cumhurbaşkanı adayını Amr Moussa getirilmiştir. Komisyonda daha ziyade liberal ve sol kesimler ağırlıklı olup, Selefî Nur Partisi de bir temsilciyle çalışmalara katılmıştır. Anayasa Tadil Komisyonu, 1 Aralık tarihinde 247 maddeli taslak Anayasa'yı onaylamış ve 3 Aralık tarihinde Geçici Cumhurbaşkanı'na sunmuştur. Önümüzdeki dönemde önem kazanacak bir husus, yeni taslak metnin Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin Parlamento seçimlerinden önce, sonra veya eşzamanlı gerçekleştirilmesini mümkün kılmasıdır. Anayasa taslak metninin Geçici Cumhurbaşkanı tarafından referanduma sunulması öngörülmektedir.

Darbeye karşı durumdaki Meşruiyete Destek Ulusal Platformu'nun yaptığı açıklamada, Anayasa referandumu reddedilmekte, Anayasa taslağı geçersiz, anlamsız ve kanunsuz bir belge olarak tanımlanmakta, Mursi'yi görevden uzaklaştıran askeri darbe kaynaklı herhangi bir sürecin kabul edilmeyeceği vurgulanmakta, yeni Anayasa taslağının 2012 Anayasasında açıkça ifadesini bulan özgürlük ve hakları ortadan kaldırdığı belirtilmektedir. Güçlü Mısır Partisi ve 6 Nisan Hareketi gibi bazı gruplar, özellikle sivillerin askeri mahkemelerde yargılanmasına imkan sağlayan ve Savunma Bakanı'nın görevden alınması için Silahlı Kuvvetlerin onayının alınmasını şart koşan hükümleri nedeniyle Anayasa taslağını kabul etmeyeceklerini duyurmuşlardır. Diğer siyasi parti ve gruplar ise, referandumda yeni Anayasaya destek vereceklerini açıklamışlardır.

Geçici Savunma Bakanı Sisi'nin Cumhurbaşkanlığı adaylığı için zemin oluşturma çabasıyla ülke çapında çeşitli kampanyalar yürütüldüğü gözlemlenmektedir.

Kahire Nöbetçi Mahkemesi, 23 Eylül 2013 tarihinde, MK Örgütünün ve Örgüte bağlı tüm yan oluşumların yasaklanmasına, 2013 yılının Mart ayında sivil toplum statüsü kazanan resmi MK Derneğinin kapatılmasına, Örgüt ve Derneğe ait tüm mal varlıklarına el konulmasına, ülke çapındaki bütün şubelerinin müsadere edilmesine, Örgüte ait mal varlıklarının tespiti için kurul oluşturulmasına ve Örgüt üyelerinin başka bir çatı altında faaliyet göstermesinin yasaklanmasına karar vermiştir. Kahire Nöbetçi Mahkemesi'nin, itirazları ise 24 Kasım 2013 tarihinde görüşmeyi kararlaştırdığı bildirilmiştir. Örgüte ait tüm menkul ve gayrimenkul varlıkların mali, idari ve hukuki açıdan yönetilmesi amacıyla Geçici Hükümet tarafından kurulan komisyon da, 8 Ekim 2013 tarihinde, MK'ya ait varlıklara el konulması kararı almıştır.

Hükümete bağlayıcılığı olmayan hukuki mütalaa vermekle görevli Devlet Komiserleri Otoritesi keza, 7 Ekim günü Geçici Hükümete MK'nın siyasi kanadı Hürriyet ve Adalet Partisi'nin (HAP) kapatılması tavsiyesinde bulunan bir rapor sunmuştur.

Geçici yönetim tarafından hazırlanan “Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu” Geçici Cumhurbaşkanı Adli Mansur tarafından onaylanmıştır. Sözkonusu kanun özgürlükleri kısıtladığı gerekçesiyle çeşitli çevrelerce eleştirilmektedir.

Yukarıda özetlenen gelişmeler, halkın talebiyle gerçekleştiği öne sürülen askeri darbenin, Tahrir Devrimi öncesi statükoya dönüşe hizmet ettiğini göstermekte ve bu açıdan endişe kaynağı olmaktadır.

Kahire Büyükelçimiz 23 Kasım günü Dışişleri Bakanlığı'na çağırılarak kendisine, Mısır Arap Cumhuriyetinin, Türkiye ile diplomatik temsil seviyesini Maslahatgüzarlığa düşürdüğü ve Türkiye Büyükelçisinin “istenmeyen adam” ilan edildiği bildirilmiştir. Ülkemiz de karşılıklılık ilkesi çerçevesinde Mısır Büyükelçisini “istenmeyen adam” ilan etmiş ve temsil seviyesini aynı ölçüde düşürmüştür. Kahire Büyükelçimiz yurda dönmüştür. Ülkesinde bulunan Mısır'ın Ankara Büyükelçisi de Türkiye'ye geldikten sonra 29 Kasım günü ülkemizden ayrılmıştır.

Ülkemiz askeri darbenin başlangıcından bu yana ilkeli bir tutum benimsemiş olup, bu ülkedeki demokratikleşme sürecini, herhangi bir ayırım yapmaksızın, aktif olarak desteklemektedir. Son olaylar sırasında binlerce insanın hayatını kaybetmesi ve binlercesinin de yaralanması ülkemiz açısından başlıca endişe kaynağı olmuştur. Mevcut durum itibarıyla, Mısır'ın her kesim tarafından kabul edilmiş sivil bir yol haritasına ihtiyacı olduğunu, sözkonusu siyasi yol haritasının belli siyasi grupları süreçten dışlamaması gerektiğini değerlendiriyoruz. Ülkede gerçek bir siyasi süreç başlatılabilmesi amacıyla, gözaltında tutulan siyasilerin serbest bırakılması gerektiğini her vesileyle

vurguluyoruz. Ülkemiz, Mısır'da kiliseleri ve diğer ibadethaneleri hedef alan saldırıları, Sina'da Mısır güvenlik güçlerine karşı gerçekleştirilen şiddet olaylarını kınamakta, bu saldırıların, demokratik ideallerin ve muhalif hareketlerin bastırılması amacıyla kullanılmaması gerektiğini savunmaktadır.

Öte yandan ülkemiz, Mısır'da daha fazla siyasi istikrarsızlığın engellenmesine ve anayasal meşruiyetin ülkede hâkim kılınmasına yardımcı olmak için uluslararası toplumun açık, güçlü ve ortak bir tutum takınmasına ihtiyaç bulunduğunu, hızlı bir şekilde demokrasiye dönülmesi için Mısır'ın teşvik edilmesinin lazım geldiğini değerlendirmektedir.

Demokratik ilkeler üzerine inşa edilmiş, gücünü meşruiyetten alan, temel hak ve özgürlüklere saygılı ve ekonomik açıdan refah seviyesine ulaşmış Mısır, yalnızca ülkemizin ve bölgemizin değil, tüm uluslararası toplumun barış ve güvenliğine katkı sağlayacaktır.

42 yıl boyunca diktatörlük ve baskı rejimi altında yönetilen **Libya**'da, anayasal demokrasinin tesisini ve kurumsal yeniden yapılanmayı hedefleyen siyasi geçiş süreci iniş-çıkışlı bir seyir izlemektedir.

Ülkenin siyasi gündeminin en üst sıralarında yer alan ve önümüzdeki dönemde sonuçlandırılması beklenen konular, yeni Libya Anayasası'nın hazırlanması ve Siyasi Tecrit Yasası'nın uygulamaya konmasıdır.

6 Şubat 2013 tarihinde Genel Ulusal Kongre'de (GUK) yapılan oylamada, yeni Anayasa'yı hazırlayacak 60 kişilik Komisyon'un üyelerinin ulusal seçimle belirlenmesi kararlaştırılmış olup, seçimlerin yeni yılın ilk aylarında yapılması öngörülmektedir.

Kaddafi döneminde görev yapanların kamu hizmetinde bulunmalarını engelleyecek olan Siyasi Tecrit Yasası (STY) GUK'ta kabul edilerek tedrici olarak uygulamaya konmuştur. Yasa uyarınca henüz üst seviyedeki zevata yönelik bir girişimde bulunulmazken, orta seviyedeki kamu görevlilerine yönelik yaptırımlara başlanmıştır. Bununla birlikte, birçok üst düzey siyasetçi ile yöneticinin sözkonusu yasa kapsamına girebilecekleri ileri sürülmüş; nitekim Devlet Başkanlığını da fiilen yürüten dönemin GUK Başkanı Magaryaf, STY'den duyduğu hoşnutsuzluk nedeniyle 28 Mayıs 2013 tarihinde görevinden istifa etmiştir. 25 Haziran 2013 tarihinde Nuri Ebu Sehmeyn GUK Başkanlığına seçilmiştir.

Ülkede 2013 yılı boyunca da devam eden suikastlar, 17 Şubat Devrimine katkı sağlayan grupların ülke yönetiminde söz sahibi olma arzularını kimi zaman şiddete de başvurarak ortaya koymaları, Libya merkezi kurumlarına yönelik

saldırıları, petrol üretim tesislerinin işgali, ülkede bulunan diplomatik misyonları hedef alan eylemler, adi suçlardaki ciddi artış, Libya Başbakanı Ali Zidan'ın kaçırılması ve milis kuvvetlerin Trablus'u terk etmelerine yönelik yapılan barışçıl gösterilerin milis grupların kalabalığa ateş açması sonucunda can kayıplarının yaşandığı bir çatışmaya dönüşmesi güvenliğinin Libya'nın en temel sorunu olmaya devam ettiğini göstermektedir.

Bu itibarla, halkın meşru beklentileri doğrultusunda ülkede anayasal çerçevede demokrasinin tesisi için siyasi dönüşüm sürecinin başlatılmasına destek veren ve Trablus'un Ulusal Geçiş Konseyi'nin denetimine geçmesinin ardından Büyükelçi gönderen ilk ülke olan Türkiye'nin sağladığı yardımlar, Libya makamlarının da ihtiyaç ve beklentileri doğrultusunda, güvenlik alanında yoğunlaştırılmıştır.

Tabiatıyla, Libya'nın devrim sonrasındaki kazançlarının muhafaza edilmesine ve uluslararası camiadaki saygınlığının artırılmasına önemli katkı sağlayacağına inanılan bu destek ve yardımların kalıcı sonuçlara tahvil edilmesi, bu ülkedeki çalışmaların Libya makamlarının önderliğinde yürütülmesi ve Libyalıların sahiplenmesiyle mümkün olabilecektir. Bu anlayışla, ülkemiz tarafından geliştirilen tüm projelerin Libya makamlarıyla yakın işbirliği ve diyalog yoluyla şekillendirilmesine özel önem atfetmekteyiz.

Bu çerçevede, iki ülke arasında Askeri Eğitim İşbirliği Mutabakat Muhtırası'nın imzalanmasıyla birlikte bu ülkeye sağlayabileceğimiz askeri eğitimlere yönelik çalışmalara hız verilmiştir. Bu kapsamda, Libya makamlarının talebine binaen, 3.000 Libyalı askerin ülkemizde eğitim görmesine ilişkin çalışmalar sürdürülmekte olup, ilk etapta bu yıl içinde 500 Libyalı askerin ülkemizde eğitim alması öngörülmektedir. Diğer yandan, değişik rütbelerde toplam 66 Libyalı subaya, sınır güvenliği konusunda ülkemizde eğitim verilmiş; ayrıca, Misafir Askeri Personel (MAP) programı kapsamında kontenjan sağlanarak, bu yıl toplam 53 Libyalı askeri öğrencinin ülkemizdeki eğitimlerine başlaması sağlanmıştır.

Trablus'ta bulunan Polis Akademisi'nde eğitimleri yarım kalan 804 Libyalı öğrenci de eğitimlerini Türkiye'de tamamlamış olup, sözkonusu eğitimlerde başarılı olan 180 polise yine ülkemizde uzmanlık eğitimi verilmesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca, Emniyet Genel Müdürlüğümüz tarafından Trablus'ta verilmesi planlanan 35 kısa süreli eğitim kursu peyderpey hayata geçirilmektedir.

İkili işbirliğimizin yanısıra, çok taraflı platformlarda da Libya'ya destek sağlamaya önem vermekteyiz. Bu bağlamda, 12 Şubat 2013 tarihinde Paris'te

yapılan Dışişleri Bakanları Konferansı'nda Libya'nın yeni güvenlik yapısının inşasına pek çok alanda katkı vermeyi taahhüt etmiş bulunuyoruz.

Ayrıca ülkemiz, sınır güvenliğinin geliştirilmesi ve iyileştirilmesinde Libya makamlarına destek sağlamak amacıyla AB tarafından kurulan Libya Entegre Sınır Yönetimi Desteği Misyonu (EUBAM) içinde yer almaya davet edilmiştir. Ülkemiz tarafından Misyon'a katılım sağlanması yönünde karar verilmiş olup, EUBAM'a sağlayabileceğimiz katkının mahiyetine dair değerlendirmeler devam etmektedir. Libya makamlarının talebine binaen NATO tarafından, Libya'daki güvenlik kurumlarının inşasına danışmanlık desteği sağlanmasına yönelik bizim de katıldığımız bir karar alınmıştır.

Devrimin ilk günlerinden bu yana iki ülke arasında gerçekleştirilen üst düzey ziyaretler bu yıl içinde de devam etmiştir. Libya Başbakanı Ali Zidan'ın 19-20 Şubat 2013 tarihlerinde ülkemize gerçekleştirdiği ziyaret sırasında, iki ülke arasında Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi (YDSK) kurulması kararlaştırılmıştır.

Arap coğrafyasındaki halk hareketlerinin başlangıç noktasını teşkil eden **Tunus**'taki dönüşüm süreci, ülkede yaşanan siyasi krizin etkisiyle sancılı bir şekilde de olsa devam etmektedir.

Muhalefete mensup iki milletvekiline karşı Şubat ve Temmuz aylarında düzenlenen iki ayrı suikast sonucunda ortaya çıkan siyasi krize çözüm bulunabilmesi amacıyla başlatılan müzakere sürecinde, önümüzdeki dönemde izlenecek yol haritasına ilişkin olarak Hükümet ve muhalefet, çetin ve uzun görüşmelerden sonra, Ekim ayında mutabakata varmışlardır.

Mevcut hükümetin yerini teknokratlardan oluşacak bir hükümete devretmesi ile yeni Anayasanın ve seçim kanununun tamamlanmasının ardından parlamento ve Cumhurbaşkanlığı seçimlerine gidilmesini öngören yol haritasının diyalog yoluyla hayata geçirilmesi, sadece geçiş sürecini tamamlayacak olan Tunus için değil, tüm bölge açısından önem taşımaktadır. Bu hassas süreçte ülkemiz, Tunus'a her türlü desteği vermeyi sürdürecektir.

Tunus'la gelişen ilişkilerimiz çerçevesinde iki ülke arasındaki yoğun üst düzey temaslar 2013 yılında da devam etmiştir. Bu çerçevede, Tunus Hükümet Başkanı Ali Larayedh Avrupa Yeniden İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) toplantısı vesilesiyle 9-10 Mayıs 2013; Tunus Cumhurbaşkanı Moncef Marzouki de resmi ziyaret için 28-30 Mayıs 2013 tarihlerinde ülkemize gelmişlerdir. Cumhurbaşkanı Marzouki'nin ziyareti esnasında üç anlaşma imzalanmıştır.

Bu temasların yanısıra, dönemin Tunus Hükümet Başkanı Hammadi Jebali'nin 24-25 Aralık 2012 tarihlerinde ülkemize gerçekleştirdiği ziyaret sırasında kurulan Türkiye-Tunus Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi'nin (YDSK) ilk toplantısı, Sayın Başbakanımızın 5-6 Haziran 2013 tarihlerinde Tunus'a yaptığı resmi ziyaret sırasında gerçekleştirilmiştir. Ziyaret çerçevesinde ülkemiz ile Tunus arasında 21 anlaşma ve eylem planı ile 24 kardeş şehir protokolü imzalanmıştır.

Tunus'taki dönüşüm sürecine desteğini başından itibaren açıkça ortaya koyan ülkemizin sağladığı katkılar da bu dönemde artarak devam etmiştir.

Ülkemiz tarafından Tunus'a 100 milyonu hibe, geri kalanı uzun vadeli düşük faizli kredi olmak üzere 500 milyon Dolar'lık yardım sağlanması kararlaştırılmıştır.

Tunus'un güvenliğine katkı bağlamında, ülkemiz ile Tunus arasında Güvenlik Alanında İşbirliği Anlaşması'nın 2012 yılında imzalanmasından sonra Emniyet Müdürlüğümüz tarafından düzenlenen kurslarla 325 Tunuslu kursiyere eğitim verilmiş; Tunus Jandarması için de uygulamalı olarak 10 farklı alanda 124 kursiyere eğitim sağlanmıştır.

Cezayir'de Cumhurbaşkanı Bouteflika'nın sağlık sorunları nedeniyle dokuz ayı aşkın bir süre Bakanlar Kurulu'na başkanlık edememesi sebebiyle reformlar yavaşlamış olsa da, ülkedeki güvenlik ve istikrar ortamı genel olarak muhafaza edilmiştir.

Cezayir'le olan iyi ilişkilerimizin önümüzdeki dönemde de sürdürülmesi ve reform sürecinin desteklenmesi bu ülkeyle olan ilişkilerimizdeki önceliğimizi oluşturacaktır. Nitekim Sayın Başbakanımızın 4-5 Haziran 2013 tarihlerinde Cezayir'e gerçekleştirdiği ziyaret ikili ilişkilerimizin en üst düzeyde ele alınmasına, özel sektör temsilcilerimizin Cezayir'deki yatırımlarının teşvik edilmesine, ikili ve bölgesel düzeydeki gelişmelere ilişkin görüş alışverişinde bulunulmasına imkan sağlamıştır.

Reform yönünde attığı olumlu ve zamanlı adımlarla istikrarlı bir geçiş süreci yaşayan **Fas**'la son dönemde yoğunlaşan temaslarımız bu yıl içinde de devam etmiştir. Nitekim Sayın Başbakanımızın 3-4 Haziran 2013 tarihlerinde gerçekleştirdiği resmi ziyaret sırasında Türkiye ile Fas arasında "Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi'nin Kurulmasına İlişkin Ortak Siyasi Bildiri"nin imzalanmasıyla bu ülkeyle ilişkilerimizde yeni bir seviyeye ulaşılmıştır. Ziyaret sırasında ulaştırma alanında da iki anlaşma imzalanmıştır.

Bölgemizde istikrar ve barışı tehdit eden güncel gelişmeler nedeniyle, **Filistinli** kardeşlerimizin çektiği sıkıntıların ikinci plana itilmesine izin verilmemiştir. Filistin'in hür ve bağımsız dünya milletleri arasında hak ettiği yeri alması için en güçlü desteği Türkiye vermektedir. Bu amaçla, geçen yıl Kasım ayında BM Genel Kurulu'nda Filistin'e "üye olmayan gözlemci devlet" statüsü verilmesine ilişkin oylamaya bizzat katılarak, İslam ülkeleri adına Filistin'i destekleyen bir konuşma yaptım. Neticede Filistin, BM üyesi ülkelerin 138'inin olumlu oyuyla, dünya milletlerinin ortak vicdanını temsil eden Genel Kurul'da "gözlemci devlet" statüsünü ezici bir çoğunlukla kazanarak, uluslararası sözleşmelere taraf olma hakkını elde etmiş bulunmaktadır.

Ülkemiz, Filistin'in uluslararası alanda tanınmış bir devlet olma doğrultusundaki çabalarına verdiği desteği sürdürmektedir. Bu desteğin bir göstergesi olarak Kudüs Başkonsolosumuz Büyükelçi Şakir Torunlar Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas'a 14 Nisan 2013 günü "Filistin Devleti" nezdinde Büyükelçi olarak görevlendirilmesini sağlayan güven mektubunu sunmuştur.

BM Genel Kurulu'nda Filistin'e "üye olmayan gözlemci devlet" statüsü verilen oylama, İsrail'in insanlığın ortak vicdanı karşısında ne kadar yalnızlaştığını göstermiş, Filistin'deki mevcut durumun sürdürülemez niteliğini tescil etmiştir. Neticede İsrail, ABD'nin arabuluculuğunda Filistin tarafıyla müzakereye hazırlık görüşmelerine başlamaya hazır olduğunu bildirmiştir.

Sonuç itibarıyla, 2013 yılı Orta Doğu Barış Süreci bakımından belirli bir ivmenin yakalandığı bir dönem olmuştur. ABD Başkanı Obama'nın ikinci dönemiyle birlikte, ABD yönetiminin barış sürecine aktif bir şekilde dahil olması barış ümitlerini artırmıştır. Ülkemiz, ihtilafın çözümü doğrultusunda yakalanan bu ivmeyi memnuniyetle karşılamıştır. Filistin'in 1967 sınırları temelinde, komşularıyla barış ve güvenlik içinde yaşayacak, başkenti Doğu Kudüs olan bağımsız ve egemen bir devlet olmasını sağlayacak her çözüm tarafımızdan güçlü biçimde desteklenmeye devam edilecektir. Öte yandan, barışa giden yolun selameti için, başta yasadışı yerleşimler ve Mescid-i Aksa'ya yönelik mütecaviz girişimler olmak üzere, Filistinlilere karşı haksız ve orantısız şiddet uygulamaları nedeniyle, yeri geldikçe İsrail'i eleştirmeyi ve uluslararası toplumu ikaz etmeyi sürdürmekteyiz.

İslam aleminin mukaddes mabedi Harem-i Şerif'in kudsiyetinin ve Filistinlilerin temel hak ve hürriyetlerinin korunması en önemli önceliklerimizden birini oluşturmaktadır. Radikal Yahudi yerleşimcilerin İsrail güvenlik güçlerinin gözetiminde Harem-i Şerif'e yönelik mütecaviz eylemleri İslam Dünyasında infiale neden olmakta ve tepkiyle karşılanmaktadır. Hiçbir şekilde kabul edilmesi mümkün olmayan sözkonusu eylemler ve İsrail güvenlik güçlerinin ibadet için bu kutsal mekanda bulunan Müslümanlara yönelik haksız ve orantısız

şiddeti tarafımızdan kınanmaktadır. İsrail'in bu tehlikeli girişimleri bölgedeki gerginliğin artmasına yol açmakta ve barış çabalarına zarar vermektedir. Ülkemiz, bu konudaki gelişmeleri yakından izlemeye devam edecektir.

Adil, kapsamlı ve kalıcı bir çözüm için desteğimizin yanında, barışa ve hukuka aykırı uygulamalara yönelik eleştirimiz, İsrail'le ilişkilerimizde sürdürdüğümüz ilkeli ve kararlı tutumun temelini oluşturmaktadır. Bu tutumumuzun somut bir örneğini, İsrail silahlı kuvvetlerinin Gazze'ye insani yardım taşıyan uluslararası yardım konvoyuna 31 Mayıs 2010 tarihinde düzenlediği saldırı sonrasında sergilediğimiz onurlu ve kararlı duruş teşkil etmiştir. Neticede İsrail Başbakanı Netanyahu Sayın Başbakanımızdan ve Türk halkından, dokuz Türk sivilin hayatını kaybettiği ve onlarcasının yaralandığı bu saldırı nedeniyle, tam üç yıl sonra özür dilemiş ve tazminat ödemeyi, ayrıca Filistinli kardeşlerimize uygulanan kısıtlamaların kaldırılması yönünde işbirliği göstermeyi kabul etmiştir.

Bu gelişme, Türkiye-İsrail ilişkilerinin normalleşmesine yönelik sürecin ilk adımını teşkil etmiştir. Tazminat konusunda teknik görüşmeler devam etmektedir. Sürecin başarıyla tamamlanması ve normalleşmenin sağlanması İsrail'in taahhütlerini yerine getirmesine bağlıdır. Ülkemiz bunun takipçisi olmaya ve ilkeli duruşunu, Filistin'e yönelik engeller kaldırılıncaya kadar devam ettirmeye karardır.

Filistin-İsrail arasında başlatılan görüşme sürecinin başarısı, öncelikle karşılıklı olarak güçlü bir siyasi irade gerektirmektedir. Filistin halkının hakları, kendi aralarındaki bölünmenin ortadan kalkması durumunda, daha güçlü ve meşru biçimde temsil ve müdafaa edilebilecektir. Sayın Başbakanımızın "hayatımın en mutlu günü, Filistinli kardeşlerimizin birleştiğini gördüğüm gün olacaktır" şeklindeki ifadeleri, bu inancımızda ne kadar samimi olduğumuzu açık biçimde göstermektedir. Bu nedenle, Filistinli kardeşlerimizle tüm temaslarımızda birlik olmaları telkin edilmekte, uluslararası topluma, hiçbir Filistinli grubun barış sürecine katılmaktan dışlanmaması gerektiği anlatılmaktadır.

Son dönemde kısmi iyileştirmeler yapmış olsa da İsrail'in Gazze Şeridi'ne yönelik kısıtlamaları sürmektedir. Bunun yanısıra, Mısır'ın askeri darbe sonrasında Sina'yla ilgili güvenlik gerekçeleriyle Gazze'yle sınırında aldığı tedbirler bölgede özellikle ekonomi, enerji ve sağlık alanlarında sıkıntıya yol açmıştır. Gazze'den gelen acil yardım taleplerinin karşılanmasına yönelik çalışmalar sürdürülmektedir. Bu çerçevede, Gazze'de hastaneler ile atık su pompalama istasyonları gibi kritik merkezlerin jeneratörlerinin acil akaryakıt ihtiyacının karşılanması amacıyla, Sayın Başbakanımızın talimatıyla TİKA tarafından 850 bin Dolar tutarında maddi yardım yapılmıştır. Ayrıca ülkemiz, BM Filistinli Mülteciler için Yardım ve Bayındırlık Ajansı'nın

(UNRWA) acil gıda yardımı talebi çerçevesinde Gazze Şeridi'ne 10 bin ton un yardımında bulunmuştur. TİKA ayrıca, Gazze'ye acil ilaç ve tıbbi malzemenin sağlanması amacıyla 700 bin Dolarlık bütçe tahsis etmiş ve ilaç alımlarına başlamıştır.

Adil ve kapsamlı bir çözüme yönelik siyasi desteğimizin yanında, El Halil'de 1997 yılından bu yana faaliyet gösteren El-Halil Geçici Uluslararası Mevcudiyeti'ne (TIPH) katkıda bulunmaktayız. Ayrıca, Filistinli kardeşlerimizin çektikleri sıkıntıların giderilmesine yönelik olarak kapsamlı insani ve ekonomik destek vermekteyiz. Ülkemiz son 10 yılda, Filistin halkının yaşam standartlarını yükseltecek projeler geliştirerek uygulamaya sokmuştur. Bunun son örneğini, 19 Kasım 2013 tarihinde bir Mutabakat Muhtırasının imzalanmasıyla ilk adımı atılan Cenin Barış için Sanayi Bölgesi projesi teşkil etmektedir. Hükümetimizin, Kızılay'ın ve sivil toplum kuruluşlarımızın kesintisiz sürdürdüğü insani yardımların dışında, sadece teknik ve ekonomik yardımlarımızın miktarı 200 milyon Doları aşmıştır.

Türkiye, geçmişte olduğu gibi bundan sonra da, Filistin halkının hakkını savunmaya ve İsrail-Filistin ihtilafına iki devletli vizyon temelinde adil, kalıcı ve kapsamlı bir çözüm bulunmasına yönelik uluslararası ve bölgesel tüm çabaları desteklemeye devam edecektir.

Lübnan Başbakanı Mikati'nin 22 Mart 2013 tarihinde istifa etmesinin ardından, Cumhurbaşkanı Sleiman tarafından hükümeti kurmakla görevlendirilen Tammam Salam'ın yeni hükümetin teşkiline ilişkin olarak siyasi partilerle yürüttüğü istişare süreci halen devam etmektedir.

Lübnan Meclisi'nin 31 Mayıs 2013 tarihinde gerçekleştirilen Genel Kurulu'nda, Tammam Salam'ın yeni hükümeti kurabilmesine imkân sağlamak üzere, 128 milletvekilinden 97'sinin oyuyla Meclisin görev süresi 17 ay uzatılarak 2013'ün Haziran ayında yapılması planlanan seçimler Kasım 2014'e ertelenmiştir.

Karışık etnik yapısı, mezhepler arası gerginlikler ve hassas iç siyasi dengeler nedeniyle genel olarak dış etkilere açık bulunan Lübnan, tarihi, siyasi ve coğrafi açıdan yakın bağlantılara sahip bulunduğu Suriye'deki gelişmelerden doğrudan etkilenen ülkelerin başında gelmektedir.

Hizbullah'ın Suriye'de muhalifleri hedef alan saldırılarında rejime aktif destek vermesi ve Suriye'deki iç karışıklığın Lübnan'a olumsuz yansımalarının artan şekilde devam etmesinden ve Esad rejimine bağlı unsurlar tarafından Lübnan'ın bir iç savaş ortamına sürüklenmesinden duyulan kaygı, ülkedeki siyasi tartışmaların ana gündem maddesini oluşturmaktadır.

Bu bağlamda, ülke içinde son dönemde meydana gelen çeşitli ölçeklerdeki çatışmalar ve bombalı saldırılar karşısında, dost ve kardeş Lübnan halkının barış, istikrar ve uyum ortamını hedef alan gelişmeler karşısında tahriklere kapılmadan, sükûnet ve birlik içinde hareket etmesi ve ülkenin iç barışının bozulmasına izin vermemesi önem taşımaktadır.

Lübnan'ın barış ve istikrarının muhafaza edilmesinin öneminin daha da arttığı bu dönemde ülkemiz, Suriye'de yaşanan gelişmelerin Lübnan'a olumsuz etkilerinin önlenmesi ve ülkenin iç istikrarını hedef alan teşebbüslere mani olunması amacıyla, Lübnan'ın farklı kesimlerinden çeşitli lider ve kanaat önderleriyle temaslarını yoğun biçimde devam ettirmekte, uluslararası toplumu da bu yönde tutum izlemeye imale etmeye çalışmaktadır.

Bu bağlamda, Lübnanlı tüm siyasi gruplarla gerçekleştirdiğimiz temaslarda, tüm tarafların ortak uzlaşısını yansıtacak bir hükümetin bir an önce teşkilinin ve ülkenin iç barış ve huzurunu etkileyen tüm konuların Ulusal Diyalog toplantılarında ele alınarak çözüme kavuşturulmasının önem taşıdığı vurgulanmaktadır.

Bunun yanısıra, iki THY pilotumuzun Lübnan'da kaçırılmasının ardından, tarafımızdan yürütülen yoğun çabalar sonucunda pilotlarımızın 19 Ekim'de özgürlüklerine kavuşmaları ve ülkemize salimen getirilmeleri sağlanmıştır.

Ülkemiz 2006 yılından bu yana Lübnan'da konuşlu Birleşmiş Milletler Geçici Görev Gücü'ne (UNIFIL) kara ve deniz unsurlarıyla katkı sağlamaktadır. Ülkemizin UNIFIL'e katkısına ilişkin yapılan son değerlendirmeler çerçevesinde katkımızın Deniz Görev Gücü ile sınırlı tutulması karara bağlanmıştır. Bu yönde hazırlanan tezkere, TBMM'nin 6 Temmuz 2013 tarihli ve 1045 sayılı Kararıyla kabul edilmiş ve UNIFIL Harekatına Deniz Kuvvetleri unsurlarımızın katkı süresi 5 Eylül 2013 tarihinden itibaren bir yıl uzatılmıştır.

Bunun yanısıra, ilgili kurumlarımız aracılığıyla, Lübnan'ın çeşitli bölgelerinde halkın ihtiyaç duyduğu okullar ve sağlık merkezleri inşa edilmekte olup, acil yardım faaliyetleri ve uluslararası konferanslarda taahhüt edilen miktarlarla birlikte, ülkemizin Lübnan'a sağladığı yardımların toplamı 55 milyon Dolar'ı aşmış bulunmaktadır.

Son olarak, Lübnan Başbakanı Necip Mikati 21 Kasım 2013 tarihinde ülkemize bir çalışma ziyareti gerçekleştirmiştir. Sayın Başbakanımızın Lübnanlı mevkidaşı ile yaptığı görüşmede, ikili ilişkilerimiz ve bölgesel sorunlar kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır.

Ortak tarih ve kültürel mirasımızdan güç alan Türkiye-**Ürdün** ilişkileri, Ürdün Kralı İkinci Abdullah'ın 5-6 Mart 2013 tarihlerinde ülkemize yaptığı ziyaretle yeni bir ivme kazanmıştır. Sözkonusu ziyarette ülkemizin Ürdün'deki reform sürecine desteği teyit edilmiş ve ikili ilişkilerin daha da geliştirilmesi hususunda mutabık kalınmıştır.

Ürdün Başbakanı Abdullah Ensour'un EBRD Yıllık Toplantıları vesilesiyle 9-11 Mayıs 2013 tarihleri arasında İstanbul'u ziyareti sırasında Sayın Cumhurbaşkanımız ve Sayın Başbakanımızla gerçekleştirdiği görüşmeler de ikili işbirliği olanaklarının ele alınması bakımından bir fırsat sağlamıştır.

Kral İkinci Abdullah'ın liderliğinde yürütülmekte olan reform sürecinin önemli bir aşamasını teşkil eden 23 Ocak 2013 tarihindeki parlamento seçimlerinin ardından, Bakanlığımızca yapılan açıklamada, Ürdün Bağımsız Seçim Komisyonu ve uluslararası gözlemciler tarafından şeffaf ve serbest bir şekilde yapıldığı bildirilen seçimlerin, Ürdün'deki reform sürecinin devamı bakımından kayda değer bir aşama teşkil ettiği ifade edilmiştir.

Arap Yarımadası'nda bulunan **Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Kuveyt, Bahreyn ve Umman**'la ilişkilerimiz her alanda gelişmeye devam etmektedir. Bu ülkelerle bölgedeki gelişmelere ilişkin yakın işbirliğimiz bulunmaktadır. Son dönemde ülkemizde yakalanan siyasi ve ekonomik istikrar, karşılıklı üst düzey temaslardaki artış ve çok taraflı platformlardaki temaslarımız, bu ülkelerle ilişkilerimizin derinleşmesine ve çeşitlenmesine katkı sağlamıştır.

Körfez ülkeleri, zengin enerji kaynakları, büyük altyapı projelerinin Türk şirketlerine sunduğu fırsatlar ve birçok vatandaşımızın bu ülkelerde işçi veya işveren olarak çalışması nedeniyle, Türk ekonomisi açısından da önem taşımaktadır.

Bölgenin en büyük ülkesi olan **Suudi Arabistan**'la ilişkilerimizin her boyutuyla en üst düzeye çıkarılması amaçlanmakta, bölgesel ve uluslararası konularda yakın istişare ve diyalog içinde bulunulmasına özen gösterilmektedir.

Sayın Cumhurbaşkanımız, 13-17 Ekim 2013 tarihlerinde Suudi Arabistan'ı ziyaretlerinde, başta Kral Abdullah bin Abdülaziz ve Bakanlar Kurulu Başkan Yardımcısı ve Savunma Bakanı Velihaht Prens Selman bin Abdülaziz olmak üzere, üst düzeyli Suudi yetkililerle görüşmüştür. Ayrıca, Velihaht Prens Selman, bu sıfatıyla ilk ikili resmi ziyaretini 21-22 Mayıs 2013 tarihlerinde Türkiye'ye yapmıştır.

Ben de, 28 Ocak 2013 ve 28 Ağustos 2013 tarihlerinde Suudi Arabistan'a resmi ziyaretlerde bulunarak, Suudi mevkidaşımınla biraraya geldim.

Suudi Arabistan'ı, Hac ve Umre vesilesiyle her yıl yaklaşık 500 bin vatandaşımız ziyaret etmekte, 125.000 civarında vatandaşımız da bu ülkede çalışmaktadır. Suudi Arabistan aynı zamanda, Türk müteahhitlerin Körfez ülkeleri arasında birinci, dünya genelinde ise altıncı sırada en çok iş aldıkları ülke konumundadır. Bu ülkede müteahhitlerimizin üstlendikleri projelerin toplam tutarı 12,5 milyar Dolar'ı aşmıştır.

Suudi Arabistan'la ikili ticaretimiz 2012 yılında rekor seviyeye ulaşarak 8 milyar Dolar'ı geçmiştir. Artış eğiliminin korunması için çalışmalarımız devam etmektedir. Suudi Arabistan ayrıca ülkemizin en önemli savunma sanayii ihraç pazarlarından birini teşkil etmektedir.

Katar, son yıllarda yürüttüğü aktif dış politika ve güçlü ekonomik performansla ülkemiz için önemli işbirliği fırsatları sunmaktadır. Katar'la ilişki ve işbirliğimizi, siyasi ve ekonomik veçheler başta olmak üzere, her alanda güçlendirmeyi hedefliyoruz.

Katar, özellikle bölgesel konularda yakın işbirliği içinde bulunduğumuz ülkelerin başında gelmektedir. Son olarak, Katar'ın yeni Emiri Şeyh Tamim bin Hamad, Sayın Başbakanımızın davetlisi olarak 27 Eylül 2013 tarihinde ülkemizi ziyaret etmiştir.

Gerek Sayın Başbakanımızın 4 Aralık 2013 tarihinde yaptığı, gerek benim 23-24 Kasım 2013 tarihlerinde Katar'a gerçekleştirdiğim ziyaret, ikili ilişkilerimizin her alanda daha da geliştirilmesi bakımından faydalı olmuştur.

Katar'la ikili ticaret hacmimizi de artırmayı hedefliyoruz. Müteahhitlik sektöründe ise, firmalarımızın Katar'daki projelerinin toplam tutarı 12,3 milyar Dolar'a ulaşmıştır.

Birleşik Arap Emirlikleri, Körfez bölgesindeki ekonomik gelişmişliği ve bölgesel konulara ilgisiyle öne çıkan bir diğer ülkedir. Bu ülkeyle çeşitli bölgesel konularda diyalog kanallarımızı açık tutmaya devam ediyoruz. Sayın Başbakanımız Şubat ayında düzenlenen Sharjah İletişim Forumu'nda "*Halka Konuşmaktan Halkla Konuşmaya*" konulu panele konuşmacı olarak katılmış, bu vesileyle temaslarda bulunmuşlardır.

Birleşik Arap Emirlikleri'yle 2012 yılındaki ikili ticaret hacmimiz 11,8 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. Müteahhitlik alanında faaliyet gösteren firmalarımızın üstlendiği projelerin toplam değeri ise 8,4 milyar Dolar'a ulaşmaktadır.

Kuveyt'le de siyasi ilişkilerimiz son derece iyi bir düzeyde seyretmekte olup karşılıklı üst düzey ziyaretler devam etmiştir. Kuveyt Emiri Şeyh Sabah Al Ahmed Al Jaber Al Sabah 28-30 Nisan 2013 tarihlerinde ülkemizi ziyaret etmiş olup, ziyaret sırasında sekiz işbirliği anlaşması ve protokolü imzalanmıştır.

Kuveyt Milli Meclisi Başkanı Marzouq Al Ğanim 1-5 Ekim 2013 tarihleri arasında ülkemize resmi ziyarette bulunmuştur. Yıl içinde ayrıca, Karma Ekonomik Komisyonu (KEK) 9. Dönem Toplantısı 18-19 Nisan tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilmiştir.

Kuveyt'le ülkemiz arasında işbirliğinin geliştirilmesi için kurulan "İşbirliği için Ortak Komite" ilk toplantısını 24 Ekim 2013 tarihinde benim ve Kuveytli mevkidaşım başkanlığında Kuveyt'te düzenlemiştir. Komite'ye ekonomiden turizme, sağlıktan tarıma kadar 13 işbirliği alanında Bakanlık ve kurum temsilcilerimiz iştirak etmiştir. Ziyaret vesilesiyle, Kuveyt Emiri Şeyh Sabah, Başbakan Şeyh Cabir Al Mübarek Al Hamad Al Sabah ve Meclis Başkanı Marzouk Al Ğanim ile görüşmeler de gerçekleştirdim. İşbirliği için Ortak Komite'nin, diğer Körfez ülkeleriyle ilişkilerimiz bakımından bir model oluşturabileceğini düşünüyoruz.

Kuveyt tarafınca ziyaret sırasında açıklandığı üzere, umuma mahsus pasaport hamili vatandaşlarımız, 1 Kasım 2013 tarihinden itibaren havaalanlarında ve sınır kapılarında vize almaya başlamışlardır.

Umman'la ikili ilişkilerimiz, diğer Körfez ülkeleriyle olduğu gibi hızla gelişmektedir. Zengin doğalgaz yataklarına sahip Umman'la özellikle ekonomik ilişkilerimizin pekiştirilmesi, ülkemizin enerji güvenliği açısından önem taşımaktadır. 2012 yılı itibariyle 320 milyon Dolar olarak gerçekleşen ikili ticaret hacmimizin artırılması için karşılıklı çabalar devam etmektedir.

Umman'la ikili temaslarımız bakımından 2013 yılı verimli olmuştur. 23 Ekim 2013 tarihinde Umman'a gerçekleştirdiğimiz ziyaret bu ülkeyle diplomatik ilişkilerimizin tesisinin 40. yılına rastlamıştır. Ziyaret sırasında Başbakan Yardımcısı Seyid Fahd bin Mahmud El Said ve Ummanlı mevkidaşım Yousuf bin Alawi'yle yaptığımız görüşmelerde ikili ilişkilerimizin yanısıra, bölgesel gelişmeleri de ele aldık.

Bahreyn'de, Hükümet ile Şii muhalefet arasında 2011 yılından bu yana yaşanan ve halen kalıcı bir çözüme kavuşturulamayan sorunlar bulunmaktadır. Ülkemiz, Bahreyn Hükümeti'nin reform yönünde attığı adımları memnuniyetle karşılamakta, bu ülkede meydana gelen şiddet olaylarından kaygı duymakta, aynı zamanda Bahreyn Hükümeti'ne ve muhalefete, sorunlara ulusal diyalog yoluyla çözüm bulunmasını telkin etmektedir. Ülkemiz, Bahreyn'le ilişkilerini her alanda geliştirmeyi ve ülkedeki diyalog sürecine katkıda bulunmayı

arzulamaktadır. 24-26 Kasım 2013 tarihlerinde Bahreyn'e gerçekleştirdiğim ziyaret, bu bakımdan son derece faydalı olmuştur.

Yemen'de tarihi bir dönüşüm süreci yaşanmaktadır. Ülkemiz, Körfez İşbirliği Konseyi'nin girişimiyle, Kasım 2012'den bu yana devam eden geçiş sürecinin başarıyla tamamlanmasına büyük önem atfetmektedir. Bu sürecin önemli bir ayağını oluşturan Ulusal Diyalog Konferansı çalışmaları son aşamaya girmiş bulunmaktadır. Siyasi geçiş sürecinde önümüzdeki dönemde yeni Anayasanın hazırlanması ve 2014'ün ilk çeyreğinde genel seçimlerin gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

Öte yandan, son dönemde yoğunlaşan terör saldırıları, ülkedeki güvenlik sorununun devam ettiğini ortaya koymaktadır. Bunun yanında, Yemen'de ciddi ekonomik sorunlar ve kaygı verici boyutta insani kriz yaşanmaktadır. Milletimizin hafızasında önemli bir yeri bulunan, ekonomik potansiyeli yanında, Kızıldeniz ve Hint Okyanusu ile Asya ve Afrika'nın birleşme noktasında stratejik önemiyle öne çıkan bu ülkenin güvenliği, siyasi ve ekonomik istikrarının tesisi ve güçlenmesi için Yemen Hükümeti'ne ve halkına mümkün olan her türlü destek verilmektedir.

Ülkemiz, Körfez bölgesindeki dost ve kardeş ülkelerde vuku bulan gelişmeleri yakından takip etmektedir. Mevcut sorunların halkların meşru beklentilerine cevap verecek şekilde, bu ülkelerin toprak bütünlüğü, egemenliği, bağımsızlığı ve siyasi birliğine halel getirmeden, ulusal uzlaşma anlayışı çerçevesinde çözümlerle kavuşturulmasını temenni etmekte, tüm taraflara da bu yönde telkinlerde bulunmaktadır.

Körfez İşbirliği Konseyi'yle (**KİK**) ilişkilerimiz her alanda gelişmeye devam etmektedir. Türkiye ile KİK arasında 2008 yılında tesis edilmiş Yüksek Düzeyli Stratejik Diyalog (YDSD) mekanizması bulunmaktadır. YDSD, KİK'in bir ülkeyle bu türden sahip olduğu ilk örnektir. Mekanizma kapsamında, KİK üyesi ülkelerin Dışişleri Bakanlarıyla yılda bir kez dönüşümlü olarak biraraya gelinerek, hem ikili hem de bölgesel konular hakkında istişarelerde bulunmaktadır. YDSD vasıtasıyla ekonomi, ticaret, enerji, ulaştırma, kültür ve turizm gibi alanlarda çok taraflı işbirliğinin ilerletilmesi hususunda mutabakata varılmış ve bu yönde gerekli adımlar atılmıştır. Müteakip YDSD toplantısının önümüzdeki kısa dönemde tertiplenmesi öngörülmektedir.

Türkiye ile Arap ülkeleri arasındaki işbirliği ve diyalogu kurumsallaştırmak amacıyla bölgesel bir platform olarak 2007 yılında tesis edilen **Türk-Arap İşbirliği Forumu** (TAF) da Orta Doğu'ya yönelik politikalarımızın önemli bir ayağını teşkil etmektedir. Bu bağlamda TAF Dışişleri Bakanları 6. Toplantısı'nın bu yıl sona ermeden düzenlenmesi planlanmakta, anılan

toplantının Arap Ligi üyeleriyle birlikte bölgemizin içinden geçtiği kritik sürecin değerlendirilmesi açısından önemli bir fırsat teşkil edeceği düşünülmektedir.

Öte yandan, Arap ülkeleriyle ekonomik işbirliğimizin daha da ileriye taşınabilmesi ve diyalog kanallarının çeşitlendirilebilmesi amacıyla dönük **Türk-Arap Ekonomi Forumu** 8. Toplantısı 4-6 Nisan 2013 tarihlerinde İstanbul'da yapılmıştır.

Tüm dünya üzerinde Müslüman ülke ve toplulukların hak ve çıkarlarının takibi ve korunması bakımından başat bir uluslararası platform konumunda olan **İslam İşbirliği Teşkilatı** (İİT), ülkemizin gerek bölgesel gerek uluslararası gelişmeler karşısında özel önem verdiği bir örgüttür. Ülkemiz bu bağlamda, İİT'in uluslararası alandaki etkinliğinin daha da artmasına ve örgütün reform sürecine güçlü destek vermektedir.

İİT Dışişleri Bakanları Konseyi toplantılarına üç kez evsahipliği yapan ülkemizin, 2016 yılında düzenlenecek 13. İslam Zirvesi'nin de evsahipliği yapması, 2013 Şubat ayında düzenlenen 12. Zirve'de kararlaştırılmıştır. İİT Dışişleri Bakanları Konseyi'nin 40. Toplantısı ise, 9-11 Aralık 2013 tarihlerinde Gine'nin başkenti Konakri'de düzenlenmiştir.

KKTC, İİT'de "Kıbrıs Türk Devleti" adıyla gözlemci üye konumundadır. İİT ayrıca, Balkanlar'daki ve diğer ülkelerdeki Müslüman azınlık ve toplulukların hak ve çıkarlarının korunmasında, önemli bir uluslararası platform teşkil etmektedir.

Yıl içinde ayrıca İslam ülkeleri Yayın Düzenleyici Kuruluşlar Forumu (IBRAF) ülkemizde faaliyetine başlamış, keza ülkemizin evsahipliğinde İİT Medya Forumu ile üye ülkeler arasında Polis İşbirliği ve Koordinasyon Merkezi kurulması yönünde çalışmalar başlatılmıştır.

SURİYE

Köklü tarihi, kültürel ve insani bağlar paylaştığımız ve 911 km kara sınırına sahip olduğumuz Suriye'nin içinde bulunduğu ihtilaf, ülkemizi önemli sorumluluk ve sınamalarla karşı karşıya bırakmıştır.

Suriye'de 2011 yılı Mart ayından bu yana devam eden ve çok sayıda masum insanın hayatına mal olan olaylar, gerek Suriye'nin, gerek ikili ilişkilerimizin, gerekse bölgemizin gündemini yeniden belirlemiştir. Suriye'nin toprak bütünlüğünün ve birliğinin korunması, ülkede akan kanın durması ve Suriye

halkının meşru taleplerinin karşılanmasına yönelik demokratik reform ve dönüşüm sürecinin barışçıl bir şekilde sonuçlandırılması, Suriye'deki gelişmeler karşısında ülkemizin ilk günden bu yana izlediği politikanın temel parametrelerini oluşturmaktadır.

Suriye'deki krizin başlangıcından çok önce, Suriye'nin Orta Doğu coğrafyasında kaçınılmaz olacağını öngördüğümüz tarihi dönüşüme uyum sağlayabilmesi ve gerekli reformları zamanlıca gerçekleştirerek geçiş sürecini sağlıklı bir şekilde tamamlayabilmesi amacıyla, Suriye Yönetimi'ne her seviyede ve müteaddit kereler samimi telkinlerde bulunulmuştur. Ancak, tüm bu çabalarımıza rağmen, Esad rejimi, halkın demokrasi, hürriyet, insan hakları, iyi yönetim ve hukukun üstünlüğü gibi evrensel değerlere sahip olma özlemi karşısında gerekli adımları atmamış ve bu yöndeki talepleri silah zoruyla bastırmaya çalışarak, ülkeyi gün geçtikçe daha da derinleşen bir bunalıma sürüklemiştir. Fiilen meşruiyetini kaybetmiş bulunan ve sivil halka karşı kimyasal silah kullanılması da dahil olmak üzere iktidara tutunmak için her yola başvurmakta beis görmeyen rejimin, ayırım gözetmeksizin sürdürmekte olduğu şiddet eylemleri sonucunda resmi rakamlara göre bugüne kadar 110 binden fazla Suriyeli hayatını kaybetmiştir. Bu sayı her geçen gün artmaya devam etmektedir. Komşu ülkelere sığınan 2 milyondan fazla Suriyeli'nin yanısıra, ülke içindeki 6,5 milyonun üzerinde yerlerinden edilmiş kişilerin durumu, bu trajedinin vahametini daha da artırmaktadır.

Ülkemiz, bir yandan rejimin zulmünden kaçan Suriyelilerin yaralarının sarılması için gerekli yardımı sağlamakta, diğer yandan da Suriye'deki ihtilafın en kısa zamanda barışçıl bir şekilde sona erdirilmesi amacıyla uluslararası camiayla işbirliği ve eşgüdüm halinde girişimlerini devam ettirmektedir.

Bu çerçevede, halen ülkemizdeki barınma merkezlerinde misafir edilmekte olan Suriyelilerin sayısı 200 bini aşmış bulunmaktadır. Ayrıca 400 binden fazla Suriye vatandaşı da çeşitli şehirlerimizde kendi imkanlarıyla ikamet etmektedir. Suriye halkıyla dayanışmasını sürdüren ülkemiz, insani ve vicdani sorumluluğunu yerine getirerek, bu zor günlerinde Suriyeli kardeşlerimizin acılarını bir nebze olsun azaltabilmek için imkanları dahilinde her türlü yardımı sağlamayı ve kapılarını açık tutmayı sürdürecektir. Öte yandan, boyutları her geçen gün ağırlaşan bu insani krize Suriye sınırları içerisinde çözüm bulunması için, başta BM Güvenlik Konseyi olmak üzere, uluslararası toplumun üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmesi gerektiği her vesileyle vurgulanmaktadır.

İhtilafa barışçıl bir çözüm bulunabilmesi amacıyla bugüne kadar yürütülen tüm uluslararası girişimlerde aktif olarak yer alan ülkemiz, Suriye'de yaşanan şiddetin daha da tırmanmasını ve komşu ülkelere yayılmasını engellemek amacıyla, çözüm sürecini olabildiğince hızlandırmak yönünde gerekli her türlü

çabayı sarf etmektedir. Bu bağlamda ülkemiz, Suriye Halkının Dostları Grubu üyesi ülkelerle istişarelerini sürdürmüş, ihtilafa bölgesel sahiplenme çerçevesinde çözüm üretilmesi için tüm bölge ülkeleriyle temaslarını yoğunlaştırmış ve BM Güvenlik Konseyi ve Genel Kurulu'nun Suriye konusunda harekete geçmesi için yapılan girişimlerde öncü rol oynamıştır.

Halkın meşru talepleri doğrultusunda Suriye'nin yeniden inşasına ilişkin geçiş sürecinde sorumluluk alacak etkin ve kapsayıcı bir muhalefetin ortaya çıkması yönündeki çabalara da tarafımızdan destek verilmektedir. Bu bağlamda, ülkemizin de öncülüğünde teşkil edilen Suriye Halkının Dostları Grubu'nun Aralık 2012'de Marakeş'te düzenlenen dördüncü toplantısında, Suriye Ulusal Koalisyonu 114 ülke ve 13 uluslararası kuruluş tarafından Suriye halkının meşru temsilcisi olarak tanınmıştır. Ayrıca, demokrasilerin temel unsurunun, çoğulculuk ve çoğulculuğun gerektirdiği etkin bir muhalefetin mevcudiyeti olduğu anlayışı doğrultusunda, Suriyeli muhalif gruplarla temaslarımız, hiçbir siyasi, etnik, dini veya mezhep grubunun çıkarı ve bu gruplar arasında herhangi bir ayırım gözetilmeksizin sürdürülmektedir. Her hal ve karda, mevcut krizin çözümünü Suriyeliler tayin edecek ve Suriye'nin geleceğine Suriye halkı karar verecektir. Türkiye, uluslararası camianın diğer üyeleriyle işbirliği içinde, bu süreçte Suriye halkına verdiği desteği kararlılıkla sürdürmektedir.

Ülkemizin Suriye muhalefetine yönelik desteği bağlamında Suriyeli Türkmenler özel ve öncelikli konumu haizdir. Ülkenin asli kurucularından biri olan ve devrim mücadelesinin başından bu yana en ön saflarda yer alan Türkmenlerin Suriye'nin geleceğinde hak ettikleri yeri alabilmelerini teminen destek çalışmalarımız sürmektedir. Bu süreçte Türkmenler arasında birlikteliğin sağlanması ve dayanışma içinde hareket edilmesi önem taşımaktadır.

Suriye'nin farklı bölgelerinden gelen Türkmen temsilcilerin 29-31 Mart tarihlerinde Ankara'da biraraya gelerek Suriye Türkmen Meclisi'ni ihdas etmeleri Türkmen siyasi hareketinin dönüm noktalarından biri olmuştur. Suriye Türkmen Meclisinin, bölge ve siyasi görüş ayrımı gözetmeden tüm Türkmenleri kucaklaması ve Türkmenler için olduğu kadar Suriye'nin geleceği için de somut öneri ve projeler geliştirmesi görünürlüğünün ve etkinliğinin artmasına katkı sağlayacaktır. Türkmenlerin Suriye muhalefetince oluşturulan yapılanmalarda layıkıyla temsil edilmelerini teminen yürütülen çabalarımızın sonucunda Suriye Ulusal Konseyi ve Suriye Ulusal Koalisyonu bünyesinde oluşturulan Geçici Hükümet kurulması çalışmalarında Türkmenlerin temsil edilmeleri sağlanmıştır.

Suriye'nin bölge için oluşturduğu güvenlik tehdidinin giderek artması ve sınır bölgelerimizdeki çatışmaların bugüne kadar 73 vatandaşımızın hayatını kaybetmesine neden olacak bir boyuta ulaşması üzerine, Yüce Meclisimiz tarafından Hükümetimize Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yabancı ülkelere

gönderilmesi için izin veren yetki tezkeresi, 4 Ekim 2013 tarihinde bir yıl süreyle uzatılmıştır. Caydırıcı bir nitelik taşıyan bu izin kapsamında, Türkiye'nin gereği halinde, uluslararası hukuktan kaynaklanan meşru müdafaa hakkını kullanmaya hazır olduğu kararlılıkla ortaya konmuştur. Sınırlarımız ile vatandaşlarımızın temel hak ve menfaatlerini korumak amacıyla uluslararası hukuk uyarınca gereken bütün tedbirler alınmaya devam edilmektedir. Bu bağlamda, ülkemize yönelik Suriye kaynaklı çeşitli sınır olayları karşısında, Silahlı Kuvvetlerimizce uluslararası hukuk çerçevesinde gerekli karşılık verilmiştir. Ayrıca, değiştirilen angajman kuralları çerçevesinde, müteaddit uyarılara karşın hava sahamızı ihlal eden rejime ait askeri bir helikopter, 16 Eylül 2013 tarihinde hava unsurlarımızca düşürülmüştür.

Uluslararası barış ve istikrara yönelik giderek artan bir tehdit kaynağına dönüşen rejimin 21 Ağustos 2013 tarihinde Şam'ın kırsal bölgelerine yönelik olarak düzenlediği saldırılarda kimyasal silah kullanması sonucunda, aralarında kadın ve çocukların da bulunduğu 1.400'ün üzerinde kişi hayatını kaybetmiş, 5.000'in üzerinde kişi ise yaralanmıştır.

Uluslararası alanda büyük tepkiye neden olan sözkonusu saldırıların açıklığa kavuşturulmasını teminen ülkemizin de desteğiyle başlatılan girişim neticesinde konu BM'nin gündemine taşınmış; BM Araştırma Misyonu tarafından yürütülen inceleme sonucunda 16 Eylül 2013 tarihinde yayımlanan raporda, Şam kırsalında kimyasal silah olarak kabul edilen sarin gazının karadan karaya roketler vasıtasıyla ve geniş çaplı olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Raporda yer alan kimyasalların niteliği ve kullanılış şekli, sözkonusu eylemin sorumluluğunun rejime ait olduğunu kuşkuyla yer bırakmayacak şekilde ifşa etmektedir.

Bilahare, RF'nin ABD ile bilistişare gündeme getirdiği rejimin kimyasal silah stoklarının uluslararası denetime verilmesine yönelik öneri çerçevesinde, ilk aşamada rejimin kimyasal silahlarına ilişkin ayrıntılı bir liste sunması, Kimyasal Silahların Yasaklanması Örgütü (KSYÖ) denetçilerinin sahada yapacakları ilk incelemelerin Kasım ayı itibarıyla tamamlanması, kimyasal silah stoklarının KSYÖ tarafından 2014 yılının ilk yarısında ve tercihen Suriye dışında imha edilmesi ve bu mutabakatın uygulanmasının bir BM Güvenlik Konseyi kararıyla desteklenmesi hususlarını içeren çerçeve bir plan üzerinde iki ülke arasında mutabakata varılmıştır.

Bu mutabakat ışığında, KSYÖ İcra Konseyi'nin 27 Eylül 2013 tarihinde gerçekleştirilen toplantısında, rejimin envanterindeki tüm kimyasal silahlar ve kimyasal silah mühimmatı ile kimyasallar, tesisler, üretim merkezleri, karıştırma ve dolun merkezleri, araştırma ve geliştirme merkezleri hakkında detaylı bilgilerin iletilmesine ilişkin bir takvim ortaya koyan ve anılan süreçte KSYÖ ile

ilgili diğer tarafların üzerlerine düşen görev ve sorumluluklara yer veren bir karar alınmıştır. Ardından ise, aynı gün toplanan BM Güvenlik Konseyi'nde 2118 sayılı Karar oybirliği ile kabul edilmiştir. Sözkonusu Kararda, Suriye'deki ihtilafın uluslararası barış ve güvenlik için bir tehdit oluşturduğu tespiti yapılmakta, rejime ait kimyasal stokların imhası sürecinde temel sorumluluk KSYÖ'ne verilmekte, öngörülen hükümlerin ihlali keyfiyetinin tespiti halinde alınacak tedbirler bağlamında ise BM Şartı'nın VII. Bölümüne atıfta bulunmaktadır. Öte yandan, 30 Haziran 2012 tarihli Cenevre Bildirisi, 2118 sayılı BMGK Kararı vasıtasıyla ilk kez BM Güvenlik Konseyi tarafından tasdik edilmiş, sözkonusu Bildirinin uygulanmasını teminen bir uluslararası konferans düzenlenmesi çağrısına da yer verilmiştir. Yukarıda kayıtlı BMGK ve KSYÖ kararları çerçevesinde, rejimin envanterindeki kimyasal silahların imha işlemi BM ve KSYÖ uzmanları denetiminde 7 Ekim 2013 tarihinde başlamıştır.

Sözkonusu BMGK Kararı çerçevesinde ayrıca, Suriye'deki ihtilafa siyasi bir çözüm bulunabilmesini teminen yürütülen girişimler ivme kazanmıştır. ABD-RF ve BM yetkilileri arasında 25 Kasım'da Cenevre'de yapılan görüşmelerin ardından, Cenevre II konferansının 22 Ocak 2014 tarihinde düzenlenmesine karar verildiği açıklanmıştır. 2012 yılında düzenlenen ilk Cenevre Konferansı'na iştirak eden ve önemli katkı sağlayan ülkemiz, Cenevre II'nin arzu edilen sonuca ulaşması için ihtiyaç duyulan zeminin oluşturulması bağlamında yürütülen girişimlere de gerekli desteği vermektedir.

Suriye'deki ihtilafın barışçıl şekilde nihai bir çözüme kavuşabilmesi için öncelikle, rejimin şiddet ve baskı politikalarına son vermesi ve elini kana bulamış yöneticilerin bir an önce görevlerini terk etmeleri gerekmektedir. Temennimiz, Suriye'deki mevcut altyapıyı ve kamu kurumlarını koruyacak işleyebilir bir demokratik geçiş sürecinin Cenevre II vesilesiyle başlaması ve Suriye halkının meşru talep ve beklentileri doğrultusunda, etnik köken, din ve mezhep ayrımı yapılmaksızın tüm Suriye vatandaşlarının temel hak ve özgürlüklerinin eşitlik temelinde anayasal güvence altına alındığı, hür ve demokratik bir sistemin barışçıl bir şekilde tesisiyle sonuçlandırılmasıdır. Türkiye, bu zor dönemde Suriye halkının yanında kararlılıkla durmayı sürdürecektir, Suriye'nin ulusal birliği ve toprak bütünlüğünün korunmasını temel hedefleri arasında muhafaza edecektir.

IRAK

Irak'ın güvenli ve istikrarlı bir yapıya kavuşturulması, toprak bütünlüğünün ve siyasi birliğinin muhafazası dış politikamızın öncelikli hedefleri arasında yer almaktadır. Irak'ın iç barışının sağlanarak tüm etnik, dini ve mezhepsel

grupların hoşgörü içerisinde bir arada yaşamaları, gerek devletin yönetiminde gerek ülkenin zengin doğal kaynaklarının kullanımında ortaklaşa söz sahibi olmaları, komşularıyla ve uluslararası toplumla yeniden bütünleşerek bölgede güvenli ve müreffeh bir devlet haline gelmesi, bu politikamızın temel parametrelerini oluşturmaktadır.

Irak'la büyük önem atfettiği ikili ilişkilerin gelişip güçlenmesi yönünde iradeye sahip olan ülkemiz, Irak'taki tüm kesimlere erişim sağlamayı ve tüm kesimleri kucaklamayı ilke edinmiştir. Irak'la başta siyasi, ekonomik, güvenlik ve askeri işbirliği ile kültürel konular olmak üzere tüm alanlardaki ilişkilerin geliştirilerek, iki ülke arasında uzun vadeli bir stratejik ortaklık kurulması hedeflenmektedir.

Bu çerçevede, Irak'la enerji alanındaki işbirliğimiz de güçlenmektedir. Enerji kaynakları bakımından dünyanın en zengin ülkelerinden biri olan Irak'ın petrol ve doğalgaz kaynaklarının dünya pazarlarına ulaştırılması bakımından ülkemiz ön plana çıkmaktadır. Irak'la bu alandaki işbirliğimizin uzun vadeli ve stratejik bir perspektif temelinde gelişmesi, kaynak ve güzergâh çeşitliliği sağlaması bakımından, sadece ülkemizin değil, bölgemiz ve Avrupa'nın enerji güvenliğine katkıda bulunacaktır.

Etnik ve mezhepsel dokusu itibarıyla Orta Doğu'nun adeta modeli niteliğindeki Irak'ın huzur ve istikrarı, son dönemde yaşanan gelişmelerle daha da hassas bir hal almış olup, tüm bölgemizin güvenlik ve istikrarıyla etkileşim halindedir. Ülkede giderek bozulan güvenlik, Suriye'deki durumun da etkisiyle mezhepsel ve etnik gerginliklerin tırmanması, siyasi istikrarsızlık, güç ve gelir paylaşımının tüm tarafları tatmin edecek şekilde sağlanamaması, petrol ve doğal gaz kaynaklarının kullanımına ilişkin bir yasanın yıllardır çıkarılamamış olması, Kerkük başta olmak üzere halen çözüme kavuşturulamayan aidiyeti ihtilafli bölgeler gibi sorunlar bu ülkenin karşı karşıya olduğu başlıca sınamaları teşkil etmektedir.

Ülkemiz Irak'a ve Irak halkına büyük zarar veren mezhepçi politikalara karşı olup, bu ülkede Iraklılık kimliğinin güçlendirilmesi gerektiğine inanmakta, bu doğrultuda Irak'taki tüm kesimlere eşit ve yakın mesafede durarak her bir grupta kuvvetli ilişkiler içerisinde olmaya çaba göstermektedir.

Irak'taki iç siyasi durumla bağlantılı olarak bu ülkeyle ilişkilerde son iki yıldır bir durgunluk yaşanmakla birlikte, son dönemde gerçekleştirilen üst düzey temas ve ziyaretlerle ilişkilerimizin tekrar rayına oturtulması süreci başlatılmıştır. Bu doğrultuda, Irak Dışişleri Bakanı Zebari'nin 24-25 Ekim tarihlerinde ülkemize yaptığı ziyarette, karşılıklı temasların artırılarak düzenli istişare mekanizmaları oluşturulması, somut işbirliği projeleri üzerinde çalışılması hususunda anlayış birliğine varılmıştır. Bu ziyaretin ardından ben de

10-11 Kasım tarihlerinde gerçekleştirdiğim Bağdat, Necef ve Kerbela şehirlerini kapsayan Irak ziyaretimde, öndegelen tüm siyasi liderlerle biraraya geldim. Her iki ziyaret vesilesiyle, ülkemiz ile Irak arasında 2008 yılında temelleri atılan ve 2009 yılında ilk toplantısı yapılan YDSK sürecinin canlandırılması hususunda karşılıklı olarak siyasi irade bulunduğu teyit edilmiştir.

İkili ziyaretler kapsamında ayrıca, Sayın Meclis Başkanımız 26 Kasım tarihinde, Sayın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner Yıldız 1-2 Aralık tarihlerinde Irak'ı ziyaret etmişlerdir. Diğer taraftan, ikili ve bölgesel konuların ele alındığı Türkiye-İrak Siyasi İstişareleri Dışişleri Bakanlıkları Müsteşarları eşbaşkanlığında 5 Aralık tarihinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir.

Irak Merkezi Hükümeti ile hareketlenen karşılıklı ziyaret trafiğine paralel olarak, İKBY ile de üst düzey temaslarımız sürdürülmüş, İKB Başkanı Mesud Barzani 16-17 Kasım tarihlerinde, İKBY Başbakanı Neçirvan Barzani de 30-31 Ekim ve 26-27 Kasım tarihlerinde ülkemizi ziyaret etmişlerdir.

Irak'taki siyasi sıkıntıların anayasal ve demokratik çerçevede bir an önce aşılması ve bu sorunlarla doğrudan bağlantılı şekilde tırmanan terör saldırılarının son bulmasını samimiyetle istemekteyiz. Terörizme karşı sürdürdükleri meşru mücadelede Irak'la dayanışma içerisindeyiz. Öte yandan, Hükümet ortakları arasında güvenin yeniden tesis edilmesinin, ülkede siyasi güç paylaşımına ilişkin taahhütlerin hayata geçirilmesinin ve Irak'ın zengin enerji kaynaklarının tüm Irak halkınca adil bir şekilde paylaşımının sağlanmasının mevcut bunalıma son vereceğini ve öteden bu yana destekleyegeldiğimiz Irak'ın siyasi birlik ve bütünlüğünü güçlendireceğine inanmaktayız. Bu çerçevede, 30 Nisan 2014 tarihinde yapılması öngörülen genel seçimlerin Irak'ta kalıcı bir istikrar ve iç barışın tesisine imkân sağlayacak bir sonuç vermesini temenni ediyoruz.

Irak'ın ülkemiz açısından en büyük ikinci ihracat pazarı konumuna gelmesinde, Irak Kürt Bölgesi (IKB) ile giderek gelişen ticari ve ekonomik ilişkilerimizin önemli bir rolü bulunmaktadır. Nitekim Irak'a ihracatımızın yüzde 70'inden fazlası IKB'ye yöneliktir. İKBY Ticaret Bakanlığı'na kayıtlı yabancı şirketlerin yarısından fazlası (1150 şirket) Türkiye menşelidir. Bölgede yaklaşık 30.000'den fazla Türk vatandaşı başta inşaat sektörü olmak üzere pek çok sahada istihdam edilmektedir.

Irak'ın ülkemizle sınır vilayetlerini oluşturan coğrafi bölgede Irak Anayasası çerçevesinde tesis edilmiş bulunan Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'yle (IKBY) ilişkilerimizin gelişip güçlenmesi, bölgeyle iktisadi işbirliğimizin sürdürülmesi, sosyal ve kültürel bağlarımızın muhafazası ve Irak'ın kuzeyinde melce bulan PKK terör örgütüne karşı yürüttüğümüz mücadele bakımından da önem

taşımaktadır. Nitekim, İKBY ve Irak Merkezi Hükümetiyle gerçekleştirdiğimiz temaların ana gündem maddelerinin birini de terörle mücadele konusu teşkil etmektedir. Bu bağlamda, gerek komşuluk hukuku, gerek Irak'ın kendi anayasasında yer alan hükümler, ayrıca Irak'ın uluslararası hukuktan doğan sorumluluk ve yükümlülükleri çerçevesinde, PKK'nın Irak'taki mevcudiyetinin ortadan kaldırılması icap ettiği, bu hususta adım atılmadığı takdirde ülkemizin gereken önlemleri almaya devam edeceği vurgulanmaktadır. Bahsekonu temalarımızın sonucunda, tüm üst düzey İKBY yetkililerinin PKK konusunda daha net söylem benimsedikleri ve terör örgütüne silah bırakması yönünde çağrılarda buldukları görülmüştür. Ülkemizde başlatılan sürece ilaveten, PKK'ya ilişkin taleplerimizin yerine getirilmesi konusu Merkezi Hükümet ve İKBY makamları nezdinde takip olunmaya devam edilecektir.

Irak'ın içinde bulunduğu bu zorlu dönemde, ülkenin asli unsurlarından olan Türkmenlerin durumunun da yakından takipçisiyiz. Irak'ta son dönemde giderek derinleşen güvenlik bunalımından Türkmenler de etkilenmektedir. Türkmen kardeşlerimizin güvenliklerinin sağlanması ve haklarının korunması için gayretlerimiz sürdürülecektir. 2014 yılı, Türkmen toplumunu ilgilendiren konularda önemli gelişmelere tanıklık edeceğimiz bir yıl olacaktır. Öncelikle, Irak genel seçimleri çerçevesinde arzumuz, 2010 genel seçimlerinde o döneme kadarki en yüksek oy oranına ulaşan Türkmenlerin 2014 seçimlerinde daha fazla oy ve sandalyeye ulaşmasıdır. Zira, Türkmenlerin siyasi temsil düzeyinin yükselmesi Türkiye-İrak arasındaki tarihi, kültürel ve sosyal bağın önemli bir halkasını teşkil eden Türkmen toplumunun menfaatlerinin korunup ileriye taşınmasına kaydadeğer katkı sağlayacaktır.

Öte yandan, bu yıl Nisan ve Haziran aylarında yerel seçimlerin düzenlenmesiyle birlikte yeniden ülke gündemine yerleşen müstakbel Kerkük Vilayet Meclisi seçimleri için gerekli yasal zeminin oluşturulmasına dönük çalışmalara Türkmenlerin görüş ve beklentilerinin layıkıyla yansıtılması bir diğer arzumuzdur. Kerkük'ün geleceğine ilişkin tüm konuların vilayetin üç ana unsurunun mutabakatıyla kararlaştırılması gerektiği hususu, Irak'taki tüm muhataplarımıza her vesileyle vurgulanmaktadır.

İRAN

İran'la yüzyıllara dayanan ilişkilerimiz, tarihin test ettiği bir istikrarlı iyi komşuluk ilişkisidir. Ekonomilerimiz birbirini tamamlayıcı niteliktedir. İran'daki ve İran'a dair gelişmelerin ülkemize doğrudan yansımaları mevcuttur.

İran'la ikili ilişkilerimizde siyasi, ekonomik ve kültürel boyutlar birarada değerlendirildiğinde, özellikle son yıllarda yoğun bir dönem yaşandığı görülmektedir.

İran'la her düzeyde ziyaret, temas ve istişarelerimiz, bundan önce olduğu gibi bu yıl da artarak sürdürülmüştür. 4-5 Ağustos 2013 tarihlerinde yeni Cumhurbaşkanı Dr. Hasan Ruhani'nin İran İslami Danışma Meclisi'nde yapılan yemin törenine Sayın Cumhurbaşkanımızı temsilen katılmak üzere yaptığım ziyaret, Meclis Başkanımız Sayın Cemil Çiçek'in 22-23 Eylül 2013 tarihlerindeki İran ziyareti, BM 68. Genel Kurul görüşmeleri marjında Sayın Cumhurbaşkanımızın İran Cumhurbaşkanıyla, benim de İranlı mevkidaşımınla gerçekleştirdiğimiz görüşmeler, İran Dışişleri Bakanı Zarif'in 1 Kasım'da ülkemize yaptığı resmi ziyaret ve EİT 21. Dışişleri Bakanları Konseyi Toplantısı'na katılmak üzere gittiğim Tahran'da 26-27 Kasım tarihlerinde İranlı üst düzey yetkililerle yaptığım ikili görüşmeler yeni Yönetimle kısa zaman zarfında vuku bulan yoğun temaslarımızı göstermektedir.

Öte yandan, İran'da Haziran 2013'te yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimleri ve ardından yeni müzakere ekibinin oluşturulması sonrasında, BM Güvenlik Konseyi'nin daimi beş üyesi ve Almanya'dan oluşan P5+1 grubu ile İran arasında müzakere süreci yeniden başlatılmıştır. Müzakerelerin ilk turu 15-16 Ekim 2013, ikinci turu ise 7-9 Kasım 2013 tarihlerinde Cenevre'de düzenlenmiştir. Nihayet 20-24 Kasım 2013 tarihinde yine Cenevre'de düzenlenen üçüncü tur müzakereler sonucunda taraflar, altı aylık dönemlerden oluşan süreçte karşılıklı olarak atılması gereken adımlar üzerinde anlaşmaya varmışlardır.

Anlaşma çerçevesinde İran'ın, ilk aşamada, mevcut %20 zenginleştirilmiş uranyumun yarısını %5 düzeyine indirmesi, %5'in üstündeki zenginleştirme faaliyetlerini durdurması ve mevcut kapasiteyi küçültmesi, ayrıca UAEA ile işbirliğini arttırması öngörülmektedir. Buna karşılık, P5+1 ülkelerinin de İran'a yönelik yaptırımları hafifletmesi ve ilave yaptırım kararı almaması öngörülmektedir.

Başından beri sorunun diyalog ve demokrasi yoluyla çözüme kavuşturulmasını savunan ve bu yöndeki çabalara aktif katkı yapmış bir ülke olarak, sözkonusu gelişme ülkemiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

İran ile Batı arasındaki yakınlaşma süreci ülkemiz tarafından desteklenmekte olup, temennimiz, tarafların yapıcı yaklaşımlarını sürdürerek süreci daha da ileriye götürmeleri ve sorunu herkesi tatmin edecek kalıcı bir çözüme kavuşturmalarıdır.

Zira, 2012 yılında 22 milyar Dolar'a ulaşan ikili ticaret hacmimiz, İran'ın maruz kaldığı yaptırımlar nedeniyle 2013 itibariyle bir miktar düşüş göstermiştir. İran'dan ithalatımızın önemli bir kısmını petrol ve doğalgaz alımımız oluşturmakta olup tabiatıyla yaptırımlardan olumsuz etkilenilmektedir.

2012 yılında ülkemizi 1,1 milyon İranlı'nın ziyaret etmiş olması, iki ülke halkları arasındaki etkileşim bakımından kayda değerdir.

Güvenlik işbirliği keza İran'la ilişkilerimizin önemli bir boyutunu teşkil etmektedir.

İran'la muhtelif konularda bazı görüş ayrılıklarımız bulunsa da, ikili ilişkilerimizin bu durumdan etkilenmeksizin geliştirilmesi hususunda ortak bir çaba gösterilmektedir. Bu çerçevede, iki ülke arasındaki kültürel ve tarihsel derinliğe sahip iyi komşuluk ilişkilerini muhafaza etmek ve ilişkilerimizi içişlerine karışmama, karşılıklı saygı, iyi komşuluk ve güvenlik işbirliği ilkeleri zemininde geliştirmek hedefimizdir.

GÜNEY KAFKASYA

Güney Kafkasya bölgesinde, halklarımızın çıkarlarına hizmet edecek ortak bir refah alanı oluşturulması hedefimiz doğrultusunda ikili işbirliğinin yanısıra, bölgesel işbirliği ve kalkınma projelerini de geliştirmeye önem veriyoruz. Bu çerçevede, Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı (BTC) ve Bakü-Tiflis-Erzurum Doğalgaz Boru Hattının (BTE) faaliyete geçirilmesinin ardından, Trans-Anadolu Doğalgaz Boru Hattı (TANAP) Projesi'nin de ilerletilmesine çalışılmaktadır. Ayrıca, "Demir İpek Yolu" olarak da adlandırdığımız "Bakü-Tiflis-Kars Demiryolu Hattının (BTK) en kısa sürede tamamlanması ve faaliyete geçmesine matuf çalışmalarımız da Azerbaycan ve Gürcistan'la işbirliği içinde sürdürülmektedir. 2014 yılında işlevsel olmasını beklediğimiz BTK ve 29 Ekim 2013 tarihinde açılışı yapılan Marmaray'la birlikte, ülkemiz üzerinden Pekin ile Londra arasında kesintisiz demiryolu ulaşımı mümkün olacaktır.

Güney Kafkasya'da Azerbaycan ve Gürcistan'ın katılımıyla çeşitli sektörlerde hayata geçirdiğimiz bölgesel işbirliğine Dışişleri Bakanları Üçlü Toplantıları yoluyla siyasi bir çerçeve de kazandırdık. Türkiye-Azerbaycan-Gürcistan ve Türkiye-Azerbaycan-İran Üçlü Dışişleri Bakanları toplantıları bugün kurumsallaşmış olup, sözkonusu mekanizmalar yoluyla oluşturduğumuz bölgesel işbirliğinin halklarımızın ortak çıkar ve refahına hizmet edecek şekilde daha da geliştirilmesi amacıyla çalışmalarımız önümüzdeki dönemde de sürecektir.

Köklü insani, kültürel ve tarihi bağlara sahip olduğumuz **Azerbaycan**, ülkemiz dış politikasındaki öncelikli yerini her zaman koruyacaktır. Ülkelerimiz arasındaki özel ilişkiler aynı zamanda stratejik bir nitelik de taşımaktadır. Türkiye ve Azerbaycan artık Güney Kafkasya'nın geleceğini birlikte şekillendirebilecek imkan ve kabiliyete sahip iki ülke haline gelmiştir.

Azerbaycan'la her konuda dayanışma ortamının yaratılmasına ve karşılıklı yardımlaşma ile ortak çıkarların korunmasına özen gösterilmektedir. Bu kapsamda, Türkiye ile Azerbaycan arasında 2010 yılında kurulan Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi (YDSK) iki ülke arasındaki işbirliğinin tüm veçheleriyle ele alınmasına imkan tanıyan bir siyasi diyalog mekanizması tesis edilmiştir.

Azerbaycan'da 9 Ekim 2013 tarihinde yapılan seçimlerde üçüncü defa Cumhurbaşkanlığı görevine seçilen İlham Aliyev ilk resmi yurtdışı ziyaretini 12-13 Kasım 2013 tarihlerinde ülkemize gerçekleştirmiştir. Söz konusu ziyaret vesilesiyle, 13 Kasım 2013 tarihinde Sayın Başbakanımız ve Sayın Aliyev başkanlıklarında YDSK'nın üçüncü toplantısı da düzenlenmiştir.

Azerbaycan'la stratejik bir nitelik taşıyan ilişkilerimiz ve işbirliğimiz, ekonomik boyutuyla da gelişmekte ve çeşitlenmektedir. Bugün Türkiye, Azerbaycan'ın enerji dışındaki sektörlerine en fazla yatırım yapan ülke konumundadır. Ülkelerimiz arasındaki ikili ticaret hacmi de istikrarlı bir şekilde büyümeye devam etmektedir. Azerbaycan'la 2002 yılında 296 milyon Dolar olan ticaret hacmimiz 22 kat artarak 2012 yılı itibariyle 4,3 milyar Dolar'a yükselmiştir.

Gürcistan'la ilişkilerimiz de bağımsızlığını kazanmasından itibaren verdiğimiz destek ve yardımlar çerçevesinde dostluk ve işbirliği temelinde gelişmektedir. Gürcistan'ın BTC, BTE ve BTK gibi stratejik önemi haiz projelerin güzergahı üzerinde yer alması, ilişkilerimize ilave bir boyut kazandırmıştır. İki ülke arasındaki temaslar ve ziyaret trafiği yıl boyunca her düzeyde yoğun bir şekilde devam etmiştir.

Gürcistan'la ekonomik ve ticari ilişkilerimizin gelişmesinde sağlanan ivme muhafaza edilmektedir. Halen Gürcistan'ın birinci ticaret ortağı olan Türkiye, aynı zamanda bu ülkedeki en büyük üçüncü yatırımcı ülke konumundadır. Batum Havalimanı'nın Türkiye ve Gürcistan tarafından ortaklaşa kullanılması, kimlik kartlarıyla karşılıklı seyahat edebilen vatandaşlarımızın 90 güne kadar vize muafiyetinin bulunması, Serbest Ticaret Anlaşması'nın yürürlüğe girmesi ve Sarp Sınır Kapısı'nın "tek-pencere" modelinde işletilmesine dönük çalışmalar ilişkilerimizin ulaştığı ileri seviye hakkında fikir vermesi bakımından önemlidir.

Gürcistan'la 2003 yılında 194 milyon Dolar olan ticaret hacmimiz, 2012 yılında 8 katına çıkarak yaklaşık 1,5 milyar Dolar'a ulaşmıştır.

Gürcistan'ın toprak bütünlüğünün korunması ve Abhazya ile Güney Osetya ihtilaflarına Gürcistan'ın uluslararası tanınmış sınırları içerisinde çözüm bulunması yönünde uluslararası toplum tarafından sürdürülen girişimleri destekliyoruz.

Ahıska Türklerinin Gürcistan'daki ata topraklarına dönüşleri konusu Gürcü makamlarıyla temaslarımızda gündeme getirilen önemli bir konu olmaya devam etmektedir. Türkiye, başvuru sürecinde gerekli bilgilendirmelerin yapılması ve bürokratik işlemlerin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi çalışmalarında Ahıska Türkleri'ne destek sağlamakta olup, sürecin hızlı ve başarılı bir şekilde tamamlanmasına yönelik çalışmalarımız sürmektedir. Dönüş sonrası için ise, gerek Gürcistan'a dönen Ahıska Türkleri'nin, gerek yerleştikleri bölgede halihazırda yaşayan halkın istifade edebileceği kapsamlı projeler geliştirilmekte, bu çerçevede Gürcistan makamlarının etkin işbirliği de temin edilmeye çalışılmaktadır.

Ülkemiz, Güney Kafkasya'da işbirliği ortamının yaratılmasına yardımcı olacağı ve bölgenin istikrarına da katkıda bulunacağı inancıyla **Ermenistan**'la da ilişkilerinin normalleşmesini arzu etmektedir. İlişkilerin normalleştirilmesi sürecini, bölge genelinde tam ve kapsamlı normalleşmenin sağlanması perspektifimizin bir parçası olarak görüyoruz.

Gelinen aşamada Türkiye, normalleşme sürecinin ileriye taşınması yönündeki siyasi iradesini muhafaza etmektedir. Bununla birlikte bu süreç, aynı zamanda Kafkasya'da kapsamlı barışa yönelik somut adımlar atılması halinde kalıcı ve sürdürülebilir bir nitelik kazanabilecektir. Bu nedenle, Türkiye-Ermenistan ilişkilerindeki normalleşmenin yeterli olmayacağı, bu çabalara paralel olarak, Yukarı Karabağ sorununun çözümü için de somut adımların atılmasının gerektiği, Ermenistan'la başlatılan sürecin başından itibaren Sayın Başbakanımız başta olmak üzere tüm üst düzey yetkililerimizce vurgulanan temel bir husus olmuştur.

Ülkemiz, Azerbaycan topraklarının %20'sinin işgalinin sona ermesi, yerlerinden edilmiş 1 milyona yakın insanının yaşadığı trajedinin aşılması ve Yukarı Karabağ sorununun çözümüne yönelik müzakerelere ivme kazandırılabilmesi için yaratıcı fikirler üzerinde çalışmakta; sürdürülemez durumdaki statükonun barış ve istikrar yönünde değiştirilmesi amacıyla AGİT Minsk Grubu ve Eşbaşkanlar başta olmak üzere ilgili taraflar nezdinde girişimlerini sürdürmektedir.

1915 OLAYLARI

Türkiye, tüm komşularıyla olduğu gibi Ermenistan'la da karşılıklı saygı ve güven temelinde iyi ilişkiler geliştirmek arzusunda. Bunun önündeki en önemli engellerden birisi Ermenistan ve Ermeni çevrelerinin, 1915 yılında yaşananlara tek yanlı bir bakışla odaklanarak Türkiye'ye karşı üçüncü ülkeler nezdinde yürüttükleri kampanyalardır. Ermeni tarafının herkesin acı çektiği trajik şartlarda vuku bulan üzücü olayları “soykırım” olarak kabul ettirme çabası, tarihten husumet çıkarma zihniyetine dayandığı için bölgeye yönelik olumlu vizyonumuzun hayata geçirilmesini zorlaştırmaktadır.

Birinci Dünya Savaşı'ndan önceki dönemde ve savaş sırasında Osmanlı Devleti'ndeki tüm halklar, Türkler ve Ermeniler de dahil ciddi acılar yaşamışlardır. Biz acıları karşılaştırmıyoruz, ancak bu acıların özellikle Türk ve Ermeni toplumunda farklı tarihsel hafızalar yarattığını ifade ediyoruz. Tarihle yüzleşme konusunda en fazla çaba göstermiş Hükümetlerden biriyiz. Şunu rahatça söyleyebiliriz: 1915 konusunda bizim hatırladıklarımız ve arşivlerden çıkardıklarımız ile birçok güvenilir araştırma, Ermeni iddialarından farklı bir gerçeğe işaret etmektedir.

Ulusal hafızaların çeliştiği ortamlarda, somut verilere dayalı güvenilir araştırmalar yapılması ihtiyacı daha da önem kazanmaktadır. Türk ve Ermeni halkları arasında karşılıklı güvenin yeniden tesisine önem veriyoruz. Aynı anlayışla, bilimsel zeminde ortak bir çabayı gerekli görüyoruz. Bu yüzden, ilgili tüm taraflara açık ortak bir tarih komisyonu ihdas edilmesini ilk olarak 2005 yılında önerdik. Böyle bir ortak bilimsel çaba, tarihi gerçeklerin, ilgili arşivlerden de istifadeyle, tüm yönleriyle açıklığa kavuşturulması ve böylelikle ortak bir objektif bilgi temeli oluşturulmasına imkân sağlayacaktır. Bu yapılırken, tüm Ermeni arşivlerinin de Osmanlı arşivleri gibi tüm araştırmacılara açılması elzemdir.

Ermeni çevreler bu konuya ne ortaklaşa, ne de tarafsız bir şekilde yaklaşmayı kabul etmekte, 1915'i tabulaştırmak için üçüncü ülkelerin Parlamentolarından destek arama çabalarını devam ettirmektedirler. Üçüncü ülkelerin güncel iç siyaset hesapları çerçevesinde Ermeni iddialarına verdikleri destek ise, siyasetin bilim ve tarihe müdahalesini oluşturmakta, ilişkilerimizi olumsuz etkilemekte, dostluklarımıza gölge düşürebilmektedir. Bu ülkelerden konuyu bilgi temelinde ve hakkaniyet anlayışıyla değerlendirmelerini, tarihi olaylar hakkında devam eden bir tartışmada taraf tutar hale düşmekten kaçınmalarını bekliyoruz.

Bölgede barış, istikrar ve uzlaş kültürünün hakim olmasını isteyen herkesi Ermeni tarafını bu yönde cesaretlendirmeye davet ediyoruz.

Tarihten husumet çıkarmakla, ne tarihi olayların layıkıyla anlaşılmasına hizmet edilebilir, ne de dostluk temelinde ortak bir gelecek kurulabilir. Geçmiş unutmuyarak, ancak sağlam bilgiler temelinde ve tarihten doğru dersleri çıkararak, her halükarda barışçı bir ortak gelecek kurmak düşüncesiyle hareket etmeliyiz. Bunun için de öncelikle gerçek ve samimi bir diyaloga ihtiyacımız bulunmaktadır. Ermenistan bu konuda atması gereken adımları bilmektedir. Ermenistan'ı gerek Türkiye, gerek diğer komşularıyla ilişkilerinde, yapıcı olmaya, propagandayı temel dış politika aracı olarak görmemeye, Yukarı Karabağ sorununda uluslararası hukuka uygun hareket etmeye davet ediyoruz. Ermeni diasporası mensuplarını da kimliklerini Türk karşıtlığı üzerine kurmanın sağlıksızlığını görerek, ülkemizi ve insanımızı gerçek haliyle tanımaya, ortak ve barışçı bir gelecek kurmak yönünde daha yapıcı olmaya çağırıyoruz.

ORTA ASYA

Ortak dil, tarih ve kültür bağlarımızın bulunduğu **Orta Asya Cumhuriyetleri**'yle ilişkilerimiz, dış politikamızın öncelikli konularından biridir.

Bölgedeki kardeş ülkelerin bir yandan bağımsız, müreffeh, siyasi ve ekonomik istikrara sahip olarak, kendi aralarında ve komşularıyla işbirliği içinde varlıklarını sürdürmelerini, diğer yandan uluslararası toplumla bütünleşmelerini ve evrensel demokratik değerleri benimsemelerini desteklemek, Orta Asya bölgesine yönelik politikamızın temelini oluşturmaktadır.

Çeşitli sorunlar ve tehditlerle karşı karşıya bulunan ülkelerin yer aldığı Orta Asya bölgesinde kalıcı istikrar ve güvenliğin sağlanmasında, bölgenin başta enerji olmak üzere, ekonomik kaynaklarının en iyi şekilde değerlendirilerek toplumsal refaha dönüştürülmesi önem taşımaktadır. İnsan hakları ve demokrasi alanlarında kaydedilecek ilerlemeler de, bölge ülkelerinin uzun vadeli istikrarına katkı sağlayarak bölgenin dünyayla bütünleşme sürecini daha da hızlandıracaktır. Türkiye, Orta Asya ülkelerine bu anlayışla elinden gelen desteği vermeye devam edecektir.

Nitekim bağımsızlıklarını kazanmalarının ardından kardeş Cumhuriyetlerle pek çok alanda yakın ilişki ve işbirliği tesis edilmiştir. Son bir yıl zarfında yapılan karşılıklı üst düzey ziyaretler ilişkilerimizin daha da ileri götürülmesine olanak sağlamış, ilişkilerimiz her alanda pekiştirilmiş, bölgesel ve uluslararası aktörlerle işbirliğimiz geliştirilmiş, bölgedeki mevcudiyetimiz, etkimiz ve görünürlüğümüz güçlendirilmiştir.

İkili ilişkilere ek olarak, Kazakistan, Kırgızistan ve Azerbaycan'la aramızdaki dostluk, kardeşlik ve dayanışmayı güçlendirmesi amacıyla kurulan **Türk Konseyi**, giderek daha sağlam bir kurumsallık kazanarak bölgedeki faaliyetlerini arttırmıştır. Tabiatıyla, Konsey'e Türkmenistan ve Özbekistan'ın da katılımını arzu ediyoruz. Diğer üye ülkelerle eşgüdüm içinde bu iki ülke nezdinde gerekli girişimleri yapıyoruz. Beklentimiz Türkmenistan ve Özbekistan'ın da katılımıyla Konsey'in daha fazla güç ve zemin kazanmasıdır.

Türk Konseyi'nin Üçüncü Zirve Toplantısı, "Ulaştırma Alanında İşbirliği" teması ve Sayın Cumhurbaşkanımızın katılımıyla, 15-16 Ağustos 2013 tarihlerinde, Azerbaycan'ın Gebele şehrinde gerçekleştirilmiştir. Zirve vesilesiyle "Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi Dışişleri Bakanlıkları Arasında İşbirliği Protokolü" imzalanmıştır. Müteakip Zirve'nin 2014 yılında "Turizm Alanında İşbirliği" temasıyla ülkemizin evsahipliğinde gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

Bu sürece paralel olarak, 2008 yılında Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan ve Kırgızistan tarafından imzalanan İstanbul Anlaşması'yla kurulan ve kardeş ülkelerin parlamenterleri arasında doğrudan temas ve işbirliğinin tesisi istikametinde atılmış önemli bir adım olan Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi'nin (TÜRKP) 4. Genel Kurul Toplantısı 10-12 Haziran 2013 tarihlerinde ülkemizde yapılmıştır.

Öte yandan, **Şanhay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ)** nezdinde Diyalog Ortaklığı statüsü elde etmiş olmamızı, son dönemin önemli gelişmeleri arasında saymak mümkündür. Bu statümüz ŞİÖ'yle işbirliğimizi geliştirmemiz için uygun bir zemin sunmaktadır. Terörle ve uyuşturucu ticaretiyle mücadele, ticaret, ekonomi ve ulaşırma gibi alanlarda ŞİÖ'yle ilişkilerimize içerik ve işlerlik kazandırmak amacıyla oluşturulan bu ahdi zeminde çalışmalarımıza devam ediyoruz.

24 üye ve dokuz gözlemci ülke ile dört gözlemci uluslararası kuruluşun bulunduğu **Asya'da İşbirliği ve Güven Arttırıcı Önlemler Konferansı'nın (AİGK/CICA)** bu bölgedeki çalışmalarına da önem atfetmekteyiz. Asya'nın %90'ını kapsayan, dünya nüfusunun ise yarısını bünyesinde barındıran bir niteliğe sahip olan AİGK/CICA sürecinin hedefi, Asya'da AGİT benzeri amaçlara ve kurumlara sahip bir işbirliği yapılanmasının temellerini atmaktır.

Haziran 2010'da İstanbul'da gerçekleştirilen AİGK/CICA Üçüncü Zirvesi'nde ülkemizin iki yıllık bir süre için üstlendiği Dönem Başkanlığı bilahare üye devletler tarafından 2014 ortasına kadar olmak üzere iki yıllık bir süre için uzatılmıştır.

AİGK/CICA sürecinde son olarak, BM 68. Genel Kurulu görüşmeleri marjında New York'ta 25 Eylül 2013 tarihinde Dışişleri Bakanları Gayriresmi Toplantısı düzenlenmiştir. Dönem Başkanı olarak evsahipliği yaptığımız anılan toplantıda, son gelişmeler gözden geçirilmiş ve sürecin daha da ilerletilmesine yönelik olarak, AİGK/CICA'daki farklı işbirliği alanlarını oluşturan ekonomik, insani, çevresel, yeni tehditler ve sınamalar ile askeri-siyasi boyutlardaki çalışmalara ivme kazandıracak adımlar ele alınmıştır.

Orta Asya ülkeleri içinde **Kazakistan**, ülkemizin bölgedeki en aktif siyasi ve ekonomik ortaklarından biri olup, ilişkilerimiz karşılıklı güçlü siyasi irade doğrultusunda istikrarlı bir seyir içinde gelişmektedir. Cumhurbaşkanı Nazarbayev'in 11-12 Ekim 2012 tarihlerinde ülkemize yaptığı resmi ziyaret sırasında ilk toplantısı gerçekleştirilen Yüksek Düzeyli Stratejik Konsey (YDSK) ile birlikte Kazakistan'la ilişkilerimizin stratejik boyutu da kurumsal olarak güçlenmiştir.

25-26 Nisan 2013 tarihlerinde Kazakistan'ı ziyaretim sırasında YDSK çerçevesinde oluşturulan Ortak Strateji Planlama Grubu'nun da ilk toplantısını gerçekleştirdik.

Türk Konseyi'nin kurumsallaşması ve dünyada hak ettiği saygın yere kavuşması yönünde de Kazakistan'la yakın ve yapıcı işbirliğimiz devam etmektedir.

Kazakistan'la ikili ticaret hacmimiz 2012 yılında 1 milyar Dolar'ı ihracat olmak üzere 3,1 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. Öte yandan Kazakistan, işadamlarımızın yatırım yaptığı ülkeler arasında ön sıralarda yer almaya devam etmektedir. Firmalarımızın Kazakistan'daki toplam yatırımları 2,5 milyar Dolar düzeyindedir. Türk müteahhitlerce bugüne kadar Kazakistan'da üstlenilen projelerin toplam değeri ise 20 milyar Dolar'a yaklaşmıştır. Kazak sermayesinin Türkiye'ye olan ilgisi de artarak sürmekte olup, ülkemizdeki Kazak yatırımlarının değeri 700 milyon Dolar'ı bulmuştur.

Karşılıklı ticaret hacminin, iki ülke Cumhurbaşkanılarının ortaya koymuş oldukları hedef doğrultusunda, 2015 yılına kadar 10 milyar Dolar seviyesine çıkarılması; bu amaçla imzalanan "Yeni Sinerji-Ortak Ekonomi Programı" ile "Türk-Kazak Sanayi Bölgeleri Ortak Eylem Planı"nın uygulanması; ayrıca Bakü-Tiflis-Kars demiryolu hattı üzerinden Orta Asya, Çin ve Alt-kıta'ya bağlanacak "Orta Koridor"a Kazakistan'ın da bağlanması ekonomik ilişkilerimizde öne çıkan hedeflerdir.

Türkmenistan'la ilişkilerimiz de son dönemde üst düzey ziyaret ve görüşmelerle büyük bir ivme kazanmıştır. Türkmenistan Cumhurbaşkanı Berdimuhamedov, 28 Şubat-1 Mart 2012 tarihlerinde resmi ziyaret ve 9-10

Ağustos 2012 tarihlerinde çalışma ziyareti olmak üzere 2012 yılında ülkemizi iki defa ziyaret etmiş; Sayın Cumhurbaşkanımız iadeten 28-31 Mayıs 2013 tarihlerinde Türkmenistan'a resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Sayın Başbakanımız da 15 Ağustos 2013 tarihinde Türkmenistan'a bir çalışma ziyareti yapmıştır. Türkmenistan'ın bölgesel ve uluslararası planda takip ettiği "Açık Kapılar" ve "Aktif Tarafsızlık" politikası ile reform çabalarını desteklemekteyiz.

Türkmenistan, Türk şirketlerinin Orta Asya'da en çok proje üstlendikleri ülke olup, Türkmenistan'a en fazla yatırım yapan ülke konumumuzu muhafaza etmekteyiz.

İşadamlarımızın faaliyetlerinin çeşitlenerek gelişmesi, ulaştırma gibi altyapı çalışmalarında tecrübe sahibi şirketlerimizin önemli ve büyük projelerde yer almalarının sağlanması bu ülkeyle ekonomik ilişkilerimizdeki hedeflerimiz arasındadır.

Kırgızistan'la işbirliğimiz stratejik ortaklık ruhu içinde ve kardeşlik bağlarımıza yakışır şekilde gelişmeye devam etmektedir. Türkiye, Kırgızistan'ın demokratik reformlarını ve buna paralel olarak ekonomik kalkınmasını sürdürmesini desteklemektedir. Bu hedef doğrultusunda Kırgızistan'daki demokratik dönüşüm süreci ile siyasi ve ekonomik reformlara desteğimiz, yatırım ve kredi araçlarımız da dâhil olmak suretiyle, 2013 yılında da sürmüştür. Orta Asya'daki bu ilk parlamenter sistem denemesinin başarılı olmasına önem veriyoruz ve destek olmaya devam edeceğiz.

Gerçekleştirilen üst düzey ziyaretler ikili ilişkilerimize olumlu katkıda bulunmaktadır. Nitekim 9-10 Nisan 2013 tarihlerinde Sayın Başbakanımız tarafından Kırgızistan'a resmi bir ziyaret gerçekleştirilmiş; akabinde Kırgız Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Atambayev 18 Haziran 2013 tarihinde ülkemize bir çalışma ziyaretinde bulunmuştur.

Ülkemiz Kırgızistan'ın kalkınma sürecine de destek sağlamaya önem vermektedir. Bu bağlamda TİKA tarafından Kırgızistan'a 1992 yılından bu yana toplam 32 milyon Dolar tutarında yardım sağlanmış olup, ekonomik, ticari, teknik, eğitim, sosyal ve kültürel işbirliği programları bağlamında 62 proje gerçekleştirilmiştir.

Tacikistan'la ilişkilerimizin seviyesi memnuniyet vericidir. Sayın Cumhurbaşkanımızın davetine icabeten, Tacikistan Cumhurbaşkanı Sayın İmamali Rahman 17-18 Aralık 2012 tarihlerinde ülkemize resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Tacikistan, ülkemizle siyasi ilişkilerin geliştirilmesine önem atfetmekte ve Türk yatırımcılarını cezbetmeye gayret etmektedir. Biz de, Tacikistan'ı diğer Orta Asya ülkelerinden ayırmadan, ilişkilerimizi daha da

geliştirmek için gayret göstermekteyiz. Afganistan menşeli terör odakları ve narkotik kaçakçılık gibi tehditlere maruz kalan bu dost ülkenin istikrar ve refah arayışlarına katkıda bulunmayı sürdüreceğiz.

Özbekistan, coğrafi konumu, doğal kaynakları, nüfusu ve yetişmiş insan gücüyle Orta Asya'da önemli bir konuma sahiptir. Kardeş Özbek halkıyla ilişkilerimize önem atfediyor, Özbekistan'la ilişkilerimizde daha verimli bir dönemin başlamasını samimiyetle diliyor ve bu yönde gayret sarf ediyoruz.

Topraklarında ilk Türk Devletlerine evsahipliği yapmış **Moğolistan**'la coğrafi uzaklığımıza rağmen, ortak tarih ve kültürel değerlere dayalı kardeşlik bağları çerçevesinde ilişki ve işbirliğimizin geliştirilmesi Hükümetimizin hedefleri arasında yer almaktadır. Ülkemiz Moğolistan Dış Politika Konsepti'nde ABD, AB, Japonya, Güney Kore ve Hindistan ile birlikte "3. Komşu" olarak zikredilmektedir.

Bağımsızlığını kazanmasından bu yana iç istikrar ve huzurun temini ile siyasi ve ekonomik gelişim bağlamında attığı adımlarla uluslararası toplumun haklı takdirini kazanan Moğolistan'la ekonomik ortaklığımızın ilerletilmesi yönündeki çalışmalarımız devam etmektedir.

Bu ülkeyle, son olarak Meclis Başkanı Zaandakhuu Enkhbold'un 9-13 Eylül 2013 tarihlerinde ülkemize gerçekleştirmiş olduğu resmi ziyaret sırasında Vize Muafiyeti Anlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşmanın hayata geçirilmesiyle, Moğolistan'la ilişkilerimiz başta ticaret ve turizm alanında olmak üzere yeni bir ivme kazanacaktır.

GÜNEY ASYA

Kökleri tarihe uzanan siyasi, ekonomik ve kültürel bağlarımız, **Afganistan**'da kalıcı barış ve istikrarın tesisine yönelik olarak verdiğimiz güçlü desteğin ve bizzat yaptığımız katkıların itici gücüdür. Bu çerçevede, önümüzdeki yıl Cumhurbaşkanlığı ve Vilayet Şurası seçimlerinin yapılacağı, güvenlik sorumluluğunun ISAF'tan Afgan Ulusal Güvenlik Güçlerine devrinin tamamlanacağı ve uluslararası askeri mevcudiyetin ciddi ölçüde azalacağı Afganistan'ın, 2014 sonrası dönemde kendi ayakları üzerinde durabilecek kurumsal kapasiteye erişmesine önem atfetmekteyiz.

Afganistan'da son on yılda elde edilen kazanımların pekiştirilmesi; ülkenin 2014 sonrasında yeniden aşırı akımların etkisi altına girmesinin önlenmesi; terörizm, radikal akımlar ve uyuşturucu üretimi gibi tüm bölgenin güvenlik ve istikrarını

tehdit eden sorunlardan arındırılması hedefleri doğrultusunda uluslararası toplumla birlikte hareket etmekteyiz. Bu itibarla, Afganistan'ın bağımsızlığını, egemenliğini, toprak bütünlüğünü ve ulusal birliğini kendi başına koruyacak seviyeye erişmesine yardımcı olmaktayız. Aynı zamanda, bölgesel diyalog ve işbirliğinin Afganistan'ın meselelerinin çözümünde ön plana çıkarılması ve bu ülkenin komşularıyla işbirliğinin geliştirilmesi hususunda öncü rol oynamaktayız.

Ülkemiz, ISAF Harekatına iki kez komuta etmiş ve ayrıca Kabil Bölge Komutanlığını Nisan-Aralık 2007 döneminde başarıyla yürütmüştür. Kabil Bölge Komutanlığını 31 Ekim 2009 tarihinde, bu yıl Kasım ayına kadar olmak üzere ikinci defa devralan ülkemizin bu görevinin Kasım 2014'e kadar bir sene daha uzatılması sözkonusudur. ISAF bünyesinde 998 askerimiz görev yapmaktadır. Sözkonusu personelimizin görev tanımında Afgan güvenlik güçlerinin eğitimine ağırlık verecek şekilde değişikliğe gidilmiştir. Öte yandan, 2014 sonrası dönemde başlaması planlanan ve eğitim, destek ve danışmanlık odaklı NATO Kararlı Destek Misyonu'na da Çerçeve Ülke olarak katılmayı olumlu şekilde tezekkür ediyoruz.

Afgan Ulusal Ordusu (ANA) ile Afgan Polis Gücü'nün eğitimine desteğimiz sürmektedir. Ülkemiz tarafından 2001 yılından bu yana Afganistan'da eğitilen ANA mensuplarının sayısı 17.500'e ulaşmıştır. Yaklaşık 3.250 ANA mensubuna da ülkemizde eğitim verilmiştir.

5 Mart 2011 tarihinde imzalanan Mutabakat Muhtırasıyla, altışar aylık dönemlerle 500 orta kademe Afgan polis memuruna Sivas Polis Mesleki Eğitim Merkezi'nde, NATO Afganistan Eğitim Misyonu ile Japonya'nın da mali desteğiyle eğitim verilmesi öngörülmüştür. Bu çerçevede ilk gruptan 490 polis memuru 12 Ocak 2012 tarihinde ve ikinci gruptan 500 polis memuru 15 Şubat 2013 tarihinde mezun olmuş; 497 kişilik üçüncü grubun eğitimine ise 1 Haziran 2013 tarihinde başlanmıştır.

Afganistan'da güvenlik ve istikrarın sağlanmasına ISAF Harekâtının başından bu yana kesintisiz şekilde yapmakta olduğumuz katkılara ilave olarak, ülkenin yeniden imarına, sosyo-ekonomik kalkınmasına, başta kız çocukları için olmak üzere eğitimin ve sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılmasına, iyi yönetişimin desteklenmesine büyük önem atfediyor, bu gayretlerin Afganistan'da kalıcı barış ve istikrarın tesisinde belirleyici rol oynayacağını değerlendiriyoruz. Bu temelde Türkiye, Afganistan'da, tarihindeki en kapsamlı kalkınma yardımı faaliyetini yürütmektedir.

Kasım 2006'da Vardak vilayetinde kurulan İl İmar Ekibimiz bugüne kadar ağırlıklı olarak eğitim, sağlık ve tarım alanlarında 200'ü aşkın kalkınma projesi

gerçekleştirmiş, yetişkin kadınlara ve kız çocuklarına yönelik olarak başlatılan kurslar kapsamında şimdiye dek binlerce kişiye okuma-yazma öğretilmiştir.

Türkiye'nin Afganistan'daki projelerini daha da kapsamlı kılmak ve dost Afgan halkına erişimini geliştirmek amacıyla Afganistan'ın kuzeyinde yer alan Cevizcan vilayetinde, görev bölgesi Sarıpul vilayetini de kapsayacak şekilde, ikinci bir İl İmar Ekibi 21 Temmuz 2010 tarihinde faaliyetlerine başlamıştır.

Geçiş süreciyle birlikte ülkede bulunan İl İmar Ekiplerinin yetkilerini Afgan yerel idareleri, özel sektör veya sivil toplum örgütleri, konsolosluklar ve yardım ajansları gibi diğer paydaşlara devretmesi öngörülmekte olup, sözkonusu sürecin 2014 sonunda tamamlanması planlanmıştır. Bu kapsamda, Vardak İl İmar Ekibimiz, 12 Ağustos 2013 tarihinde çalışmalarını sonlandırmış olup, anılan İl İmar Ekibimize ait yerleşke, Türk-Afgan Dostluk Lisesi'ne dönüştürülmesini müteakip Afgan makamlarına devredilecektir. Sözkonusu İl İmar Ekibimize bağlı olarak faaliyet gösteren Türk-Afgan Polis Eğitim Merkezi (TAPEM) ise 27 Mayıs 2013 tarihinde Vardak Valiliği'ne devredilmiştir.

Afganistan'da 2001'den bu yana yapılan ve halen devam eden kalkınma projelerimizin toplam değeri 300 milyon Dolar'ı aşmaktadır.

Afganistan'a ikili yardımlarımızın yanısıra, ülkemiz, 20-21 Mayıs 2012 tarihlerinde Şikago'da düzenlenen NATO Zirvesi'nde 2014 yılından sonraki üç yıl için Afgan Milli Güvenlik Güçleri'nin idamesi için 60 milyon Dolar tutarında yardım sağlayacağını açıklamıştır. Ayrıca, 8 Temmuz 2012 tarihinde düzenlenen ve uluslararası toplumun Afganistan'ın kalkınmasına yönelik olarak toplamda 16 milyar Dolar'ın üzerinde yardım vadettiği Afganistan Hakkında Tokyo Konferansı'nda ülkemiz de 2015-2017 döneminde proje temelli olarak 150 milyon Dolar tutarında katkı yapmayı taahhüt etmiştir.

Ülkemizin Afganistan'a odaklı bölgesel işbirliğinin geliştirilmesine yönelik gayretleri çerçevesinde, 2 Kasım 2011 tarihinde ilgili tüm tarafların katılımıyla Afganistan için İstanbul Bakanlar Konferansı düzenlenmiştir. Konferans sonucunda Afganistan'ın bölgesinde siyasi diyalogun geliştirilmesine, güven artırıcı önlemlerin (GAÖ) hayata geçirilmesine ve böylece işbirliğinin güçlendirilmesine yönelik İstanbul Süreci başlatılmıştır. Sürece bölge ülkeleri büyük ilgi göstermekte, ayrıca Afganistan'daki uluslararası çabaya katkı sağlayan diğer ülkeler ile bölgesel ve uluslararası örgütler de destek vermektedir.

Kısa sürede önemli bir ilerleme kaydeden İstanbul Süreci, özellikle 26 Nisan 2013 tarihinde gerçekleştirilen Almatı Konferansı'nda tüm GAÖ'lerin uygulama planlarının kabulüyle, somut ve pratik bir aşamaya ulaşmıştır.

Ayrıca, Afganistan ve Pakistan nezdinde sahip olduğumuz özel konumdan istifadeyle, bu iki ülke arasında güven ve ortak çalışma ortamının güçlendirilmesine yönelik Türkiye-Afganistan-Pakistan Ankara Üçlü Zirve Süreci'ni Nisan 2007'de başlatmıştık. Sekizinci Üçlü Zirve toplantısının 2014 yılı başlarında Ankara'da düzenlenmesi üzerinde çalışmalar sürmektedir.

Türkiye, bölgesinde barış ve istikrarın korunması konusunda önemli bir rol oynayan **Pakistan**'ın demokrasisini pekiştirmesine, terör ve aşırı akımlara karşı mücadelesine ve kalkınma gayretlerini sürdürmesine önem atfetmektedir. Pakistan'ın güven ve istikrar içinde olması, bölgenin istikrarı bakımından büyük önemi haizdir.

Pakistan'da 11 Mayıs 2013 tarihinde Genel Seçimler, 30 Temmuz 2013 tarihinde ise Cumhurbaşkanlığı Seçimleri düzenlenmiştir. Genel Seçimler sonrasında kurulan Navaz Şerif Hükümeti döneminde de, bundan önceki bütün Pakistan Hükümetleriyle olduğu gibi Türkiye-Pakistan ilişkileri dost ve kardeşçe gelişmeye devam edecektir.

Pakistan'la siyasi alanda mükemmel düzeydeki ilişkilerimiz üst düzey ziyaretlerle pekiştirilmektedir. Bu çerçevede Pakistan Başbakanı Navaz Şerif'in 16-19 Eylül 2013 tarihlerinde ülkemize yaptığı resmi ziyaret her açıdan olumlu ve yararlı geçmiştir.

İlki 2010 yılında düzenlenen Türkiye-Pakistan Yüksek Düzeyli İşbirliği Konseyi (YDİK) üçüncü toplantısı, Başbakan Şerif'in sözkonusu ziyareti vesilesiyle, 17 Eylül 2013 tarihinde gerçekleştirilmiştir. İki ülke Başbakanlarının eşbaşkanlık ettiği toplantıda özellikle ticari ilişkilerimizin ve enerji alanında işbirliğimizin geliştirilmesine yönelik atılabilecek adımlar üzerinde durulmuştur. Üçüncü YDİK toplantısı kapsamında enerji, ticaret, ulaştırma, güvenlik, kültür, kentsel gelişim ve belediye hizmetleri alanlarında işbirliğine yönelik olarak imzalanan anlaşma ve mutabakat muhtıralarıyla birlikte, YDİK mekanizması vasıtasıyla imzaladığımız belge sayısı 40'a ulaşmıştır. Geniş bir yelpazede imzalanan bu anlaşmalar, çok yönlü ilişkilerimizin somut bir ifadesi olduğu kadar, bu ilişkileri kurumsal ve ahdi bir zemine oturarak etkin bir şekilde geliştirme yönündeki ortak irademizi de açık şekilde ortaya koymaktadır.

Ülkemiz, Pakistan'ın ekonomik ve diğer sorunlarını sistemli bir şekilde çözmesine yardımcı olmak, bu ülkenin ihtiyaç duyduğu yardımların teminine matuf uluslararası iradeyi güçlendirmek amacıyla 2008 yılında oluşturulan Demokratik Pakistan'ın Dostları Grubu'nu (DPDG) aktif şekilde desteklemektedir.

Dünyada kilit önemde bir jeopolitik ve jeostratejik ağırlık merkezi haline gelen Hint Okyanusu bölgesinin temel aktörlerinden olan **Hindistan**'la ilişkilerimiz gelişmektedir. Hindistan'la siyasi ilişkilerimizin yanısıra, ikili ve bölgesel düzeyde ticaret, enerji ve bilim-teknoloji alanlarında işbirliği imkanı sağlayabilecek büyük bir potansiyel bulunmaktadır. Sözkonusu potansiyeli etkin bir biçimde yaşama geçirmek için karşılıklı siyasi irade mevcuttur. Bu çerçevede, Andhra Pradesh Eyaleti'nin başkenti ve en büyük şehri olan Haydarabad'da Başkonsolosluğumuz 15 Kasım 2013 tarihi itibarıyla faaliyete geçmiştir.

Hindistan'la karşılıklı üst düzey ziyaretlerde son dönemde önemli bir ivme kaydedilmiştir. Sayın Başbakanımız 2008 Kasım ayında, Sayın Cumhurbaşkanımız 2010 yılı Şubat ayında Hindistan'ı ziyaret etmişlerdir. Hindistan Cumhurbaşkanı Yardımcısı ve Senato Başkanı Hamid Ansari 2011 yılı Ekim ayında büyük bir işadamı heyetiyle ülkemize ziyarette bulunmuştur. Ayrıca, 17-21 Temmuz 2013 tarihlerinde Hindistan Dışişleri Bakanı Salman Khurshid, 5-7 Ekim 2013 tarihlerinde ise Hindistan Cumhurbaşkanı Pranab Mukherjee ülkemize resmi ziyaret gerçekleştirmişlerdir. Dışişleri Bakanı'nın ziyareti bu düzeyde Hindistan'dan ülkemize 10 yıl sonra, Cumhurbaşkanı'nın ziyareti ise 15 yıl sonra gerçekleştirilen ilk ziyaretler olma özelliğini taşımaktadır. Hindistan Cumhurbaşkanı Mukherjee'nin ziyareti sırasında, altısı üniversitelerarası mutabakat muhtırası olmak üzere toplam 11 belge imzalanmıştır.

Hindistan'la üst düzey temaslarla perçinlenen siyasi ilişkilerimizin ticari ve ekonomik ilişkilerimize yansımaya başlamasından da ayrıca memnuniyet duyuyoruz. Ticaret hacmimiz, 2003–2011 yılları arasındaki dönemde 10 kat artarak 7 milyar Dolar'ı aşmıştır. 2012 yılında ise, ihracatımızın bir önceki yıla göre %5 artış göstermesine rağmen, ithalatımızdaki daralma sebebiyle, ikili ticaret hacmimiz 6,6 milyar Dolar düzeyinde gerçekleşmiştir.

Hindistan'a ihracatımızın artırılması, üçüncü ülkelerde inşaat-müteahhitlik alanlarında işbirliği yapılması ve Hindistan'da gerçekleştirilecek büyük çaplı altyapı projelerinde Türk firmalarının yer almaları yönündeki girişimlerimiz Hindistan tarafınca da olumlu karşılanmaktadır. Nitekim Hindistan Cumhurbaşkanı, 2013 Ekim ayındaki ziyareti sırasında yaptığı açıklamalarda Türk firmalarını Hindistan'daki projelere katılmaya davet etmiştir. Öte yandan, ülkemiz ile Hindistan arasında bir Serbest Ticaret Anlaşması (STA) imzalanması amacıyla yürütülen müzakereler de devam etmektedir.

Kardeş ülke **Bangladeş**'le mevcut köklü ilişkilerimizin her alanda daha da geliştirilmesi yönünde karşılıklı siyasi irade mevcuttur. Bangladeş Cumhurbaşkanı Zillur Rahman'ın İSEDAK Zirvesi vesilesiyle 2009 yılında

İstanbul'u ziyareti, Sayın Cumhurbaşkanımızın 2010 yılı Şubat ayında, Sayın Başbakanımızın aynı yılın Kasım ayında Bangladeş'e gerçekleştirdikleri ziyaretler ve Bangladeş Başbakanı Sheikh Hasina'nın 11-13 Nisan 2012 tarihlerinde ülkemizi resmi ziyareti, ikili ilişkilerin kazanmış olduğu ileri seviyeyi yansıtmaları bakımından önem arz etmektedir. Nitekim Bangladeş Başbakanı'nın ziyareti vesilesiyle iki ülke arasında çeşitli alanlarda işbirliğini kapsayan yedi anlaşma imzalanmıştır. Türk Eximbank'ın 300 milyon Dolar kredi açtığı Bangladeş'le 1 milyar Dolar'a ulaşan ticaret hacmimizin artırılması önceliklerimizdendir.

Bölgesinde hızla gelişen **Sri Lanka**'nın Cumhurbaşkanı Mahinda Rajapaksa'nın 2008'de gerçekleştirdiği ziyaret ülkelerimiz arasında bu düzeyde bir ilk olması bakımından ilişkilerimize önemli ivme kazandırmıştır. Nitekim Sri Lanka'nın Ankara Büyükelçiliği Mayıs 2012'de açılmış, ülkemizin Kolombo Büyükelçiliği ise 1 Şubat 2013 tarihinde faaliyete geçmiştir. Sri Lanka, başta BM olmak üzere, müştereken üye olduğumuz uluslararası kuruluşlarda, özellikle terörizmle mücadele konusunda Türkiye'nin sunduğu karar tasarılarına ortak sunucu olmakta, ayrıca aktif olarak ülkemizi desteklemektedir.

Maldivler'le özellikle ekonomi ve eğitim gibi çeşitli alanlarda işbirliği imkânlarının artırılması yönündeki çalışmalarımız sürmektedir. THY'nin Maldivler'e doğrudan uçak seferleri 2012 yılı Kasım ayı itibariyle başlamıştır.

2008 yılında Cumhuriyet ilan eden ve tarihi bir dönüşümden geçmekte olan **Nepal**'le ilişkilerimiz, ülkemizin insani nedenlerle anılan ülkeye yapmış olduğu katkılarla daha da güçlenmiştir. THY'nin İstanbul-Katmandu doğrudan seferleri 1 Eylül 2013 tarihinde haftada dört gün olmak üzere başlamıştır.

Benzer şekilde, 2010 yılında yaşanan doğal afet nedeniyle **Butan**'a Hükümetimizce nakdi insani yardımda bulunulmuş, Butan ile ülkemiz arasındaki diplomatik ilişki tesisine dair protokol, 26 Eylül 2012 tarihinde BM Genel Kurul görüşmeleri sırasında New York'ta imzalanmıştır. Butan'a da akredite olan Dakka Büyükelçimiz Güven Mektubu'nu 2 Ekim 2013 tarihinde Butan Kralı Jigme Khesar Nangyel Wangchuck'a sunmuştur. Bu vesileyle yapılan görüşmelerde, Butan makamları ülkemizin demokratikleşme ve ekonomik kalkınma alanındaki tecrübelerinden yararlanma arzularını dile getirmişlerdir.

DOĞU ASYA-PASİFİK

Ekonomik ve siyasi açılardan uluslararası alanda önemli bir ağırlık merkezi haline gelen Doğu Asya ve Pasifik bölgesindeki ülkeler ve örgütlerle ilişkilerimizin geliştirilmesi, ihracat pazarlarımızın çeşitlendirilmesi ve bu bölgeden ülkemize doğrudan yabancı yatırım çekilmesinin yanısıra, siyasi pozisyonlarımıza destek sağlanması açısından da dış politikamızın öncelikli hedefleri arasında yer almaktadır.

Bu doğrultuda, bölgedeki en önemli örgütlerden biri olan Güneydoğu Asya Uluslar Birliği Dostluk ve İşbirliği Antlaşması'na (ASEAN/TAC) 2010 Temmuz ayında taraf olunmuş ve Cakarta Büyükelçiliğimiz ASEAN'a akredite edilmiştir. Böylelikle, Örgüt'le kurumsal ilişki tesis edilmiş, daha yoğun ve verimli işbirliğinin yolu açılmıştır.

Ülkemizin gerek ASEAN ile kurumsal, gerek üye ülkelerle ikili ilişkilerinin her alanda güçlendirilmesi için çalışmalar sürdürülmektedir. Nihai hedefimiz, ASEAN'ın Diyalog Ortağı olmaktır. Bu konuda ilerleme sağlamak için ASEAN'ın üçüncü ülkelerle ilişkilerinin çerçevesini belirlemek amacıyla başlattığı çalışmanın sonuçlanması beklenmektedir. ASEAN ile ilişkilerimizi ileriye taşımak konusunda 2013 yılında önemli bir adım atılmış ve ülkemiz, ASEAN Zirvesi ile Dışışleri Bakanları Toplantısı'na, Dönem Başkanının özel konuğu olarak ilk kez davet edilmiştir. Bu çerçevede, ASEAN Dönem Başkanı Brunei Dışışleri ve Ticaret Bakanı Prens Mohamad Bolkiah'ın davetine icabetle 30 Haziran-2 Temmuz 2013 tarihlerinde Bandar Seri Begavan'ı ziyaret ettim ve bu vesileyle mevkidaşarımla ikili görüşmelerde bulundum.

Öte yandan ülkemiz, Asya ve Orta Doğu ülkeleri arasında ekonomik kalkınma hedefiyle sektörel zeminde işbirliğini geliştirmeyi amaçlayan, bir uluslararası örgüt olma yolunda ilerleyen ve bu bağlamda Kuveyt'te Sekreteryası kurulması kararlaştırılan Asya İşbirliği Diyaloğu'na (ACD) 1 Temmuz 2013 tarihinde üyelik başvurusunda bulunmuş, başvurumuz kısa sürede sonuçlandırılarak, 26 Eylül 2013 günü BM 68. Genel Kurulu marjında yapılan ACD Dışışleri Bakanları Toplantısı'nda karara bağlanmıştır. Böylece ülkemiz, ACD'nin 33. üyesi olmuştur. Bu çerçevede, Manama'da 25 Kasım 2013 tarihinde yapılan ACD'nin 12. Dışışleri Bakanları Toplantısı'na katıldım.

Diğer yandan ülkemiz, Pasifik Adaları Forumu'nun (PAF) da Kalkınma Ortağı konumundadır. Nihai hedefimiz, Örgüt'ün Forum Sonrası Diyalog Ortağı olmaktır.

Çin Halk Cumhuriyeti'yle işbirliğimizin her alanda geliştirilmesi doğrultusunda gayretlerimiz devam etmektedir. Ekim 2010'da stratejik ortaklık düzeyine taşınan işbirliğimiz, 2012 ve 2013 yıllarında da sürdürülen karşılıklı üst düzey temas ve ziyaretlerle ivme kazanmıştır. Bu bağlamda, ÇHC Devlet Başkan Yardımcısı Xi Jinping, 20-22 Şubat 2012 tarihlerinde ülkemizi ziyaret etmiştir. Sayın Başbakanımız ise, 8-11 Nisan 2012 tarihlerinde ÇHC'ni ziyaret etmiştir. Sincan Uygur Özerk Bölgesi'ni (SUÖB) de kapsayan ziyaret ülkemizden SUÖB'e Başbakan düzeyindeki ilk ziyaret olmuştur. Son olarak ÇHC Başbakan Yardımcısı Liu Qibao 24-27 Ekim 2013 tarihinde ülkemize resmi ziyarette bulunmuştur.

2012 yılı "Türkiye'de Çin Yılı" olarak kutlanmıştır. 2013 ise, "Çin'de Türkiye Yılı" olarak kutlanmaktadır.

ÇHC'yle ikili ticaretimiz 2012 yılında 24 milyar Dolar'ı aşmıştır. Türkiye aleyhine mevcut ticaret açığının (18,4 milyar Dolar) azaltılması amacıyla, Çinli yatırımcıların ülkemize doğrudan yatırım yapmaya yönlendirilmeleri, Türk ve Çin firmalarının üçüncü ülkelerdeki ihalelere ortaklaşa katılmaları ve ÇHC'den ülkemize turist akışının artırılması için çalışmalarımız sürmektedir.

Japonya'yla esasen çok iyi düzeyde seyreden köklü ilişkilerimiz, Japonya'nın ülkemizdeki bazı altyapı projeleri ile Sinop'ta nükleer santral inşa edilmesine gösterdiği ilgiye paralel olarak ivme kazanmıştır.

Japonya Başbakanı Shinzo Abe, 2-3 Mayıs 2013 tarihlerinde ve 29 Ekim'de yapılan Marmaray Projesi Açılış Töreni vesilesiyle 2013 yılında iki kez Türkiye'ye ziyarette bulunmuştur. Mayıs ayındaki resmi ziyaret vesilesiyle, Sayın Başbakanımız ve konuk Başbakan arasında iki ülke arasında stratejik ortaklık ilişkisi kurulmasına ilişkin bir Ortak Bildiri imzalanmıştır. Ayrıca, ziyaret sırasında Nükleer Enerjinin Barışçıl Kullanımına Dair Anlaşma ve Hükümetlerarası Anlaşma'nın imzalanmasıyla, Sinop Nükleer Enerji Santrali'nin inşası için Japonya'ya münhasır müzakere hakkı verilmiştir.

Japonya'yla savunma sanayii alanında ilişkilerin geliştirilmesi, Serbest Ticaret Anlaşması müzakerelerine başlanması, Türkiye'de ortak bir Bilim ve Teknoloji Üniversitesi kurulması ve Tokyo Büyükelçiliğimiz bünyesinde faaliyet gösteren kültür bölümünün gerekli anlaşmaların karşılıklı tekemmülünü takiben Yunus Emre Türk Kültür Merkezi olarak faaliyete geçmesi yönünde çalışılmaktadır.

Japonya'yla ticaret hacmimizin arttırılmasına yönelik gayretlerimiz de devam etmektedir. 2012 yılında Japonya'yla toplam ticaret hacmimiz 3,93 milyar Dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.

Kore Cumhuriyeti ile aramızda mevcut tarihi ve özel nitelikli dostluğun, ikili ilişkilerimizin tüm alanlarına layıkıyla yansıtılması, öncelikli hedefimizi oluşturmaktadır.

Dönemin Kore Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Lee Myung-bak'ın, Sayın Cumhurbaşkanımızın davetlisi olarak 4-7 Şubat 2012 tarihlerinde ülkemizi ziyareti sırasında imzalanan "Ortak Bildiri"yle ilişkilerimiz stratejik ortaklık düzeyine yükseltilmiştir.

Güney Kore Başbakanı Chung Hongwon, İstanbul-Gyeongju Dünya Kültür Fuarı'nın açılışı vesilesiyle 31 Ağustos-1 Eylül 2013 tarihlerinde ülkemizi ziyaret etmiş ve Sayın Başbakanımızla görüşmüştür. Kore Cumhuriyeti Ulusal Meclisi Başkanı Kang Chang-hee ise, Sayın TBMM Başkanımızın davetlisi olarak 8-11 Ekim 2013 tarihlerinde ülkemizi ziyaret etmiştir.

İkili ekonomik ilişkilerimizin daha da ilerletilebilmesini teminen, Kore'ye yönelik ihracatımızın arttırılması ve Kore yatırımlarının ülkemize cezbedilmesine çalışılmaktadır. 2012 yılında Türkiye-Kore Cumhuriyeti toplam ticaret hacmi 6,2 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir.

Güneydoğu Asya'daki önemli aktörlerden biri olan **Endonezya** ile ilişkilerimiz de son dönemde hız ve derinlik kazanmış, 2011 yılında Sayın Cumhurbaşkanımızın bu ülkeyi ziyareti vesilesiyle imzalanan bildiriyle ilişkiler stratejik işbirliği seviyesine çıkartılmıştır. İki ülke arasında geniş bir yelpazeye yayılan çeşitli konularda yakın işbirliği ve eşgüdüm sürdürülmektedir.

Bir başka önemli bölge ülkesi olan **Singapur**'la ilişkilerimiz üst düzey ziyaretlerle ivme kazanmaktadır. Singapur Dışişleri Bakanı 3-7 Ocak 2013 tarihlerinde ülkemizi ziyaret etmiştir. Ben de 3 Temmuz 2013 tarihinde Singapur'a bir ziyaret gerçekleştirdim. Bu ziyaret, ülkemizden Singapur'a 1987 yılından bu yana Dışişleri Bakanı düzeyinde yapılan ilk ziyareti teşkil etmiştir.

Aynı şekilde, **Avustralya ve Yeni Zelanda** ile ilişkilerimiz de Çanakkale Savaşları sonrasında oluşan dostluk bağları çerçevesinde gelişmektedir. Bu kapsamda, her yıl düzenlenen Çanakkale Kara Savaşları'nı Anma Törenleri'ne her iki ülkeden üst düzeyde katılım olmakta ve bu ziyaretler yakın ilişkilerimizin daha da perçinlenmesine imkan tanımaktadır.

Nitekim, 2012 yılında düzenlenen törenlere katılmak amacıyla ülkemize gelen dönemin Avustralya Başbakanı Bayan Julia Gillard'ın sözkonusu ziyareti vesilesiyle, ikili ve bölgesel konulara ilişkin yararlı danışmalar gerçekleştirilmiş, ayrıca Çanakkale Savaşları'nın 100. Yıldönümü'nün anılacağı 2015 yılında

gerçekleştirilecek etkinliklere ilişkin olarak Başbakanlar düzeyinde bir Ortak Bildirge yayımlanmıştır.

Yeni Zelanda Dışişleri Bakanı Murray McCully ise 7-9 Mart 2013 tarihlerinde ülkemize bir çalışma ziyaretinde bulunmuş, ziyaret sırasında ikili ilişkilerimizin yanısıra başta Suriye olmak üzere küresel gündemin üst sıralarındaki konular da ele alınmıştır.

ASEAN'ın bir diğer önemli üyesi olan **Malezya**'nın Başbakanı Najib Tun Abdul Razak'ın 21-22 Şubat 2011 tarihlerinde ülkemizi ziyareti, ikili ilişkilere ivme kazandırmış, ayrıca Malezya'dan ülkemize Başbakan düzeyinde 28 yıl aradan sonra gerçekleştirilen ilk ziyaret olması bakımından önem taşımıştır. Sayın Başbakanımızın da önümüzdeki dönemde Malezya'yı ziyareti planlanmaktadır.

ASEAN üyesi **Brunei** de son birkaç yıldır ilişkilerimizin ivme kazandığı ülkelerden biridir. Brunei Sultanı Haji Hassanal Bolkiah 7-11 Nisan 2012 tarihlerinde ülkemizi, Sayın Başbakanımız da 9-10 Kasım 2012 tarihlerinde Brunei'yi ziyaret etmiştir. Sözkonusu ziyaretler, bu ülkeyle teati edilen ilk üst düzey ziyaretlerdir. Öte yandan, Bandar Seri Begavan'daki mukim Büyükelçiliğimiz, 15 Ekim 2013 tarihi itibarıyla faaliyete geçmiştir. Brunei de ülkemizde Büyükelçilik açma kararı aldığını açıklamıştır.

Güneydoğu Asya'da 61 milyonluk nüfusa ve zengin doğal kaynaklara sahip olan, 2010 yılından bu yana demokratikleşme sürecine hız vererek dünyaya açılım politikası izlemeye başlayan **Myanmar**'la ilişkilerimizde de son dönemde gelişmeler yaşanmaktadır. Bu bağlamda, Nepido Büyükelçiliğimiz 2012 Mart ayında faaliyete geçmiştir.

Myanmar'ın Rakhayn (Arakan) bölgesinde 2012 yılının Mayıs sonu/Haziran başında baş gösteren ve Rohingya Müslümanları'nın büyük ölçüde etkilendiği olaylar ülkemizce gerek ikili düzeyde gerek BM ve İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) gibi çeşitli uluslararası platformlarda yakından izlenmektedir. Bu çerçevede, 8-10 Ağustos 2012 tarihlerinde Sayın Başbakanımızın Refikaları Sayın Emine Erdoğan'la birlikte Rakhayn bölgesini de kapsayacak şekilde Myanmar'ı ziyaret ettim. Son olarak, İİT Genel Sekreteri Sayın Ekmeleddin İhsanoğlu ve İİT Rohingya Temas Grubu üyesi bazı ülkelerin temsilcileriyle birlikte, 14-15 Kasım 2013 tarihlerinde Myanmar'a yeniden seyahat ettim. Ziyaret sırasında Rakhayn Eyaleti'ne giderek, yerlerinden edilen Müslüman ve Budistlere ait kamplarda incelemelerde bulunduk ve insani yardım malzemesi dağıttık.

2013 Mart ayında Meikhtila'da, Nisan ayında Yangon'da, Mayıs ayında Shan Eyaleti'nde meydana gelen saldırılarla birlikte olaylar Müslümanların geneline

kapsayacak şekilde ülkenin diğer bölgelerine yayılmış, Haziran sonu ve Temmuz başında Rakhayn'da yeni olaylar meydana gelmiştir. Ayrıca, geçtiğimiz Eylül ayı sonunda Rakhayn'daki Kaman Müslümanlarına yönelik saldırılar gerçekleşmiştir. Kaman Müslümanları yüzyıllardır bölgede yaşamakta olup, Myanmar'ı oluşturan 135 ırktan biri olarak kabul edilmekte ve esas itibarıyla vatandaşlıkları sorgulanmamaktadır.

Öte yandan, Myanmar'da Birinci Dünya Savaşı sırasında esir alınan Türk askerlerinin kabirleri de bulunmaktadır. Myanmar'daki Thayet ve Meikhtila şehitliklerimizin yeniden inşası, bakım ve idamesi için hazırlanan projelerin uygulanması için Myanmar makamları ile çalışmalar sürdürülmektedir.

2013 yılında **Tayland** ile ilişkilerimiz de ivme kazanmış, bu çerçevede, Tayland Başbakanı Yingluck Shinawatra, beraberinde Bakanlar ve işadamlarından oluşan bir heyetle, 5-7 Temmuz 2013 tarihlerinde ülkemize resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir.

Kamboçya, Laos ve Vietnam'la ikili ilişkilerimiz de sorunsuz seyretmektedir. Öte yandan, Kamboçya'da Büyükelçilik açma çalışmalarımız tamamlanmış olup, Punom Pen'deki Büyükelçiliğimiz 1 Kasım 2013 tarihinde faaliyete geçmiştir.

AFRİKA

Çok boyutlu dış politikamızın stratejik faaliyet alanlarından birini Afrika kıtasıyla ilişkilerimiz oluşturmaktadır.

Uluslararası siyaset ve ticaretteki etkinliğimizin yakın coğrafyamızın ötesine taşınmasına yönelik çabalarımızda Afrika kıtasının özel bir önemi bulunmaktadır. Zengin doğa ve insan kaynaklarına sahip Afrika kıtasının 21. yüzyılda gelişen yeni bir aktör olarak önemini arttırması ve küresel düzlemde daha etkin bir rol oynaması beklenmektedir. Ekonomik ve istatistikî veriler de bu beklentiye doğrulamaktadır.

Sahra'nın güneyindeki Afrika ülkeleriyle (SAGA) son yıllarda gelişen ilişkilerimiz Türk dış politikası için bir başarı öyküsüdür. Afrika'ya Açılım Politikası sürecinde bölge ülkeleriyle siyasi ilişkilerden ticaret, yatırımlar ve kalkınma işbirliğine kadar her alanda önemli ilerleme sağlanmıştır.

2008 yılındaki Afrika Birliği Zirvesi'nde Türkiye'nin Kıta'nın stratejik ortağı ilan edilmesiyle güçlenen ilişkiler, 2010 yılında, Afrika'ya yönelik politikamızın

esaslarını içeren “Afrika Strateji Belgesi”nin yürürlüğe girmesiyle yeni bir hız ve içerik kazanmıştır.

2013 yılı itibariyle “Afrika’ya Açılım Politikası” yerini “Afrika Ortaklık Politikası”na bırakmıştır. Ortaklık Politikamızla kıtanın barış ve istikrarı ile ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkıda bulunmayı, ayrıca ikili ilişkilerimizi eşit ortaklık ve karşılıklı fayda temelinde geliştirmeyi hedeflemekteyiz. 2014 yılında tertiplenmesi planlanan II. Türkiye-Afrika Ortaklık Zirvesi’yle ilişkilerimizi daha da ileriye götürmeye yönelik yol haritaları belirlenecektir.

Afrika politikamızın uygulanmasında önemli rol üstlenen yeni Büyükelçiliklerimizin faaliyete geçirilmesi çalışmalarımız hızla devam etmektedir. Mayıs 2009’da yedisi Sahra’nın güneyinde olmak üzere Kıta’da toplam 12 Büyükelçiliğimiz bulunmaktaydı. Son olarak Çad, Gine, Eritre ve Cibuti’deki Büyükelçiliklerimizin açılmasıyla toplam sayı bugün 35’e çıkmıştır. 2014 yılı ve takip eden dönemde mümkün olduğu kadar fazla sayıda kardeş Afrika ülkesinde Büyükelçilik açmayı hedefliyoruz.

Afrika’ya açılım politikamızla sağlanan ivmenin önemli bir göstergesi ise bu adımlarımızın karşılıksız kalmamasıdır. Afrika’ya açılım politikamızda dönüm yılı olan 2008 başında beşi Sahra’nın güneyinde olmak üzere 10 Kıta ülkesinin Ankara’da Büyükelçiliği mevcutken, bu sayı 2013 yılında toplam 26’ya yükselmiştir. Ayrıca, sekiz ülke daha ülkemizde Büyükelçilik açmayı kararlaştırmıştır.

Afrika’ya açılım politikamızda ön plana çıkan unsurlardan biri de giderek sıklaşan karşılıklı üst düzey ziyaretlerdir. 2013 yılında, Kamerun Cumhurbaşkanı (17-18 Ocak), Gana Cumhurbaşkanı (21-24 Ocak), Benin Cumhurbaşkanı (12-15 Mart), Gine Dışişleri Bakanı (5 Nisan), Mali Dışişleri Bakanı (6-7 Nisan), Burkina Faso Dışişleri Bakanı (8-10 Mayıs), Somali Başbakanı (25-30 Eylül) ve Somali Cumhurbaşkanı (29 Ekim) ülkemizi ziyaret etmiştir. Ayrıca, Sudan, Güney Sudan, Cibuti, Somali, Zambiya, Gambiya, Nijer, Gabon, Kongo Demokratik Cumhuriyeti ve Angola’dan Bakan düzeyinde çok sayıda ziyaret yapılmıştır.

Tarafımızdan yapılan ziyaretler çerçevesinde ise, 27-28 Ocak 2013 tarihlerinde Addis Ababa’da düzenlenen 20. Afrika Birliği (AfB) Zirvesi’nde ülkemiz Kalkınma Bakanı Sayın Cevdet Yılmaz başkanlığındaki bir heyetle temsil edilmiştir. Kalkınma Bakanı Sayın Cevdet Yılmaz ayrıca, Başbakan Yardımcısı Sayın Bekir Bozdağ’a refakaten 23-24 Şubat 2013 tarihlerinde Mogadişu ve Hartum’u ziyaret etmiş ve Sudan’da TİKA projelerinin açılışlarına katılmıştır. TBMM Başkanı Sayın Cemil Çiçek ise 20-22 Ocak 2013 tarihlerinde İslam İşbirliği Teşkilatı Parlamento Birliği’nin 8. Konferansı vesilesiyle Hartum’u

ziyaret etmiştir. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sayın Taner Yıldız da 26 Mayıs 2013 tarihinde Sudan'a bir ziyaret gerçekleştirmiştir.

Sayın Başbakanımız, 6-8 Ocak 2013 tarihlerinde beraberinde Başbakan Yardımcısı Sayın Bekir Bozdağ ile Ekonomi Bakanı Sayın Zafer Çağlayan, milletvekilleri ve işadamlarından oluşan 300 kişilik bir heyetle Gabon'u ziyaret etmiştir. Sayın Başbakanımız ayrıca, 8-9 Ocak 2013 tarihlerinde Nijer'i, 9-10 Ocak günlerinde ise Senegal'i ziyaret etmiştir. Başbakan Yardımcısı Sayın Bekir Bozdağ, 10-14 Haziran 2013 tarihlerinde KEK Eşbaşkanı olarak Kongo Cumhuriyeti'ni ziyaret etmiştir. Milli Savunma Bakanı Sayın İsmet Yılmaz, 6-7 Ocak 2013 tarihinde Sayın Cumhurbaşkanımızı temsilen Gana Cumhurbaşkanı Mahama'nın yemin törenine katılmıştır.

Kıta ülkeleriyle Dışişleri Bakanlıkları arasında istişarelere de önem vermekteyiz. Bu kapsamda, 2013 yılı içerisinde Sudan, Kongo Cumhuriyeti, Benin, Zambiya, Malavi ile siyasi istişareler tertiplenmiştir.

Öte yandan, Afrika'ya açılım politikamız üçüncü ülkelerin de ilgisini çekmeye devam etmiş ve bu çerçevede 2013 yılı içerisinde ABD, Portekiz ve İtalya'yla Afrika konulu siyasi istişareler düzenlenmiştir.

Afrika ülkeleriyle ekonomik ilişkilerimiz ve ticaret hacmimiz de son yıllarda önemli gelişme göstermiştir. SAGA ülkeleriyle 2000 yılında 742 milyon Dolar olan ticaret hacmimiz, 2012 yılında ise yaklaşık 6,5 milyar Dolar'a ulaşmıştır.

Ülkemiz, Afrika ülkeleriyle ulaşım imkanlarını geliştirmek, işadamlarının karşılıklı olarak birbirleriyle temaslarını kolaylaştırmak, Türkiye'nin Afrika halklarının dünyaya ulaşımında bir kavşak noktası olmasını temin etmek ve halklar arasındaki bağlantıların güçlendirilmesini sağlamak amacıyla THY'nin Afrika'ya uçuşlarının sayısının artırılmasını teşvik etmektedir. THY halihazırda Afrika'da 25 ülkede 38 noktaya seferler düzenlemektedir.

Başta Sağlık Bakanlığımız, Kızılay Genel Müdürlüğü ve TİKA ile sivil toplum kuruluşlarımız olmak üzere Kıtanın hemen her noktasında Afrikalı kardeşlerimizle dayanışma içerisinde faaliyetlerimizi sürdürmekteyiz.

Siyasi ve ekonomik ilişkilerin yanısıra, Afrika'da 34 ülkede, 100'ün üzerinde Türk okulu Afrikalı çocuklara eğitim vermektedir.

1991-2011 döneminde Afrika ülkelerine, askeri eğitim ve kurslar hariç, toplam 3.254 burs kontenjanı açılmıştır. Bu burslardan 864'ü kullanılmıştır. 2012-2013 eğitim dönemi için SAGA ülkelerinden 561 öğrenci için burs tahsis edilmiştir.

Bakanlığım Diplomasi Akademisi tarafından 1992 yılından bu yana düzenlenen “Uluslararası Genç Diplomatlar Eğitim Programı”na bugüne kadar Afrika ülkelerinden yaklaşık 200 diplomat katılmıştır.

Türkiye, Afrika’da barış ve istikrarın sağlanması faaliyetlerine katkıda bulunmaya önem atfetmektedir. Bu doğrultuda ülkemiz, Afrika’da halen görev yapmakta olan altı BM Misyonu’ndan beşine mütevazı rakamlarla da olsa ağırlıklı olarak polis unsurlarıyla (MONUSCO/KDC, UNAMID/Darfur, UNMISS/Güney Sudan, UNOCI/Fildişi Sahili ve UNMIL/Liberya) personel katkısında bulunmaktadır.

Türkiye, kendi tarihi tecrübesini, toplumsal, siyasal ve kültürel birikimini, sahip olduğu imkan ve kaynakları Afrikalı yönetimlerle ve halklarla “Afrika sorunlarına Afrika çözümleri” ilkesi çerçevesinde ve karşılıklı fayda temelinde paylaşmaya devam edecektir.

Öte yandan, Afrika’ya yönelik politikalarımızda **Somali**’nin pilot bir konumu vardır. Somali’ye kapsamlı yardım faaliyetlerimiz hız kaybetmeden devam etmekte olup, bu çerçevede, Mogadişu merkezli olarak altyapı, eğitim ve sağlık alanlarında çalışmalar sürdürülmektedir. Ayrıca, Somali Hükümeti’nin acil bütçe ihtiyaçlarına destek olmak üzere Haziran ayından itibaren bu yılın sonuna kadar ayda 5 milyon Dolar yardım sağlanmaktadır. Somali’ye yaptığımız kalkınma yardımlarının ve taahhütlerimizin toplamı da 300 milyon Dolar’a ulaşmıştır.

Somali güvenlik güçlerinin eğitimi amacıyla 120 subay ve astsubayın eğitimine Eylül ayında İstanbul’da başlanmıştır. Öte yandan, Mogadişu Havalimanı’nın işletmesi 15 Eylül 2013 tarihi itibarıyla bir Türk şirketi tarafından üstlenilmiştir. Mogadişu Limanı’nın işletmesinin de bir Türk şirketi tarafından üstlenilmesi çalışmalarının kısa süre içerisinde sonuçlandırılması planlanmaktadır.

Türkiye, Somali’ye yönelik uluslararası yardım çabaları bağlamında da öncü bir rol oynamakta, kurulan mekanizmaların yönetiminde yer almakta ve bunları yönlendirmektedir.

Afrika’ya artan ilgimizin en somut göstergesi olan Somali’deki başarımıza güvenlik ortamının gölge düşürmesine izin verilmemesi elzemdir. Buradaki mevcudiyetimizin, karşılaşılan sınamalara rağmen güçlenerek devamı, Afrika’ya açılım politikamızdaki ısrar ve irademizin tüm dünya önünde teyidi açısından önem taşıyacaktır.

LATİN AMERİKA VE KARAYİPLER

Türkiye-Latin Amerika ilişkileri esasen uzun bir geçmişe sahiptir. Bölgeyle ilişkilerimiz dostane süregelmiş, ancak coğrafi uzaklık ve temas azlığı gibi nedenlerle arzulanan seviyeye ulaşamamıştır. Bununla birlikte, çok yönlü dış politikamız çerçevesinde ilişkilerimizi geliştirmek amacıyla son on yılda bölgeye yönelik daha aktif bir dış politika izlenmeye başlanmıştır. Nitekim 1998 yılında kabul edilen “Latin Amerika ve Karayiplere Açılım Stratejisi”nin devamı olarak 2006 yılının Türkiye’de Latin Amerika ve Karayip Yılı ilan edilmesiyle ilişkilerimiz önemli ivme kazanmıştır.

Bölge ülkeleriyle üst düzey temasların sıklaştırılmasına, mevcut ahdi durumun kuvvetlendirilmesi amacıyla ticari, ekonomik, askeri, kültürel, teknik işbirliği anlaşmaları imzalanmasına, ticaretin geliştirilmesi hedefiyle iş konseyleri kurulmasına, fuarlara katılım ve tanıtım faaliyetleri düzenlenmesine ve ülkemizin tanıtımının sağlanması amacıyla da diplomatik temsilin ve kültürel etkileşimin artırılmasına öncelik verilmektedir.

Başlıca bölge ülkeleri ile ülkemiz arasında karşılıklı üst düzey ziyaretler son dönemde ivme kazanmıştır. Nitekim 2009-2013 döneminde Arjantin, Brezilya, Kolombiya, Ekvator, Şili, Kosta Rika ve St. Vincent ve Grenadinler Cumhurbaşkanı; Bahamalar ve Barbados Başbakanları; Arjantin, Brezilya, Kolombiya, Ekvator, Meksika, Nikaragua, Paraguay, Kosta Rika ve Venezuela Dışişleri Bakanları ülkemizi ziyaret etmişlerdir.

Bu dönemde başlıca bölge ülkeleri ile ülkemiz arasındaki ilişkilerin hukuki altyapısı da büyük ölçüde tamamlanmış, siyasi istişare mekanizmaları kurulmuş, ayrıca ilişkilerimizin parlamenter boyutunun geliştirilmesi amacıyla TBMM’de Dostluk Grupları oluşturulmuştur.

Peru, Kolombiya, Ekvator ve Dominik Cumhuriyeti’nde Büyükelçiliklerimizin, Sao Paulo’da ise Başkonsoloslüğümüzün açılması ve Panama Büyükelçiliğimizin de önümüzdeki dönemde faaliyete geçmesiyle son dört yılda bölgedeki diplomatik ve konsüler temsilcilik sayımız iki katına çıkarak 12’ye ulaşmış olacaktır. Aynı dönemde Peru, Kolombiya ve Ekvator da Ankara Büyükelçiliklerini açmış, Brezilya, Arjantin ve Panama’nın İstanbul Başkonsoloslukları faaliyete geçmiştir. 2014’ün ilk yarısında Kosta Rika’yla karşılıklı olarak Büyükelçilik açılması için de çalışmalarımız başlamıştır. Ayrıca, Panama, Guatemala ve Nikaragua ülkemizde Büyükelçilik açmayı arzu

ettiklerini bildirmiştir. Halihazırda ülkemizde dokuz bölge ülkesinin Büyükelçiliği bulunmaktadır.

590 milyon nüfusa, 6 trilyon Dolar'ı aşan GSYİH'ya ve 1,7 trilyon Dolar'a ulaşan toplam ticaret hacmine sahip bu bölgeyle ekonomik ve ticari ilişkilerin geliştirilmesi hedefi doğrultusunda öncelikle temel anlaşmaların tamamlanması hedeflenmiştir. Bu bağlamda 13 ülkeyle (Arjantin, Brezilya, Ekvator, Guatemala, Guyana, Jamaika, Kolombiya, Küba, Meksika, Paraguay, Peru, Şili ve Uruguay) imzalanan Ticari ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmaları çerçevesinde Karma Ekonomik Komisyon (KEK) mekanizmaları için gerekli hukuki altyapı oluşturulmuştur.

Neticede bölge ülkeleriyle ticaret hacminde kayda değer artışlar sağlanmış, 2000 yılında 919 milyon Dolar seviyesinde olan dış ticaret hacmimiz 8 milyar Dolar'ı aşmıştır. Bölgede 2012 yılında ticaret hacmimizin en yüksek olduğu ülke, yaklaşık 3 milyar Dolar ile Brezilya olmuştur. Brezilya'yı Meksika (1 milyar 73 milyon Dolar), Kolombiya (966 milyon Dolar), Arjantin (685 milyon Dolar) ve Şili (641 milyon Dolar) izlemektedir.

Ekvator, Kolombiya ve Güney Ortak Pazarı (MERCOSUR) ile STA imzalanması amacıyla müzakereler yürütülmektedir. Aynı zamanda, El Salvador, Meksika, Guatemala, Honduras, Kosta Rika, Nikaragua, Panama, Peru ve Karayipler Topluluğu (CARICOM) ülkeleriyle de STA imzalanması amacıyla görüşmelere başlanması hedeflenmektedir.

Bölgesel kuruluşlarla kurumsal bağların geliştirilmesine yönelik adımlarımıza da hız verilmiş olup, 2010 ve 2011 yıllarında sırasıyla MERCOSUR ve CARICOM'la istişare ve işbirliği mekanizmaları tesis edilmiştir. Bu yıl ise Peru, Meksika, Şili ve Kolombiya'nın üyesi oldukları ve temelde bir serbest ticaret kuruluşu olan Pasifik İttifakı'na gözlemci üye olunmuştur. Öte yandan, CARICOM'la tesis edilen mekanizmanın ilk toplantısının Dışişleri Bakanları seviyesinde İstanbul'da düzenlenmesi için hazırlıklarımız devam etmektedir. Tüm Latin Amerika ve Karayip ülkelerini çatısı altında toplayan Latin Amerika ve Karayip Devletleri Topluluğu'yla (CELAC) kurumsal ilişkiler tesis etme yönündeki talebimiz üye ülkelere olumlu karşılanmış olup, geçtiğimiz Eylül ayında New York'ta yapılan BM 68. Genel Kurulu marjında Türkiye-CELAC Genişletilmiş Troika toplantısının ilki düzenlenmiş, ikinci toplantının ise gelecek yıl İstanbul'da gerçekleştirilmesi hususunda mutabakata varılmıştır.

Türkiye, Latin Amerika ve Karayipler'deki bölgesel bütünleşme çabalarını yakından izlemekte ve bu yöndeki faaliyetlere katkı sağlamaya çalışmaktadır.

Ayrıca, coğrafi konumu nedeniyle tabii afetlere maruz kalan bölge ülkelerine yardımlarımız devam etmiştir. Kalkınma ve insani yardım alanında bölge ülkeleriyle TİKA kanalıyla ortak projeler geliştirilmektedir. Ayrıca, ülkemiz Karayip Kalkınma Fonu'na 2009'dan bu yana toplam 6 milyon Dolar katkı yapmıştır. Haiti'de 2010 yılında meydana gelen deprem sonrasında bu ülkeye aynı ve nakdi yardımda bulunulmuştur. Güvenliğin ve asayişin sağlanması için teşkil edilen BM Haiti misyonu MINUSTAH bünyesinde Emniyet Genel Müdürlüğümüz mensupları da görev yapmaktadır.

Neticede, ilişkilerimizin her alanda güçlenmekte olduğu Latin Amerika ve Karayip ülkeleriyle işbirliğimizin daha da geliştirilmesine yönelik çalışmalarımız devam etmektedir.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER

İkinci Dünya Savaşı'ndan galip çıkan devletlerin önderliğinde kurulan bir "dünya örgütü" niteliğindeki Birleşmiş Milletler (BM), uluslararası politikada meydana gelen köklü değişikliklere ve nitelik değiştiren sorunlara rağmen, kurulduğu 24 Ekim 1945 tarihinden günümüze dek uluslararası barış, istikrar ve güvenliğin sağlanmasında önemli bir rol oynamayı sürdürmektedir.

Nitekim BM, dünya üzerinde barış, huzur ve istikrarın korunmasından ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda her bireyin insan onuruna yaraşır bir yaşam sürmesine kadar her alanda uluslararası işbirliğinin sağlanması için en meşru ve kapsayıcı platformu teşkil etmektedir.

Bu anlayış doğrultusunda Türkiye, kurucu üyelerinden biri olduğu BM'de son yıllarda çok daha aktif bir yaklaşım benimsemekte ve Örgüt gündeminde bulunan tüm konularla yakından ilgilenmektedir. Ülkemiz, gerek BM Genel Kurulu düzeyindeki faaliyetlere, gerek ilgili Komitelerdeki çalışmalara olabildiğince etkin bir şekilde katkı sağlamaya çalışmakta, farklı grup ve örgütlere üyeliğimizden de istifadeyle, gündemdeki konularda yapıcı, uzlaştırıcı ve yönlendirici bir rol oynamaya gayret etmektedir.

Başka bir ifadeyle, uluslararası toplumun sorumlu bir üyesi olarak Türkiye, Örgütü her alanda desteklemekte, çalışmalarına aktif bir biçimde katkı sağlamayı kendisine görev addetmekte ve birçok alanda BM şemsiyesi altında ön alıcı bir rol üstlenmektedir.

Bunlar arasında arabuluculuk konusunda başlattığımız girişim ve en az gelişmiş ülkelere yönelik olarak üstlendiğimiz sorumluluklar BM içinde farklı alanlarda oynadığımız öncü roller için çarpıcı örnekler teşkil etmektedir.

Keza, ülkemiz ile İspanya'nın öncülüğünde başlatılan ve halihazırda en geniş katılımlı BM girişimi niteliğini taşıyan Medeniyetler İttifakı'nın Dostlar Grubu da 138 ülke ve uluslararası örgütü bünyesinde barındırmaktadır.

Türkiye, tarihsel temellere dayanan uluslararası sorumluluğunun da bilinciyle, Medeniyetler İttifakı'nın karşılıklı anlayış ve saygı ortamını güçlendirme çabalarına katkıda bulunmayı sürdürecektir.

Türkiye'nin BM gündemindeki konularda üstlendiği rol ve sorumluluklar bağlamında 48 yıllık aranın ardından 2009-2010 döneminde geçici üye olduğu BM Güvenlik Konseyi'ndeki çalışmaları da özel bir ağırlık taşımıştır. Nitekim ülkemiz bu dönemde, uluslararası barış ve güvenliğin güçlendirilmesine; terörizm, uyuşturucu kaçakçılığı ve organize suçlarla mücadeleye; kalkınmaya ilişkin konularda uluslararası toplum tarafından daha etkin yöntemler geliştirilmesine ve uluslararası hukuk temelinde şekillenecek bir uluslararası düzenin tesisine etkin katkılarda bulunmuştur.

Bu başarılı performansımız da gözönünde tutularak, bir yandan uluslararası barış, güvenlik, istikrar ve refaha katkılarımızı artırmak, diğer yandan insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü gibi temel ilke ve değerlerin güçlendirilmesine yönelik çalışmalarımızı daha da ilerletmek azim ve kararlılığıyla, BM Güvenlik Konseyi 2015-2016 dönemi geçici üyeliğine adaylığımızı açıklamış bulunmaktayız.

Öte yandan, dış politikamızın temel unsurlarından biri olan, bölgemizde ve dünyada barış ve istikrarın tesis edilmesine ve güçlendirilmesine katkıda bulunma hedefi doğrultusunda, ülkemiz, BM barışı koruma/destekleme harekâtlarına da güçlü bir şekilde iştirak etmektedir. 31 Ekim 2013 itibariyle dünyanın çeşitli yerlerine konuşlandırılmış 10 BM barış operasyonuna ülkemiz 210 asker, 161 sivil polis ve iki uzman olmak üzere toplam 373 personel ile katkıda bulunmaktadır.

Türkiye aynı zamanda, BM'nin değişen dünya koşullarına ayak uydurabilmesi amacıyla devam eden reform çalışmalarını da yakından izlemekte ve sürece aktif katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda ülkemiz başta Güvenlik Konseyi olmak üzere BM'nin günümüz denge ve dinamiklerini yansıtan etkin, demokratik ve şeffaf bir yapıya kavuşturulmasını arzu etmekte ve bu yöndeki tüm çabalara güçlü destek vermektedir. Nitekim 2014 yılının ilk yarısında BM reformu

konulu Bakanlar düzeyinde bir toplantının evsahipliğimizde Türkiye’de yapılması öngörülmektedir.

Diğer taraftan, İstanbul’u bir BM merkezi haline dönüştürme politikamız da kararlılıkla sürdürülmektedir. Bu çerçevede 2011 yılında Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) Bölgesel Ofisi ile BM Kalkınma Programı (UNDP) Uluslararası Kalkınmada Özel Sektör Merkezi’nin İstanbul’da faaliyete geçmesi, çabalarımıza güç katmış ve İstanbul’un görünürlüğünü artırmıştır.

Ayrıca UNDP Avrupa ve Bağımsız Devletler Topluluğu Bölgesel Merkezi’nin İstanbul’a taşınmasına ilişkin anlaşma, BM 68. Genel Kurulu sırasında 27 Eylül 2013 tarihinde New York’ta imzalanmış; BM Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlendirilmesi Birimi’nin (UN WOMEN) Avrupa ve Orta Asya’dan sorumlu bölgesel ofisinin de İstanbul’da açılması kararı alınmıştır.

Bunlara ilave olarak, BM’nin arabuluculuk faaliyetlerinde yararlanılabilecek bir merkezin de dahil olduğu diğer BM program ve kuruluşlarının da İstanbul’a getirilmesine yönelik girişimlerimiz sürdürülmektedir.

Öte yandan, BM 68. Genel Kurulu sırasında ayrıca, Türkiye’nin özellikle insani alanda ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeylerde sağladığı önemli katkılar temelinde, 2016 yılında ilk kez düzenlenmesi öngörülen BM Dünya İnsani Zirvesi’nin İstanbul’da gerçekleştirilmesine karar verilmiştir.

NATO

1952 yılında üye olduğumuz NATO, uluslararası güvenlik ve savunma politikamızın temel unsuru olma özelliğini sürdürmektedir. Avrupa-Atlantik bölgesi ve ötesinde istikrar ve barışın temini amacıyla üç kıtada, Kosova’dan Afganistan’a misyon ve operasyonlar yürüten İttifak ayrıca Kafkaslar, Orta Asya, Doğu Avrupa, Orta Doğu ve Akdeniz bölgelerinde kurduğu ortaklık ilişkileri vasıtasıyla da uluslararası güvenlik ve istikrara önemli katkılar sağlamaktadır.

Talebimiz çerçevesinde NATO Dışişleri Bakanlarının 4 Aralık 2012 tarihinde yapılan toplantısında, Suriye kaynaklı balistik füze tehdidine karşı hava savunma sistemlerimizin takviye edilmesi kararı alınması ve bu bağlamda üç müttefikimiz tarafından ülkemizde Patriot füze sistemlerinin konuşlandırılması, İttifak dayanışmasının vurgulanmasının yanısıra, NATO’nun savunma gereksinimlerimizin karşılanması açısından taşıdığı önemi bir kez daha ortaya koymuştur.

İttifakın önde gelen üyelerinden olan Türkiye de, uluslararası barışın sağlanması ve korunmasına verdiği önemin ışığında, NATO'nun gerek askeri gerek siyasi etkinliğinin muhafazası için çaba sarfetmekte, bu çerçevede NATO'nun tüm operasyonlarında önemli rol oynamaktadır. Keza ülkemiz, füze savunmasından yetenek geliştirilmesine kadar NATO'nun gündemindeki tüm konularda İttifak dayanışmasının ve müşterek savunmanın gereklerini yerine getirmektedir.

Türkiye ayrıca, İttifakın genişlemesinin Avrupa-Atlantik alanının bütününde güvenlik ve istikrarın daha da pekişmesine katkıda bulunduğuna inanmaktadır. Yeni üyelerin İttifaka katılımlarının aynı zamanda özgür ve birleşik bir Avrupa'nın oluşturulması amacına hizmet edeceği anlayışıyla ülkemiz, NATO'nun "açık kapı" politikasını başından beri desteklemiştir. İttifak'ın "açık kapı" politikasının teyidi bağlamında üyelik perspektifi bulunan ülkelere açık mesajlar verilmesine önem atfetmekteyiz. Bu çerçevede İttifaka üyelik perspektifine sahip Gürcistan, Bosna-Hersek, Makedonya ve Karadağ'la 2013 Nisan ayındaki NATO Dışişleri Bakanları Toplantısı marjında Romanya ve Polonya Dışişleri Bakanlarının da katılımıyla bir toplantı düzenledik. Sözkonusu toplantı, anılan ülkelere ulusal reformlarını devam ettirerek, Avrupa-Atlantik kurumlarıyla bütünleşmeleri yönünde olumlu ve teşvik edici güçlü bir mesaj oluşturmuştur.

Öte yandan, NATO'nun Yeni Stratejik Konsepti'nde üç temel görevden biri olarak benimsenen "işbirliğine dayalı güvenlik" anlayışının doğal bir uzantısı olarak, NATO'nun ortaklarıyla ilişkileri de İttifak gündeminde giderek ön plana çıkmaktadır. NATO'nun küresel barış ve güvenliğe yapmakta olduğu katkılar bağlamında, ortaklık mekanizmaları İttifak'ın yumuşak gücü olarak önem kazanmıştır. Bu konunun NATO'nun 2014 yılında yapılması öngörülen Zirve Toplantısında gündemin ana unsurlarından birini teşkil etmesi beklenmektedir. Bölgesel ve küresel güvenliğe yönelik genel yaklaşımımızla uyumlu olarak, NATO'nun ortaklık ilişkilerinin geliştirilmesinde yapıcı bir rol oynamaktayız.

Küresel ekonomik kriz ve savunma bütçelerindeki kesintiler ışığında, yetenek geliştirme başta olmak üzere NATO-AB işbirliğinin her alanda ilerletilmesi, NATO gündeminde üst sıralardaki yerini korumaktadır. Türkiye bu anlayışla, NATO ile AB arasındaki stratejik işbirliğini ve ayrıca AB'nin Ortak Güvenlik ve Savunma Politikasını (OGSP) desteklemektedir. Ülkemizin bu yaklaşımı NATO üyeliğinin, AB üyelik perspektifinin ve bunun da ötesinde uluslararası barış ve istikrarı pekiştirme yanlısı politikasının doğal bir sonucudur.

AB, OGSP'ye daha etkin dahilimiz konusunda ülkemize vermiş olduğu taahhütleri gereğince yerine getirmemektedir. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY), 2004'te AB'ye üye olmasının ardından, OGSP'ye daha fazla dahil

olma yönündeki çabalarımızı, AB'yle güvenlik anlaşması imzalamamızı ve Avrupa Savunma Ajansı'yla resmi ilişki kurmamızı engellemeye başlamıştır. Ülkemiz bu konudaki görüşlerini her düzeyde gerek müttefiklerine, gerek AB üyesi ülkelere iletmektedir. Bundan sonraki süreçte, bazı ülkelerin arzu ettiği üzere NATO ile AB arasındaki işbirliği bağlamında yeni bir sayfa açılmak isteniyorsa, bunun için öncelikle Kıbrıs sorununa tarafların ortak mutabakatıyla kapsamlı çözüm getirilmesi ve AB'nin ülkemize yönelik taahhütlerini yerine getirmek için somut adımlar atması gerekmektedir.

Bu çerçevede, Aralık 2013'te düzenlenecek güvenlik ve savunma konularına odaklı AB Zirvesinden beklentilerimizi ortaya koyan bir Düşünce Kağıdı 16 Eylül 2013 tarihinde ülkemiz tarafından yayımlanmıştır. Söz konusu Düşünce Kağıdı'nda yer alan ve ülkemizin OGSP karar şekillendirme süreçlerine NATO ile AB arasındaki "Uzlaşmış Çerçeve"de belirlenen boyutlarda müdahil kılınmasını amaçlayan öneriler, AB makamlarının yanısıra, AB üyeleri ve AB üyesi olmayan müttefiklerimizin dikkatine getirilmektedir.

NATO-AB işbirliği bağlamında karşılaştığımız engellemelere karşın ülkemizin OGSP'ye katılımı, gerek Avrupalı bir NATO Müttefik, gerek AB'ne katılım sürecinde olan aday ülke sıfatımızla ulusal güvenlik siyasamızın bir gereği olarak görülmektedir. Bu çerçevede bilhassa yakın çevremizdeki OGSP misyonlarına katkımızın sürdürülmesi öngörülmektedir. Türkiye halihazırda Bosna-Hersek'teki Althea Operasyonu'na, Kosova'daki EULEX Misyonu'na ve Filistin'deki EUPOL COPPS Misyonu'na iştirak etmektedir. Öte yandan, ülkemizin özellikle yakın coğrafyasındaki gelişmelere ilişkin olarak OGSP'ye verdiği siyasi desteğin de büyük önem taşıdığını düşünüyoruz.

NATO-Rusya ilişkileri de Avrupa-Atlantik bölgesinin güvenliği açısından özel önem arz etmektedir. NATO ile RF arasında hem siyasi diyalog hem de pratik işbirliği boyutlarını içeren NATO-Rusya Konseyi, RF'nin İttifak ve Batı'yla işbirliği ve etkileşiminin sürdürülmesi bağlamında önemli bir araç işlevi görmektedir. İkili temelde iyi ilişkiler yürütmekte olduğumuz RF'yle NATO kapsamında da diyalogun sürdürülmesinin karşılıklı güvenlik çıkarlarımızın gereği olduğunu ve bu çerçevede, füze savunmasının yanısıra, özellikle terörizm, uyuşturucuyla mücadele, kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesi ve harekâtlar gibi alanlarda işbirliğinin devamında yarar bulunduğunu düşünüyoruz.

KARADENİZ'DE DENİZ GÜVENLİĞİ

Karadeniz'de bölgesel işbirliği yoluyla istikrarın güçlendirilmesine önem verilmektedir. Ülkemiz özel koşulları bulunan Karadeniz'de seyir emniyeti, güvenliğin tesisi, deniz çevresinin korunması ve balıkçılık gibi alanlarda gerçekleştirilecek her türlü faaliyetin doğrudan Karadeniz'e sahildar altı ülkenin sorumluluğunda yürütülmesi gerektiğini; diğer ülkelerin ve AB gibi örgütlerin olası katkılarının ise, mevcut işbirliği mekanizmalarını desteklemeye ve gerektiğinde bu mekanizmalarla işbirliği tesis etmeye yönelik olabileceğini savunmaktadır.

Bu bağlamda, ülkemizin öncülüğünde oluşturulan ve 12 yıllık bir maziye sahip olan Karadeniz Deniz İşbirliği Görev Grubu (BLACKSEAFOR) aradan geçen yıllar zarfında tüm sahildar ülkelerin deniz kuvvetleri arasında çok taraflı işbirliğinin geliştirilmesinde etkin rol oynamıştır. Bu meyanda, Ağustos 2012'den itibaren ülkemizce yürütülen BLACKSEAFOR dönem başkanlığı, Ağustos 2013'te Ukrayna'ya devredilmiştir. BLACKSEAFOR'un görev alanının gelişen güvenlik koşullarına uyarlanabilmesi amacıyla çabalarımız devam edecektir.

Öte yandan, şüpheli gemilerin izlenmesi amacıyla keza ülkemiz tarafından hayata geçirilen "Karadeniz Uyumu Harekatı"nın uygulama alanı genişlemekte olup, bunun yanında Karadeniz'e kıyıdaş ülkelerin sahil güvenlik birimleri arasında da deniz güvenliği konularında işbirliği yapılmaktadır.

Karadeniz'de ayrıca, tüm kıyı devletlerinin temsil edildikleri bir sahil güvenlik işbirliği forumu mevcuttur. Ülkemiz liderliğinde 2006 yılında tesis edilmiş olan "Karadeniz'e Sahildar Ülkeler Sınır/Sahil Güvenlik Teşkilatları İşbirliği Forumu" (BSCF), çalışmalarına da etkin katkılarımız bulunmaktadır.

Ayrıca, Türkiye, Bulgaristan, Gürcistan, Romanya, Rusya Federasyonu ve Ukrayna arasında Karadeniz'de arama-kurtarma hizmetleri konusunda yürürlükte olan "Karadeniz'e Sahildar Ülkeler Arasında Deniz Arama ve Kurtarma Faaliyetlerinde İşbirliği Sağlanması Hakkındaki Anlaşma" çerçevesinde Karadeniz'de seyreden tüm gemilerin ve hava taşıtlarının bir kaza ile karşı karşıya kalması durumunda verilecek arama-kurtarma hizmetlerinde tüm sahildar ülkeler işbirliği yapmaktadır.

Ülkemiz Karadeniz'de deniz güvenliğinin güçlendirilmesi amacı ve bölgesel sahiplenme anlayışıyla sözkonusu işbirliği mekanizmalarından etkin biçimde istifade edilmesi yönündeki gayretlerini sürdürmektedir.

Öte yandan, 20 Temmuz 1936 tarihli Montrö Sözleşmesi Karadeniz’de barış, güvenlik ve istikrarın sağlanmasında asli unsur olup, ülkemizde tarafsızlık içinde ve titizlikle uygulanmaktadır. Bu çerçevede, Montrö Sözleşmesi’nin aradan geçen süre zarfında başarıyla uygulanmış olması Sözleşmeyle oluşturulan dengenin kalıcılığının bir göstergesi ve teminatıdır.

AVRUPA KONSEYİ VE İNSAN HAKLARI

Uluslararası toplumun saygın bir üyesi olarak, insan haklarının korunması ile demokrasi ve hukukun üstünlüğünün ülkemizde ve dünyada geliştirilmesine yönelik çabalarımızı sürdürüyoruz.

Dış politikamızın da öncelikli alanları arasında yer alan insan hakları konusunda uluslararası alanda görünürlüğümüzü ve etkinliğimizi artırmaya önem vermekteyiz. Uluslararası insan hakları belgelerine taraf olan ülkemiz, başta **Avrupa Konseyi** olmak üzere ilgili uluslararası örgüt ve mekanizmalarla işbirliğini artırarak sürdürmektedir.

Ülkemizde devam eden reform süreci çerçevesinde 2013 yılı içinde kabul edilen dördüncü yargı reformu paketi, 30 Eylül 2013 tarihinde açıklanan demokratikleşme paketi, Türkiye İnsan Hakları Kurumu’nun ve Kamu Başdenetçiliği’nin faaliyete geçerek başvuru kabul etmeye başlamaları gibi gelişmeler uluslararası planda da yakından takip edilmiş ve takdir kazanmıştır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) hükümleri ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin (AİHM) içtihadı, ülkemizde son yıllarda gerçekleştirilen demokratik reformlar ile temel insan hak ve özgürlüklerine yönelik düzenlemeler bakımından da aydınlatıcı ve yol gösterici olmuştur. Sözleşme ve Mahkeme’nin geleceğine ilişkin hususlar tarafımızdan yakından izlenmeye devam etmektedir. Nitekim AİHM sistemini ve işleyişini geliştirici nitelikte değişiklikler getiren 15 No’lu Protokol tarafımızdan 13 Eylül 2013 tarihinde imzalanmış; AİHM’e, yerel mahkemelerde görülmekte olan belli bir dava kapsamında ilgili ulusal yargı makamının talebi üzerine tavsiye görüşü verme yetkisi tanıyan 16 No’lu Protokol’ün imza süreci ise devam etmektedir.

Tarafımızdan ayrıca, Avrupa ortak hukuk alanı içerisinde AB’nin ayrı bir tüzel kişilik olarak denetime tabi tutulabilmesi amacıyla, Birliğin AİHS’e katılım müzakerelerinde yapıcı ve teşvik edici bir tutum izlenmektedir. Böylelikle yurtdışında yaşayan vatandaş ve soydaşlarımız, AB üyesi ülkelerin münferit tasarruflarının yanısıra, AB’nin tasarrufları bakımından da Sözleşme korumasına kavuşmuş olacaktırlar.

Avrupa Konseyi'yle ilişkilerimiz üst düzey ziyaretlerle son dönemde pekiştirilmiş, AK Genel Sekreteri Thorbjorn Jagland, 5-7 Şubat 2013 ve 25 Haziran 2013 tarihlerinde, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi Başkanı Jean-Claude Mignon ise 12-15 Mayıs 2013 tarihlerinde ülkemizi ziyaret etmiştir.

İnsan haklarının korunmasını ve geliştirilmesini öncelikli siyasi hedefleri arasında benimseyen Türkiye, çeşitli ülkelerdeki insan hakları ihlallerini de dünya kamuoyunun dikkatine getirmeye çalışmaktadır. Bu kapsamda ülkemiz, BM'de Suriye'deki insan hakları ihlallerinin gündeme gelmesinde ve bu yönde kararlar çıkartılmasında aktif rol oynamıştır.

Ülkemiz, temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası mekanizmalara taraf olmaya ve bu çerçevede taraf olunan mekanizmalarda mümkün olan en üst seviyede temsil edilmeye önem vermektedir. Bunun son örneğini Birleşmiş Milletler Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi üyeliğine 2014-2017 dönemi için ülkemiz tarafından aday gösterilen Doç. Dr. Gün Kut'un seçilmesi teşkil etmiştir.

Başta Birleşmiş Milletler, AGİT, Avrupa Konseyi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi olmak üzere insan hakları alanında ilgili tüm kurum ve kuruluşlarla yakın mesai ve yapıcı işbirliğimizin 2014 yılı içinde de artırılarak sürdürülmesi öngörülmektedir.

AGİT, SİLAHSIZLANMA VE SİLAHLARIN KONTROLÜ

Kuzey Amerika, Avrupa, Kafkaslar, Karadeniz ve Orta Asya'dan toplam 57 ülkenin üye olduğu **Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT)**, güvenliğin siyasi-askeri, ekonomik-çevre ve insani boyutlarını bütünsel bir yaklaşımla ele alan "kapsamlı güvenlik" anlayışı sayesinde uluslararası güvenlik yapılanmaları içindeki önemini korumaktadır.

Her ne kadar AGİT'in Avrupa güvenliğindeki rolü NATO ve AB genişlemeleri neticesinde Avrupa-Atlantik coğrafyasında oluşan yeni stratejik durum nedeniyle sorgulanmaya başlamışsa da, AGİT'in etkinliğinin artırılması amacıyla 2009 yılında başlatılan süreci müteakip 2010 Kazakistan Dönem Başkanlığı sırasında Astana'da tertiplenen Zirve toplantısı, Örgüte ve faaliyetlerine belirli bir canlılık getirmiştir. 2013 Ukrayna Dönem Başkanlığı da bu süreci ileri taşımaya yönelik çabaları sürdürmektedir. Ülkemiz keza, AGİT'in güçlendirilmesine ve etkinliğinin artırılmasına yönelik gayretlere aktif katkı

sağlamaya devam etmektedir. Bu kapsamda, 5-6 Aralık 2013 tarihlerinde Kiev’de düzenlenen AGİT Bakanlar Konseyi Toplantısı’na katılmış bulunmaktayım.

Türkiye, Örgüt içinde giderek pekiştiği görülen doğu-batı ayrışmasının giderilmesi yönünde de çaba sarf etmektedir. Örgütün her üç boyutundaki faaliyetlerinin dengelenmesi ve karar alma sürecinde oydaşma kuralının muhafazası da önem attığımız hususlardır.

Bunlara ilaveten, başta Yukarı Karabağ ihtilafı olmak üzere sürüncemede kalan ihtilafların çözüm süreçlerinin hızlandırılmasını ve somut sonuçlar alınmasını teminen Örgütün faaliyet ve kaynaklarını “siyasi çözüm” unsuruna yönlendirmeye çalışmaktayız. AGİT’in NATO ve AB genişleme süreçleri dışında kalan Kafkasya, Karadeniz ve Orta Asya ülkelerinde istikrar ve güvenliğin tesisine yönelik rolünün artarak devamını gerekli görüyor, bu yöndeki faaliyetleri destekliyoruz.

Ülkemiz ayrıca, yabancılara karşı ayrımcılık, ırkçılık ve hoşgörüsüzlükle mücadele konularının Örgütün gündeminde yer almaya devam etmesini sağlamaktadır.

AGİT ülkelerinin tamamının üye olduğu, askeri faaliyetler üzerinde şeffaflık temin eden siyasi bağlayıcı nitelikteki Güven ve Güvenlik Artırıcı Önlemleri (GGAÖ) içeren Viyana Belgesi’nin (VB) güncellenmesine ilişkin çalışmalar kapsamında VB-2011 kabul edilmiştir. Ülkemiz bu belgenin elan devam eden güncelleme çalışmalarına da aktif şekilde katılmaktadır.

Konvansiyonel silahlar alanındaki en kapsamlı ve tek hukuki bağlayıcı düzenleme olan **Avrupa’da Konvansiyonel Kuvvetler Antlaşması (AKKA)** rejimi, halihazırda bir kriz içerisindedir. NATO’nun genişlemesine tepki olarak AKKA yükümlülüklerini 2007 yılında askıya almış olan RF’nin Antlaşma’ya geri dönmesi yönünde 2007-2008 ve 2010-2011 yıllarında NATO tarafından getirilen iki ayrı öneri üzerinde yürütülen müzakereler sonuçsuz kalmıştır.

Diplomatik çabaların sonuç vermemesi üzerine, ülkemizin de dahil olduğu AKKA’ya taraf NATO üyeleri ile Gürcistan ve Moldova, Antlaşma’nın uygulanmasını münhasıran RF’ye karşı olmak üzere 22 Kasım 2011 tarihinden itibaren durdurmuşlardır. AKKA ve ilgili belgelerden kaynaklanan yükümlülüklerimizi diğer üye ülkelere karşı uygulamaya devam etmekteyiz.

Bu meyanda, NATO müttefiklerinin Avrupa-Atlantik konvansiyonel güvenlik mimarisine dair yeni yaklaşımını tespit etmek üzere 2011 yılı sonuna doğru bir danışma süreci de başlatılmıştır. Söz konusu danışmalar kapsamında ülkemiz,

başta ABD olmak üzere müttefiklerle istişarelerde bulunmakta, ayrıca İttifak bünyesindeki Yüksek Düzeyli Görev Gücü çalışmalarına katkı sağlamaktadır.

Kitle imha silahlarının ve bunları fırlatma vasıtalarının yayılma riski uluslararası barış ve güvenliğe yönelik tehditler arasında ön sıralarda yer almaktadır. Yayılma riskinin yüksek olduğu bölgelere yakın bir coğrafyada yer alan Türkiye, uluslararası planda, silahların kontrolü, silahsızlanma ve yayılmanın önlenmesi çabalarına aktif destek vermektedir.

Türkiye yayılmanın önlenmesi alanındaki tüm temel uluslararası belgelere ve ihracat kontrol düzenlemelerine taraftır. Ülkemiz, nükleer yayılmanın önlenmesi rejiminin çerçevesini oluşturan **Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Antlaşması**'nın (NSYÖA) yayılmanın önlenmesi, silahsızlanma ve nükleer enerjiden barışçı amaçlarla yararlanma hakkını içeren üç temel boyutuna, birbirini tamamlayan unsurlar olarak eşit derecede önem vermektedir. Bu çerçevede Türkiye, yayılmanın önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlerin, NSYÖA'dan kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getiren ülkelerin nükleer enerjiden barışçı amaçlarla yararlanma hakkına engel teşkil etmemesi gerektiğini ilgili forumlarda güçlü biçimde savunmaktadır.

NSYÖA hedeflerinin hayata geçirilmesine yönelik çabaları desteklemek amacıyla Japonya ve Avustralya'nın öncülüğünde dünyanın farklı bölgelerinden 12 ülkenin (Türkiye, Japonya, Avustralya, Kanada, Almanya, Hollanda, Polonya, Meksika, Şili, BAE, Nijerya, Filipinler) Dışişleri Bakanları düzeyinde biraraya gelerek oluşturdukları **Nükleer Yayılmanın Önlenmesi ve Silahsızlanma Girişimi** (NPDI) içinde yer alan ülkemiz, grubun faaliyetlerine aktif katkı sağlamaktadır. Bu çerçevede, NPDI Dördüncü Bakanlar Toplantısı 27 Nisan 2012'de evsahipliğimde İstanbul'da düzenlenmiştir. Son NPDI Bakanlar Toplantısı ise 24 Eylül 2013 tarihinde 68. BM Genel Kurulu marjında New York'ta yapılmıştır.

Ülkemiz ayrıca, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın güvence denetimleri sisteminin güçlendirilmesine, Orta Doğu'da kitle imha silahlarından arındırılmış bölge tesisine ve Silahsızlanma Konferansı'ndaki tikanıklığın aşılmasına yönelik girişimlere aktif destek vermektedir.

Bu çerçevede, NSYÖA'nın 2010 yılındaki Gözden Geçirme Konferansında, Orta Doğu'nun kitle imha silahlarından arındırılması konusunda 2012 yılında bir Uluslararası Konferans düzenlenmesi kararı alınmasından büyük memnuniyet duymuştuk.

Ülkemiz, Orta Doğu'da Nükleer Silahlardan Arındırılmış Bölge Tesisi konusunda düzenlenmesi öngörülen bu konferansın ertelenmesinden endişe

duymaktadır. Zira, Orta Doğu'da uzun vadeli ve kalıcı barışın ön şartı, bölgenin nükleer, kimyasal ve biyolojik silahlardan arındırılmasıdır.

Konferansın bir an önce toplanabilmesi için, Konferansın tertipleycileri ABD, RF, İngiltere ve BM ve tüm bölge ülkelerine önemli görev ve sorumluluklar düşmekte olup, tarafımızdan tüm bölge ülkelerinin aktif katılımı ve yapıcı katkısı teşvik edilmektedir.

Özellikle NSYAÖ'ye taraf olmayan ve kapalı bir nükleer siyaset izleyen İsrail'in artık sürece dahil olma niyetini ortaya koyan adımlar atmasının zamanı gelmiştir.

Nükleer terörizmin ve nükleer ve radyolojik maddelere yetkisiz çevrelerce erişimin önlenmesi çabaları da yayılmanın önlenmesi rejiminin giderek ön plana çıkan bir diğer boyutunu teşkil etmektedir. Türkiye, yasadışı nükleer ticaretin ve nükleer terörizmin önlenmesi, ayrıca nükleer malzemenin güvenliğinin sağlanması hedeflerine yönelik çabaların birleştirilmesi amacıyla 26-27 Mart 2012'de Seul'de düzenlenen Nükleer Güvenlik Zirvesi'nde (NSS) Sayın Başbakanımızın başkanlığındaki bir heyetle temsil edilmiştir. Bir sonraki Zirve 24-25 Mart 2014'te Lahey'de yapılacaktır.

TERÖRİZMLE ULUSLARARASI MÜCADELE

Türkiye, ülke içinden ve dışından kaynaklanan terörizme hedef olmuş bir ülke olarak, terörle mücadelede uluslararası işbirliğinin geliştirilmesine yönelik çalışmalarda aktif rol almaktadır. Bu kapsamda, gerek uygulamanın gerek kavramsal çerçevenin geliştirilmesi çabalarına katkıda bulunmakta, gerekçesi ve amacı ne olursa olsun terörizmi “insana karşı işlenebilecek en ağır suçlardan biri” olarak nitelemektedir.

Ülkemiz, bu amaçla son dönemde terörizmle mücadele faaliyetlerini gerek uluslararası kuruluşlar nezdinde gerek ikili planda yoğunlaştırarak sürdürmektedir. Halihazırda 70'e yakın ülkeyle güvenlik işbirliği anlaşması imzalanmış olup, çok sayıda ülkeyle de anlaşma müzakereleri sürmektedir. Ülkemiz aynı zamanda, BM'nin bütün terörle mücadele sözleşmelerine ve protokollerine taraftır.

Bilindiği üzere Türkiye, 1970'li yıllardan bugüne kadar birçok terör örgütü tarafından hedef alınmıştır. Bu çerçevede, kökleri ülkemiz dışında olan ASALA, 17 Kasım ve El-Kaide gibi terör örgütlerinin yanısıra, etnik bölücü PKK, aşırı

sol ideolojiyi benimseyen DHKP/C, ya da dini istismar eden Hizbullah/İlim grubu gibi birçok terörist tehdit unsuru ile mücadele etmektedir.

PKK terör örgütünün tüm faaliyetlerinin sona erdirilmesi ise terörizmle mücadele çabalarımızın öncelikli hedefidir. Bu doğrultuda Hükümetimizce başlatılan sürece paralel olarak PKK'nın güney komşularımızın ülkemize mücavir bölgelerinde zemin kazanmaması için de temas ve girişimlerimiz devam etmektedir. Buna mukabil, Suriye'deki mevcut durum itibariyle, PKK iltisaklı oluşumların Suriye'nin kuzey bölgelerinde faaliyetlerini yoğunlaştırdığı gözlenmektedir. Bu tür oluşumların ülkemize yönelik bir tehdit haline gelmesinin engellenmesi için gerekli tüm tedbirler alınmaktadır.

Diğer taraftan, örgütün propaganda, finansman ve eleman temini faaliyetlerinin sona erdirilmesini ve teröristlerin ülkemize iadesini teminen özellikle Avrupa ülkeleri nezdindeki çabalarımız sürmektedir.

Propaganda faaliyetlerinin önlenmesine yönelik girişimlerimiz neticesinde PKK terör örgütü iltisaklı ROJ TV ile ana şirketi "Mezopotamya Yayıncılık A/S" aleyhine Danimarka adli makamlarınca 2005 yılında başlatılan süreç, 3 Temmuz 2013 tarihinde Danimarka Yüksek Mahkemesi'nin bu iki kuruluşu terörizmi iletme yasağını ihlalden suçlu bulması ve yüksek para cezasına çarptırmasıyla sonuçlanmış; ROJ TV'nin televizyon yayını yapma hakkı süresiz olarak geri alınmıştır. Yüksek Mahkemenin kararı PKK'nın terör örgütü olduğunu, ROJ TV'nin PKK terör örgütünün mali birimi olan "Ekonomik Mali Birim (EMB)" tarafından finanse edildiğini, PKK propagandası yaparak terörizmi teşvik eden ROJ TV yayınlarının ifade ve basın özgürlüğü kapsamında değerlendirilemeyeceğini, kanalın çalışanlarının da terör örgütüyle yakın ilişki içinde bulduklarını teyit etmesi bakımından önem taşımaktadır. Neticede ROJ TV, 19 Ağustos 2013 tarihinde iflas kararı almıştır. Mezopotamya Yayıncılık A/S şirketine bağlı diğer televizyon kanalları da (Nuçe TV, MMC) yayınlarını durdurmuştur. Bununla birlikte PKK, özellikle Norveç'ten yayın yapan Sterk TV ile İsveç'teki Nevruz TV yoluyla propaganda faaliyetlerini sürdürmektedir.

Örgütün diğer yasadışı faaliyetlerine karşı da geçtiğimiz yıl içinde çeşitli Avrupa ülkelerinde operasyonlar düzenlenmiştir. Bu çerçevede, örgütün finansman faaliyetlerine yönelik olarak Danimarka, Belçika, İspanya, Fransa ve Hollanda'da kolluk kuvvetlerince operasyonlar düzenlenmiştir. Operasyonların ardından gözaltına alınan örgüt mensuplarına ilişkin yargı süreçleri devam etmektedir.

AB'nin kanun uygulayıcı kurumu Europol tarafından her yıl mutaden hazırlanan AB Terörizm Durum ve Eğilim Raporunun (TE-SAT) güncel versiyonu 25

Nisan 2013 tarihinde yayımlanmıştır. Raporda, Avrupa'nın PKK'nın eleman toplama, eğitim, propaganda ve terörizmin finansmanı faaliyetleri için bir merkez olmaya devam ettiği, PKK'nın Avrupa'daki başlıca gelir kaynaklarının haraç toplama, kara para aklama, yasadışı göçmen kaçakçılığına yardım ve yataklık etme, insan ve uyuşturucu kaçakçılığı olduğu teyit edilmektedir. Raporda ayrıca, terör örgütlerinin küresel suç şebekeleri vasıtasıyla AB içinde ve dışında gelir temin edebildiği belirtilmekte, buna en iyi örnek olarak, terör eylemlerini finanse etmek ve desteklemek amacıyla PKK'nın yürüttüğü uyuşturucu ticareti faaliyetleri gösterilmektedir.

Geçtiğimiz yıl içinde ülkemizde şiddet eylemleri gerçekleştiren DHKP/C terör örgütüne karşı Avrupa'daki farkındalığın son dönemde artmaya başladığı gözlenmektedir. Almanya Federal Savcılığı ve Düsseldorf Mahkemesi'nin kararına istinaden 26 Haziran 2013 tarihinde Almanya, Belçika, Hollanda ve Avusturya'da yapılan operasyonlar DHKP/C ile mücadele bakımından önemli bir dönemeci teşkil etmiştir. Yunan güvenlik birimlerince Sakız Adası açıklarında 30 Temmuz 2013 tarihinde gerçekleştirilen operasyon ve ardından gelen gözaltılar müspet adımlar oluşturmuştur.

Ülkemiz, farklı coğrafyalarda gerçekleştirdiği eylemlerle uluslararası güvenliği tehdit eden El-Kaide bağlantılı dini istismar eden terör örgütleriyle de mücadelede ulusal düzeyde her türlü tedbiri en etkin şekilde almakta ve uluslararası alanda sürdürülen çabalara katkıda bulunmaktadır.

Terörle mücadele alanında diğer ülkelerle işbirliğimiz ilgili kurumlarımızın da katılımıyla ikili istişareler gerçekleştirilmesi suretiyle pekiştirilmektedir. Son bir yıllık dönemde AB, RF, Danimarka, İsveç, ÇHC ve İngiltere ile terörle mücadele istişareleri gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, Belçika ile terörle mücadele gündemiyle toplanan İkinci Dışişleri, İçişleri ve Adalet Bakanları Üçlü Toplantısı 22 Ocak 2013'te Brüksel'de yapılmıştır. Mevcut istişare mekanizmalarının sürdürülmesi ve ülkemiz açısından önem arzeden diğer ülkelerle de yeni mekanizmaların kurulması hedeflenmektedir.

Ülkemiz, terörle mücadelede uluslararası işbirliğinin geliştirilmesine yönelik çalışmalarda da aktif olarak rol almakta, BM'nin ve bölgesel kuruluşların kapasite geliştirme çabalarına katkıda bulunmakta, talep eden ülkelerle de kapsamlı ikili kapasite geliştirme programları düzenlemektedir. BM'de ve diğer ilgili forumlarda, uygun her fırsat ve zeminde terörizmle mücadele için en kararlı ve etkili önlemlerin alınmasını savunan Türkiye, terörizmin evrensel bir sorun olduğu gerçeğinden hareketle, özellikle 11 Eylül saldırılarından sonra BM, NATO, Avrupa Konseyi, AGİT, KEİ ve SELEC gibi uluslararası ve bölgesel kuruluşlarda aktif rol almaktadır.

Ayrıca, Türkiye'nin de dahil olduğu, 29 ülke ve AB'nin katılımıyla kurulan "Terörizmle Mücadele Küresel Forumu (TMKF)" terörizmle uluslararası mücadelede son dönemde başlatılan önemli bir girişim olarak değerlendirilmektedir. TMKF'nin şiddete varan aşırıcılık ve terörün her çeşidiyle mücadeleye yönelik bir platform olması amaçlanmaktadır. Katılımcıların bu alandaki ulusal tecrübe ve bilgi birikimlerinin, ayrıca sarf etmekte oldukları çabaların bir amaç birliği çerçevesinde, sivil odaklı girişimlerde biraraya getirilmesi hedeflenmektedir. Ülkemiz, TMKF'nin eşbaşkanlığını ilk iki yıl için ABD'yle birlikte üstlenmiştir. Bahsekonu dönem başkanlığımız TMKF'nin 26-27 Eylül 2013 tarihinde New York'ta gerçekleştirilen Dördüncü Bakanlar Oturumu ve Koordinasyon Komitesi Toplantısı'nda iki yıllığına uzatılmıştır. Bu toplantıda ayrıca, biri ülkemizin girişimiyle hazırlanan üç önemli mutabakat belgesi kabul edilmiştir.

Sözkonusu toplantıda, ABD tarafından TMKF çatısı altında, ancak TMKF'den bağımsız, katılımın gönüllülük esasına dayalı olacağı bir platform şeklinde faaliyet gösterecek, şiddete varan aşırıcılıkla mücadele amaçlı bir "Küresel Fon" teşkil edilmesi önerisinde bulunulmuştur. Bu Fon'la Kuzey Afrika, Sahel ve Afrika Boynuzu'ndaki ülkeler ile Pakistan ve Afganistan'a yönelik mevcut ve ileriye dönük projelere finansman desteği sağlanması hedeflenmektedir. Tarafımızdan, TMKF üyesi çeşitli ülkelerle birlikte anılan Fon'a ilke olarak destek ve katkı sağlanacağı açıklanmıştır.

Ülkemiz ayrıca, AB'yle birlikte TMKF'nin beş çalışma grubundan Afrika Boynuzu'na ilişkin olanının eşbaşkanlığını yürütmektedir.

Diğer taraftan, 1991 yılından beri üyesi bulunduğumuz Mali Eylem Görev Gücü (FATF), karapara aklanmasının ve terörün finansmanının önlenmesi (AML-CFT) konularında uluslararası standartları belirleyen ve mali piyasalar nezdinde ağırlığı bulunan bir yapıdır. Ülkemiz FATF üyeliğinden kaynaklanan yükümlülükleri yerine getirmeye yönelik olarak 2013 yılı içerisinde gerekli kanun ve yönetmelik değişikliklerini yapmış ve yürürlüğe koymuştur. Böylelikle, terörizmin finansmanı konusunda FATF içinde ülkemize yöneltilen bazı eleştiriler büyük oranda bertaraf edilmiş olup, 2014 yılı itibarıyla bu konudaki hukuki altyapıda olabilecek eksikliklerin giderilmesini teminen ilave tedbirlerin alınması planlanmıştır.

ULUSLARARASI EKONOMİ VE BÖLGESEL ÖRGÜTLER

Küresel ekonomideki ağırlık merkezinin gelişmiş ülkelere doğru kaymakta olduğu bir dönemden geçmekteyiz. Ekonomik ve mali

piyasalarda 2008 yılında başlayan krizin özellikle Amerika ve Avrupa üzerindeki olumsuz etkileri azalmakla beraber halen devam etmektedir.

Gelişmekte olan ülkelerin artan ekonomik güçlerine paralel olarak küresel ekonomik örgütler günün koşullarına uygun biçimde yeniden yapılanma sürecinden geçerlerken, yeni ortaklık mimarileri de ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, son dönemde etkisi en fazla artan oluşumlardan biri ülkemizin de içinde bulunduğu **G-20**'dir.

Türkiye, 2015 yılında G-20 Dönem Başkanlığını üstlenecek ve 2013 Aralık itibarıyla G-20 Troykasına dahil olacaktır.

G-20'nin çalışmalarına aktif katkı sağlayan ülkemiz, Dönem Başkanlığına büyük önem atfetmekte olup, hazırlıklara çok önceden başlanmış bulunmaktadır. Bu kapsamda, tüm hazırlık çalışmalarını yönetmek ve koordinasyonunu sağlamak amacıyla, G-20 Dönem Başkanlığı Yönlendirme Komitesi oluşturulmuştur. Başbakan Yardımcısı Sayın Ali Babacan'ın başkanlığındaki Yönlendirme Komitesi'nde Başbakanlık, Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Hazine Müsteşarları ile Merkez Bankası Başkanı yer almaktadır.

İlgili kurumlarımız, G-20 Dönem Başkanlığı gündemimizin daha kapsayıcı bir şekilde oluşturulabilmesini teminen ilgili uluslararası paydaşlarla temaslarını sürdürmektedir.

Öte yandan, 2011 yılında ülkemiz tarafından sergilenen genel ekonomik performans **OECD** üyeleri içinde ön plana çıkmamızı sağlamıştır. Küresel krizin etkisiyle birçok ülke ciddi finansal ve ekonomik sıkıntılar yaşarken, ülkemiz, 2010 yılında ulaştığı %9,2 ve 2011 yılındaki %8,5 büyüme oranıyla OECD ülkeleri içinde en yüksek büyüme oranına sahip ülkeler arasında yer almıştır.

Ülkemiz 26 yıl aradan sonra 23-24 Mayıs 2012 tarihlerinde Paris'te "All on Board: Policies for Inclusive Growth and Jobs" başlığı altında düzenlenen OECD 51.Bakanlar Konseyi toplantısının başkanlığını üstlenmiş, toplantının başkanlığını Başbakan Yardımcısı Sayın Ali Babacan yürütmüştür. Genel ekonomik görünüm, kalkınma ve ticaret konularının ele alındığı oturumlar "büyüme ve istihdam" odaklı geçmiştir. Söz konusu toplantının ülkemiz başkanlığında düzenlenmesi, son dönemde OECD içinde Türkiye'ye yönelik ilginin güçlü boyutlar kazandığını bir kez daha kanıtlamıştır.

Paris'te 29-30 Mayıs 2013 tarihlerinde düzenlenen OECD Bakanlar Konseyi Toplantısında üyelik başvurusunda bulunan ülkelerin durumları ele alınmış, Kolombiya'nın bir ay, Letonya'nın altı ay içinde üyelik müzakerelerine davet edilmesi; Kosta Rika ve Litvanya ile 2015 yılında katılım müzakerelerine

başlanması amacıyla durumun yeniden değerlendirilmesi ve ara dönemde katılım sürecine hazırlanmalarını sağlamak amacıyla bu ülkelerle yakın şekilde çalışılması kararlaştırılmıştır.

Türkiye, OECD'nin yeniden yapılandırılmasını ve genişlemesini, örgütün küresel ekonomik yapıdaki yerini güçlendireceği inancıyla desteklemektedir. Diğer yandan, OECD'de üye sayısı arttıkça, eşit ortak olduğumuz örgütün yönetiminde oydaşmanın aşındırılmaya çalışılması potansiyel bir sıkıntı teşkil edebilecektir. Ülkemiz genişlemenin aceleye getirilmesini arzulamamakta, sürecin mümkün mertebe zamana yayılmasını tercih etmekte, OECD içindeki tartışmalarda bu konuda ihtiyatlı bir tutum izlemektedir.

OECD 2013 Bakanlar Konseyi Toplantısında yönetim reformu konusu da ele alınmıştır. OECD'nin temel ilkelerinin korunması çerçevesinde, Örgüt yapısının gözden geçirilmesine karar verilerek, reform çalışmalarına 2014 yılında başlanması, 2014 OECD Bakanlar Konseyi Toplantısı'nda sağlanan ilerlemelerin raporlanması ve gözden geçirmenin yıl sonunda bitirilmesi öngörülmüştür. Ülkemiz, OECD yönetim reformu konusunun genişlemeyle ilintilendirilmemesi ve reformun Örgüt içindeki oydaşma ilkesine halel getirmemesi gerektiğini savunmaktadır.

Türkiye'nin küresel sorunlara artan ilgisi ve En Az Gelişmiş Ülkelere (EAGÜ) destekte bulunma kararlılığı çerçevesinde, bilindiği üzere, 9-13 Mayıs 2011 tarihlerinde ülkemizin ev sahipliğinde İstanbul'da gerçekleştirilen **BM En Az Gelişmiş Ülkeler Dördüncü Konferansı**'nda İstanbul Eylem Programı (2011-2020) ve İstanbul Siyasi Bildirisi kabul edilmiştir.

Anılan belgeler ışığında, 48 EAGÜ üyesinin ihtiyaç ve kapasitelerine göre, teknik işbirliği proje ve programları ile eğitim bursları bağlamında kullanılmak üzere, yılda toplam 200 milyon Dolar'lık bir kaynak tahsis etme hedefi belirlenmiştir. Bu çerçevede, 2012 yılında proje önerileri alınmaya başlamış, 2013 yılında da ülkemize iletmeye devam edilen proje önerileri, teknik koordinasyon kurumu olarak TİKA'ya aktarılmıştır. Burslar kapsamında, 2012-2013 akademik yılında ilk öğrenciler eğitime başlamıştır. TÜBİTAK'ın EAGÜ üyelerine yönelik hazırlanmış olduğu burs programı, Temsilciliklerimiz vasıtasıyla bu yıl da ilgili ülkelere duyurulmuştur.

Ülkemizin kalkınma işbirliği alanında küresel düzeyde artan rolünün de etkisiyle, BM Kalkınma Programı (UNDP), Avrupa ve Bağımsız Devletler Topluluğu Bölgesel Merkezi'nin İstanbul'a taşınması yönünde karar almıştır. Bu kararın hukuki temelini oluşturan Anlaşmayı, 68. BM Genel Kurulu sırasında Kalkınma Bakanımız Sayın Cevdet Yılmaz'ın da katıldığı bir törenle 27 Eylül 2013 tarihinde UNDP Başkanı Helen Clark ile imzaladık.

UNDP Bölgesel Merkezinin faaliyetlerine bundan sonra İstanbul'da devam edecek olması, dış politikamızın kalkınma işbirliği boyutuna verdiğimiz önemin uluslararası toplum tarafından gördüğü takdirin somut bir teyidi olup, İstanbul'u BM için bir bölgesel merkez haline getirme hedefimiz bakımından da önemli bir adım teşkil etmiştir.

Diğer taraftan, küresel gelişmelere paralel olarak yeni ortaya çıkan girişimlerden biri **Deauville Ortaklığı**'dır.

Söz konusu girişim çerçevesinde, geri dönülmez bir dönüşüm sürecinden geçen Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgesindeki ülkelere ekonomik ve siyasi alanlarda kapsamlı reformlar hayata geçirme ve uygulama konusunda destek verilmesi amacıyla G-8 üyeleri ve Türkiye'nin içinde bulunduğu ortak ülkelerin katılımıyla çalışmalar yürütülmektedir.

Deauville Ortaklığı ülkelerindeki ekonomik reform sürecini desteklemek için güçlü siyasi taahhütlere ihtiyaç duyulmaktadır. Uluslararası finansal kuruluşların göstermiş oldukları çabalar ve bölgede yatırım ve ticaret yapmayı kolaylaştırıcı adımlar bu anlamda önemlidir. Bu bağlamda, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası'nın ilk kez ülkemizin evsahipliğinde İstanbul'da 10-11 Mayıs 2013 tarihlerinde Sayın Başbakanımızın ve Mısır, Ürdün ve Tunus Başbakanları'nın katılımlarıyla düzenlenen 22. Yıllık Toplantısı güzel bir örnek teşkil etmektedir. Ülkemizin yönlendirmesiyle anılan toplantı Güney ve Doğu Akdeniz Bölgesi odaklı düzenlenmiştir. Toplantıda Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgesinde işbirliği ve yatırımın teşvikine ilişkin görüş alışverişi sağlanmış, ayrıca, geçiş sürecine destek bağlamında dış yardımların arttırılmasına yönelik atılabilecek adımlar ortaya konulmuştur.

Türkiye, ikili düzeyde sağlamakta olduğu kredi ve yardımlara ilaveten, geçiş sürecindeki ülkelere yürütülecek teknik destek projelerini finanse etmek amacıyla Deauville Ortaklığı çerçevesinde tesis edilen Geçiş Fonu'na 5 milyon Dolar'lık katkıda bulunmuştur.

Tüm ilgili kurum ve kuruluşlarımızı Ortaklığın amaçlarını gerçekleştirmek üzere harekete geçirmiş bulunuyoruz. Aktif katılım ve katkılarımız ilerleyen dönemlerde de sürdürülecektir.

Bölge ülkeleri ile geniş kapsamlı işbirliği programları çerçevesinde Genişletilmiş Orta Doğu ve Kuzey Afrika (BMENA), OECD MENA ve Yemen'in Dostları gibi çok taraflı oluşumlara da aktif katılım sağlanmaktadır.

19-20 Şubat 2012 tarihlerinde Los Cabos kentinde gerçekleştirilen G-20 Dışişleri Bakanları Gayri Resmi Toplantısı marjında, Avustralya'nın

inisiyatifiyle, Türkiye, Meksika, Endonezya, Güney Kore ve Avustralya arasında gayriresmi bir istişare ve eşgüdüm platformu kurulmasına yönelik olarak “**MIKTA**” girişimi hayata geçirilmiştir.

Girişimin Dışişleri Bakanları düzeyindeki ilk toplantısını BM 68. Genel Kurulu sırasında 25 Eylül 2013 tarihinde New York'ta gerçekleştirdik. G-20 ve diğer önde gelen uluslararası örgüt ve zeminlerde daha yakın işbirliği ve eşgüdüm içinde bulunulması, katılımcı beş ülke arasındaki ikili ilişkilerin geliştirilmesi ve girişim çerçevesinde işbirliğinin ilerletilebileceği somut alanların tespit edilerek bunlar üzerinde çalışılması üzerinde mutabık kaldık.

Sözkonusu platformun, uluslararası alanda önemli bir boşluğu doldurabilmek, bölgesel ve küresel sorunlara yönelik yapıcı çözümleri kolaylaştırmak, küresel yönetimin daha eşitlikçi bir temele oturtulmasına ve küresel yapılarda ihtiyaç duyulan reformların hayata geçirilmesine yardımcı olmak bakımından kaydadeğer katkılarda bulunabilecek bir potansiyele sahip olduğu düşünülmektedir.

Ekonomik işbirliğine yönelik bölgesel örgütler açısından öncü bir nitelik taşıyan **Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü**'nün (KEİ) faaliyetlerine aktif biçimde katkıda bulunmaya devam ediyoruz.

Ülkemiz, 1 Temmuz 2012 tarihinde altı aylık bir süre için üstlenmiş olduğu KEİ Dönem Başkanlığını 1 Ocak 2013 itibariyle Ukrayna'ya devretmiştir. Ukrayna'nın ardından, 1 Temmuz 2013 tarihinden itibaren KEİ Dönem Başkanlığını Ermenistan üstlenmiştir.

KEİ Daimi Sekreteryası ve KEİ İş Konseyi, Bakanlığımın İstanbul Temsilciliği'nin de yer aldığı tarihi Müşir Fuat Paşa Yalısı'nda faaliyet göstermektedir.

Yalının teknik açıdan yetersiz olduğu ve deprem yönetmeliği açısından güçlendirilmesi gerektiğine ilişkin, İstanbul İl Özel İdaresi Proje Koordinasyon Birimi'nden alınan “Deprem Güvenliği Ön Değerlendirme Raporu” üzerine, 7 Eylül 2012 tarihli Nota ile KEİ Sekreteryası nezdinde resmen girişimde bulunularak, Sekreteryası'nın geçici olarak başka bir binaya tahliye edilmesinin öngörüldüğü üye ülkelere duyurulmuştur.

Bilahare, KEİ Daimi Sekreteryası'nın çatı kısmında 10 Nisan 2013 tarihinde çıkan yangın nedeniyle binanın büyük bir bölümü kullanılamaz hale gelmiştir. Kısa sürede kontrol altına alınmasına rağmen büyük hasara neden olan yangın sonrasında, KEİ'nin çalışmalarını aksatmadan sürdürebilmesi amacıyla gerekli çalışmalara başlanmıştır.

Sonuç olarak, KEİ Sekretaryası'na da evsahipliği yapan tarihi Müşir Fuat Paşa Yalısı'nın mevzuattan ve mücbir sebebe dayanan zarardan kaynaklanan bakım, onarım çalışmalarının yapılması Türkiye'nin Merkez Anlaşması'ndan kaynaklanan yükümlülüğüdür ve Sekretarya bu yükümlülüğün yerine getirilmesinde Türkiye ile işbirliği yapmak durumundadır.

Evsahibi Ülke Anlaşmasında belirtilen bu sorumluluklarımız çerçevesinde, kuruluşuna öncülük ettiğimiz ve Sekretaryası'na evsahipliği yaptığımız KEİ'nin de yerleşik olduğu Müşir Fuat Paşa Yalısı'nın bina güvenliği açısından yetersizliklerinin giderilmesine ilişkin gerekli önlemler alınmış olup, Sekretarya'nın ilk aşamada başka bir yere taşınması konusunda Bakanlığım gerekli çalışmaları tamamlamıştır.

ENERJİ

Ülkemiz, hızla büyüyen ekonomisine bağlı olarak aynı süratle artan enerji ihtiyacının karşılanmasında yaklaşık %70 oranında ithalata bağımlı durumdadır. Bu çerçevede, ülkemizin enerji alanındaki en öncelikli hedefi enerji arz güvenliğini sağlamak ve kuvvetlendirmektir.

Bu hedef doğrultusunda geliştirilen çok boyutlu enerji stratejimizin başlıca unsurlarını, ithal edilen hidrokarbon enerji kaynakları olan petrol ve doğal gazın tedarikinde kaynak ve güzergah çeşitlendirilmesi, yerli ve yenilenebilir enerjinin payının arttırılması, nükleer enerjinin, enerji sepetimize dahil edilmesi, transit ülke rolümüzün güçlendirilmesi, ülkemizin bir enerji merkezine dönüştürülmesi ve Avrupa'nın enerji güvenliğine katkıda bulunulması olarak sıralamak mümkündür.

Doğu-Batı Enerji Koridoru'nun en önemli bileşenini oluşturan Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) Ana İhraç Ham Petrol Boru Hattı, Azeri-Çırac-Güneşli (AÇG) sahasından başlayarak, Azerbaycan ve Gürcistan üzerinden, çevresel açıdan hassas Karadeniz ve Türk Boğazlarını by-pass ederek, Türkiye'nin Akdeniz kıyısındaki Ceyhan'da bulunan terminale ulaşmaktadır. Günde 1 milyon varil (yaklaşık olarak dünya petrol arzının %1,5'i) petrol ihraç kapasitesine sahip boru hattı, 1.760 km ile dünyanın en uzun ikinci boru hattı olma özelliğini taşımaktadır.

Doğu-Batı Enerji Koridoru'nun ikinci bileşeni olan Bakü-Tiflis-Erzurum (BTE) Doğal Gaz Boru Hattı, 3 Temmuz 2007 itibariyle faaliyete geçmiştir. Hazar Denizi'nin Azerbaycan'a ait kesiminde yer alan Şahdeniz Faz 1 sahasında üretilen doğal gazı Gürcistan üzerinden Türkiye sınırına ulaştıran boru hattı

üzerinden sözleşme gereği yılda 6,6 milyar metreküp doğal gaz ithal edilebilmektedir.

Doğu-Batı ekseninde ülkemiz üzerinden geçmesi ve Hazar havzasının yanısıra Orta Doğu doğal gaz kaynaklarını Avrupa'ya sevk etmesi öngörülen boru hatları, Güney Avrupa Doğal Gaz Ringi (kısa adıyla Güney Gaz Koridoru) kapsamında değerlendirilmektedir. Ülkemiz topraklarından geçen doğal gaz projelerini de kapsayan Güney Gaz Koridoru'nun oluşturulmasına AB tarafından destek ve öncelik verilmektedir.

Bu kapsamda, 2005 yılında temeli atılan ve 18 Kasım 2007 tarihinde açılışı yapılan Türkiye-Yunanistan Enterkonektörü aracılığıyla, Azeri gazı ilk kez alternatif bir güzergah üzerinden Avrupa'ya ihraç edilmiştir.

Azerbaycan'da Şah Deniz Faz 2 (ŞD Faz 2) kapsamında elde edilecek doğal gazın Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı (TANAP) üzerinden 6 milyar metreküplük (bcm) bölümünün Türkiye'ye satışı, 10 bcm'lik bölümünün Türkiye üzerinden Avrupa'ya transit taşınmasına ilişkin olarak Türkiye ve Azerbaycan arasında mutabakata varılmıştır. TANAP, Güney Gaz Koridoru'nun belkemiğini teşkil edecektir.

TANAP Projesi'ne ilişkin olarak ülkemiz ile Azerbaycan arasında bir Hükümetlerarası Anlaşma ile ekini teşkil eden Evsahibi Ülke Anlaşması 26 Haziran 2012 tarihinde İstanbul'da imzalanmıştır. Türkiye bu anlaşmalar ile ŞD Faz 2 yatırım kararının alınmasına çok büyük bir katkıda bulunmuştur.

Bu projenin hayata geçirilmesi ülkemizin enerji güvenliğine önemli katkı sağlamakta, Azerbaycan'la ilişkilerimizi güçlendirmekte, AB enerji güvenliğinde ülkemizin önemini ortaya koymakta, enerji transferinde güvenilir transit ülke konumumuzu pekiştirmektedir.

Türkmen doğal gazının Hazar Denizi'nin altından Azerbaycan ve Gürcistan üzerinden Türkiye'ye, buradan da Avrupa'ya taşınması hedefi doğrultusunda Sayın Cumhurbaşkanımızın 29-31 Mayıs 2013 tarihlerinde Türkmenistan'ı ziyareti sırasında Türkmen doğal gazının ülkemize nakline ilişkin olarak iki ülke Enerji Bakanları arasında bir çerçeve anlaşma imzalanmıştır.

Ülkemiz, Doğu-Batı Enerji Koridoru'nun yanısıra Kuzey-Güney ekseninde de oynadığı rolün güçlendirilmesine önem vermektedir. Halihazırda bu eksende ülkemiz ile RF arasında işlemekte olan Mavi Akım Doğal Gaz Boru Hattı bulunmaktadır. Sözkonusu hattın yılda 16 milyar metreküp doğal gaz ithal edilmektedir.

RF ile ülkemiz arasındaki bir diğer doğal gazı boru hattı olan Batı Hattı'ndan ise mevcut durumda 8 milyar metreküp doğal gaz satın alınmakta olup, 6 milyar metreküplük miktarın ithali ise özel sektöre devredilmiş bulunmaktadır.

Öte yandan ülkemiz, ulusal enerji bileşenine nükleer enerjiyi eklemek üzere çalışmalarına devam etmektedir. Ülkemiz, 2023 yılına kadar elektrik enerjisinin %10'unun nükleer enerjiden karşılanmasını hedeflemektedir.

Bu bağlamda, 12 Mayıs 2010 tarihinde RF'yle Akkuyu'da bir nükleer güç santrali tesisine yönelik Hükümetlerarası Anlaşma imzalanmış olup, kurulacak nükleer santrale ilişkin çalışmalara bu Anlaşma çerçevesinde başlanmıştır.

Sinop'ta bir nükleer güç santrali kurulmasına yönelik olarak yürütülen müzakereler neticesinde Japonya'yla Hükümetlerarası Anlaşma Japonya Başbakanı Shinzo Abe'nin 2-3 Mayıs 2013 tarihlerinde ülkemizi ziyareti vesilesiyle imzalanmıştır. Sinop'ta kurulacak santral için Mitsubishi, Itochu ve Gaz de France Suez şirketleri konsorsiyumu ile Evsahibi Hükümet Anlaşması'nın metninin teknik müzakerelerinin 29 Ekim 2013 tarihi itibarıyla sonuçlandırıldığı, Marmaray Açılış Töreni vesilesiyle ülkemizi ziyareti sırasında Başbakan Abe ve Sayın Başbakanımız tarafından açıklanmıştır.

Ülkemizin yenilenebilir enerjinin geliştirilmesine ilişkin de önemli hedefleri mevcuttur. Bu hedefler; 2023 yılında toplam elektrik üretiminin %30'unun yenilenebilir enerjiden karşılanması, 20.000 MW rüzgar enerjisi ve 600 MW jeotermal kapasitesine erişilmesi ve ekonomik hidrolik kapasitenin tümünün kullanılmasıdır. Güneş enerjisi kullanımının yaygınlaşmasıyla ilgili çalışmalar da devam etmektedir.

ÇEVRE VE SU

İklim değişikliği, günümüzde, karmaşık bir nitelik göstermekte ve çoğunlukla sosyo-ekonomik konularla bağlantılı olarak karşımıza küresel bir sına olarak çıkmaktadır. İklim değişikliğinin neden olduğu olumsuzlukların boyutları küresel düzeyde mücadele gerektirmektedir.

Bu nedenle iklim değişikliği başta BM olmak üzere, AB, OECD, AGİT, NATO gibi pek çok bölgesel ve uluslararası işbirliği kuruluşunun gündeminin ön sıralarına oturmuştur. Bu özelliğiyle, iklim değişikliği, artık dış politikanın da bir unsuru olarak ele alınmaktadır.

Ülkemiz, iklim değişikliği sorunlarının çözümüne katkıda bulunmak amacıyla, ulusal çıkarlarını ve sosyo-ekonomik konumunu da gözönünde bulundurmak suretiyle, gerek BM’de, gerek bölgesel düzeyde pek çok uluslararası sözleşmeye taraf olmuştur.

Ülkemiz, BM kapsamındaki müzakerelerde ve uluslararası alanda, “ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar” ve “hakkaniyet” ilkesi temelinde, ülkelerin “sosyo-ekonomik kapasitelerinin” dikkate alınacağı adil, kapsayıcı ve şeffaf bir süreç izlenmesinden yanadır. Türkiye, 2004 yılında BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi’ne (BMİDÇS) ve 2009 yılında Kyoto Protokolü’ne bu anlayışla taraf olmuştur.

Ülkemiz, BMİDÇS’nin hazırlanması sırasında OECD üyesi olması nedeniyle “gelişmiş ülkeler” arasında sayılmış olmakla birlikte, Kyoto Protokolü’nün sayısal azaltım yükümlülüklerini gösteren listesinde kayıtlı olmayıp, kendine özgü bir statüye sahiptir.

Ülkemizin bu özel konumu BMİDÇS taraf devletlerince de tanınmıştır. Nitekim 2012’de Durban’da düzenlenen BMİDÇS 18. Taraflar Konferansı’nda sözleşmenin sağladığı finansman ve teknoloji transferi gibi imkânlardan ülkemizce de yararlanılması için usullerin belirlenmesini teminen bir yol haritası kabul edilmiştir.

Neticede, iklim değişikliği sorunuyla mücadelede büyük önem veren ülkemiz, 2012 sonrasına ilişkin yeni iklim değişikliği rejiminde de, ulusal kapasitesine ve sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesine uygun düşecek bir konumda yerini alarak, küresel çabalara katkıda bulunmayı arzu etmektedir.

Ülkemiz ayrıca, müzakerelerin sonunda kapsamlı ve yaşayabilir bir belge kabul edilebilmesi için, 1992 yılında Sözleşme hazırlanırken yapılan, ancak günümüz gerçeklerini yansıtmayan ülke sınıflandırmasının ekonomik ve sosyal veriler ışığında yeniden gözden geçirilmesini, mümkünse eklerin olmadığı dinamik bir yapının oluşturulmasını desteklemektedir.

Son yıllarda nüfus artışının, hızlı şehirleşmenin ve sanayileşmenin yol açtığı artan su ihtiyacı ve iklim değişikliğinin su kaynakları üzerindeki olumsuz etkileri nedeniyle su konusu uluslararası gündemin üst sıralarında yer almaya devam etmektedir. Su sıkıntısının gelecek 20-25 yıl içerisinde Orta Doğu dahil bazı bölgelerde giderek artacağı tahmin edilmektedir.

Kısıtlı su kaynaklarının, özellikle de sınıraşan sular sözkonusu olduğunda, kıyıdaş ülkelerce en verimli şekilde kullanılması, siyasi irade, karşılıklı güven ve yoğun işbirliği gerektirmektedir. Bu çerçevede, sınıraşan sular politikamızda

suyun bir işbirliği unsuru olduğunu ön planda tutuyoruz. Sınıraşan suların adil, akılcı ve uygun kullanımını, yararlarının paylaşılmasını ve diğer kıyıdaş ülkelerle yakın işbirliğine gidilmesini savunmaktayız.

Bu anlayış içerisinde su kaynakları politikamız, suyun ülkemizin ekonomik ve sosyal kalkınması, enerji gereksinimimiz, tarımsal üretim ve gıda güvenliği açısından önceliklerimiz, ayrıca AB ile tam üyelik müzakereleri ve bölgesel gelişmeler gözönünde bulundurularak oluşturulmakta ve değişen koşullara göre gözden geçirilmektedir.

KÜLTÜR VE TANITIM

Çok yönlü ve kapsamlı bir kültürel tanıtım ve kültür diplomasisi stratejisi izlemek, çok boyutlu dış politikamızın bir gereğidir. Zengin tarihimiz ve kültürel değerlerimiz ile bunların diğer uluslarla ilişkilerin geliştirilmesine sağlayabileceği katkıların dünya kamuoyunun dikkatine sunulması ve bu doğrultuda uluslararası fuar, sergi, sanat ve spor etkinliklerinden istifade edilmesi yurtdışı tanıtım stratejimizin esasını teşkil etmektedir. Bu çerçevede, ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşlarımızla istişare ve işbirliği halinde ülkemizin tanıtımına yönelik kapsamlı projeler yürütülmekte; evrensel ya da bölgesel düzeydeki uluslararası kültür, sanat ve spor etkinliklerinde ülkemizin temsili sağlanmaktadır.

Bakanlığım tanıtım stratejisi kapsamında ayrıca, çeşitli ülkelerle kültürel işbirliğinin hukuki zemine kavuşturulmasına yönelik çalışmalar da sürdürülmektedir. Bu doğrultuda, mevcut kültürel işbirliği protokolleri ile kültürel değişim programlarının günümüzün şartlarına uygun olarak yenilenmesi de öncelikli hedeflerimiz arasında yer almaktadır. Bu çerçevede, 2012 Aralık-2013 Ekim ayları arasında 13 ülkeyle (Makedonya, Tacikistan, Gana, Sırbistan, Moğolistan, Kuveyt, Romanya, Portekiz, Kore Cumhuriyeti, Pakistan, Karadağ, Hindistan, Türkmenistan) Kültür İşbirliği Anlaşması, Kültürel Değişim Programı, Arşivlerarası İşbirliği Protokolü, Gençlik ve Spor Alanında İşbirliği Anlaşması ve Bilimsel İşbirliği Anlaşması gibi çeşitli işbirliği anlaşmaları imzalanmış bulunmaktadır.

İşbirliği Anlaşmalarının uygulanması bağlamında ilgili kamu kurum ve kuruluşlarımız arasında gerekli eşgüdüm Bakanlığımca sağlanmakta; bu çerçevede yurtdışında düzenlenen kültürel ve sanatsal faaliyetler, kongreler, konferanslar, yarışmalar, festivaller, kültür günleri veya haftaları gibi etkinliklerde ülkemizin tanıtımı ve temsili sağlanmaktadır.

Nitekim Polonya'yla diplomatik ilişkilerimizin tesisinin 600. yıldönümü olan 2014 yılında, "Eski Dostlar, Yeni Liderler: 600 Yıllık Türkiye-Polonya Diplomatik İlişkileri" başlığı altında, ilişkilerimizin tarihi derinliğine uygun ve ülkemizin Polonya'daki imajına, ikili ilişkilerimize ve ülkemizin AB üyelik sürecine katkı sağlayabilecek nitelikte kültürel tanıtım faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

2013 ayrıca "Çin'de Türk Kültür Yılı" olarak kutlanmakta olup, 2015 yılında Türkiye ve Avustralya'da, 2016 yılında ise Türkiye ve Hindistan'da karşılıklı "Kültür Yılları" kutlamalarının düzenlenmesi planlanmaktadır.

Ülkemiz resim sanatının özgün örneklerini içeren T.C. Merkez Bankası Sanat Koleksiyonundan birer seçkinin Bakanlığımın eşgüdümünde Avusturya, RF ve Bulgaristan'da sergilenmesi sağlanmış; 2014 yılında da Ukrayna, Polonya ve İtalya'da sergilenmesi programlanmıştır.

Türkiye, 13-17 Şubat 2013 tarihlerinde, dünyanın en prestijli ve en fazla kişi tarafından ziyaret edilen çağdaş sanat fuarlarından biri olan ARCOMadrid'e onur konuğu olarak katılmış ve çağdaş sanatımızı geniş bir kitleye tanıtma fırsatı bulmuştur. 2015 yılında ise, Avrupa'nın en önemli kültür ve sanat festivallerinden biri olan Belçika'daki Europalia'ya konuk ülke olarak katılmaya davet edilmiştir.

İnsanlığın ortak sorunlarının çözüm yollarına ilişkin evrensel vizyonlar geliştirilmesi ile daha iyi bir dünya için bilgi paylaşımını amaçlayan Dünya Sergileri'nde ülkemizin yer almasına önem atfedilmektedir.

2020 Dünya Sergisi'nin ev sahipliğine, "Daha İyi Bir Dünya için Yeni Yollar/Herkes için Sağlık" temasıyla aday olan İzmir, BAE'nin Dubai (tema: "Geleceğin Yaratılması için Ortak Akıl), Rusya Federasyonu'nun Yekaterinburg (tema: "Küresel Akıl") ve Brezilya'nın Sao Paulo (tema: "Çeşitliliğin Gücü, Büyüme için Uyum) şehirleri ile yarışmıştır.

2012 yılında başlatılan İzmir'in adaylığına ilişkin tanıtım kampanyası, tüm ilgili kurum ve kuruluşlarımızın özverili çalışmalarıyla 2013 yılı boyunca yoğun biçimde sürdürülmüştür. Bu kapsamda ülkeler ziyaret edilerek lobi faaliyetlerinde bulunulmuş, mukim ve akredite Büyükelçilerimizin bu heyetlere başkanlık/refakat etmeleri sağlanmış, ülkelerin Uluslararası Sergiler Bürosu delegeleri ile temas edilmiş, bu ülkelerin Ankara'daki Büyükelçiliklerine adaylığımızı ve tamamımızı tanıtıcı sunumlar yapılmış ve Dünya Sağlık Örgütü'nün adaylığımıza desteği sağlanmıştır.

Bakanlığımın ve diğer kurum ve kuruluşların tüm özverili çabalarına rağmen, 27 Kasım 2013 tarihinde 154. BIE Genel Kurulu sırasında gerçekleştirilen ve 168 BIE üyesi ülkeden 163 ülkenin geçerli oy kullandığı seçimlerin üçüncü turunda Dubai 116 oy alarak EXPO 2020'ye evsahipliği yapmaya hak kazanmıştır.

Türkiye'nin 1 Mayıs-31 Ekim 2015 tarihlerinde Milano'da düzenlenecek "Gezegeni beslemek, hayat için enerji" temalı Dünya Sergisi'ne katılması için gerekli çalışmalar da devam etmektedir.

2016 yılında ülkemiz, Antalya'da "Çiçek ve Çocuk" temalı Botanik Sergisi'ne evsahipliği yapacaktır. Bu alandaki hazırlık ve çalışmalar keza sürdürülmektedir.

Tanıtım stratejimiz içinde önemli bir yere sahip olan **Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri** projesinin uzun vadeli hedefi, küresel ölçekte bir kültür merkezleri ağı oluşturarak, Türkiye'nin kültürel sahadaki etkinliğinin artırılmasıdır. Bu merkezler, ülkemizi, kültürümüzü ve Türkçe'yi yurt dışında tanıtmak ve öğretmek bakımından etkin birer vasıta teşkil etmektedir.

Yunus Emre Vakfı'nın Bakanlığımınla işbirliği halinde yurtdışında açtığı Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri'nin kuruluş çalışmaları 2013 yılında da artan bir ivmeyle sürdürülmüştür. Halihazırda 22 ülkede 28 Yunus Emre Türk Kültür Merkezi faaliyet göstermekte olup, dört ülkede de açılış çalışmaları devam etmektedir. Fiilen çalışmalarına devam eden Merkezler Bosna-Hersek, Kosova, Makedonya, Arnavutluk, Romanya, Mısır, Ürdün, İran, Lübnan, Fas, Güney Afrika, İngiltere, Kazakistan, Belçika, Polonya, Macaristan, RF, Azerbaycan, Gürcistan ve Afganistan ve Japonya'dır. Ayrıca, Kudüs Başkonsoloslüğümüze bağlı bir Kültür Merkezi de faaliyet göstermektedir. Açılış süreci devam eden Merkezler ise Fransa, Almanya, Hollanda ve İtalya'dadır.

Yunus Emre Enstitüsü'nün 2011 yılında TİKA'dan devraldığı Türkoloji Projesi çerçevesinde Bakanlığım, Enstitü'nün yurtdışında Türkoloji'nin geliştirilmesi amacıyla yürüttüğü faaliyetlere destek olmaktadır.

Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri büyük rağbet görmekte olup, 2009-2013 yılları arasında buldukları ülkelerde yaptıkları 2.500'e yakın faaliyetle 540.000 civarında katılımcıya ulaşmışlardır. Yine bu yıllar arasında Türkçe kurslarına katılan 15.000'den fazla öğrenci Merkezlerimizden seviyelerine göre sertifikalarını alarak mezun olmuştur. Gelen talepler bu sayının 2014 yılında kaydedeğer bir artış göstereceğine işaret etmektedir.

Ülkemizin stratejik değeri ve yumuşak gücüne katkı sağlayacak diğer bir unsur eğitim alanındaki çalışmalarımızdır.

Son yıllarda, uluslararası eğitim imkânlarından faydalanmak isteyen öğrencilerin sayısında önemli bir artış gözlenmektedir. Buna paralel olarak, ülkemizin yabancı öğrencilere sunduğu yüksek öğrenim olanakları giderek artmaktadır. Bu çerçevede, ülkemizin yabancı öğrencilere yönelik Devlet ve Hükümet Bursları, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı bünyesinde birleştirilip, “**Türkiye Bursları**” adı altında yeniden yapılandırılmıştır. 2013 - 2014 eğitim-öğretim yılında “Türkiye Bursları” kapsamında yaklaşık 4.000 öğrenciye burs sağlanmıştır.

Bakanlığım, Türkiye Bursları’na hak kazanan öğrencilere, burs programlarının duyurulması, başvuru, sınav ve değerlendirme sürecine ilişkin gerekli desteğin sağlanması, kazanan adaylara ait belgelerin tasdik edilmesi, dosyaların ilgili kurumlara gönderilmesi ve adayların vize işlemlerinin yapılması gibi hizmetler sunmaktadır.

Diğer taraftan, **Türk-Alman Üniversitesi (TAÜ)** 2013-2014 eğitim-öğretim yılında lisans ve lisansüstü düzeyde öğrenci kabul ederek İstanbul Beykoz’daki kampüsünde eğitime başlamış bulunmaktadır. TAÜ Almanya’yla ilişkilerimizi eğitim, bilim, ekonomi ve kültür gibi birçok alanda daha da ileriye götüreceği gibi, gençlerimizin Almanca bilgisi gerektiren iş sahalarında istihdamını sağlayacaktır. Hükümetimiz ve Japonya Hükümeti arasında varılan mutabakat çerçevesinde bir **Türk-Japon Üniversitesi** kurulmasına dair çalışmalar, Sayın Başbakanımızın önümüzdeki Ocak ayında Japonya’ya mutasavver ziyareti de gözönüne alınarak sürdürülmektedir.

Ankara’da yerleşik Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı (**TÜRKSÖY**), kurulduğu 1993 yılından bu yana, Türk dili konuşan ülkeler arasında kültür ve sanat alanlarında önemli bir işbirliği platformu oluşturmaktadır. TÜRKSÖY, kuruluşunun 20. yılında, Türk dili, kültürü ve sanatının korunması, canlandırılması ve araştırılması yönünde birçok çalışma ve faaliyeti ülkemizin de desteğiyle başarıyla gerçekleştirmiştir. Ayrıca, TÜRKSÖY’un “Türk Dünyası Kültür Başkenti” uygulaması çerçevesinde Eskişehir, 2013 yılı Türk Dünyası Kültür Başkenti seçilmiştir. Bakanlığım, bu çerçevedeki etkinliklerin organizasyon çalışmalarına destek vermektedir.

Bakanlığımın kültürel alandaki bir diğer önceliğini de, **yurtdışındaki tarihi eserlerimizin onarımı ve yenilenmesi** çalışmaları teşkil etmektedir. Bakanlığım bu çalışmalara, ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşlarımızla işbirliği halinde, 2013 yılında da önemli katkılarda bulunmuştur.

Bu çerçevede, TİKA’nın bağlı olduğu Başbakan Yardımcısının başkanlığında, Bakanlığımın Yurt Dışı Tanıtım ve Kültürel İşler Genel Müdürü’nün de üyesi

olduğu, “Yurt Dışındaki Kùltür Varlıkları Eşgüdüm ve Yönlendirme Kurulu” oluşturulmuş olup, çalışmalarını etkin şekilde sürdürmektedir.

Kurul’un 2013 yılı çalışmaları sonucunda, yurt dışındaki 45 eserimiz 2014 yılı uygulama planına dahil edilmiştir. Bu projeler, Arnavutluk, Makedonya, Bosna-Hersek, Kosova, Sırbistan, Libya, Mısır, Sudan ve Türkmenistan'daki eserlerimize yönelik olarak toplam 55 milyon Avro tutarında çalışmaları içermektedir. Restorasyonu öngörülen eserler arasında, 1577'de Mimar Sinan tarafından Drina üzerinde inşa edilmiş Sokullu Mehmet Paşa Köprüsü, 1565'te Malta kuşatmasında şehit düşmüş Turgut Reis'in Trablus'taki türbesi, Sultan II. Beyazıt tarafından 1483'te Osmanlı Devleti'nin Avusturya-Macaristan sınırında inşa ettirilmiş Ram Kalesi ve Belgrad'da ayakta kalmış az sayıda tarihi yapılarımızdan Şeyh Mustafa Türbesi gibi nadide kùltür varlıklarımız bulunmaktadır. Ayrıca, Türkmenistan'da Sultan Alparslan'ın mezarının bulunarak türbesinin inşa edilmesi ve iki sahabe türbesinin restorasyonu da planlanmaktadır.

Bakanlığımın eşgüdümünde, “Yurt Dışındaki Kùltür Varlıkları Eşgüdüm ve Yönlendirme Kurulu” kapsamı dışında sürdürülen çalışmalar da mevcuttur. Mali'deki el yazmalarının korunması, Güney Afrika'da Ebu Bekir Efendi'nin istirahatgâhının bir türbe projesi çerçevesinde ihyası, Macaristan'daki Türk kùltür varlıklarının envanterinin güncellenmesi ve Gül Baba Türbesi'nin restorasyonu ile çevre düzenlemesi, Somaliland'ın Zeyla şehrindeki Türk-Osmanlı eserlerinin rölöve etüdüleri, Cezayir'de Dayı Sarayı, Keçiova Camii, Bey Sarayı ile Paşa Camii'nin restorasyonu bu çerçevede yürütölmekte olan projelerdir.

Bakanlığımın desteğiyle Kùltür ve Turizm Bakanlığımızca yürütölmekte olan **yurtdışına kaçırılmış tarihi eserlerimizin ölkemize iadesini** sağlamaya yönelik çalışmalar da 2013 yılında yoğunlaşarak devam etmiştir.

Yürütölen başarılı ve kararlı politikalarımızın bir neticesi olarak, Şanlıurfa kökenli Orpheus Mozağı 2012 yılının son günlerinde ABD'den ölkemize iade edilmiştir. Bu alandaki istikrarlı çalışmalarımızın sonucu olarak 2013 yılında ölkemize iadesi gerçekleştirilen eserlerimiz arasında, Uşak Müzesi'nden çalınan ve Karun Hazinesi'nin en nadide parçası olarak addedilen Kanatlı Denizati Broşu da bulunmaktadır.

Bu yıl içinde ölkemize iade edilen diğer eserler arasında, Avustralya'dan getirtilen 23 adet sikke ve İngiltere tarafından geri verilen Osmanlı dönemine ait dört mezar taşı da bulunmaktadır. Yurtdışına kaçırılan kùltür varlıklarımızın iadesine atfettiğimiz önem ve bu konudaki hassasiyetimizin göstergesi olarak,

yürütmekte olduğumuz aktif politika ve girişimlerimizi devam ettirme kararlılığımızdır.

Kurucu üyelerinden olduğumuz BM Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı'nın (UNESCO) etkinliklerine ülkemizin aktif katılım ve katkısı, Bakanlığımın eşgüdümünde, ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği halinde sağlanmaktadır.

Ülkemiz, 19 Kasım 2013 tarihinde Paris'te düzenlenen UNESCO Dünya Miras Komitesi seçimlerini en yüksek oyu alarak (121) kazanmıştır. Ülkemiz Komite'de 2013-2017 döneminde görev yapacaktır.

Ülkemizin UNESCO Dünya Kültürel ve Doğal Mirası Listesi'nde kayıtlı 11 alanı (İstanbul'un Tarihi Alanları, Kapadokya, Divriği Camii ve Hastanesi, Hattuşaş, Nemrut Dağı, Xanthos-Letoon, Pamukkale, Safranbolu, Truva, Edirne Selimiye Camii ve Külliyesi, Çatalhöyük Neolitik Kenti) bulunmaktadır.

Ayrıca, UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Listesi'ne 6 Aralık 2012 tarihinde giren "Mesir Macunu Festivali" ile anılan Liste'deki kültürel miras sayımız, "Meddahlık Geleneği", "Mevlevi Sema Töreni", "Âşıklık Geleneği", "Karagöz", "Nevruz", "Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali", "Alevi-Bektaşî Ritüeli Semah", "Geleneksel Tören Keşkeği" ve "Geleneksel Sohbet Toplantıları" ile beraber 10'a yükselmiştir.

Diğer yandan, İstanbul, 2013 yılında, UNESCO tarafından ilan edilen "30 Nisan BM Uluslararası Caz Günü"ne evsahipliği yapmıştır.

ENFORMASYON VE KAMU DİPLOMASİSİ

Türkiye'nin bölgesel ve küresel düzlemde artan siyasi ve ekonomik etkinliği ve görünürlüğü, gerek ulusal medyamızın dış politika gelişmelerini, gerek uluslararası basının ülkemizi daha yakından izlemesi sonucunu doğurmaktadır.

Tüm bu gelişmeler çerçevesinde dış politikada ulusal çıkarlarımızın takibi, ilgili birimlerin görevini layıkıyla yerine getirmesi kadar, dış politikamızın doğru iletişim kanalları üzerinden ulusal ve uluslararası kamuoyuna açıklıkla anlatılmasına ve yansıtılabilmesine de bağlıdır. Bu görev, etkin bir kamu diplomasisi yürütülmesini, ulusal ve yabancı basın-yayın organlarıyla etkileşim halinde olunmasını, keza medya üzerinden gerçekleştirilen tanıtıma yönelik çalışmaların da, ilgili birimlerle eşgüdüm halinde aktif bir şekilde hayata

geçirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Bu çerçevede, Bakanlığım bünyesinde Bakanlık Sözcüsü tarafından olağan basını bilgilendirme toplantıları düzenlenmekte, güncel gelişmelere ilişkin düzenli basın açıklamaları yapılmakta, basın ve kamuoyunun ilgisini çekebileceği değerlendirilen konulardaki özlü notlar e-posta aracılığıyla basın mensuplarımıza iletilmekte, basının takibinde yarar görülen çeşitli uluslararası etkinliklere ve üst düzey ziyaretlere ilişkin koordinasyon görevi yerine getirilmekte, medya kuruluşlarının bilgi, fotoğraf ve görüntü gereksinimleri karşılanmakta, sözkonusu bilgiler eşgüdüm amacıyla Bakanlığım dış teşkilatıyla da paylaşılmaktadır. Ayrıca, Bakanlık internet sitesinde oluşturulan “Sorularla Dış Politika” başlıklı bir bölüm aracılığıyla temel dış politika konuları soru-cevap şeklinde kamuoyunun bilgisine sunulmaktadır.

Diğer taraftan, ülkemizin uluslararası basında nesnel ve kapsamlı bir şekilde yer bulmasını sağlamaya yönelik çalışmalar kapsamında, yabancı basın mensuplarının taleplerini de dikkate alarak ülkemizi ziyaret etmeleri, üst düzey yetkililerimizle röportaj yapmaları sağlanmakta, yazılı mülakat taleplerinin de gereği yerine getirilmektedir.

Bu bağlamda, bölgemizde cereyan eden gelişmelerin de paralelinde yabancı basının ülkemize olan ilgisinin her geçen gün arttığı görülmektedir. Özellikle Suriye’de son dönemde izlenen gelişmeler nedeniyle insani mülahazalarla ülkemize giriş izni verilen ve halen geçici barınma merkezlerinde misafir edilen Suriye vatandaşlarının durumları ile ülkemizce gerçekleştirilmekte olan insani yardım faaliyetleri hakkında, talepte bulunan yerli ve yabancı basın mensuplarına yönelik bilgilendirme faaliyetleri yürütülmektedir. Bu kapsamda, ilgili kurumlarla eşgüdüm halinde çalışan Bakanlığım Görev Gücü ile bilistişare, sayıları 21’e ulaşan geçici barınma merkezlerine 31 Ağustos 2011-4 Aralık 2013 tarihleri arasında 565 münferit giriş izni verilmiş ve 13 adet toplu bilgilendirme turu yapılmıştır.

Diğer taraftan, ülkemiz ve çevresindeki gelişmeleri daha yakından izlemek için çok sayıda yabancı basın-yayın kuruluşu ülkemize mukim temsilciler atama eğilimindedir. Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü (BYEGM) kayıtlarına göre, ülkemizde çalışmalarına devam eden ve yerleşik temsilcileri bulunan yabancı basın-yayın kuruluşu sayısı Ekim 2012 itibariyle 194 iken Kasım 2013 sonu itibariyle bu sayı 301’e ulaşmıştır.

Bilginin hızla el değiştirdiği ve dış politikada halkın daha fazla söz sahibi olduğu günümüzde Bakanlığımın kamu diplomasisi faaliyetlerinin de eşgüdüm içinde daha stratejik bir yaklaşımla yürütülmesi, iletişim araçlarının daha etkin kullanılması hedeflenmektedir. Bu çerçevede yürütülen kamu diplomasisi

faaliyetlerimizde, yabancı kamuoylarının kendilerine has özellikleri de dikkate alınmaktadır. Nitekim hedef kitlelerin düşünce ve tepkileri düzenli olarak izlenmekte, mesajlarımız buna göre şekillendirilmektedir.

Dış temsilciliklerimizin buldukları ülkelerde yürüttükleri kamu diplomasisi çalışmalarının yanısıra, dış politikamızın kendi halkımıza da her türlü imkan ve araçtan yararlanarak etkin biçimde tanıtılması, farklı düzeylerde daha geniş biçimde tartışılmasının sağlanması amaçlanmaktadır.

Bu çerçevede, “Hariciye Şehrimizde” programı kapsamında merkezde görevli Büyükelçilerimizce çeşitli illerimize ziyaretler gerçekleştirilmektedir. Sözkonusu program çerçevesinde, Valilikler, Belediye Başkanlıkları, Ticaret ve Sanayi Odaları ziyaret edilmekte, üniversite öğrencileriyle biraraya gelmektedir. Öte yandan, Bakanlığımın akademik çevrelerle etkileşiminin daha da güçlendirilmesi amacıyla, son dönemde farklı dış politika konularında yuvarlak masa toplantıları düzenlenmesine de başlanmıştır.

İletişim teknolojilerindeki gelişmeye paralel olarak kamu diplomasisi bağlamında dış politikamızın geniş kitlelere doğru ve hızlı bir şekilde anlatılabilmesi amacıyla sosyal medyadan da yararlanılmaktadır. Sosyal medya araçlarımızın yönetiminde, doğru bilginin yanısıra gözden kaçan ve/veya fazla bilinmeyen konularda da bilgilerin paylaşımına özen gösterilmekte, hedef kitlelerin ilgisini çekebilecek görsellerden yararlanılmaktadır. Bu bağlamda, daha geniş kitlelere erişim amacıyla Türkçe’nin yanısıra İngilizce (Facebook ve Twitter), Arapça (Twitter), Fransızca (Twitter) dilleri de kullanılmaktadır. Resmi “Youtube” kanalımız aracılığıyla Bakanlığımızda gerçekleştirilen etkinliklerin video görüntüleri aynı gün içinde kamuoyuyla paylaşılmaktadır.

Temmuz 2010’da 2.000 olan Türkçe “Twitter” sayfamızın takipçi sayısı Aralık 2013 itibariyle 410 bine yaklaşmıştır. Türkçe “Facebook” hesabımızı takip edenlerin sayısı da 37 bini geçmiştir. Diğer ülke Dışişleri Bakanlıklarının resmi dillerindeki “Twitter” sayfalarına baktığımızda ABD’nin (İngilizce) 725.680, İngiltere’nin (İngilizce) 179.100, Fransa’nın (Fransızca) 265.667, RF’nin (Rusça) 168.489 takipçisinin bulunduğu görülmekte olup, bu çerçevede Türkçe “Twitter” sayfamızın eriştiği takipçi sayısının kaydadeğer olduğu görülmektedir.

Kamu diplomasisi çalışmalarımız bağlamında Bakanlığımın dışa açılan yüzü niteliğindeki internet sitemiz de önemli araçlarımızdan biridir. 2012 yılı başında Bakanlığımın ve dış temsilciliklerimizin internet sayfalarının tasarımı ve içeriği güncellenmiştir. Türkçe dışında İngilizce, Fransızca ve Arapça dillerinde faaliyet gösteren Bakanlık internet sitemizin ana sayfasını 30 Kasım 2012-4 Aralık 2013 tarihleri arasında 4 milyon 790 bin kişi ziyaret etmiştir.

Bakanlık internet sitemizin dış politika gelişmelerine ilişkin etkili bir bilgi kaynağı olması hedeflenmektedir. Bu çerçevede, dış politika çalışmalarımıza dair bilgiler günlük olarak fotoğraf ve mümkün olabildiği takdirde videolarla birlikte internet sitemize yüklenmektedir. “Güncel Gelişmeler” başlığında bu bölüm internet sitemizin dört dilinin yanısıra temsilciliklerimizin internet siteleri üzerinden İspanyolca, Rusça ve Almanca olarak da yayınlanmaktadır.

Sosyal medya dahil kamu diplomasisi alanındaki çalışmalarımız diğer ülkeler tarafından da yakından takip edilmektedir. Son bir yıl içinde Katar, Pakistan ve İran Dışişleri yetkilileri bu amaçla misafir edilmiştir. Rusya ve İsveç ile de benzer temaslar için hazırlık yapılmaktadır.

4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve 3071 Sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun çerçevesinde Bakanlığımıza yöneltilen sorular da hukuki süreleri içerisinde etkin şekilde yanıtlanmaktadır. Anılan Kanunlar çerçevesinde Bakanlığımıza yapılan başvuru sayısı 2010 yılında 10.198, 2011 yılında 10.863 olarak gerçekleşmiş, 1 Ocak 2012-4 Aralık 2013 tarihleri arasında ise 15.014’e ulaşmıştır.

BÜYÜKELÇİLER KONFERANSI

Büyükelçilerimizin mesleki bilgi ve tecrübelerini paylaştıkları kurumsal bir istişare platformu oluşturmak, ayrıca Bakanlığımın diğer kurumlarla eşgüdüm kapasitesini geliştirmek hedefiyle ilk Büyükelçiler Konferansı 2008 yılında yapılmış; sağlanan yarar ışığında bu Konferansların kurumsallaştırılarak her yıl düzenlenmesi kararlaştırılmıştır.

Bu çerçevede Beşinci Büyükelçiler Konferansı, “İnsani Diplomasi” başlığı altında 2-7 Ocak 2013 tarihlerinde Ankara ve İzmir’de düzenlenen program çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Konferans, dış politika önceliklerimizin belirlenmesi, uluslararası gelişmelerin analizi ve 2013 yılına yönelik öngörülerin değerlendirilmesi açısından yararlı olmuş ve verimli geçmiştir.

Konferans vesilesiyle Büyükelçilerimiz, Sayın Cumhurbaşkanımız ve Sayın Başbakanımız tarafından kabul edilmişlerdir. Ayrıca, Konferans kapsamında düzenlenen toplantılarda ilgili Başbakan Yardımcılarımız ve Bakanlarımız Büyükelçilerimize hitap etmişlerdir. Öte yandan, üst düzey yabancı konukların davet edilmesi uygulamamız çerçevesinde Konferansa Singapur, Brezilya ve İsveç Dışişleri Bakanlarının da konuşmacı olarak katılmaları, Konferansın uluslararası boyutunu kuvvetlendirmiştir.

Altıncı Büyükelçiler Konferansı'nın önümüzdeki yıl Ankara, Mersin ve Adana illerini kapsayacak şekilde düzenlenmesine yönelik hazırlıklarımız sürdürülmektedir.

YURTDIŞINDA YAŞAYAN VATANDAŞLARIMIZ

Bir devletin sınırları dışında yaşayan vatandaşlarının bulunması küresel ölçekte etkin bir ülke olma ideali açısından büyük önem taşımaktadır. Nitekim dünyanın dört bir tarafına uzanmış ve diğer ülkelerde hayat kurup kültürünü yeni coğrafyalara taşımış vatandaşlarımız bizim açımızdan büyük bir değer ifade etmektedir. Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımız buldukları ülkelerin sosyal, siyasal ve ekonomik yaşamlarına önemli katkılarda bulunurken, aynı zamanda ülkemizle o ülke arasındaki bağları da güçlendirmektedirler.

Yurtdışında yaşayan 5,5 milyonu aşkın Türk'ün yaklaşık 4,7 milyonu Avrupa ülkelerinde, 300.000'i Kuzey Amerika'da, 200.000'i Orta Doğu'da, 150.000'i Avustralya'da, 50.000'i de Orta Asya Cumhuriyetlerinde yerleşiktir. Bu sayı, Türkiye'ye kesin dönüş yapmış olan 3 milyon göçmenle birlikte düşünüldüğünde 8 milyonluk bir topluluk oluşturmaktadır. Aile fertleri ve akrabalar da dikkate alındığında, daha da yüksek sayıda insanımızı etkileyen bir göç olgusu karşımıza çıkmaktadır.

Yurtdışındaki Türk toplumuna yönelik politikamız, insanlarımızın buldukları ülkelerin siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel hayatlarına etkin birer birey olarak katılmalarını amaçlarken aynı zamanda anavatanları, adadilleri ve kültürleriyle bağlarını korumalarını da hedeflemektedir.

Bu çerçevede, Türk toplumunun ülkemizle olan bağlarının güçlendirilmesi, benliklerinin korunması, durumlarının iyileştirilmesi, buldukları topluma etkin şekilde katılımlarının kolaylaştırılması, eğitim, kültür, din ve diğer alanlarda ihtiyaç duydukları hizmetlerin verilmesi yönünde ülkemizdeki diğer resmi kurumlarla yakın işbirliği içerisinde yoğun şekilde çalışılmaktadır.

Yurtdışındaki Türk toplumuna eğitim, dil ve dini hizmet verilmesi amacıyla halihazırda Bakanlıklararası Ortak Kültür Komisyonu kararıyla atanan 1.614 öğretmen, 86 okutman ve 1.350 din görevlimiz bulunmaktadır. Bu hizmetlerin ifasında ilgili ülke makamlarıyla somut ve içerikli bir işbirliği yürütülmesine önem verilmektedir.

Yurtdışında vatandaşlarımıza kaliteli ve etkin hizmet sunulması anlayışıyla, onların düşüncelerine değer veren, farklılıkları zenginlik olarak algılayan insan

odaklı bir düşünceyle çalışılmaktadır. Ayrıca, vatandaşlarımızın yurtdışında hak ve özgürlüklerden azami düzeyde yararlanabilmesi için de yoğun çaba gösterilmektedir.

Bu bağlamda vatandaşlarımızın yerel makamlarla ilişkilerinde hukuki konularda ihtiyaç duyabilecekleri bilgi ve yönlendirmenin sağlanması amacıyla Sözleşmeli Hukuk Danışmanları istihdam edilmektedir. Batı Avrupa ülkelerinde çoğunlukla hukuk eğitimi alan Türk toplumu üyelerinden oluşan Hukuk Danışmanları yarı zamanlı olarak Dış Temsilciliklerimizde vatandaşlarımıza hukuki destek hizmeti vermektedir. Halihazırda 38 temsilciliğimizde hukuk danışmanlığı hizmeti verilmektedir. Hizmet ücretsizdir.

Uyum, etkin katılım ve yabancı düşmanlığı gibi hususlar da yakından izlediğimiz konular arasındadır. Bu süreçte göçmenlere düşen sorumluluklar olduğu gibi ev sahibi ülkenin de katılımı teşvik edici ve kucaklayıcı nitelikte politikalar oluşturma sorumluluğu bulunmaktadır. Bu amaçla, göç/uyum yasa ve politikalarının ayrımcılık içeren hususlardan arındırılması yönünde temas ve girişimlerimiz devam etmektedir.

Bununla birlikte, Batı Avrupa ağırlıklı olmak üzere Türk toplumu üyelerine, mallarına, camilerine/ibadethanelerine yönelik yabancı düşmanlığı, ayrımcılık ve ırkçılık içerikli saldırılar maalesef devam etmektedir.

2011 yılı Kasım ayında Almanya'da 2000-2006 yıllarında sekiz Türk'ün katledilmesi olaylarının faillerinin Nasyonal Sosyalist Yeraltı (NSU) adlı terör örgütünün mensupları olduklarının tesadüfen ortaya çıkması, bu konuda şimdiye kadar dile getirilen endişelerimizin haklılığını bir kez daha ortaya koymuştur. NSU cinayetleriyle ilgili olarak Parlamentolarda kurulan Araştırma Komisyonu çalışmaları ve yargı süreci ülkemiz tarafından yakından takip edilmekte olup, bu kapsamda mağdur ailelerin ihtiyaç duydukları yardım sağlanmaktadır.

Keza, vatandaşlarımıza yönelik yabancı düşmanlığı veya ırkçılık motifli saldırıların takibi amacıyla Bakanlığımızda bir veri tabanı oluşturulmuştur. Ayrıca, Bakanlığımızın Konsolosluk Çağrı Merkezi, saldırıya uğramaları halinde vatandaşlarımızın 7/24 temelinde ulaşabileceği bir yardım hattı olarak da hizmet vermektedir. Saldırıya uğrayan vatandaşlarımızla ilgili olarak Başkonsolosluklarımız derhal yerel makamlar nezdinde gerekli girişimi yapmakta ve mağdurlara ihtiyaç duydukları hukuki destek Dış Temsilciliklerimizdeki Hukuk Danışmanları aracılığıyla sağlanmaktadır.

Konuya verdiğimiz önem ile artan hassasiyet ve endişelerimiz çok taraflı platformlarda da dile getirilmektedir. Bu bağlamda özellikle BM, AK ve AGİT nezdinde ülkemiz aktif bir tutum izlemekte, bu konuda kabul edilen karar

tasarılarının/tavsiyelerin oluşmasında öncü bir rol üstlenmektedir. Türkiye artık yurtdışındaki vatandaşlarının sorunlarıyla daha etkin bir şekilde ilgilenebilmekte, görüş ve önerileri ilgili ülkelerin Hükümetleri tarafından daha fazla dikkate alınmaktadır.

Öte yandan, vatandaşlarımızın buldukları ülkelerdeki çalışma ve sosyal güvenlik haklarının korunması amacıyla şimdiye kadar başta Avrupa ülkeleri olmak üzere 29 ülkeyle ikili Sosyal Güvenlik Sözleşmeleri imzalanmıştır. Diğer ülkelerle de benzer sözleşmelerin imzalanması için çalışmalar sürmektedir.

Buna ilaveten, vatandaşlarımızın yurtdışında sahip olduğu emlak üzerinde uluslararası ve ikili anlaşmalardan doğan haklarının tesisi hususunda da ilgili ülke makamları nezdindeki girişimlere devam edilmektedir.

İlgili dış temsilciliklerimizce ayrıca, yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın sorunlarını ve beklentilerini irdelemeye ve çözüm yolları üretmeye yönelik düzenli toplantılar düzenlenmektedir.

Bu çerçevede, yurtdışındaki Türk toplumu, kendi aralarındaki iletişim ağını genişletmeleri, aralarındaki dayanışmayı güçlendirmeleri ve etkin sivil toplum kuruluşları olarak faaliyet göstermeleri için de teşvik edilmektedir.

KONSOLOSLUK KONULARI

Dış politikanın en önemli unsurlarından birinin yurtdışındaki vatandaşların çıkarlarını korumak ve onlara kesintisiz en kaliteli hizmeti sunmak olduğu düşüncesinden hareketle konsolosluk hizmetlerinde son dönemde büyük atılımlar yapılmıştır.

Bu çerçevede, yurtdışındaki vatandaşlarımıza konsolosluk hizmetlerini daha süratli, etkin ve çağın gereklerine uygun biçimde sunmak Bakanlığımca önem verilen konuların başında gelmektedir. Devletimizin her an vatandaşımızın yanında olduğunu hissettirmek, vatandaşlarımızın hak ve menfaatlerini korumak ve buldukları ülkelerde kendilerine verimli bir şekilde kamu hizmeti sunmak öncelikli hedeflerimizdendir. Nitekim Bakanlığım merkez ve dış teşkilatı, vatandaşlarımızın konsolosluk hizmetlerini 7 gün 24 saat sağlıklı bir şekilde alabilmeleri için yoğun mesai yapmaktadır.

Öte yandan, Bakanlığımın konsolosluk ilişkileri alanındaki görevleri, vatandaşlarımızın yurtdışı ilişkilerinin ve temaslarının çoğalması, buna bağlı olarak daha fazla sayıda adli, hukuki, ticari sorunlarla karşılaşmaları ve daha çok

yabancıların yatırım yapmak, çalışmak, öğrenim görmek, turizm ya da muhtelif nedenlerle ülkemizi ziyaret etmesi veya ülkemize yerleşmesi nedeniyle her geçen yıl artmaktadır.

Bakanlığım ve yurtdışı temsilciliklerimiz, Konsolosluk İlişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesi'nin tanıdığı haklar, karşılıklılık ilkesi ve mevcut ikili konsolosluk sözleşmeleri çerçevesinde, yurtdışında bulunan veya seyahat eden vatandaşlarımızın hak ve çıkarlarının korunması için ilgili ülkelerin yerel makamları ve bu ülkelerin Türkiye'deki temsilcilikleriyle yoğun işbirliği içinde azami çaba sarf etmektedir.

Nitekim özellikle vatandaşlarımızın yoğun olarak bulunduğu ülkelerle her yıl ikili konsolosluk görüşmeleri yapılmakta, varsa mevcut sorunlar karşılıklı olarak masaya yatırılmakta, ayrıca konsolosluk ilişkileri ve işbirliğinin en ileri seviyeye ulaşmasına çalışılmaktadır. 2013 yılında Fransa, Macaristan, Azerbaycan, RF, Ukrayna, İran, İsviçre ve Vietnam ile konsolosluk istişareleri gerçekleştirilmiştir.

Ahdi temelin güçlendirilmesi için 2013 yılında Yunanistan ile Nüfus İşleri Alanında İşbirliği Protokolü, Tunus ile Nüfus İşleri Alanında İşbirliği Protokolü ve Sürücü Belgelerinin Karşılıklı Kullanımı ve Değişimi Anlaşması, Belçika ile Adli İşbirliğine Dair Ortak Açıklama, Sırbistan ile Hukuki ve Ticari Konularda Adli Yardımlaşma, Cezai Konularda Adli Yardımlaşma ve Suçluların iadesi Anlaşmaları, Kazakistan ile Hükümlülerin Nakli Anlaşması, Tayland ile Hükümlülerin Nakline Dair Anlaşma, Pakistan ile Hükümlülerin Nakli Anlaşması, Karadağ ile Konsolosluk Anlaşması, Yemen ile Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli İşbirliği Anlaşması imzalanmıştır.

Diğer yandan, yurtdışında yaşayan vatandaşlarımıza daha kaliteli ve süratli konsolosluk hizmeti sunulması amacıyla yeni temsilciliklerimiz açılmaya devam edilmektedir. Bu çerçevede, 19 Ekim 2012-2 Aralık 2013 tarihleri arasında açılan yedi yeni Büyükelçiliğimizin Konsolosluk Şubelerinin yanısıra, son bir yılda altı muvazzaf Başkonsoloslüğümüzün ve 27 Fahri Başkonsoloslüğümüzün/Konsoloslüğümüzün açılması yönünde Bakanlar Kurulu Kararları çıkarılmıştır. Açılması yönünde önceki yıllarda Bakanlar Kurulu Kararı çıkan dört Başkonsoloslüğümüz son bir yılda faaliyete geçmiştir.

Ayrıca, hazırlıklarına 2005 yılında başlanan ve dış temsilciliklerimizde daha önceden kullanılan konsolosluk otomasyonu programının ileri bir aşaması olan Konsolosluk.Net programı 2013 yılı içinde de geliştirilmeye devam edilmiştir. 2013 yılında ayrıca, Konsolosluk.Net projesinin bir ayağı olan "konsolosluk.gov.tr" adlı internet sitesinin yenilenmesine yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Bununla birlikte, yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın daha

hızlı hizmet alabilmesi amacıyla Türkiye’de kamu kurumları ile işlemlerin çevrimiçi olarak gerçekleştirilmesi yönündeki çalışmalar hızlandırılmıştır.

Konsolosluk işlemleriyle ilgili konularda telefonla yapılan vatandaş başvurularını karşılamak amacıyla kurulan Konsolosluk Çağrı Merkezi halihazırda konsolosluk mevzuatı konusunda eğitilmiş 40 personel ile 7 gün 24 saat Türkçe’nin yanısıra beş dilde (İngilizce, Almanca, Fransızca, Flamanca ve İtalyanca) hizmet vermektedir. Bu hizmet sayesinde vatandaşlarımızın talep ve sorunlarını ilgili mercilere ulaştıramama yönündeki şikayetleri de önemli ölçüde azalmıştır. Bu çerçevede, Konsolosluk Çağrı Merkezince 2013 Ocak-Ekim ayları arasında toplam 308.579 vatandaş başvurusuna yanıt verilmiştir. 2014 yılında bu sayının artacağı tahmin edilmektedir.

ABD, Kanada, Suudi Arabistan, Güney Afrika ve Çin Halk Cumhuriyeti’nde yaşayan vatandaşlarımıza yönelik olarak gezici konsolosluk hizmeti sunulmuştur.

Vatandaşlarımıza yurtdışında sunulan hizmetler bakımından önem verdiğimiz bir diğer husus ise, yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın Türkiye’deki seçimlerde buldukları yerlerde en geniş şekilde oy kullanabilmelerine yönelik adımlarımızdır.

6304 Sayılı “Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, Resmi Gazete’de 18 Mayıs 2012’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu son değişiklikler, yurtdışındaki vatandaşlarımızın hem buldukları yerlerde açılacak sandıklarda, hem de gümrüklerde oy kullanmalarına imkân vermektedir.

Bakanlığım, yurtdışındaki seçmenlerin sandık başında oy kullanmalarını sağlayacak imkan ve kabiliyet ile yurtdışında seçimlerin usulüne uygun şekilde ve oy/sandık güvenliğine halel getirilmeyecek biçimde gerçekleştirilmesi için gerekli kapasiteye sahiptir. 6304 Sayılı Kanun çerçevesinde, yurtdışında sandık kurulması öngörülen ilk seçim olan 2014 Cumhurbaşkanlığı seçimleriyle ilgili olarak, Yüksek Seçim Kurulu (YSK) ve diğer ilgili kurumlarla eşgüdüm içerisinde gerekli hazırlıklar Bakanlığımca yapılmaktadır.

Yurtdışındaki seçmenlerin buldukları ülkede oy kullanmaları konusundaki hazırlıklar çerçevesinde, özellikle vatandaşlarımızın yoğun olarak yaşadığı Almanya, Avusturya, Fransa, Belçika ve Hollanda’nın yurtdışında yaşayan seçmenler açısından önemi dikkate alınarak, ilgili ülke makamlarıyla ön temaslarda bulunmak ve temsilciliklerimizin imkânlarını yerinde incelemek

üzere, YSK üyeleri bahsekonu ülkeleri Şubat-Mart 2013 ayları içinde ziyaret etmiştir.

Öte yandan, her temsilciliğimizin bulunduğu ülkenin konuya yaklaşımı ve Temsilciliklerimizin fiziki koşulları ve personel sayıları konusunda derlenen bilgiler YSK Başkanlığına iletilmiştir. Bu çalışmayla tüm dış Temsilciliklerimizin seçimler açısından koşullarının ana hatları belirlenmiştir. Halen Temsilcilik binalarımızda sandık kurulmasının mümkün olup olmadığı, mümkün olmaması halinde ve ilgili ülke makamlarının izin vermesi koşuluyla hangi mekanlarda sandık kurulabileceği ve bunların ne şekilde gerçekleştirilebileceği ve seçimlerin kaç günde tamamlanabileceği üzerinde ayrıntılı çalışmalar yapılmaktadır.

Ayrıca, ilgili ülke makamlarının seçimlerin yapılmasına ilişkin mevzuat ve uygulama inceleme çalışmaları da tamamlanmış olup, izin alınması gereken ülkeler için resmi başvuru sürecine geçilmiştir.

Konsolosluk faaliyetleri çerçevesinde yurtdışındaki vatandaşlarımıza en etkin şekilde hizmet verme amacımız doğrultusunda ayrıca, Kuzey ve Güney Amerika ile Avustralya'da yer alan Fahri Konsoloslarımız Bakanlığımın davetiyle 15-20 Nisan 2013 tarihleri arasında ülkemizi ziyaret etmişlerdir. 14 ülkeden 27 Fahri Konsolosumuz anılan ziyarete katılmıştır.

8-9 Mart 2013 tarihlerinde Berlin'de,17-18 Kasım 2013 tarihlerinde Köln'de yapılan Almanya Federal Cumhuriyeti Başkonsoloslar Toplantısı, Almanya'da yaşayan vatandaşlarımıza konsolosluk hizmetlerinin sunulmasında yeknesaklığın sağlanması, hizmet kalitesinin artırılması, konsolosluk işlemlerinde karşılaşılan sorunların doğrudan uygulayıcılar tarafından ifade olunması ve bunlara çözümler üretilmesi bakımından faydalı olmuştur.

10-11 Mayıs 2013 tarihlerinde Berlin'de yapılan Batı Avrupa Başkonsoloslar Toplantısına Batı Avrupa'da bulunan 31 Başkonsolosumuzun yanı sıra, ilgili ülkelerin TBMM Dostluk Grubu Başkanları ile yurtdışındaki vatandaşlarımıza yönelik hizmetlerde Bakanlığımın beraber çalıştığı tüm kurumların temsilcileri de iştirak etmişlerdir.

Diğer taraftan, Bakanlığımın ve ilgili dış temsilciliklerimizin girişimleri ve takipleri neticesinde adli makamlarımızca çeşitli suçlardan dolayı aranmakta olan ve yurtdışında yakalanan toplam 64 sanığın 2013 yılında ülkemize iadesi gerçekleştirilmiştir. Yine 2013 yılında, yurtdışında çeşitli nedenlerle hüküm giymiş 15 vatandaşımızın cezalarının kalan kısmını ülkemizdeki hapisanelerde tamamlayabilmeleri yönündeki nakil talepleri sonuçlandırılmıştır. Gürcistan, Türkmenistan ve Arnavutluk'ta çeşitli nedenlerle hüküm giyen 30

vatandaşımızın cezaları anılan ülke Devlet Başkanları tarafından affedilmiştir. Keza, Ukrayna, Kazakistan, Brezilya, RF, Kanada, ABD, Oman, Ürdün, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Irak, Libya, Pakistan, Tanzanya, Tayland, Endonezya, Tunus, Kenya, Filipinler, Singapur ve Hindistan'da mağdur duruma düşen toplam 189 vatandaşımızın 2013 yılında en seri şekilde ülkemize dönüşleri sağlanmıştır.

Mısır'da Port Said Limanı'nda mahsur kalan kamyonlarımızın ve 154 şoförümüzün, Yemen'de bulunan "Svetla" adlı gemide alıkonulan altı mürettebatın, Ürdün'de "Hızır Sofuoğlu" adlı Türk gemisinde çıkan yangınla ilgili olarak tutulan 8 kişilik gemi mürettebatının tamamının, İspanya'nın Tarragona Limanında alıkonulan "İstanbul B" gemisinin 16 kişilik, Tenerife Limanına sığınan "Müezzinoğlu" gemisinin 10 kişilik mürettebatının, arıza nedeniyle Portekiz'in Ponta Delgada Limanına çekilen "Hacının Ahmet" gemisinin 11 kişilik Türk mürettebatının ve Lübnan'da kaçırılan THY pilotları Murat Ağca ve Murat Akpınar ile Ukrayna'da kaçırılan bir vatandaşımızın yapılan girişimler ve takibimiz sonucunda salimen yurda dönüşleri keza sağlanmıştır. Afganistan'da kaçırılan 11 vatandaşımızın yapılan girişimler sonunda serbest bırakılmaları sağlanmıştır.

Vatandaşlarımızın yabancı ülkelere daha rahat seyahat etmelerini sağlamak amacıyla çalışmalarımız hız kesmeden sürdürülmektedir. Nitekim 2013 yılı içinde Belarus ve Moğolistan'la tüm pasaportlar için vizelerin karşılıklı olarak kaldırılmasına ilişkin anlaşma, Gabon, Burkina Faso ve Nijer ile diplomatik pasaportlar, Kuveyt ile diplomatik dahil resmi pasaportlar için karşılıklı vize muafiyeti anlaşmaları imzalanmıştır. Bu yıl ayrıca, ülkemizdeki Romanya temsilcilikleri tarafından işadamları ile ticaret ve sanayi odası temsilcisi vatandaşlarımıza beş yıla kadar geçerli müteaddit giriş vizesi verilebilmesini teminen ülkemiz ile Romanya arasında Vatandaşlarının Karşılıklı Seyahatlerine İlişkin Anlaşma'da değişiklik yapılmıştır. Seyahat özgürlüğünü genişletecek çalışmalarımız önümüzdeki dönemde de kararlılıkla sürdürülecektir.

2002 yılı itibariyle, umuma mahsus pasaport hamili vatandaşlarımız 42 ülkeye vizesiz seyahat edebilmekteyken, bu sayı onay işlemleri tamamlanmak üzere olanlarla birlikte 69'a çıkmıştır.

AB Konseyi tarafından Komisyona ülkemizle vize muafiyeti görüşmelerine başlama yetkisinin 21 Haziran 2012 tarihinde verilmesi üzerine, aynı gün Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşması (GKA) paraflanmıştır.

Son dönemde, vize muafiyeti hususunda her iki tarafça kabul edilecek bir çözüm bulunmasına yönelik olarak AB Komisyonu ile karşılıklı yapıcı bir anlayış içinde yoğun temaslar yapılmıştır. 4 Aralık 2013 günü Brüksel'de AB

Genişlemeden Sorumlu Komiseri Stefan Füle ve AB İçişleri Komiseri Cecilia Malmström'le yapmış olduğumuz görüşme sonucunda vize muafiyeti sürecinin başlatılması konusunda mutabakata varılmıştır. Böylece vize serbestisi diyalog sürecinin başlatılması ve Geri Kabul Anlaşması'nın imzalanması öngörülmektedir.

Küreselleşmenin getirdiği iletişim ve seyahat kolaylığı uluslararası göç hareketlerinin giderek karmaşık bir niteliğe bürünmesine yol açmaktadır. Nitekim yoksulluk ve istikrarsızlıktan kaynaklanan düzensiz göçün yarattığı sorunlar ülkelerin tek başlarına çözemeyecekleri kadar geniş kapsamlı olup, bu olgunun önlenmesi uluslararası toplumun sorumluluk ve dayanışma içinde hareket etmesini gerektirmektedir.

Ülkemiz coğrafi konumu nedeniyle Batı ülkelerine yönelik yasadışı göçün transit güzergahında yer almaktadır. Ayrıca, ülkemiz son dönemde kaydettiği ekonomik gelişmeye paralel olarak, bugün özellikle komşu ülkelere yönelen göç akınlarının "hedef ülkesi" haline gelmiş bulunmaktadır.

Yasadışı göçle mücadele konusunda uluslararası işbirliği platformlarına ülkemiz tarafından aktif katılım sağlanmaktadır. Bu çerçevede, 2006 Ocak ayından beri ülkemizin Başkanlığında yürütülen Budapeşte Süreci'nin Beşinci Bakanlar Konferansı 19 Nisan 2013 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirilmiştir. Bu Konferansın sonunda kabul edilen İstanbul Bildirisi göç yönetimi alanında en kapsamlı uluslararası belge olarak nitelendirilmektedir.

Ayrıca, ülkemiz Avrupa Birliği Sınır Ajansı (FRONTEX) ile 28 Mayıs 2012'de imzaladığı Mutabakat Zaptı çerçevesinde yasadışı göçle mücadelede işbirliğini sürdürmektedir.

Türkiye, yasadışı göçle mücadelesini de kararlılıkla devam ettirirken, diğer yandan özellikle kaynak ülkelerle geri kabul anlaşmaları imzalamak üzere girişimlerini sürdürmektedir. Bu bağlamda, ülkemiz son olarak 29 Mart 2013 tarihinde Belarus, 18 Nisan 2013 tarihinde ise Karadağ ile Geri Kabul Anlaşması imzalamıştır. Belarus Geri Kabul Anlaşması, 27 Kasım 2013 tarihinde TBMM tarafından onaylanmıştır.

Düzensiz göçün önlenmesinde uluslararası işbirliği boyutuna verdiğimiz önem çerçevesinde, BM çatısı altında 2006 yılında oluşturulan Küresel Göç ve Kalkınma Forumunun (Global Forum on Migration and Development-GFMD) Dönem Başkanlığını 1 Temmuz 2014 tarihi itibarıyla ülkemiz üstlenecektir. Dönem Başkanı olarak 2015 yılında ülkemizin evsahipliğinde yapılacak Küresel Göç ve Kalkınma Forumu Yıllık Zirve Toplantısı'na başkanlık edeceğiz.

Ülkemiz, gerek Batı Avrupa’da yaşayan vatandaşlarımızın Türkiye’ye ve buldukları ülkelerin kalkınmasına yaptıkları katkılar sayesinde edindiği tecrübe, gerek kabul ettiğimiz göçmenlerin yönetimi ile bölgesinde kilit bir rol üstlenmesi dolayısıyla, "2015 sonrası BM Kalkınma Gündemi"ne dahil edilmesi beklenen göç konusunda lider konumda olacaktır.

Öte yandan, Türkiye’ye turist hareketlerini kolaylaştırma ve bürokratik işlemleri azaltmaya yönelik olarak 17 Nisan 2013 tarihinde “Elektronik Vize” (e-Vize) uygulaması başlatılmıştır. Bilgi teknolojisi çağında, bu çağdaş uygulama, ülkemizin itibarına değer katmıştır.

Türkiye’ye turistik veya ticari amaçlarla seyahat edecek olan ve hudut kapılarında vize alma imkanına sahip ülke vatandaşlarının vizelerini internet üzerinden (www.evisa.gov.tr) alabilmelerini sağlayan sözkonusu uygulama bandrol ve kaşe vizelerinin yerine kullanılmak üzere geliştirilmiştir.

e-Vize uygulamamızın başlamasıyla, ev ve ofislerden (7 gün 24 saat) vize alınması kolaylaşmış, bu durum özellikle Asya ve Afrika ülkelerinden gelen turist ve iş adamı sayılarının artmasını sağlamıştır. e-Vize uygulamamıza Ekim 2013 ayı itibariyle 500.000’den fazla başvuru gerçekleşmiş ve ülkemize ortalama 8 milyon Dolar girişi sağlanmıştır. e-Vize kolaylığının turizm gelirlerimiz ile dış ticaretimize olumlu yansımalarının olması beklenmektedir.

STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Türk dış politikasında karar alma mekanizmalarında görev yapanlara bağımsız görüş, değerlendirme, yorum ve seçenekler sunmak amacıyla kurulan Stratejik Araştırmalar Merkezi (SAM), bir yandan Bakanlığım birimlerine ve diğer devlet kurumlarına ilgili konularda bilimsel ve entellektüel danışmanlık hizmeti vermekte, diğer yandan Türkiye’den ve dünyadan akademisyenler ile muadil kuruluşlar ve hükümetlere bağlı kurumlarla çeşitli ortak araştırmalar yapmakta ve etkinlikler düzenlemektedir.

SAM tarafından düzenlenen faaliyetler içinde her yıl tanınmış şahsiyetlerin ve uzmanların katılımıyla dönüşümlü olarak düzenlenen Türk-İtalyan Forumu’nun özel bir yeri bulunmaktadır. Diğer yandan, Azerbaycan Haftası Etkinlikleri ve 2011 yılından bu yana düzenlenen Türkiye-İngiltere Tatlıdil Forumu da bu yıl gerçekleştirilen önemli etkinlikler arasındadır.

Bu yıl içinde ayrıca, Carleton Üniversitesine bağlı “Norman Paterson School”, Polonya Uluslararası İlişkiler Enstitüsü (PISM) ve Vietnam Sosyal Bilimler

Akademisine bağı Afrika ve Orta Doğu Çalışmaları Enstitüsü (IAMES) gibi düşünce kuruluşları ile işbirliği muhtıraları imzalanmıştır.

Keza, Orta Doğu Enstitüsü Türkiye Araştırmaları Merkezi, Çin Sosyal Bilimler Akademisi, “Woodrow Wilson International Center for Scholars” (Wilson Center), Barselona Uluslararası ilişkiler Merkezi (CIDOB) ve Kuveyt Üniversitesi Arap Körfezi ve Arap Yarımadası Merkezi gibi düşünce veya stratejik araştırma merkezleri ile toplantı, çalıştay ve forumlar düzenlenmiştir.

Uluslararası ilişkiler bilimine ve Türk dış politikasına merak duyan üniversite öğrencilerinin katıldığı SAM Kış ve Yaz Okulları’nın dahil olduğu eğitim programları bu yıl da devam etmiştir. SAM Okulları’nın yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarının üniversitelerde lisans ve lisansüstü düzeylerde eğitim gören çocukları için de düzenlenmesi kararlaştırılmıştır.

Ayrıca, Türkiye’de ve uluslararası çevrelerde saygınlık gören ve üç ayda bir yayınlanan “Perceptions: Journal of International Affairs” adlı İngilizce akademik dergi ile Türk Dış Politikasının çeşitli veçhelerine dair “Vision Papers” ve güncel konularda akademisyenlerin ve üst düzey bürokratların görüşlerine yer veren “SAM Papers” adlı yayınlar da SAM tarafından çıkartılmaktadır.

DİPLOMASİ AKADEMİSİ

2010 yılında kabul edilen 6004 sayılı yeni Teşkilat Kanunu’yla Bakanlığımın Eğitim Merkezi, Diplomasi Akademisi Başkanlığı’na dönüştürülmüştür.

Dış politikamızın kapsamının genişlemesiyle ve bölgesel açılımlarla orantılı olarak personel ihtiyacı da artmaktadır. Süratle değişen ve yenilenen günümüz uluslararası ortamında yerinde değerlendirmeler yapan, etkili çözümler üretebilen, kararlaştırılan politikaları etkili şekilde uygulayabilen, ileriye dönük politikalar üretebilecek kapasiteye sahip, diplomasi kültür ve geleneğini bilen, gerek merkez gerek yurtdışı teşkilatında üstlenecekleri görev ve sorumlulukları layıkıyla yerine getirebilen insan kaynağı oluşturulması hedeflenmektedir. Nitekim bu hedefler dikkate alınarak, 2011 yılından itibaren başta Aday Meslek ile Konsolosluk ve İhtisas Memurlarımız olmak üzere tüm kademelerdeki memurlarımızın hizmet içi eğitim programları hem süre hem de içerik açısından daha da geliştirilmiş ve zenginleştirilmiştir.

Yabancı diplomatlara yönelik faaliyetler, Diplomasi Akademisi’nin kamu diplomasisi açısından yerine getirdiği önemli bir işlevi teşkil etmekte ve

ülkemizin doğru şekilde tanıtılmasına büyük katkıda bulunmaktadır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla bağımsızlığını kazanan ülkelerde Dışişleri bürokrasisini oluşturmak ve Dışişleri Bakanlıklarında ülkemizi tanıyan ve yakınlık duyan kadroların gelişimine katkıda bulunmak amacıyla 1992 yılında başlatılan ve o tarihten bu yana her yıl düzenlenen “Yabancı Genç Diplomatlar Eğitim Programı”nın gördüğü ilgi her geçen gün artmaktadır. 2013 yılında 19’uncusu düzenlenen programa Kafkasya, Orta Asya, Balkanlar, Orta Doğu, Uzak Doğu, Latin Amerika ve Afrika bölgelerindeki 66 ülkeden birer diplomat katılmıştır. Şimdiye kadar 900’e yakın yabancı diplomatın eğitim aldığı bu program, gerek Diplomasi Akademisi’nin gerek ülkemizin görünürlüğü açısından özel bir yere sahiptir ve programın daha da genişletilerek devam ettirilmesi öngörülmektedir.

Diplomasi Akademisi, işbirliği yapılması amacıyla bugüne kadar 55 ülkenin Diplomasi Akademisiyle Mutabakat Zabıtları imzalamıştır. Sadece son iki yılda imzalanan Mutabakat Zabıtlarının sayısının 26’ya ulaşması ülkemizin uluslararası alanda geldiği konumu göstermesi açısından da kayda değerdir.

Diplomasi Akademisi tarafından ikili işbirliği kapsamında da eğitim programları düzenlenmektedir. 2013 yılında bu yönde yoğun bir taleple karşılaşmıştır. Ocak ayında Katar, Şubat ayında Sırbistan, Mart ayında Zambiya ve ÇHC, Mayıs ayında Libya ve Yemen, Haziran ayında Güney Sudan ve Kosova, Eylül ayında Nauru, Ekim ayında Afganistan, Kasım ayında Moldova ve Kosova, Aralık ayında Mali’den 4 ila 30 kişi arasında değişen diplomat heyetleri ülkemizde eğitim almışlardır. 2013 yılı sonuna kadar Nijer’den gelecek olan bir diplomat heyeti için eğitim programı düzenlenmesi, ayrıca Pasifik ada ülkelerine yönelik de bir program tertiplenmesi öngörülmektedir. Aynı şekilde genç diplomatlarımızdan oluşan heyetler de yurtdışında benzer programlara katılmaktadır. Genç diplomatlarımızdan oluşan bir heyetin 2014 yılı ilk çeyreğinde ÇHC’ni ziyaret etmesi öngörülmektedir.

Bölgemizde artan ağırlığımız, diğer ülkeler nezdinde Bakanlığımı stajyer diplomat gönderme açısından da farklı bir konuma taşımıştır. Evvelce sadece 1992 yılında Fransa ve 1993 yılında Almanya ile böyle bir işbirliği teşkil edilmişken, son dört yılda ABD, Brezilya, Norveç, Kazakistan, Polonya, Macaristan, Azerbaycan, Portekiz, Türkmenistan, İngiltere ve Finlandiya ile benzer işbirliği mekanizmaları kurulmuştur.

Diplomasi Akademisi yukarıda sayılan görevlerine ilaveten, her yıl Bakanlık Tarihçesi’ni hazırlamak suretiyle kurumsal hafıza açısından da önemli bir işlevi yerine getirmektedir.

TERCÜME VE ARŞİV FAALİYETLERİ

Bakanlığım, yabancı devletler ve uluslararası kuruluşlarla temas ve müzakerelerin yürütülmesi ile anlaşmaların akdedilmesindeki görevleri nedeniyle yabancı dillerde geniş ölçüde yazılı ve sözlü iletişimde bulunmakta, hukuki ve siyasi belgeler hazırlamaktadır.

Dış ilişkilerimizin hacim ve kapsamının giderek artması, keza kamu diplomasisi araçlarının özellikle sanal ortamda yoğun olarak kullanılması ve bu gelişmelere bağlı olarak yararlanılan dillerin de çeşitlenmesi dil hizmetlerinin bir elden yürütülmesini gerekli kılmaktadır.

Bu ihtiyaçtan hareketle, Nisan 2011’de Bakanlığımda Tercüme Dairesi Başkanlığı ihdas edilmiştir. Tercüme Dairesi bünyesinde hizmet verilen dil yelpazesi 2013 yılında altı dile yükseltilmiş olup, İngilizce, Almanca, Fransızca, İspanyolca, Arapça ve Rusça dillerinde tercüme ve tercümelerin gözden geçirilmesi yapılmaktadır.

Tercüme Dairemiz tarafından devlet terim veri tabanı oluşturulması çalışmalarına da başlanmıştır. Bu çerçevede, kamu kurumlarının kendi alanlarındaki terim veri tabanlarını oluşturarak diğer kurumlarla paylaşmaları teşvik edilmekte olup, ayrıca dış ilişkilerdeki temel terimlerin genel kullanıma sunulması için çalışmalar ileri bir safhaya getirilmiş, Bakanlığımın internet sayfasında Dış İlişkiler Terminolojisi sayfası açılmıştır.

Öte yandan Türkçe’nin uluslararası bir dil olarak kabul görmesi, terim ve kavramlarının uluslararası standartlara göre oluşturulması maksadıyla Uluslararası Standartlar Örgütü (ISO) dil ve terminoloji temel standartlarının ülkemizde kabulü ve yeni oluşturulacak ISO standartlarında Türkçe’nin göz önüne alınması için girişimlerde bulunulmuştur.

Ayrıca, diğer Batılı ülkelerde gerçekleştirildiği üzere, hukuki, siyasi ve ekonomik terimlerin derlenerek, başlıca yabancı dillerde karşılıklarının bulunmasına ve tüm kamu kurumlarının istifadesine sunulmasına Tercüme Dairemiz tarafından başlanmıştır.

Bakanlığımın internet sayfasının İngilizce metinleri dışında Fransızca ve Arapça metinleri Tercüme Dairemizce hazırlanmakta, ayrıca Rusça, Almanca ve İspanyolca konuşan ülkelerdeki temsilciliklerimiz için açıklama ve diğer metinler çevrilerek sayfalarında yayınlanmaları sağlanmaktadır.

2013 Ocak-Eylül döneminde TRCD tarafından altı dilde yaklaşık 3.100 adet farklı hacimlerde belge çevrilmiştir. Bunların yaklaşık 100 adedi uluslararası anlaşma çevirisi, yaklaşık 100 adedi siyasi nitelikte belge, diğerleri basın açıklamaları, tanıtım ve bilgilendirme içerikli metinlerdir.

Milli Mücadele döneminden başlayarak günümüze uzanan Cumhuriyet Dönemi diplomatik arşivimiz Bakanlığımın yönetimi ve sorumluluğu altındadır. Sadece ülkemizin değil, bölgemizin ve dünyanın diplomasi tarihi bakımından engin bir bilgi hazinesi niteliğindeki arşivimize erişimi kolaylaştırıp hızlandırma ve araştırmaya açma hedefimiz doğrultusunda, yeni Teşkilat Kanunumuz ile arşiv yönetimimiz 2011 yılından itibaren Diplomatik Arşiv Dairesi adı altında müstakil bir daire başkanlığı bünyesinde toplanmış, personel sayısı 35'e ulaşmış, modern arşiv standartlarına uygun olarak inşa edilen yeni arşiv binamız 2012 yılında hizmete girmiş, daha önce mekan sıkıntısı nedeniyle Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü yerleşkesi ve Bakanlığımın merkez binasında tutulmakta olan arşiv belgelerimiz 2013 Ağustos ayından itibaren arşiv binamıza nakledilmeye başlanmıştır. Taşıma işleminin yıl sonundan önce tamamlanmasıyla arşivimizin fiziki bütünlüğü sağlanmış olacaktır.

Arşive kolay ve süratli erişim sağlamak amacıyla, tasnif, sayısallaştırma ve gizlilik kaldırma işlemlerine ivme kazandırmaya yönelik düzenlemeler yapılmaktadır. Bu alandaki çalışmalarımızın, arşiv belgelerimizi kamuoyu ve akademik camianın istifadesine sunma hedefimize önemli katkı sağlaması beklenmektedir. Bu bağlamda, arşiv çalışmalarımızda akademik camianın da görüş ve önerilerinden yararlanmak düşüncesiyle, bir istişare süreci başlatılmıştır. Tasnifi ve gizlilik kaldırma işlemleri tamamlanan dosyaların yakın bir dönemde araştırmaya açılmasına çalışılmaktadır.

Arşiv tasnif ve sayısal veri tabanına aktarma işlemlerini hızlandırmak amacıyla, belli aşamalarda diğer kamu kurumlarımızla işbirliği ve özel sektörden hizmet alımı da dahil, kapsamlı çözüm arayışımız devam etmektedir. Bu kapsamda, 45 milyon belge barındırdığı tahmin edilen arşivimizin düzenlenmesi ve sayısal veri tabanına aktarılması amacıyla bu yıl hazırlanan bir proje teklifimiz, 2014-2016 Orta Vadeli Plan dahilinde Bakanlığımın Yatırım Programına alınmıştır.

Arşivimizin tamamlayıcı bir unsuru olarak, Bakanlığımın Ömer Haluk Sipahioğlu Kütüphanesi bünyesindeki basılı ve sayısal ortamdaki kitap, makale, veri tabanı gibi bilgi kaynaklarını geliştirip çeşitlendirmeye yönelik çalışmalarımız devam etmektedir. Bu çerçevede, uluslararası ilişkiler, hukuk, ekonomi gibi konularda akademik kaynaklara erişimi sağlamak amacıyla 2013 yılında deneme amaçlı veri tabanı abonelikleri başlatılmıştır. 2014 yılı başından itibaren sözü edilen yayınlara sürekli abone olunması öngörülmektedir.

Kütüphanemizde her bir eserin elektronik olarak izlenmesini sağlayan bir otomasyon sistemi uygulanmaktadır. Kitap koleksiyonumuzda, 1700-1900 yılları arasında basılmış yaklaşık 300 adet nadir eser ile 1900-1930 yılları arasında yayımlanmış 500 civarında eski kitap mevcuttur. Bu eserlerin değerlendirme, restorasyon ve korunmasına yönelik tedbirler alınmaktadır.

Bu arada, üniversite öğrencilerinin Bakanlığımın arşiv işlerine ve kütüphane hizmetlerine yönelik ilgisini artırmak düşüncesiyle, 2013 yılı Haziran ayından itibaren başlatılan staj programına, çeşitli üniversitelerimizden 10 öğrencimiz, üç grup halinde katılmıştır.

HABERLEŞME

Ülkemizin dış dünyayla olan resmi haberleşmesi Bakanlığım tarafından yürütülmektedir. Bu itibarla, Merkez ve Yurtdışı Teşkilatımızın haberleşme sistemlerinin bilişim ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmelere paralel olarak güncellenmesi haberleşme güvenliği ve sürekliliği açısından gereklidir. Özellikle son zamanlarda çeşitli devlet kuruluşlarımızın da maruz kaldığı siber saldırılar çerçevesinde mevcut altyapımızın güvenlik uygulamalarının çeşitlendirilmesi ve güçlendirilmesi süreklilik gerektiren bir çalışma alanı teşkil etmektedir.

Bu amaçla, teknolojik gelişmeler takip edilmekte, haberleşme altyapımızın teknolojik gelişmeler doğrultusunda güncellenmesi ve yenilenmesi yönündeki çalışmalarımız aralıksız sürmektedir.

Bu çerçevede, yurtiçi ve yurtdışı teşkilatımızdaki bilgisayar ve diğer elektronik altyapı güncel gelişmelere paralel olarak yenilenmekte, ayrıca ihtiyaç duyulan yazılımlar satın alma yoluyla ya da Bakanlığımın özkaynaklarıyla geliştirilmektedir.

Haberleşme güvenliği için gerekli önlemlerin mümkün mertebe milli olması gereğinden hareketle, başta TÜBİTAK ve TÜRKSAT olmak üzere milli kuruluşlarla yakın işbirliği yapılmakta, ortak projeler geliştirilmektedir. Bu kapsamda TÜBİTAK ile geliştirilen Kapalı Ağ Projesinin önümüzdeki üç yıl içinde tamamlanması öngörülmektedir.

Bakanlığım tarafından yürütülen haberleşme hizmetlerinin güvenliği ve sürdürülebilirliği için sarfedilen bu çabalara ilaveten, gizlilik ilkelerimiz çerçevesinde bir kısım haberleşme ve iletişim işlemlerinin diplomatik kurye marifetiyle gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu hizmetler Dış

Temsilciliklerimizde görev alan Başbakanlık, Genelkurmay Başkanlığı, Milli Savunma Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı gibi diğer kurum ve kuruluşlarımızın ihtiyaçlarına da cevap verecek şekilde yürütülmektedir. Ayrıca, verilen hizmet sadece kuryeyle sınırlı kalmayıp, Bakanlığım ile Temsilciliklerimiz arasındaki diplomatik kargo işlemini de kapsamaktadır.

Bakanlığımca geliştirilen BelgeArşiv.Net doküman yönetim sisteminde, TÜBİTAK ile işbirliği halinde, Bakanlığımın imza yetkili personeli elektronik imza kullanımına başlamış, bu çerçevede Cumhurbaşkanlığı, Adalet Bakanlığı ve Savunma Sanayii Müsteşarlığı'yla elektronik yazışma uygulamasına geçilmiştir. İçişleri Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurulu ve Kalkınma Bakanlığı'yla da bu doğrultuda çalışmalar devam etmektedir.

İNSAN KAYNAKLARI

6004 sayılı Teşkilat Kanunumuzun 2010 Ağustos ayında yürürlüğe girmesiyle Bakanlığımın kurumsal kapasitesinin geliştirilmesi ve insan kaynağının etkin bir şekilde kullanılması yönünde önemli bir adım atılmıştır. Yeni Teşkilat Kanunumuzun insan kaynakları yönetimi bakımından hayata geçirilebilmesi amacıyla yedi adet yönetmelik hazırlanarak yürürlüğe konulmuştur.

Bakanlığımın dış teşkilatı, büyük bir genişleme sürecinden geçmektedir. 2002 yılında 163 olan faal dış temsilcilik sayımız, bugün itibarıyla 129 Büyükelçilik, 11 Daimi Temsilcilik, 80 Başkonsolosluk ve 1 Ticaret Ofisi olmak üzere toplam 221'e ulaşmış bulunmaktadır. Bakanlar Kurulu Kararı tekemmül etmiş bulunan 14 yeni temsilciliğimiz ve açılışına ilişkin işlemler devam eden 9 temsilciliğimizle birlikte Bakanlığımın yurtdışı teşkilatını oluşturan toplam temsilcilik sayısı önümüzdeki dönemde 244'e ulaşmış olacaktır.

Bu kapsamda, 2012 yılında Konakri (Gine), Encemine (Çad), Vagadugu (Burkina Faso), Niamey (Nijer), Windhoek (Namibya), Librevil (Gabon Cumhuriyeti), Kito (Ekvator Cumhuriyeti), Nepido (Myanmar), Kolombo (Sri Lanka) ve Cibuti (Cibuti) Büyükelçilikleri ile Nant (Fransa), Bordo (Fransa) ve Misurata (Libya) Başkonsoloslukları faaliyete geçmiştir.

2013 yılında ise Panama (Panama), Santo Domingo (Dominik Cumhuriyeti), Asmara (Eritre), Bandar Seri Begavan (Brunei Darussalam) ve Punom Pen (Kamboçya) Büyükelçilikleri ile Aktau (Kazakistan), Amsterdam (Hollanda), Haydarabad (Hindistan), Miami (ABD) Edinburg (İngiltere) ve Somaliland (Somali) Başkonsoloslukları açılmıştır.

Ülkemizin uygulamakta olduğu aktif dış politikaya paralel olarak, Türkiye'yi yerinde izlemek ve ilişkileri daimi temsil yoluyla yürütmek ihtiyacından hareketle, çok sayıda ülkenin ve uluslararası kuruluşun da Türkiye'de temsilcilik açmakta olduğu görülmektedir. Ülkemizde 2011 yılında 103 olan Büyükelçilik sayısı 2013 yılında 114'e, 84 olan Başkonsolosluk sayısı 89'a yükselmiştir. 34 uluslararası kuruluş temsilciliğiyle birlikte, ülkemizdeki temsilciliklerin toplam sayısı 237'ye ulaşmıştır.

Bakanlığımın merkez ve yurtdışı teşkilatında hâlihazırda her seviyede toplam 6.414 personel görev yapmaktadır. Merkez teşkilatımızdaki personel sayısı 1.931'dir. Bunlardan 536'sı meslek memuru, 420'si konsolosluk ve ihtisas memuru, 21'i dışişleri uzman yardımcısı, 7'si hukuk müşaviri, 7'si danışman, 4'ü basın ve halkla ilişkiler müşaviri, 2'si haberleşmeci, 12'si iç denetçi, 832'si merkez memuru, 8'i sözleşmeli personel, 46'sı sürekli işçi, 36'sı geçici işçidir.

Yurtdışı temsilciliklerimizdeki personel sayısı 4.483 olup, bunlardan 663'ü meslek memuru, 464'ü konsolosluk ve ihtisas memuru, 4'ü hukuk müşaviri, 9'u danışman, 12'si uzman müşavir, 84'ü atışe yardımcısı ve mahalli katip, 461'i güvenlik görevlisi, 2.786'sı ise sözleşmeli personeldir.

Dış politikamızın geniş vizyonunun ve yüksek hedeflerinin bir sonucu olarak, çok çeşitli alanlarda ve coğrafyalarda yeni görev ve sorumluluklar üstlenmeye devam eden Bakanlığımın nitelikli personel ihtiyacı sürekli artmaktadır.

Bu çerçevede diplomatik kariyer memurlarının sayısının artırılması için her yıl giriş sınavları düzenlenmektedir. Meslek memurluğu giriş sınavlarına uluslararası ilişkiler bölümü mezunlarının yanısıra ekonomiden, tarihe, sosyolojiden mühendisliğe kadar çok çeşitli alanlardan mezun olmuş adaylar kabul edilerek Bakanlığımın kurumsal kapasitesinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Konsolosluk ve ihtisas memurluğu giriş sınavında ise İngilizce, Almanca ve Fransızca yanında Arapça, Bulgarca, Çince, Farsça, Gürcüce, Japonca, İspanyolca, Portekizce, Rusça, Urduca ve Yunanca dillerinden de sınav yapılarak küresel ölçekte yürütülen dış politikada etkin görev alacak insan kaynağı temin edilmektedir.

Ayrıca diplomatik kariyer memurlarının bölgesel uzmanlaşmaya yönelmeleri teşvik edilmekte, bu amaçla personele yurtiçi ve yurtdışında lisansüstü eğitim imkânı sağlanmaktadır. Bu çerçevede personelimizin 2012 ve 2013 yılları içerisinde ABD, İngiltere, RF, ÇHC, Mısır, İsrail, Japonya, Hollanda, İtalya ve Malta'da yüksek lisans programlarına katılmaları sağlanmıştır.

Buna ilaveten, personelimizin gerek yurtiçi gerek yurtdışında yabancı dillerini geliştirmelerini teminen dil kurslarına katılmalarına imkan sağlanmaktadır. 2012

yılında toplam 48 personelimiz dil eğitimi almış olup, bunlardan 20'si Arapça, 4'ü Farsça, 9'u İspanyolca, 1'i Korece, 4'ü Portekizce, 7'si Rusça, 2'si Sırpça, 1'i de Yunanca kursuna katılmıştır. 2013 yılı itibariyle ise 19'u Arapça, 6'sı Arnavutça, 6'sı Farsça, 4'ü Almanca, 7'si Fransızca, 8'i İspanyolca, 2'si Japonca, 4'ü Portekizce, 4'ü Sırpça, 16'sı da Rusça olmak üzere toplam 76 personel dil kurslarına devam etmektedir.

Öte yandan, meslek memurluğu ile konsolosluk ve ihtisas memurluğunun yanında üçüncü bir kariyer kategorisi olarak bu yıl dışişleri uzmanlığı kadrosu ihdas edilmiştir. Bu yıl ilk kez yapılan sınav sonucunda 21 dışişleri uzman yardımcısı Ekim ayında göreve başlamıştır.

Kariyer memurların yanısıra merkez memurlarının mesleki gelişimlerinin sağlanması ve hizmet motivasyonlarının artırılmasına özen gösterilmektedir. Bu amaçla merkez memurlarımız için statülerine uygun terfi imkanı sağlanmakta olup, 2013 yılı içinde 29 merkez memuru ataşe yardımcısı unvanını kazanarak yurtdışı temsilciliklerimize atanmıştır.

Bakanlığımın toplam personel sayısının yaklaşık yarısını (2.700'den fazla) dış temsilciliklerimizde görevli sözleşmeli personelimiz oluşturmaktadır. Konsolosluk hizmetleri başta olmak üzere, büro ve yardımcı hizmetler alanında özverili bir şekilde çalışmakta olan sözleşmeli personelimizin özlük haklarının iyileştirilmesi amacıyla ilgili tüm kurumlarımızın da katkı ve katılım sağlayacağı yeni yasal düzenlemelere ve ücret ayarlamalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'den görevlendirilen Türk uyruklu sözleşmeli personelin ve aile üyelerinin sürekli yolluk ve harcırah ile aile yardımından yararlanabilmelerini mümkün kılacak yasal düzenlemeler yapılması öngörülmektedir.

Ayrıca, gerek faal durumdaki dış temsilciliklerimizde iş yükünün artması, gerek yeni açılacak olan dış temsilciliklerimizde personele ihtiyaç duyulması nedeniyle ilave sözleşmeli personel kadrosunun tahsisi de önem arz etmektedir.

BÜTÇE TEKLİFİ

Dışişleri Bakanlığı'nın Yatırım Harcamaları

Yatırım harcamaları ödeneğimiz, dış politika önceliklerimize göre belirlenen yıllık Yatırım Programımızdaki hedeflerin hayata geçirilmesi için kullanılmaktadır.

2013 yılı, ülkemizin özellikle Afrika, Güney Amerika ve Asya'daki mevcudiyetinin arttırılmasına yönelik adımların ivme kazandığı bir yıl olmuştur. Bu çerçevede, sözkonusu coğrafyalarda yeni temsilcilikler açılmasına ve bu temsilciliklerin süratle dış politika hedeflerimize hizmet edebilmek üzere başta temsil özelliklerine uygun hizmet binaları olmak üzere gerekli fiziki koşul ve imkânlarla kavuşturulması çabalarına ağırlık verilmiştir. Takdir edileceği üzere, bu çalışmaların özellikle imkânların kısıtlı olduğu coğrafyalarda daha yüksek bir maliyeti bulunmaktadır.

a) 2013 yılı yatırım faaliyetlerimiz/ harcamalarımız:

Bakanlığım tarafından yurtdışındaki temsilciliklerimizin ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla gerçekleştirilen inşaat, onarım, satın alma ve tefriş faaliyetleri kapsamında;

- Dört temsilciliğimizin (Saraybosna Büyükelçiliğimiz hizmet ve resmi konut müşterek binası, Abuja Büyükelçiliğimiz hizmet, resmi konut ve personel konutu binaları, Nahçıvan Başkonsolosluğumuz hizmet, resmi konut ve memur konutu binaları, Ulanbator Büyükelçiliğimiz resmi konut binası) inşaatı tamamlanmıştır. Kişinev Büyükelçiliğimiz hizmet ve resmi konut binası ve Mogadişu Büyükelçiliğimiz hizmet, resmi konut ve memur konutu binaları yapım işleri ihale edilmiştir. Aynı zamanda, inşaatları biten Saraybosna ve Ulanbator Büyükelçiliklerimizin ile Nahçıvan Başkonsolosluğumuzun hizmet ve resmi konut binalarının mobilya, beyaz eşya, aydınlatma ürünleri, perde, büro malzemeleri, elektronik donanımları ve temsil hizmetinin gerçekleştirilebilmesini teminen gereken her türlü malzemeyi kapsayan tefrişatı tamamlanmıştır.

Librevil Büyükelçiliğimiz ile Bordo Başkonsolosluğumuzun hizmet ve resmi konut binalarının tüm tefrişatı da benzer şekilde gerçekleştirilmiştir.

- 2013 yılı içerisinde ayrıca sekiz temsilciliğimizin (Amsterdam Başkonsolosluğumuz resmi konut binası, Cibuti Büyükelçiliğimiz hizmet ve resmi konut binaları, Trablus Büyükelçiliğimiz makam odası, Encemine Büyükelçiliğimiz hizmet ve resmi konut binaları, Tebriz Başkonsolosluğumuz iki ağırlama salonu, Sofya Büyükelçiliğimiz hizmet ve resmi konut binaları, Konakri Büyükelçiliğimiz resmi konut binası ve Misurata Başkonsolosluğumuz hizmet ve resmi konut binaları) tefrişlerine başlanmış olup, tefrişatı halen devam etmektedir. Buna ek olarak demirbaş eşya talebinde bulunan tüm temsilciliklerimizin sözkonusu talepleri bütçe olanakları çerçevesinde yerine getirilmeye çalışılmaktadır.

- İki temsilciliğimizin (Avrupa Konseyi nezdinde Daimi Temsilciliğimiz/ Strazburg Başkonsolosluğumuz yeni yerleşkesi ile İslamabad Büyükelçiliğimiz personel konutu) inşaat projeleri tamamlanmış olup yapım ihalesi aşamasındadır. Sekiz temsilciliğimizin ise (Bağdat, Dakka, Madrid, Podgoritsa, Kiev, Hartum ve Nairobi Büyükelçiliklerimiz ile Mainz Başkonsolosluğumuz) yeni yerleşkelerine ilişkin proje çalışmalarının son aşamasına gelinmiştir. Üç temsilciliğimizin (Muskat Büyükelçiliğimiz ile Erbil Başkonsolosluğumuz hizmet, resmi konut ve personel konutu binaları, Münster Başkonsolosluğumuz hizmet binası,) yeni yerleşimlerine ilişkin proje çalışmaları başlatılmıştır.

Bunlara ilave olarak, New York'taki iki temsilciliğimizin de (BM nezdindeki Daimi Temsilciliğimiz ile New York Başkonsolosluğumuz) içinde yer alacağı yeni Türkevi binası ile Tahran Büyükelçiliğimiz hizmet ve personel konutu binaları projelerinin hayata geçirilmesi için proje ihale çalışmaları tamamlanmaktadır. Tiran Büyükelçiliğimiz yeni yerleşkesi, Lefkoşa Büyükelçiliğimiz konsolosluk şubesi ve personel konutu binaları, Köln ve Nürnberg Başkonsolosluklarımız hizmet binaları proje ihale hazırlık çalışmaları devam etmektedir.

Ayrıca, Addis Ababa, Dakar, Banjul, Librevil, Manama, Niamey, Vagadugu ve Yaounde Büyükelçiliklerimizin yeni yerleşke projelerinin elde edilmesini teminen sekiz temsilciliğimiz 2013 yılı Yatırım Programına dahil edilmiştir.

- Köln Başkonsolosluğumuz resmi konut binası ve Köln ve Nürnberg Başkonsolosluklarımız hizmet binaları için arsalar satın alınmıştır.

- Altı temsilciliğimiz (Varşova Büyükelçiliğimiz, Milano, Karlsruhe ve Nant Başkonsolosluklarımız için hizmet binaları, Ottawa ve Priştine Büyükelçiliklerimiz ve Frankfurt Başkonsolosluğumuz) için hizmet binaları ve arsalar satın alınması amacıyla çalışmalar sürdürülmektedir.

- Atina ve Ulanbator Büyükelçiliklerimiz hizmet binaları, Cibuti Büyükelçiliğimiz hizmet ve resmi konut binaları onarımları tamamlanmıştır. Brüksel Büyükelçiliğimiz hizmet binası, Darüsselam Büyükelçiliğimiz hizmet ve resmi konut müşterek binası ile Düsseldorf Başkonsolosluğumuz yeni hizmet binaları onarımı ihaleleri gerçekleştirilmiş olup onarım çalışmaları devam etmektedir.

Diğer taraftan, Moskova Büyükelçiliğimiz hizmet binası yerleşkesi, Bern Büyükelçiliğimiz hizmet ve resmi konut binaları ile Stuttgart ve Hamburg Başkonsolosluklarımız hizmet binaları onarım projeleri ve inşaat ruhsatlarının alınması çalışmaları devam etmektedir.

- 2013 yılında inşaat, onarım ve satın alma işleri için tahsis edilen ödenekler ve harcama durumu aşağıda sunulmuştur:

Yurtdışı onarım işleri	79.395.000 TL
Yurtdışı inşaat işleri	127.580.421 TL
Yurtdışı satın alma işleri	55.000.000 TL
TOPLAM	261.975.421 TL

Toplam 261.975.421 TL tutarındaki ödeneğin 2013 Kasım ayı sonu itibariyle 55.805.470 TL'lik kısmı harcanmış olup kalan 206.169.951 TL ödeneğin bir bölümünün gerçekleştirilmesi öngörülen satın almalar ile inşaat ve büyük onarım ihaleleri sonucu harcanması öngörülmektedir.

b) 2014 yılı Yatırım Programı kapsamında gerçekleştirilmesi planlanan çalışmalar:

2014 Yılı Bütçemizde de yatırım harcamaları için ayrılan ödeneğin önemli bir kısmının, yeni açılacak temsilciliklerimiz için kiralanacak binalar ile bakıma ihtiyacı olan temsilciliklerimizin gerekli onarımlarının yapılması, devam eden ve başlatılacak olan 36 adet işin proje çalışmalarının, yapım işlerinin devam ettirilmesi, bina/arsa satın alınması için kullanılması planlanmaktadır.

İnşaat, onarım ve satın alma faaliyetleri kapsamında;

- 2014 yılında ihalesi daha önceki yıllarda gerçekleştirilmiş, devam eden veya ihalesi 2014 yılında yapılacak 26 adet onarımın gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Bunlardan 8 temsilciliğimizin (Bern, Budapeşte, İslamabad, Kuveyt, Lahey, Moskova ve Pekin Büyükelçiliklerimiz ile Anvers Başkonsolosluğumuz) hizmet ve resmi konut binalarından oluşan yerleşkelerinin, 13 temsilciliğimizin (Belgrad, Brüksel, Kopenhag, Meksika, Oslo, Pretoria ve Varşova Büyükelçiliklerimiz ile birlikte UNESCO Daimi Temsilciliğimiz ve Düsseldorf, Hamburg, Köstence, Nant, Stuttgart Başkonsolosluklarımız) hizmet binaları ile 5 temsilciliğimizin (Kopenhag ve Atina Büyükelçiliklerimiz ile NATO Daimi Temsilciliğimiz, Düsseldorf ve Essen Başkonsolosluklarımız) resmi konut binalarının onarımı kapsamında proje ve yapım çalışmalarına devam edilecek ve yıl içinde ortaya çıkacak ihtiyaçlar doğrultusunda da diğer temsilciliklerimizde zaruri onarım işleri gerçekleştirilecektir.

- Projelerinin tamamlanmasını müteakip, 15 temsilciliğimizin (Avrupa Konseyi nezdinde Daimi Temsilciliğimiz/Strazburg Başkonsolosluğumuz, Mainz Başkonsolosluğumuz hizmet ve resmi konut binaları ile İslamabad Büyükelçiliğimiz personel konutu binası, Bağdat, Dakka, Madrid, Podgoritsa,

Prag, Kiev, Hartum, Nairobi ve Muskat Büyükelçiliklerimiz ile Karaçi Başkonsolosluğumuz hizmet, resmi konut ve memur konutu binaları, Erbil Başkonsolosluğumuz yeni yerleşkesi ve Münster Başkonsolosluğumuz hizmet binası) inşaat ihalelerinin yapılması öngörülmektedir. Diğer taraftan, New York'taki yeni Türkevi binası ve Tahran Büyükelçiliğimiz hizmet ve personel konutu binalarının proje çalışmalarının sürdürülmesi, Addis Ababa, Manama, Dakar, Banjul, Librevil, Niamey, Vagadugu, Yaounde, Tiran ve Lefkoşa Büyükelçiliklerimiz ile Nürnberg ve Köln Başkonsolosluklarımızın yeni yerleşimlerine ilişkin proje çalışmalarının başlatılması planlanmaktadır.

- Nuakşot ve Priştine Büyükelçilikleri ile Mezar-ı Şerif ve Frankfurt Başkonsoloslukları yeni yerleşkelerine ait proje çalışmalarının başlatılabilmesini teminen dört temsilciliğimizin 2014 yılı Yatırım Programına dahil edilmesi öngörülmektedir.

- Yukarıda inşaatının tamamlanacağı belirtilen temsilciliklerimiz ile 2014 yılı içinde açılması öngörülen Kigali (Ruanda), Gaboron (Botswana), Kotonu (Benin), Brazavil (Kongo Cumhuriyeti) Büyükelçiliklerimiz ile Rio De Jenairo (Brezilya), Sebha (Libya), San Francisco (ABD), Vancouver (Kanada), Kolkata (Hindistan), Chennai (Hindistan), Edinburg (İngiltere), Meşhed (İran), Lahor (Pakistan), Yeni Pazar (Sırbistan), Somaliland (Somali) ve Montreal (Kanada) Başkonsolosluklarımızın yerleşim ve tefrişat ihtiyaçlarının da 2014 yılı yatırım bütçesinden karşılanması gerekecektir.

2014 yılı Yatırım Programı kapsamında gerçekleştirilmesi planlanan çalışmalar için kullanılması öngörülen ödenek miktarları aşağıda gösterilmiştir:

Bilgisayar, Yazılım, Hizmet Alımı (Yurtiçi)	7.000.000 TL
Telsiz Kripto Alımı (Yurtiçi/Yurtdışı)	1.800.000 TL
Makine, Teçhizat Alımı (Yurtiçi/Yurtdışı)	2.700.000 TL
Taşıt Alımı (Yurtiçi/Yurtdışı)	16.499.000 TL
Dışişleri Bakanlığı Arşivinin Düzenlenmesi ve Sayısal Veritabanı Oluşturulması Projesi	10.000.000 TL

Dışışleri Bakanlığı Yerleşkesi, Konsolosluk Gn. Md., Diplomasi Akademisi Başkanlığı İnşaatı	3.001.000 TL
Müşir Fuat Paşa Yalısı Onarımı	1.000.000 TL
Tefriş Alımı (Yurtiçi/Yurtdışı)	2.000.000 TL
Felaket Kurtarma Merkezi, Kapalı Ağ Yapısı, Yazılım Hizmet Alımı	10.000.000 TL
Seçim Alt Yapısı (Bilgisayar Alımı)	15.000.000 TL
Büyük Onarım İşleri (Yurtdışı)	60.000.000 TL
Yurtdışı İnşaat İşleri (Yurtdışı)	166.000.000 TL
Kamulaştırma-Bina, Arsa Alımı	58.000.000 TL
TOPLAM	353.000.000 TL

c) Kiralama giderleri:

Henüz devlet malı yerleşim düzenine kavuşturulamamış temsilciliklerimizin hizmet, resmi konut, lojman binaları ve garaj ile makine teçhizat ihtiyaçları kiralama yoluyla giderilmektedir. Kiralama giderlerinden her yıl Bütçe Kanunuyla belirlenen limitler çerçevesinde personele kira katkısı ödemeleri de bu giderlerden karşılanmaktadır.

Mevcut kira sözleşmesine bağlı giderlerin yanısıra, 2013 yılında, devam etmekte olan aktif dış politikamız çerçevesinde özellikle Afrika, Güney Amerika ve Asya'da açılan yeni temsilciliklerimiz için hizmet, konut ve lojman olarak kullanılmak üzere yeni binalar kiralanmıştır. Bu çerçevede, yeni açılan Amsterdam Başkonsolosluğu (Hollanda) resmi konut binası, Aktau Başkonsolosluğu (Kazakistan) hizmet ve konut binası (müşterek bina), Cibuti Büyükelçiliği (Cibuti) hizmet ve konut binaları, Encemine Büyükelçiliği (Çad) hizmet ve konut binaları, Konakri Büyükelçiliği (Gine) hizmet ve konut binaları, Misurata Başkonsolosluğu (Libya) hizmet ve konut binası (müşterek bina), Kolombo Büyükelçiliği (Sri Lanka) için geçici ve kalıcı hizmet ve konut binaları, Bordo Başkonsolosluğu (Fransa) konut binası, Nant Başkonsolosluğu (Fransa) konut binası, olmak üzere, toplam 15 adet yeni bina kiralaması yapılmıştır.

Ayrıca, bazı temsilciliklerimiz için, mevcut binaların ihtiyaca cevap vermemesi, zaman içinde temsil ve hizmetin gereklerini yerine getirmekte yetersiz kalması, kira sözleşmelerinin bitiminde mülk sahiplerinin kira sözleşmelerini yenilemek istememesi ve benzeri nedenlerle başka binalara taşınma işlemleri gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede, Belgrad Büyükelçiliği (Sırbistan) geçici hizmet binası, Antananarivo Büyükelçiliği (Madagaskar) konut binası, Cakarta Büyükelçiliği (Endonezya), geçici konut binası, Sana Büyükelçiliği (Yemen) konut binası, Mogadişu Büyükelçiliği (Somali) ek hizmet binası, Bingazi Başkonsoloslugu hizmet binası olmak üzere, toplam 6 adet kiralaması yapılmıştır.

Öte yandan, büyük bir çoğunluğu sağlık, güvenlik, ikamet ve diğer yaşam koşulları bakımından mahrumiyet bölgesi olarak nitelendirilebilecek, bazı durumlarda savaşların ve iç karışıklıkların da yaşandığı Sahra-altı Afrika ülkelerinde bulunan yeni temsilciliklerimizde görevlendirilen Bakanlığım personeli için de lojman kiralanmaktadır. Söz konusu Temsilciliklerimizden; Abidjan (Fildişi Cumhuriyeti), Darusselam (Tanzanya), Harare (Zimbabve), Maputo (Mozambik), Nuakşot (Moritanya), Vagadugu (Burkina Faso), Hartum (Sudan), Konakri (Gine), Windhoek (Namibya) Büyükelçiliklerimiz ile TURKUNO (New York) Daimi Temsilciliğimiz için 1'er adet lojman, Addis Ababa Büyükelçiliğimiz için 3 adet, Akra (Gana) ve Banjul (Gambia) Büyükelçiliklerimiz için de 2 adet olmak üzere toplam 17 adet görev tahsisli memur lojmanı kiralanmıştır.

Böylece, 2013 yılında 34 adet bina/daire kiralanmış, mevcut kiralık gayrimenkuller de dâhil kiralama giderleri olarak toplam 72.000.000,- TL harcama yapılmıştır.

Yeni bina kiralınması işlemlerine 2014 yılında da devam edilecektir.

d) Dış Temsilciliklerimizin fiziki güvenlik sistemleriyle ilgili çalışmalar:

Yatırım programımızdaki bir diğer zorunlu önceliği, geçmişte olduğu gibi günümüzde de farklı mahreçli terör örgütlerinin tehdidine maruz kalan ve bazı durumlarda sıcak çatışma şartlarında görev yapan Dış Temsilciliklerimizin güvenlik ihtiyaçlarının karşılanması oluşturmaktadır. Bölgemizde yaşanan son gelişmeler misyonlarımızın fiziki güvenlik koşullarının en üst seviyede sağlanmasına olan ihtiyacı bir kez daha ortaya koymuştur.

Bu çerçevede, gerek bina gerek personel güvenliğinin sağlanması amacıyla Dış Temsilciliklerimizin mevcut güvenlik sistemlerinin düzenli bakım-onarımı ile günümüz teknolojisine ayak uydurabilmesi için yenilenmesi ve fiziki altyapımızın güçlendirilmesi gerekmektedir.

2013 yılında 41 temsilciliğimizin güvenlik sistemleri (CCTV-kapalı devre görüntüleme sistemi, alarm sistemi, geçiş kontrol sistemi, sinyal karıştırıcı/körleştirici sistem, telsiz sistemi vb.) altyapılarıyla birlikte tamamen yenilenmiş, 29 temsilciliğimizin ise mevcut güvenlik sistemleri iyileştirilmiştir. 23 temsilciliğimizin çelik yelek ihtiyacı bütçe imkânları çerçevesinde giderilmiştir.

2014 yılı içinde yaklaşık 40 temsilciliğimizin fiziki güvenlik sistemlerinin yenilenmesi, (CCTV, X-RAY cihazı, detektör, alarm sistemi, sinyal karıştırıcı/körleştirici sistem ve geçiş kontrol sistemi) yeni açılan ve açılması planlanan temsilciliklerimiz ile hâlihazırda faaliyette olan 25 temsilciliğimizin günümüz teknoloji ve standartlarının gerisinde kalan fiziki altyapı sistemlerinin iyileştirilmesi ve güvenlik malzemesi ihtiyaçlarının giderilmesi öngörülmektedir.

e) Taşıt alımları:

Malumları olduğu üzere, esasen dış temsilciliklerimizin ulaştırma ve temsil hizmetlerinde kullanılmakta olan taşıtlar gerektiğinde yurtdışına gerçekleştirdikleri ziyaretleri sırasında yüksek düzeyli devlet erkanına da tahsis edilmektedir. Özellikle güvenlik önlemleri taşıtların büyük bir bölümünün ekonomik ömrünü doldurmuş olması, onlarcası terör saldırılarında şehit düşmüş, çok sayıda ülkede terör tehdidine maruz kalan ve çatışma bölgelerinde görev yapan mensuplarımız açısından güvenlik zafiyeti doğurmaktadır. Bu itibarla, bahse konu taşıtların güvenlik ve temsilin gerekleri ile devletimizin itibarına uygun nitelikte olmaları önem arz etmektedir.

Ancak, yurtdışı teşkilatımız taşıt parkında yer alan araçların yarısından fazlasının 10 yaş ve üzerinde olması, diğer taraftan son dönemde birçok yeni temsilciliğin açılması, ihtiyaç duyulan taşıt sayısını artırmaktadır. 2013 yılı bütçesinden Bakanlığımın dış teşkilatı için güvenlik önlemleri taşıt alımı mümkün olamamıştır. 2014 yılında ise, yurtdışı teşkilatımızda kullanılmak üzere 25 adet güvenlik önlemleri taşıtın satın alınması öngörülmektedir.

Diğer yandan, araçların yıpranmasına bağlı olarak her geçen yıl sözkonusu taşıtlar için yapılan harcamalar da artmakta, eski model güvenlik önlemleri taşıtlardan bazılarının senelik bakım-onarım masrafları, yeni bir binek taşıtın satın alma bedeline ulaşabilmektedir. Bu durum, Bakanlığımın bütçesine ciddi bir mali yük getirmektedir. Bu itibarla, on yaşın üzerindeki taşıtların süratle elden çıkarılarak yerlerine yenilerinin satın alınması ve taşıt parkımızın Bakanlığımın ihtiyacına uygun niteliğe kavuşturulması güvenlik mülahazalarının yanısıra, bahse konu eski taşıtlar için yapılan bakım/onarım giderlerinden tasarruf sağlanması açısından da elzem görülmektedir.

f) Temsil ve Ağırlama Alanında Hizmet Alımı Giderleri:

Dünyada ve bölgemizde meydana gelen gelişmeler çerçevesinde, dış politikamızın ilgi ve etki alanının giderek genişlemesinin ve çeşitlenmesinin doğal sonucu olarak Bakanlığım siyasi, ticari, ekonomik ve kültürel konuların yanısıra enerji, ulaştırma, insani diplomasi ve insani yardımlar gibi alanlarda yürütülen ve teknik niteliği ağır basan çalışmalarla ilgili hazırlık, planlama ve eşgüdüm çalışmalarına etkin biçimde katılmaktadır.

Öte yandan, insan kaçakçılığı, uyuşturucu ve organize suçlarla mücadele, iklim değişikliği, çevre korunması, güvenlik, yoksullukla mücadele gibi küresel gündemi meşgul eden konular ve izlenen “bölgesel sahiplenme” ve “kapsayıcılık” vizyonu çerçevesinde ülkemizin yakın çevresiyle siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkileri geliştirme girişimleri dış politika gündemimizde daha fazla yer bulmaktadır.

Ülkemiz tarafından bölgesinde ve ötesinde izlenen önalıcı, aktif ve etkin dış politika çerçevesinde Hükümetimizin evsahipliğinde ülkemizde gerçekleştirilen uluslararası zirve toplantılarının ve ikili ziyaretler çerçevesinde ülkemize gelen yabancı heyetlerin sayısı geçmiş yıllarla kıyaslanamayacak ölçüde artmıştır. Bu durum, gelen yabancı heyetlerin ülkemizin itibarına ve temsilin gereklerine uygun düzeyde ağırlanmasını ve bunun sonucunda da temsil ve ağırlama harcamalarında bir artış yaşanmasını beraberinde getirmiştir.

Bahsekonu nedenlerle, bütçemizin temsil ve ağırlama giderleri harcama kalemlerindeki ödeneklerin, dış politika faaliyetlerimiz kapsamında gerçekleştirilen karşılıklı ziyaretler ve ülkemizde düzenlenen üst düzeyli toplantı, konferans ve zirvelerin sayısındaki artış dikkate alınarak belirlenmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Dışişleri Bakanlığı 2014 Yılı Bütçesi

Bakanlığımın 2014 yılı bütçesi 1.868.612.000 TL olarak Komisyonunuzun onayına sunulmuş bulunmaktadır.

Bütçe teklifimiz, dış politika hedeflerimizin tam olarak yerine getirilebilmesi amacıyla ve ödeneklerimizin etkin, verimli ve ekonomik kullanılmasına yönelik mali disiplin ilkeleri dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Yurt içinde ve dışında Bakanlığımın fiziki ve mali imkanlarının yeterli düzeye yükseltilmesi, dış politikamızın saygın ve başarılı bir şekilde uygulamaya konulmasında önem taşıyan unsurların başında gelmektedir.

Çok boyutlu ve vizyoner dış politikamızın bir sonucu olarak çeşitli alanlarda ve coğrafyalarda yeni görev ve sorumluluklar üstlenmeyi sürdüren Bakanlığımın bütçe teklifinin % 72'si karşılanmış ve konsolide bütçe içindeki payı binde 4,27 olmuştur. Söz konusu miktarın çok daha üst seviyelere çıkartılmasının uygun olacağına inancımı siz Saygıdeğer Komisyon üyeleri ile yeniden paylaşmak istiyorum.

Bu vesileyle 2014 yılı bütçesinin ülkemiz için hayırlı olmasını diliyor, Bakanlığım ve Hükümetimiz adına saygılar sunuyorum.